LIVIU REBREANU

JAR

LIVIU REBREANU

JAR

1934

OCTOMBRIE

1

Casa avea subsol și parter și o fâșie de curte asfaltata cu poartă de fier împletit spre stradă, și în fund cu grădiniță. Zugrăvită de curând galben-cenușiu, culoare despre care Rosmarin aflase de la un arhitect prieten că e mai durabilă și rezistă bine la intemperii, se deosebea de celelalte clădiri din strada Transilvaniei prin fațada încărcată abundent cu ornamente de gips. Pe ferestrele subsolului, deopotrivă de late cu cele de la parter, dar numai pe jumătate de înalte și aproape atingând nivelul trotuarului cu marginile de jos, trecătorii curioși ar fi putut observa ce se petrece înlăuntru dacă doamna Rosmarin n-ar fi avut grijă să tapeteze geamurile interioare cu hârtie imitând sticla lăptoasă.

Dintre camerele subsolului, amândouă la stradă, una era a bunicii, iar cealaltă sufrageria de toate zilele pe care Mircea și Liana o porecliseră în derâdere „living room", fiindcă de fapt familia mai mult aici își trăia traiul: aici mâncau, afară de când aveau mosafiri străini, aici se odihneau și tăifăsuiau și plănuiau toată ziua, în jurul bătrânei mese rotunde cu vreo duzină de scaune ieftene vopsite roșu sânge. Bătrânul Ros marin aici își făcea siesta după-amiezile, cel puțin o oră, pe divanul din colț, după ușă, care a fost patul lui Mircea înainte de a-și fi luat garsoniera în oraș și mai era și acum când se întâmpla, destul de rar, să mai doarmă acasă. Baremi d-na Rosmarin, gospodină renumită de harnică și de energică, numai aici se simte cu adevărat la largul ei, alături de bucătăria mare, luminoasă, unde este loc destul și pentru culcușul servitoarei Tinca. Iese din sufragerie în gangul larg cât holul de deasupra și iată în dreapta bucătăria cu ușa veșnic închisă, ca să nu se împrăștie în toată casa mirosul de mâncări, iar în față pivnița, împărțită în compartimente anume pentru lemne și legume. Camera bunicii comunică, firește, cu sufrageria, dar are ieșire și spre gang chiar în dreptul scării de beton ce urcă la parter cu trepte blânde și cu platformă de odihnă la cotitură. în peretele din fund al platformei e ușa de serviciu pe unde însă umblă obișnuit toți ai casei, intrarea principală, prin marchiza de sticlă albastră din curte, fiind întrebuințată numai când vine lume străină.

Petrecându-și viața mai mult în subsol, familia Rosmarin făcea economie de lumină și de căldură, ba mai cruța și mobila cea bună de sus. Singură Liana, și mai ales de vreo doi ani, de când a intrat în Universitate,

s-a apucat să strice vechea rânduială retrăgându-se din ce în ce mai des în camera ei, să citească sau să mediteze. Camera Lianei, decretată de ea ca atare, era însuși salonul de la parter, cu mobila bătrânească atât de bine păstrată de părea nouă-nouță, cu pianina și gramofonul (aparatul de radio avea în hol un loc mai bun), cu divanul plin de perne, cu micul biurou feminin în colțul dintre două ferestre și turnanta cu cărți. Rosmarin a avut destule discuții cu fata, din cauza asta, mai avea și acuma, dar în zadar. Cine să se înțeleagă cu tinerii din vremea de azi? Și încă Liana e fată bună și cuminte, nu ca altele de seama ei…

Parterul era împărțit ca și subsolul. Deasupra sufrageriei de toate zilele se afla salonul, alături de sufrageria cea bună cu masă lungă de stejar pentru douăsprezece persoane, scaune de piele cu speteaza înaltă, bufet și servantă modeme, joase și, pe pereți, câteva naturi moarte, pânze originale, cumpărate de la Alcalay mai ieften decât reproducerile. Deasupra pivniței era dormitorul cu patul dublu de nuc, vechi, solid, cu dulapuri și scrinuri, cu ușa secretă la odaia de baie. Patul venea cu căpătâiul la zidul dinspre scară și cu picioarele spre ferestrele ce priveau în curte. Calcanul clădirei vecine, ridicată pe locul lor vândut în ajunul războiului, împiedeca acuma soarele să le bată în geamuri dimineața, ca odinioară… Cât ținea jos gangul, aici se întindea holul (bătrânii îi ziceau tot antreu, cum apucaseră de mult), având în fund camera de debara, separată numai printr-un perete fals, și în capătul celălalt, ieșind până în mijlocul curții, marchiza cu ușa de sticlă zgrunțuroasă și câteva trepte spre stradă.

Era veche casa, poate de vreo cincizeci de ani, clădită de răposatul Nae Popescu pe terenul și din zestrea bunicii. Fusese fără subsol, numai cu pivniță și trei camere, cele două din față și alta unde se găsește azi scara de serviciu, o casă simplă, în formă de L. De-abia mai târziu, când au început să prindă cheag și mai cu seamă când unica fată, Didina, s-a făcut de măritat, s-a gândit bătrânul că ar fi bine să transforme căsuța așa încât la nevoie să poată adăposti un ginere. Cum zidurile erau foarte solide, a chibzuit că ar fi mai economicos să transforme parte din pivniță în odăi de subsol, să adaoge din nou doar o cameră și antreul și astfel să aibă tot ce trebuiește. A lucrat fără arhitect și l-a costat mai scump decât dacă ridica alt rând de case, că loc aveau pe atunci destul Pe urmă, peste alți câțiva ani, după ce Didina a devenit d-na Rosmarin, a trebuit să mai facă o modificare, anume să astupe intrarea în subsol, exterioară, pe lângă marchiză, pe o scăriță întunecoasă, pe unde curgea apa ca într-un rezervoriu când ploua

tare, și să construiască scara cea mare din dos, legătura sigură între jos și sus, între înlăuntru și afară.

Cât a trăit bătrânul Popescu, om harnic, încăpățânat și autoritar, el se culca în dormitor împreună cu Frusina, iar Rosmarin cu Didina dormeau jos unde șade acum bunica cu Bebe, nepotul cel mai micuț. Războiul, cum a răscolit toate în toată lumea, a sfărâmat și a răsturnat toate rosturile casei. Nae s-a prăpădit în refugiu, la Iași. N-ar fi fost nevoie să plece din București, fiind trecut de șaizeci de ani, dar fusese cam fricos și-i intrase în cap că nemții au să-l spânzure în Piața Palatului fiindcă i-a înjurat în gura mare, înainte de-a intra noi în luptă, și chiar s-a certat urât pe chestia asta cu un bulgar care îndrăznise să-l contrazică. Rosmarin, ca funcționar al statului, a fost evacuat cu ordin, luându-și nevasta și pe cei doi copii, Liana numai de șase ani, iar Mircea abia mai răsărit de cum e azi Bebe. Astfel Frusina a rămas singură să-și păzească și casa, și bruma de avere ce se mai agonisise. în 'mijlocul tuturor nenorocirilor a avut cel puțin norocul de i s-a dat în cvartir un ofițer neamț de omenie prin a cărui protecție a putut salva tot, încât n-a lipsit nici un cui când s-au întors din pribegie, ba a mai făcut și câteva îmbunătățiri, bunăoară asfaltarea curții aproape pe gratis. Atunci s-a obișnuit Frusina să doarmă în subsol, lăsând sus pe neamț în toate camerele. Fe urmă ea, văduvă, a rămas jos, iar sus s-au instalat soții Rosmarin.

2

Alexandru Rosmarin era acru și ursuz. în cei șaisprezece ani, cât au viețuit împreună, și-a însușit numai apucăturile tiranice și izbucnirile de mânie ale socrului său, dar nimica din jovialitatea-i zgomotoasă care întreținuse în casă în general o atmosferă de voioșie. Totuși pe Rosmarin însuși răposatul l-a ales de ginere, dintre mai mulți pretendenți. Didina era numai fată de negustor, fără carte (tocmai bine silabisea în Universul lui Cazzavillan crimele și întâmplările din toată lumea), fără franțuzească și fără fasoane, dar singură la părinți, frumoasă picătură și cu o zestre bunicică; dacă n-ar fi fost decât casa, care fatal îi revenea, și încă însemna ceva, chiar pe vremea aceea. Rosmarin era, și atunci, funcționar la Finanțe, firește, mititel de tot. Popescu a pus ochii pe el părându-i-se mai așezat și fără pretenții exagerate ca ceilalți care cereau pe șleau să le numere atâtea mii de lei. Rosmarin n-a făcut caz de bani. Iubea cu adevărat pe Didina și mai mult suspina. Pe atunci era simpatic la înfățișare și atât de sfios că

bătrânului îi era frică să nu-i facă de râs neamul bărbătesc. Măritându-și odrasla cu un funcționar, negustorul se simțea mândru și în plină ascensiune pe scara socială. Atunci, ca și totdeauna, funcționarul era idealul românului doritor de trai bun cu muncă puțină. Funcționarul înseamnă doar omul care în fiece lună primește sigur și anticipat o leafă, tune-fulgere-trăznească, fie criză, fie belșug, care lucrează mai nimic și totuși se ridică mereu în grad dacă e deștept, care are avantagii în toate și pretutindeni, iar la bătrânețe rămâne și cu pensie până la moarte.

Mai tare s-a înrăit Rosmarin în ultimii ani de când trăia necontenit sub amenințarea ba să fie scos la pensie înainte de termen, ba să-l treacă în cadrul auxiliar, ba chiar să fie suprimat din serviciu pur și simplu pentru vreun motiv oarecare, și motive se găsesc destule dacă vor să găsească cei mari. Avea cincizeci și opt de ani din care treizeci și doi în serviciul statului. N-avea carte. Spunea totuși, la nevoie, fără alte precizări, că a făcut patru clase de liceu. în statul său personal de la minister nu se găsea nici un certificat de studii, numai declarația lui că actele i s-au prăpădit în timpul războiului. Când a început el cariera biurocratică nu se căutau slujbașii după numărul claselor absolvite, ci după obraz și după propteaua cu care se înfățișau. Pe el l-a recomandat și l-a numit un deputat de pe vremea aceea. Dumnezeu să-l odihnească în pace. Fiindcă avea scris frumos și a fost supus și harnic, l-au păstrat până s-a învechit, iar pe urmă nu l-a mai putut clinti nimeni din pricina vechimii și a drepturilor câștigate. Dealtfel știind să se poarte cu superiorii, a dobândit reputația de funcționar destoinic și a ajuns să fie socotit aproape indispensabil și în orice caz un stâlp al breslei. La avansări însă nu l-a ajutat norocul suficient. Au trecut peste dânsul și buni și răi, unii cu mai multă carte, alții cu protecții mari. El a luptat numai cu munca și plecăciunile. După război pe urmă au năvălit cei cu licențe și diplome peste diplome. Atunci s-a resemnat de tot, mai ales când a fost făcut totuși subdirector. Mărturisea tuturor că el n-are ambiții, că se dă bucuros la o parte ca să lase loc tinerilor, că e rândul lor acuma să lupte și să se ridice. în sineși însă se credea profund nedreptățit. Cu experiența lui bogată, ar trebui să fie azi director general. Administrația țării nu se face cu diplome; practica te unge funcționar adevărat. Lumea și-a pierdut cumpătul, de aceea merge din rău în mai rău. Mereu ne organizăm și ne reorganizăm de nici nu mai poți ști ce va aduce ziua de mâine. Când credea să mai ia cel puțin o clasă, să-și îmbunătățească pensia, s-a pomenit retrogradat șef de

serviciu păstrându-și titlul și salariul de subdirector. Uite, se plângea, recunoștința statului pe care l-a slujit o viață de om, cu cinste.

Se gândea la pensie, neavând încotro, dar o dorea mai târziu și cât mai mare. Gândul îl înspăimânta fiindcă îl obliga să se întrebe ce va face când nu va mai merge în fiecare zi la biurou? Va sta toată ziua pe acasă să încurce pe Didina, sau va bate trot oarele pentru a-și trece timpul? Uneori își zicea că are să activeze în politică. îndată ce își va fi regulat drepturile la pensie, se va înscrie într-un partid (la liberali negreșit, căci naționali-țărăniștii s-au purtat mizerabil cu funcționărimea), va vorbi la întruniri, va ajunge senator și va pretinde vehement reorganizarea țării pe baze sănătoase prin întărirea statutului funcționarilor și sporirea lefurilor. Despre planurile acestea și altele similare nu cuteza însă să vorbească decât cel mult cu nevastă-sa care era deplin convinsă de superioritatea lui. Nici măcar față de copii nu se destăinuia, mai ales față de copii; obraznici cum sunt, ca toți copiii de azi, ar fi în stare să-l ia peste picior și să-i aducă aminte că niciodată n-a legat în lume nici trei fraze, necum un discurs.

A fost întotdeauna foarte econom și casnic. Nu i-a prea plăcut să-i vie mosafiri și nici el nu s-a îmbulzit la alții cu vizitele. Păstra relații tocmai atâtea cât să nu zică oamenii că e sălbatec. Acuma, de când Liana e domnișoară mare, a trebuit să se mai schimbe lucrurile.

Fata nu poate fi ținută sub obroc. Trebuie să iasă, trebuie să primească. Azi-mâine poate să se mărite. Ea ține mai mult la Universitate, e studentă eminentă, numai bile albe, peste un an va avea și licența în buzunar. în vremurile acestea, când până și sergenților de stradă li se cer studii, nu strică să aibă și fata diplomă, măcar ca o rezervă pentru orice eventualitate. Deși cariera cea mai sigură pentru fete tot măritișul rămâne, dacă nemeresc un bărbat bun. Liana nu admite înțelepciunea asta, firește. Ea vrea o profesiune, banul ei din munca ei, să poată fi totdeauna independentă, chiar de s-ar mărita. N-ar suferi, zicea, să ajungă la cheremul nimănui. Femeia trebuie să fie egala bărbatului, nu sclava lui… Rosmarin zâmbea de câte ori o auzea vorbind așa. Era convins că viața are să-i ajusteze teoriile. Căsnicia bazată pe independența soților e sortită să se destrame tot atât de repede cum s-a încheiat.

Bătrânii nu se amestecau în micile sindrofii ale Lianei. Veneau aproape săptămânal prietene de-ale ei, ici-colo și băieți, vorbeau, dansau după gramofon, se mulțumeau cu un ceai, prăjituri, dulceață, ce se găsea. Nu însemnau vreo cheltuială simțitoare, nici vreo altfel de încurcătură. De cele

mai multe ori Rosmarin nici nu trecea pe sus, în salon, unde n-ar fi făcut decât să jeneze pe tineri prin prezența sa. însăși Didina de-abia se arăta și numai ca să nu-și închipuie, mai cu seamă fetele, că părinții se dezinteresează de rosturile Lianei… Altceva erau sindrofiile mari cu invitați anume, bătrâni și tineri, ca aceea care se pregătea pentru mâine și din pricina căreia toată casa, de vreo săptămână, trăia într-o continuă și plăcută agitație. Asemenea petreceri dădeau două, cel mult trei pe an și de reușita lor atârna oarecum onoarea familiei.

Importanță cu totul deosebită avea sindrofia de întâi novembre. Era ziua Lianei, aleasă de ea acum trei ani, când a intrat în Universitate și în lume. Cea dintâi a fost și cea mai strălucită: au avut și lăutari, au servit și puțină șampanie și s-a prelungit până spre dimineață. Pe-atunci criza nu bântuia încă atât de cumplit ca azi.

Pentru sindrofia de mâine Rosmarin părea mai înfrigurat ca toți. Iar circulau, de un răstimp, vești grave despre primeniri de funcționari și, fiindcă el se socotea mereu amenințat, voia să-și asigure oarecare prop teii în minister, ca să fie cel puțin prevenit, de s-ar întâmpla vreo nenorocire. De aceea a poftit câteva persoane simandicoase cu care să se sfătuiască și de la care să afle noutăți. Pe chestia invitaților însă se ciocnea cu Liana care privea petrecerea aceasta ca o proprietate a ei și căuta să reducă pe bătrâni. Chiar la dejun a fost o discuție destul de animată, încât Rosmarin s-a enervat rău că o fată inteligentă și cu pretenții nu e capabilă să judece mai serios viața. S-a culcat amărât, a dormit două ore și s-a deșteptat bosumflat și obosit. în cameră nu era decât Didina. Liana plecase cu Tinca să facă acum cumpărăturile căci mâine e duminică și băcăniile cele mari sunt închise. Bebe ieșise cu bunica la un cinematograf. Rosmarin se învârti puțin prin casă, apoi își luă pardesiul căptușit, bombănind:

— Ia să mă mai mișc și eu nițel că somnul ăsta m-a amețit de tot…

— Du-te, dar să nu stai mult că-i răcoare, să nu răcești! zise Didina fără să ridice nasul din socotelile pieței cu care se lupta în fiecare după-amiazi.

Bătrânul mai zăbovi prin curte, examinând câte ceva, ieși în stradă, merse până aproape de Cișmigiu și apoi se întoarse repede acasă. Se însera, se lăsase într-adevăr răcoare și mai ales umed, încât îi era frică să nu răcească, fiindcă răcea îndată și făcea câte-un guturai care-1 chinuia trei, patru zile, obligându-1 să tragă țuică pe nas până se îmbăta de-a binelea.

Tinca sosise între timp încărcată. Pe Liana o lăsase pe Calea Victoriei să mai târguiască unele mărunțișuri. Masa era plină de pachete. Didina le

desfăcea, pe rând, le cerceta, le admira, le prețuia. Rosmarin își trase un scaun și începu să ciugulească ba din șuncă, ba din brânzeturi, până ce femeia îl dojeni:

— Astâmpără-te, Alexandre, că doar nu ești copil… Ori dacă ți-e foame să-ți aducă Tinca un tacâm, să mănânci ca oamenii!

— Ce foame? făcu bătrânul cu gura plină,continuând după o pauză, ca să schimbe vorba: Dar Mircea n-are de gând să mai dea pe acasă?… El vine mâine ori nu vine, baremi să știm?

Parcă întrebarea ar fi izbit-o în punctul cel mai dureros, d-na Rosmarin răspunse cu imputare:

— Mă mir că mai și întrebi când numai tu ești de vină că băiatul ăsta s-a stricat în așa hal. Tu ai fost moale și ai crezut că ești bun și acuma uite…

Rosmarin se simți ofensat, se înțepeni pe scaun și zise demn ca să-și mascheze supărarea:

— Tineretul de azi nu e ca pe vremea noastră, Didino, nu uita! Dacă n-ar fi el stricat din firea lui, s-ar simți și n-ar face ce face. Un vlăjgan de douăzeci și opt de ani împliniți trebuie să aibă rușine. Eu la vârsta lui eram însurat și cu copil, nu cu garsoniere!

— Copilul trebuie învățat și cioplit și când e mic, și când e mare. Tinerii pot să greșească, d-aia-s tineri, dar părinții sunt datori să-i oprească de la rele și să-i îndrepte pe calea bună.

— Nu te-am pomenit pe tine niciodată să vorbești ca o femeie bătrână și cuminte — făcu Rosmarin mai apăsat, totuși mereu calm fiindcă era și servitoarea de față. Pe de o parte îmi reproșezi că nu-1 muștruluiesc, pe de altă parte imediat sai cu gura când îi zic ceva…

Discuțiile asupra acestui subiect, începute acum zece luni după ce Mircea și-a luat locuință în oraș, nu se mai sfârșeau. Se simțeau profund umiliți că fiul lor, fără să fie căsătorit, nu stă în casa părintească. A fost școlar leneș și numai bătrânul știe cât s-a căciulit până l-a trecut dintr-o clasă în alta ca să nu-și piardă bursa și apoi până i-a obținut un loc de funcționar la Interne pe când era încă în Universitate. N-a dat nici un ban în casă, dimpotrivă l-au mai ajutat ei de multe ori deși știau că-și cheltuiește leafa cu femei și în petreceri. Drept recunoștință le-a făcut rușinea cu garsoniera de se minunează toată lumea cumsecade.

— Dacă băiatul nostru pentru care ne-am sacrificat atâta, nu poate fi cu noi nici într-o zi ca asta, atunci ce să mai zic și eu, dragă Alexandre? murmură d-na Rosmarin oftând de amărăciune.

Bătrânul însă observă batjocoritor:

— Ce să te mai miri de Mircea dacă însăși mama ta tocmai acuma se găsește să meargă la cinematograf ?

— Lasă, omule, nu fi așa de hain cu biata matâna că știi bine cât nu-i place dumneaei să hoinărească pe străzi, că-i bătrână și bolnăvicioasă… Dar dacă nu scapă de Bebe? Ori mai bine să fi lăsat copilul să pățească cine știe ce pe la cinematografele astea de cartier?

3

— Să aștept, domnișoară?

— Dacă-ți face plăcere …

— Mult ?

— Până mâine dimineață, cred. Sunt acasă la mine, aici!

Văzând mutra uluită a tânărului, Liana izbucni într-un râs zgomotos. Totuși numai după ce intră în curte și închise poarta, continuă:

— Da, da, uită-te bine la numărul casei… Strada Transilvaniei, 33!… Și acuma îți mulțumesc că m-ai urmărit cu atâta perseverență și m-ai adus acasă. Cel puțin mi-ai ținut de urât, deși eu nu ți-am răspuns până aici. Bună seara!

Dispăru în fundul curții fredonând ironic și aproape alergând parcă i-ar fi fost frică. Părinții îi auziră pașii grăbiți coborând pe scară și glasul băiețesc care lălăia în tactul treptelor o melodie zvăpăiată. Năvăli pe ușă cu o vioiciune care risipi atmosfera mocnită din cameră:

— Uf ! Sunt ostenită de nici nu vă văd!… Tincuțo, ia repede pardesiul și blana și du-le sus!… în Piața Palatului s-a agățat de mine un cavaler și nu m-a slăbit până acasă! Ce m-a pisat! Și numai prostii! păcat de el, că altfel era băiat nostim… Ce zici, mămicule scump, ți-a plăcut ce-am târguit?… Superbe lucruri, nu-i așa? Și n-am cheltuit peste prevederi, ba încă mi-am luat ceva și pentru sufletul meu…

Mamă-sa o sorbea din ochi de dragoste și admirație. Rosmarin clipea mișcat, aprobându-i fiece cuvânt. Până și Tinca, de obicei posacă, avea un zâmbet pe fața-i lătăreață. Liana era răsfățata casei mai mult chiar decât Bebe. Baremi bunica o diviniza mai ales pentru inima ci fără pereche de bună și de simțitoare.

— Cum să nu se ție boierii după d-voastră, domnișoară, dacă sunteți așa de frumoasă! zise deodată Tinca, întrerupând cuvintele Lianei.

— Ei, și tu acuma ! murmură Didina cu o imputare satisfăcută.

Rosmarin surâdea în vreme ce .Liana striga vesel:

— Sunt frumoasă, Tincuțo?

Bătu din palme și se răsuci cu pași de dans împrejurul camerei parcă ar fi auzit o mare noutate. Apoi, după ce Tinca ieși cu haina și blana, se așeză la masă, începând să examineze cu amănuntul cumpărăturile, explicând fiece lucru în vederea zilei de mâine.

Era obișnuită să primească complimente și totuși îi făceau plăcere ori de la cine veneau. Pe stradă bărbații întorceau capul după ea ca și când ar fi răspândit o vrajă irezistibilă. Figura ei de fetiță mirată și nevinovată, cu părul blond natural, cu obrajii puțin bucălați, cu nasul mic obraznic, nu o prea distingeau din mulțimea de femei drăgălașe care dau străzilor bucureștene, altfel puțin remarcabile, un aspect atât de simpatic. Ochii ei însă fascinau prin culoarea lor albastră închisă cu reflexe violete, adumbriți de lungile gene blonde ca într-un cuib de aur. în privirile lor scăpăra curiozitatea inteligentă, un etern semn de întrebare, și, mai ales în momentele de uitare de șine, o pâlpâire stranie, o melancolie tulburătoare ca un avertisment ascuns. Avea gura senzuală arcuită cu buzele pline și totdeauna foarte vopsite. Pentru că încolo nu se farda deloc, excesul de roșu cheltuit pe buze părea o sfidare care atrăgea atenția subliniind vioiciunea ochilor. Zveltă, cu talia mlădioasă, cu o degajare băiețească în mers și în mișcări, fără rigiditatea calculată a femeilor cochete veșnic atente să nu-și deranjeze frumusețea îndelung îngrijită, îi ședea bine orice făcea precum îi venea bine orice îmbrăca. în vocea ei groasă contrastând cu obrajii de păpușă, vibrau inflexiuni moi, mângăioase, cu nuanțe ironice.

— Mămicule, să știi că am trecut pe la coafor și ți-am luat oră și ție pentru mâine dimineață la zece! Mergem împreună! Vreau să fii ca o regină la ceaiul nostru, să le bați pe toate cucoanele, să nu fie nici una mai frumoasă și mai cochetă ca tine!

Didina surise răspunzând cu o modestie firească:

— Parcă de mine e vorba… Eu sunt bătrână, mi-am trăit traiul. Tu să fii, și voi…

— Ba să mă ierți, cucoană! interveni Rosmarin. Ce bătrână?… Are dreptate Liana, perfectă dreptate! Păpușă să te faci mâine, că poți și ai cu ce!… Dacă domnișoara e așa de frumoasă, cu cine seamănă, cu mine?

— Liana seamănă cu matâna, c-o ții minte și tu cât era de frumoasă…

— Și tu parcă aveai vreun cusur? stărui bătrânul.

— Uite ce galant e tata! se bucură Liana. Bravo, tată! Așa-mi place și așa-ți stă bine, nu mohorât și acru și…

Camera, pentru economie, era luminată de un singur bec electric, destul de puternic, atârnând din tavan deasupra mesei într-un abajur mare de mătase roză. în soba de teracotă, cu ușița deschisă, mocnea un rest de jăratec care însă nu mai dogorea.

— Mi se pare că s-a stins de tot focul— zise Rosmarin ca și când ar fi vrut să oprească o alunecare a gândurilor.

D-na Rosmarin dădu să se scoale, dar Liana sări:

— Lasă, mămicule, că eu sunt tânără!

4

Peste vreo oră se auzi un zgomot în odaia bunicii unde era întunerec și ușa dată la perete.

— A sosit matâna! spuse Liana. Cum or fi intrat de nici nu i-am simțit?

Bunica cu nepotul se furișaseră în casă intr-adevăr ca niște vinovați, să mai amâne, dacă se poate, izbucnirea furtunei. Prevăzuse bunica și spusese lui Bebe pe drum: „Acuma să vezi iar scandal și gălăgie !… Dacă nu mă asculți deloc și mă ții acolo să vezi de două ori filmul!"

— Ce-i cu voi. Bebe, de stați până noaptea pe străzi? începu Didina supărată.

— Ce să fie, mămico ? strigă copilul îmbufnat, vrând să pareze astfel avalanșa de dojeni. Am fost la cinema și am stat până s-a isprăvit programul. Și gata.

— Nu zău, mamă, că și d-ta te întreci cu firea! continuă Didina. Copilul n-are minte, că-i copil, dar d-ta ar trebui…

— Apoi dumneaei ce-i pasă că n-are nici o grije ! adăogă Rosmarin.

Morala se dezlănțui întreagă asupra bunicii care, obișnuită, tăcea și se dezbrăca prin întunerec, așezându-și la locul lor, haina, pălăria, jerseul, fularul. Bebe, răsfățat și sigur de imunitate, căuta să le ție piept trântind ici colo câte-o obrăznicie pe care, firește, nu o lua în seamă nimeni, că doar e copil.

Avea acuma peste șaptezeci de ani bunica. în ultimul timp slăbise și parcă scăzuse. Se ținea totuși bine, nu bolea și muncea în menaj la toate, alături de Didina și de Tinca. Pe fața-i albă și uscată cutele fine în jurul ochilor și la colțurile gurii păreau urmele unui surâs înviorător. Dealtfel și

azi când zâmbește se înseninează casa. Se vorbea despre frumusețea ei de odinioară ca de o minune, adăogându-se totdeauna că a fost atât de cinstită încât nici gurile cele mai rele n-au putut scorni nimica pe socoteala ei.

De când a rămas văduvă și trăiește de la copii, cu toate că averea și casa sunt ale ei, zestrea părintească, a devenit paratrăznetul tuturor discuțiilor în familie. Asupra ei își descarcă toți necazurile, căci ea e liniștită și mai bine lasă să treacă de la dânsa decât să întindă cearta. în privința asta îi seamănă perfect Liana care la fel are oroare de țigănie.

Rosmarin i-a zis la început mamă, ca și Didina; numai la supărare îi zicea și azi soacră, iar la toane bune coană Frusino, ca lumea străină. Când Mircea, în primii ani de copilărie, a botezat-o „nica", toți au numit-o pe urmă așa până ce Liana a prins a-i spune mămică de s-au luat și ceilalți după ea. în sfârșit acuma familia îi zicea matâna, cum i-a zis Bebe când a fost mai mititel în loc de mamă bătrână, numele de mămică rămânându-i Didinei.

Bunica era totuși confidenta intimă a tuturor, chiar a Tincăi. Blajină, ascultând cu bunătate, păstra cu sfințenie orice secret și nu purta niciodată vorbele de la unul la altul. Pe Liana a iubit-o mai mult dintre toți nepoții și dacă se ruga Atotputernicului să-i mai dăruiască zile de trăit era numai ca să apuce s-o vază mireasă. Bebe stătea și dormea în odaia ei. Se înțelegeau bine împreună. Vorbea și se sfătuia cu el ca și cu un om mare. Se obrăznicea el deseori și n-o prea asculta, dar alteori avea drăgălășii față de ea prin care își răscumpăra toate greșelile…

După ce-și potrivi tacticos toate la locul lor, bunica își luă pe umeri o broboadă, să nu răcească, trecu în sufragerie și se așeză binișor la masă. Bebe, bosumflat, își făcea de lucru într-un colț. Liana, ca să-l împace, îi duse un sandvici cu șuncă. în semn de protest însă copilul refuză. Abia cu multe mângâieri și sărutări reuși să-l înduplece. Dealtfel vijelia se potolise, mai ales grație insistențelor Lianei să nu se mai facă scandal în ajunul zilei ei. Pentru a desăvârși pacea, Didina zise mai blând:

— Nu-i de mirare să vă fi cuprins și foamea de atâta cinematograf, fire-ar al naibii, că pe mulți îi mai scoate din minți… Gustă, matâna, și d-ta că și noi am mai ciugulit stând colea de vorbă…

— Ba eu nu-mi stric pofta înaintea mesii — răspunse bunica simplu. Bune și frumoase lucruri a târguit Liana. 0 să fie un belșug ca la Palat, mâine.

— Așa-i, matână? zise Liana aducând și pe Bebe la masă. Și nici nu-ți închipui ce puțin s-a cheltuit față de alte dăți.

— Dar ce film ai văzut, cavalerule, de ți-a sucit așa de rău capul? întrebă Rosmarin cu o jovialitate ce părea totdeauna silită.

Copilul izbucni cu entuziasm:

— Tăticule, ascultă-mă pe mine, trebuie să te duci și tu să-l vezi numaidecât! Cel mai strașnic film de aviație, mai tare ca Escadrila morții… O minune, tăticule! I-am și spus matânii că mai bine mă sinucid decât să nu mă fac aviator!

Bătrânul mormăi cu un zâmbet acrit și aruncând o privire spre bunica:

— Sigur! Ori aviator, ori șofer, ori lăcătuș…

— Ai să vezi tu când voi fi mare! făcu Bebe dârz. Crezi că atunci o să vă întreb pe voi ?

Bunica tăcea. Nu voia să priceapă aluzia lui Rosmarin, ca să nu degenereze discuția ca astă-vară. Pe atunci tot timpul se vorbea în casă numai despre Bebe din pricina examenului de admitere ce trebuia să-l dea la liceul Lazăr și de care le era frică tuturor fiindcă copilul, deși avea certificatul de clasa a patra primară foarte bun, nu știa nimic și nici măcar nu citea, să se pregătească puțin, bizuindu-se doar pe protecția tăticului. Așa într-o zi, rugată de Bebe, matâna și-a exprimat părerea c-ar fi mai cuminte să lase copilul să intre la școala de meserii, că i-ar fi mai drag să învețe lucruri de mecanică decât să buchisească și să-și sfarme mintea cu cărțile, mai cu seamă că, după cum se întorc vremurile, cu atâția bolșevici și cu revoluții și războaie, parcă tot mai sigură e o meserie bună, că oamenii totdeauna vor avea nevoie de haine sau de unelte și meseriașul nu moare de foame, că dacă și voievodul Mihai învață meserie… N-a apucat să termine căci toți au tăbărât cu gura, s-o sfâșie: se vede c-a intrat în mintea copiilor de se gândește la asemenea bazaconii; adică familia Rosmarin a ajuns în așa hal încât să-și bage copiii la cizmărie? dar câți copii avem. Doamne Dumnezeule?… Didina a început să plângă, a luat în brațe pe Bebe: dragul mamii mic, auzi că să te facem cizmar… în sfârșit, un tărăboi grozav și o indignare care se manifestează de atunci la orice ocazie în reproșuri mai mult sau mai puțin fățișe.

Pe când Rosmarin continua controversa, glumeață din partea lui, cu copilul, Didina ridică deodată capul nedumerită:

— Nu cumva vine cineva?… Parcă am auzit ușa de la scară… Ia vezi. Alexandre, să nu fie cineva străin și să se urce sus, să ne pomenim cu casa

prădată!

Până să se urnească bătrânul, ușa se deschise și apăru Mircea, surâzător, în pardesiu maron, cu fular alb de mătase, fercheș și pudrat ca totdeauna.

— Uite, domnule, că a catadixit să mai dea și pe la noi! făcu Rosmarin. Ei, bravo, mare onoare!

Mircea se simți ofensat, dar se stăpâni și, îmbrățișându-i pe rând și apoi dezbrăcându-se, nonșalant:

— Fiecare cu grijile lui… Am și eu destule. Dealtfel ce ți se pare așa grozav, că nu-s nici cinci zile de când am dejunat aici?

— Cinci zile? urmă tatăl cu indignare potolită. Și adică cinci zile e normal la tine să nu treci pe acasă? Stai în alt oraș ori te-au năpădit ocupațiile?… Ehei, băiete, oi fi tu mare și deștept, dar ce faci nu-i frumos și nici cuviincios! Noi ca noi, tăcem și te suportăm, dar lumea te vede și te judecă și, fii sigur, nu te judecă bine!

— Pisălog și nedelicat ai rămas, ce să-ți spun! răbufni tânărul. Nici n-apucă omul să intre că-1 și trăsnești cu morala ta răsuflată! Una două, morală! Dar mai slăbiți-mă, frate, cu morala și cu sfaturile! Sunt bărbat și…

Rosmarin întrerupse disprețuitor:

— Bărbați ca tine…

— Evident! Ce să-ți fac dacă tu privești lumea cu ochelarii de acum treizeci de ani? Lumea se schimbă, merge înainte. Altă viață trăim noi decât pe vremea ta. Trecutul a murit. Bat vânturi noi, dorințe noi, obiceiuri noi. Sunt tânăr și vreau să trăiesc! Tu ai vrea să fiu bătrân ca tine !

— Eu aș vrea numai să fii om de treabă! zise Rosmarin.

— Ai un dar să enervezi lumea cum n-am mai pomenit! strigă Mircea începând să umble de ici colo prin odaie.

Nimeni nu cutezase să se amestece în ciocnirea neașteptată dintre tată și fiu. Se uitau toți consternați când la unul, când la celălalt. Acuma, făcându-se o pauză sacadată de pașii lui Mircea, Didina rosti înfricoșată:

— Vai de mine, ce Dumnezeu vă luarăți așa…

— Adevărat! zise Mircea căutând să se liniștească. Eu sunt de vină că-mi fac sânge rău pentru niște baliverne pe care mi le-a servit de mii de ori cu aceeași delicatețǎ!

Se așeză brusc la masă, între bunica și Liana, și întrebă cu altă voce, de o blândețe încă forțată:

— Ce mai faci, matână dragă? Bine, voinică, sănătoasă ?

Apoi, fără să mai aștepte răspuns, adăogă în general:

— Mai bine spuneți-mi, frate, ce-i cu sindrofia? Ați lansat invitațiile? Au răspuns toți? O să fie destulă lume?

Întrebarea reuși să risipească îndată tulburarea. Liana îi servi prompt o serie de lămuriri complectate copios de Didina și chiar de Rosmarin căruia îi trecuse de asemenea necazul, fiind altfel om bun la inimă și neluând în tragic mai ales discuțiile familiare.

— Ascultă, Liana, pe Gavrileștii i-ați poftit? Vin? zise Mircea cu interes.

— Sigur! aprobă Liana. Am vorbit și eu cu Nina și abia așteaptă dumineca de mâine!

Liana avu un surâs de complicitate. Gavrilescu era subdirectorul personalului în Ministerul Finanțelor. Fetele lui, Angela și Nina, rămase de mici fără mamă, au crescut într-un exces de libertate și le mergea faima c-ar fi stricate. Drăguțe, elegante, cochete, plăceau însă mult tinerilor. Cu Liana se aflau în vizită și prietenie din școală, deși ele n-au terminat liceul. Pe Angela o simpatiza mai puțin, considerând-o foarte ipocrită. Nici cu Nina nu legase adevărată intimitate până la destăinuiri. Mircea părea că o iubește mai de mult, poate de un an. Liana bănuia că e vorba de o iubire ajunsă departe și că fratele ei și-a luat casă în oraș în special pentru Nina. Se fereau amândoi de ea. Când l-a întrebat pe Mircea, a răspuns evaziv: e fată nostimă și deșteaptă, îi face curte numai așa, ca la toată lumea. Totuși Nina a rugat-o odată să o ducă la Mircea, să vază și ea cum se prezintă o garsonieră, fiindcă nu văzuse încă. Au și fost împreună, curând după ce s-a instalat Mircea, și Nina chiar s-a întins în glumă pe patul lui.

— Foarte bine! Foarte bine! repetă Mircea. Gavrilescu are pâinea și cuțitul în minister, poate să și ajute pe tata la nevoie, nu-i rău să ni-1 apropiem !… Sper însă că vor fi destui băieți tineri să nu se plictisească domnișoarele !

— Numai să nu dea ghes prea mult bătrânii tatii, că n-am scăpat până nu i-a invitat pe toți, toată galeria de vechituri! zise Liana uitându-se râzând la Rosmarin, care dădu din cap și mormăi:

— Noi cu bătrânii ne ajutăm, nu cu filfizonii!

— A, să nu uit! se grăbi tânărul. Știi că am invitat și pe Remus Oloman, ziaristul de la Fulgerul, trebuie să-l cunoști din nume că scrie mereu articole în pagina întâi și face și literatură… E un băiat foarte simpatic. Vine câteodată și pe la minister. A primit bucuros. O să sosim împreună și aducem și pe Coralia…

— Admirabil! se bucură Liana. Ce-ar fi să scrie și la ziar despre ceaiul nostru!

Încetul cu încetul toți se înviorară. începură a se aprinde speranțele, întâi timide apoi din ce în ce mai cutezătoare. Sindrofia era pretextul unei ample explicații cu viitorul. Conul de lumină de subt carcasa abajurului îi apropia mai mult și parcă le cernea pe capete o pulbere de argint dându-le înfățișarea unor naivi conspiratori împotriva destinului. Glasurile se înmuiau, se îndulceau, se contopeau într-o armonie de încredere mare. Și Tinca, în bucătărie, horea cu foc un cântec de pe la ei, trăgănat și plin de dor. O chema Floarea, dar Didina i-a schimbat numele când a angajat-o fiindcă avusese mulți ani pe una Tinca și se obișnuise cu ea. Era ardeleancă, de pe lângă Sibiu, și a venit la București să slujească numai ca să-și strângă puțini bani și pe urmă să se întoarcă acasă să se mărite. Didina o auzea acuma cântând dar nu se indigna, cum ar fi făcut altădată, ci se gândea înduioșat: „Săraca! Cine știe ce-o fi și în inima ei!“

Din obișnuință Rosmarin ofta mereu, dar pe față și în cuvinte îi flutura adierea fericirii. Explica elocvent cum își va apropia definitiv pe Gavrilescu. Dacă-1 are sincer de partea lui, poate fi complet liniștit. Gavrilescu învârtește toate chestiile de personal. Directorul nu-i iese din cuvânt niciodată. Ce zice Gavrilescu e sfânt. Și ce lucru mare pentru el să declare ritos directorului și comisiei și, la nevoie, ministrului: „Rosmarin, tre-buie să rămâi pe loc. N-a atins limita de vârstă și chiar când va atinge-o nu ne putem lipsi de dânsul. E un funcționar excelent… Dimpotrivă, ar merita o avansare, fiindcă locuri ar fi și astfel ar avea cel puțin o mică satisfacție pentru serviciile neprețuite pe care le-a adus statului!"

Toți erau de aceeași părere inclusiv Mircea și Liana care, uneori, altfel credeau și, cu cruzimea lor tinerească, i-o și spuneau direct, că e funcționar mediocru și încurcă degeaba un loc ce s-ar cuveni unui băiat deștept și bine pregătit, cum sunt atâția azi fără slujbă. Mircea spera și el că Gavrilescu îi va acorda bătrânului o mână de ajutor, ca să nu-1 mai vază mereu tremurând de frica eliminării, și - declară misterios că la urma urmelor Gavrilescu va trebui să se dea pe brazdă. Liana surise. Cât ar fi și ea de fericită să știe pe tatăl său liniștit! îngrijorarea lui întreținea o permanentă tulburare și amărăciune în casă. Numai așa va putea și ea să-și prepare mai temeinic licența, să termine, să-și găsească un post undeva și pe urmă…

Didina și bunica zâmbeau într-una. Bucuria li se așternuse pe față ca o mască. Mulțumirea lor era să-i vază pe toți mulțumiți. Zbuciumarea lui

Rosmarin n-o prea înțelegeau. Dacă îi dă o pensie bună, fără să mai muncească și să se necăjească, fie și mai puțin decât leafa, de ce se mai zbate? Nu îndrăzneau să-i spuie lui, să nu-1 supere mai rău, dar între ele vorbeau și nu se dumireau. Grija lor mai mare era pentru copii: Bebe să aibă ce-i trebuie și să învețe măcar cât să treacă clasa, Mircea și Liana să se așeze la casele lor, să-și facă rostul în lume. De Mircea totuși se sinchiseau prea puțin. Are slujba lui; când îi va sosi ceasul, își va găsi norocul. Băieții se însoară acuma singuri, nici nu mai întreabă pe bieții părinți. Pentru Liana însă aveau dese momente de panică. Lor, care s-au măritat la optsprezece ani, li se părea că o fată de douăzeci și unu e aproape bătrână. Liana încă nu voia să vorbească serios despre căsătorie. îi plăcea să cocheteze, să fie curtată și avea adoratori prea mulți. Cei cu intenții solide nu cutezau să se apropie de frică probabil că ar fi respinși. Asta era durerea Didinei și din pricina asta a și mustrat-o de atâtea ori, firește în zadar.

Profitând de atmosfera caldă, Didina aduse vorbă și despre viitorul fetei. Mult ar dori ea să aibă Liana norocul să ia un ofițer. Nu există carieră mai bună ca milităria. Nici o țară nu se poate fără armată și armata va fi întotdeauna în fruntea tuturor. Orice criză ar fi, armata trebuie să primească drepturile ei la zi. Iar ofițerul e respectat și primit bine pretutindeni, și la Palat, încât soția unui ofițer e ca o regină. Unde mai pui că are și ordonanță și nu trebuie să se trudească cu servitoarele leneșe și hoațe, cum sunt toate…

Liana asculta, cu ochii în jos, cu coatele pe masă, cu fruntea sprijinită în palma stângă. în colțul gurii îi juca o frântură de surâs ironic. Proiectele mamei o amuzau. Tocmai ofițer! Avea oroare de ofițeri îi considera proști, fuduli, bădărani și goi. După un răstimp, ca să facă ceva, se ridică în picioare și începu a strânge pachetele care rămăseseră pe masă.

Pe când subt abajurul trandafiriu speranțele și planurile pluteau și se legănau ca niște ființe imateriale, alături, în bucătărie, pomi un bocănit metalic aspru și sacadat, asemeni unor lovituri de ciocan. Întâi parcă nu le auzi nimeni. Cuvintele roze se înălțau și țeseau mereu pânza fermecată care învăluia toată încăperea într-o fâlfâire de visări și taine.

— Tare-aș vrea să-ți facem cât mai curând o nuntă frumoasă cum n-a mai fost în București! continua Didina cu o figură atât de încântată că-și recăpăta parcă toată frăgezimea de odinioară. De-ar fi să cheltuim oricât, nu-mi pasă! Atâta ambiție am și eu!

— O, Doamne! oftă bunica de asemenea. Măcar de mi-ar îngădui bunul Dumnezeu să ajung și eu ziua aceea, că mai mândră mireasă ca Liana noastră nici n-a fost de când e lumea lume!

— Și dac-ar vrea Cel-de-Sus să fiu și eu avansat până atunci, apoi să știți că mă îmbăt! zise Rosmarin aproape solemn. Nu m-am îmbătat de nu mai țin minte, dar atunci îmi dau drumul, uite-așa!

Se făcu deodată o tăcere. Liana, în picioare, rămase nemișcată, cu privirea spre becul a cărui lumină îi scălda fața și-i cernea în păr sclipiri de aur. Inima îi bătea în piept în ritmul bocănitului de afară, încât loviturile se confundau în auzul ei, cum se confundau și cu șoaptele mamei despre nuntă și mireasă. în suflet însă i se filtra o neliniște, vagă, stranie, pe care n-o putea alunga.

În tăcerea aceasta bocăniturile răsunau atât de puternic și de strident că toți le ascultară câteva clipe buimăciți ca niște zgomote din altă lume. Pe urmă, dezmetecindu-se, avură impresia că li se sfărâmă ceva în suflete și că în cameră s-a lăsat subit un val de frig amorțitor. însăși lumina parcă slăbise și se spălăcise, devenind aproape cenușie.

— Dar ce bate toanta aia acolo? întrebă Rosmarin cu un glas străin, continuând apoi din ce în ce mai furios: Tinco !… Tinco !…

În același timp Didina apăsă pe butonul perei ce atârna sub lampă. Țârâitul nervos al soneriei se amestecă o clipă cu bocăniturile, încetând pe urmă amândouă. Servitoarea se ivi în prag.

— Ce faci tu acolo atâta gălăgie, fetițo? o întâmpină sever Didina.

— Apoi conița a spus să pisăm întâi zahărul pentru tort — zise Tinca, liniștit.

— Ce să pisezi? strigă Rosmarin. Ești o toantă !

— Ba, conașule, eu nu-s de vină, că mojarul…

— Mojarul, mojarul! o imită Rosmarin mai mânios. Ce mojar, tâmpito?… Să nu te mai aud, înțelegi?».. Nici un mojar!… Nu vreau bocănituri și scandal, ai înțeles?… Ai, ieși afară!

— De, conașule, dacă mojarul…

Tinca plecă bombănind, lăsând în urmă o dâră de tristețe. Didina observă, vrând s-o scuze:

— Eu i-am spus să piseze zahărul și nucile pentru tort, dar la șapte, nu acum… E toantă rău, n-ai ce să-i faci!

Apoi, îndulcindu-și vocea, ca și când ar fi căutat să reia firul de adineaori, urmă către Liana:

— Ei, ce zici tu, păpuși ca mamii dulce? Te vedem curând mireasă?

Dar întrebările ei sunau acum fals și sâcâitor. Liana se enervă:

— Mai lasă-mă-n pace, mămico dragă, cu ofițerii tăi și cu ordonanțele lor! Tu nu observi că ai ajuns ridicolă?… Ia mai bine să mă duc sus!

NOVEMBRE

1

Fereastra sufrageriei și ușa marchizei erau deschise. D-na Rosmarin poruncise să rămâie așa un sfert de oră, să se facă puțin curent ca să se primenească bine aerul în toată casa. Prima zi din novembre a fost frumoasă, însorită, dar friguroasă parc-ar fi prevestit o iarnă grea. Rosmarin, în jacheta-i neagră, îmbătrânită, rezervată pentru solemnități, se plimba prin hol, înfruntând vitejește aerul rece ce năvălea înăuntru, fiind însărcinat să închidă când va fi trecut sfertul. Pendula din salon bătuse adineaori șase. Deodată auzi glasuri și pași la poartă. Se zăpăci. Au și început să sosească invitații ? Ei au crezut că până la șase și jumătate n-are să vie nimeni… în dormitor, cu ușa închisă, Liana se retrăsese numai acum câteva minute să se mai examineze puțin în oglinda cea mare, să-și mai adaoge eventual un puf de pudră sau o licărire de roșu.

— Aide, unde sunteți? strigă Rosmarin speriat. Voi n-auziți?… Au venit!… Liana! Ieși de-acolo să-ți primești mosafirii!

Până să apară Liana, afară, pe treptele marchizei, răsună vocea lui Mircea:

— Stai, frate, nu vă alarmați că suntem noi!

Coralia Ionescu își făcu intrarea în marchiza împodobită cu plante, împrumutate de la d-na Raluca Gotcu, tocmai când ajunse acolo și Liana.

— Să trăiești, scumpa mea, prietena mea cea mai iubită și mai încântătoare! ciripi Coralia, sărutând-o pe amândoi obrajii cu toată atenția necesară ca nu cumva să-și strice pictura buzelor, îndelung muncită, și nici să nu lase vreo urmă de roșu pe figura Lianei. Eu îți urez toate fericirile și împlinirea tuturor visurilor tale de fecioară, din toată inima, și tu știi cât îți sunt de sinceră! adăogă pe urmă mai cald, în vreme ce Liana murmura mulțumiri.

Trecură îmbrățișate în hol. Liana îi spunea să nu-și scoată încă mantoul, că hainele cucoanelor le ia servitoarea și le duce în camera bunicii, unde

stau mai bine și la căldură. Din urmă o chema Mircea:

— Așteaptă o secundă, Liana, să cunoști pe prietenul Oloman!

Remus Oloman, tânăr, curățel, cu ochelarii pe nas, se apropie și sărută galant mâna albă întinsă spre el:

— Sunt fermecat, domnișoară !

Coralia se repezi la Rosmarin să-l hiritisească cu aceeași efuziune, deși bătrânul părea că se posomorește ascultând-o, obiceiul lui când îl cuprindea emoția. Mircea întrerupse abondența verbală a Coraliei ca să prezinte și tatălui său pe Oloman. Pe urmă se retraseră în marchiză să-și lepede pardesiurile. Remus, auzind felicitările insistente ale Coraliei și neștiind ce rost au, se simțea nedumerit și jenat

— Nu te uita la Coralia! îi spuse Mircea. Așa-i ea, veșnic face exces de zel!

Îi explică scurt cum și-a ales Liana ziua de întâi novembre pentru primul ei ceai din sezon. Totuși Oloman regreta că n-a știut, altfel ar fi putut aduce și el măcar o floare prin care să-și exprime omagiul său modest unei domnișoare atât de adorabile. Avu grija să rostească mai tare regretul și omagiul ca să audă și Liana care se apropiase iarăși de ei.

— Intenția d-tale e cea mai frumoasă floare! zise Liana cu surâsul ei natural și cu o intonație puțin teatrală.

Mircea îi lăsă singuri. Schimbară câteva amabilități. Liana mărturisi apoi că a citit vreo trei poezii de-ale lui Oloman într-o revistă, dar activitatea de la Fulgerul nu i-o cunoștea; nu caută în ziare decât știrile despre spectacole, politica n-o interesează deloc. El era mai măgulit de versuri; gazetăria o practică pentru pâine; are în cap un roman gata și nu-1 poate scrie din cauza gazetei care-i sechestrează toate energiile…

Vorbind, mai mult se examinau. Liana constata în sine că nu prea i-e simpatic. Ochii lui miopi parcă se ascundeau în dosul ochelarilor, la pândă, cu scăpărări aspre în lucirea artificial onctuoasă. își freca mâinile mereu, avea vocea mieroasă și un zâmbet cenușiu în colțurile gurii care-i subția mai viu buzele. Părul castaniu moale, tuns aproape militărește, îi ședea pe cap lins ca o perucă. Ovalul figurii se ascuțea spre bărbie, iar pielea galbenă-sură părea unsă. în sfârșit o expresie în care timiditatea se îmbina cu îndrăzneala, de tinerețe care se silește din răsputeri să domine mizeria… Și Oloman era cam stânjenit în fața ei, oricât căuta să apară degajat. Privirea lui rătăcea grăbită de la buclele aurii, răzvrătite în ciuda artei coaforului de a le încătușa cu fierul, până la piciorul delicat cu gamba fină și elastică .

Brațele ei goale aveau linii băiețești cu carnea tare, iar decoltajul adânc, exagerat poate înadins, lăsa să se întrezărească conturul sinilor liberi ca niște capace de metal alb, mat, fierbinte. Se uită numai o clipă în ochii al căror albastru calm părea amețitor și își opri apoi privirea pe buzele încărcate de roșu, urmărind mișcarea lor cadențată și ascultând timbrul glasului, învăluitor ca o melodie de alt, fără să-i mai înțeleagă cuvintele. îi trecea mereu prin gând că fata asta are un parfum care te tulbură și-ți răscolește simțurile.

— Sper că vom deveni buni prieteni — zise deodată Liana, ca și când i-ar fi pătruns gândurile. Numai un lucru te rog, foarte mult, să nu-mi faci curte!

— Și eu care tocmai chibzuiam cum să încep! râse puțin atins Oloman. Dar cel puțin în taină îmi permiți să te găsesc adorabilă?

— Vino mai bine să te prezint mamii și bunicii!

În ochii tânărului răsări o străfulgerare de ironie.

„Bine a zis cine a zis — se gândi dânsul — că o femeie frumoasă nu e niciodată prea inteligentă!

Între timp apăruse și Didina, urmată de aproape de bunica și Bebe. Tinca, gătită și ea și dichisită, alergase să închidă fereastra sufrageriei și aștepta să ia haina Coraliei Stăteau în mijlocul holului, iar Coralia le vorbea despre Oloman lăudându-1 cât e de talentat, ce frumos câștigă și ce viitor strălucit are.

— Ei, ce-ți spuneam? zise triumfător către Oloman care venea cu Liana. Am avut dreptate?… Ai mai cunoscut d-ta o floare superbă ca Liana?

— N-ai exagerat deloc, domnișoară! Dimpotrivă! răspunse tânărul cu o închinare ceremonioasă.

Rosmarin, cu mustața gălbenită de tutun, cu figura necăjită, asculta gânditor parc-ar fi meditat asupra unui referat complicat. Ca să se arate politicos întrebă și el, cu un zâmbet care-i stătea ca o haină de împrumut:

— La ce jurnal scrii d-ta, dacă nu te superi ? C-am înțeles că ești jurnalist?…

— Sunt redactor la Fulgerul— pronunță Oloman Mândru, ofuscat că un subdirector de minister nu-i cunoaște numele cu care semnează zilnic în pagina întâi a unui jurnal atât de răspândit.

— Bun jurnal, n-am ce zice ! aprobă bătrânul cu mai mult suflet. Nouă acasă ne aduce ziaristul Universul, că s-a obișnuit soția mea cu el din

tinerețe. Dar la biurou îl citim cu toții regulat, că numai așa ne mai răcorim inima de hoții ăștia care nenorocesc țara.

— Atunci ați observat numele meu… — insistă Oloman.

— Se poate, dar noi nu ne prea uităm la iscălitură, dacă înjură bine…

Bunica avea rezervat un fotoliu de onoare în salon, între ușa sufrageriei și fereastră. își luă locul de acuma, înconjurată de celelalte femei, lăsând pe domni să discute politică. Dealtfel Coralia chiar venise cu tolba doldora de felurite noutăți pasionante. Era colegă de facultate cu Liana, de doi ani însă nu mai dăduse nici un examen. Fata cea mai mare a unui funcționăraș sărac de la primăria Caracal, a debarcat în București ca să se facă profesoară, să-și scape părinții de grija viitorului ei. Primul an a luptat cu mizeria, a urmat cursurile, și-a trecut examenele. Pe urmă a capitulat în fața vieții. A căutat un serviciu și a devenit secretara particulară a unui director de bancă fiindcă a fost fecioară. Astfel a ajuns să aibă un mic apartament cu chirie, toalete, blănuri și câteva bijuterii. Pe lângă directorul bătrâior, care o iubea la date fixe, inima ci tânără dorea și dragoste adevărată. Anul trecut Mircea i-a făcut o curte foarte pasionată după care totuși au rămas buni prieteni… Totdeauna veselă, drăguță cu toată lumea, incapabilă să supere pe cineva, căutând și reușind să spuie fiecăruia numai lucruri agreabile, era o ființă fără dușmani.

— N-ați aflat nimic despre prințesa Elena? zise ea cu importanță. Cum să aflați dacă jurnalele nu îndrăznesc să scrie ori poate nici n-au voie?… Mie mi-a spus însă o persoană care e intimă cu un om de-al regelui…

Zvonurile în legătură cu Palatul stârneau pretutindeni o curiozitate extraordinară. Povestind cine știe ce năzdrăvănie care circula, Coralia le cuceri interesul într-atâta că nici nu observară sosirea altor doi invitați, locotenentul Mitrofan Tănăsescu și Iancu Petrescu, care se întâlniseră chiar în poartă și intraseră împreună în marchiză.

— Mi se pare că suntem cei dintâi — șopti locotenentul puțin plictisit.

— Atât mai bine — murmură cellalt.

În vreme ce-și lepăda mantaua și baioneta, agățându-le în cuier, Tănăsescu își morfolea nemulțumirea de-a fi ratat o intrare triumfală. Era din administrație, cam plăpând și puțintel ca statură, deși purta tocuri înalte. Avea o frizură îngrijită meticulos, cu cărarea în dreapta, linsă și pomădată, mustăcioara spilcuită, eroică, neagră, și o încredere mare în propriile-i însușiri intelectuale pentru că citea multe ziare și romane și se ducea în fiecare săptămână la Teatrul Național, încât cunoștea toate piesele din

repertoriu. Față de celelalte teatre afecta puțin dispreț estetic, socotindu-le prea ușoare pentru dânsul, mai ales că nici nu făceau reducere militarilor, totuși nu scăpa nici o revistă și știa pe dinafară toate cupletele lui Tănase și romanțele de amor. Pasiunea lui teatrală nu era în legătură cu vreo aventură de culise. Băiat sărac și calculat, solda îi comanda calitatea iubirilor. Scria însă piese de teatru și avea terminate vreo cinci, toate istorice în multe acte și tablouri. își schițase un plan vast de a dramatiza toată istoria românilor într-o serie de tragedii care să slăvească virtuțile neamului și să devie breviarul propagandei naționale. Camarazii și cunoscuții știau toți că e autor dramatic și-l stimau. El însuși se admira din plin și se revolta în sine că Teatrul Național nu-și înțelegea menirea și nu i-a jucat încă nici o operă. Spunea deseori în lume, cu o modestie care credea că-i șade bine, că în literatură trebuie să ai răbdare până pătrunzi și cita pe Ursache, de asemenea ofițer de administrație, care a dăruit României o piesă nemuritoare… Pentru cariera mondenă însă locotenentul Tănăsescu poseda și darul de-a citi în palmă și de-a ghici totdeauna o mulțime de lucruri în special cucoanelor.

Iancu Petrescu lucra la minister în aceeași cameră cu Rosmarin, ca subșef de birou. De vreo treizeci de ani, avea înfățișarea posomorâtă și necăjită, cum trebuie să fi fost Rosmarin în tinerețe. Etern înfricoșat de ziua de mâine, etalându-și mereu grijile și durerile, plângându-se necontenit împotriva tuturor, începând cu lumea și sfârșind cu soarta, răspândea în jurul său o deprimare care îndepărta pe oameni în loc să-i procure compătimirea râvnită și necesară ca o merinde. Altfel părea vânjos, bine hrănit, foarte grijuliu de sănătate, negricios, cu sprâncenele stufoase, cu ochii severi implorând totuși milă. Se simțea umilit că la vârsta lui și cu studiile lui era numai subșef. Uitase că licența a trebuit să și-o ia la Iași, fiindcă aici a fost respins de două orii că apoi trei ani a încercat să fac avocatură, înscris în barou și convins de superioritatea cunoștințelor sale juridice, și că abia când l-a răzbit foamea s-a gândit să se facă funcționar, fericit să găsească un locșor de impiegat cu leafă sigură.

Amândoi erau favoriții bătrânilor, firește în vederea Lianei Subșeful se bucura de simpatia lui Rosmarin, pe când Didina prefera pe Tănăsescu. Bătrânul îl primi cu o efuziune neașteptată din partea Iul Până să sosească Liana făcură cunoștință cu Oloman. După salutările de rigoare Iancu Petrescu se trase mai la o parte cu Rosmarin, vorbind despre de-ale slujbei, văitându-se de greutățile vieții și compătimindu-se reciproc.

— Trebuie să te însori, Petrescule, ascultă-mă pe mine! zicea bătrânul cu un ton plin de milă care-i făcea bine și lui și interlocutorului său. Tu nu ești ca alții. Tu ai nevoie de un cuib, de o îngrijire mai bună, în fine…

Subșeful dădea din cap grav, îngândurat. îl preocupa și pe el însurătoarea de la care spera o îndulcire a vieții. Dorea o fată foarte frumoasă, cu bani mulți și cu protecție mare. Se credea simpatic și cuceritor, numai că vrea el, cu o situație socială și perspective de viitor încât să-și poată permite a aspira la o partidă strălucită. Liana îi plăcea deși ea nu i-a arătat niciodată vreo atenție deosebită. înțelegea că Rosmarin i-ar da-o bucuros și era sigur că pe ea ar cuceri-o el repede dacă ar fi nevoie. Dar mai șovăia. Visa ceva mai bun. Rosmarin nu-i putea oferi nici o zestre demnă de așteptările lui, nici mai ales vreo protecție pentru carieră… Se făcu a nu pricepe aluziile și răspunse parcă Rosmarin n-ar fi avut fată de măritat:

— Desigur! Viața de holtei ajunge să te enerveze când ești om serios și cinstit și muncitor ca mine care nu cunosc decât biuroul și casa… în vremea de azi însă trebuie să bagi bine de seamă căci fetele sunt atât de pretențioase și de stricate…

— Fete bune se găsesc, Petrescule— murmură Rosmarin. Numai să știi să le descoperi și să le alegi dintre cele multe…

Întoarse capul instinctiv după Liana care, în mijlocul salonului, stătea cu palma întinsă spre locotenentul Tănăsescu, ciripind și insistând:

— Spune-mi repede cu cine am să mă mărit, dar acuma, înainte de-a veni invitații, ca să nu-mi fie rușine dacă-mi spui ceva rău!

— Duduiță dragă, cum să-ți ghicesc eu rău d-tale când d-ta ești ca un crin pe care numai soarele l-a sărutat? zise locotenentul dulce și tare ca să fie auzit și admirat de toți.

— Se vede că ești poet! reluă Liana cu ușoară ironie în glas și cu o privire conspiratoare spre Oloman care se afla lingă ei. Nu poți scoate o vorbă fără să fie un compliment. Dar vezi că eu nu mă mulțumesc cu complimente. Vreau să-mi spui numaidecât viitorul!… Tot, tot!

Remus Oloman surâdea cu o superioritate zdrobitoare. Tănăsescu apucase mina stingă a Lianei, o ridicase puțin și examina atent palma, plecat asupra ei, parc-ar fi vrut s-o sărute. După câteva clipe însă zise mai încet, aproape suspinând:

— Ai o mână delicioasă, domnișoară, cu niște linii foarte interesante care ar merita să fie studiate de un chiromant mai priceput ca mine.

— O, o, alte complimente!

— Deloc! făcu locotenentul și, plecându-se mai tare, continuă misterios:

In orice caz aș fi în stare să pariez că nu vei fi prea fericită în iubire sau cel puțin vei avea de suferit din cauza iubirii!

— Iubirea fără suferință nici nu e iubire! observă Oloman sentențios.

2

D-na Raluca Gotcu fu primită mai ceremonios de toată familia știindu-se că asta o măgulește. Văduva unui avocat cu clientelă și fost senator, a cunoscut timpuri de bogăție și lux. Acuma trăia într-o odăiță cu antreu, în vecini, în mare mizerie. Păstra din epoca ei de strălucire, ca niște trofee glorioase, rămășițe de mobilă și plantele pe care le împrumuta cunoștințelor la ocazii, cum le-a împrumutat azi familiei Rosmarin. Deși clienta fondurilor de milă de pe la diferite ministere și eforii, exploatând cât putea amintirea răposatului, avea o energie mândră prin care impunea tuturor. Era cam de seama bunicii, dar nu voia deloc să îmbătrânească. încerca să-și ascundă vârsta purtând perucă neagră și fardându-se ca o domnișoară încât astfel părea mai bătrână. Iubea jocul de cărți cu patimă dârză în speranța că are să se procopsească odată și odată, cu toate că pierdea mereu consumându-și uneori chiar pâinea de a doua zi.

— Ai auzit despre Gotcu? întrebă pe Oloman când îi fu prezentat ca ziarist. Ei, atunci să știi că eu sunt văduva lui Gotcu, uite așa cum mă vezi!… Am ajuns săracă fiindcă bietul bărbatul meu a fost cinstit Foștii lui secretari sunt azi miniștri, iar văduva lui de-abia are cu ce să-și ție zilele Iacă, asta e dreptatea în

România !… Ministrul de finanțe, stăpânul lui Rosmarin, în casa mea și-a făcut ucenicia…

Până să isprăvească d-na Go teu obișnui ta-i ieșire împotriva nerecunoștinței societății românești față de oamenii mari ai țării. Liana alerga să primească pe soții Buta care apăruseră în marchiză.

— Vai, ce toaletă superbă! zise Liana îmbrățișând pe d-na Buta. Și-ți vine admirabili… Unde ai făcut-o?… La tine, la școală?

Agripina Buta era maestră de rufărie la o școală profesională și soția unui contabil pe care îl disprețuia și-l ținea subt papuc pentru că avea leafă mai mică decât ea.

— Da, scumpa mea— răspunse d-na Buta foarte languros. îți place? într-adevăr, se fac acuma la noi niște lucruri drăguțe de tot. Avem o maestră nouă, eminentă, diplomată de la Paris. Dacă vrei să-ți comanzi ceva… (Continuă deodată cu glas acru, cu fața strâmbată, către soțul ei care se aranja liniștit fără să asculte:) Anghele, ține, frate, mănușile și pune-le în pardesiul tău! Nu știi că eu n-am buzunare? Ce Dumnezeu ești așa de nedelicat? (Reveni cu glasul dulce de adineaori la Liana:) Vai, scumpa mea Liana, cât sunt de fericită că te văd! Nu-ți închipui ce dor mi-a fost de tine! Sunt două săptămâni de când…

Era romantică, iubea versurile și visa să fie iubită de un poet. Avea cincizeci de ani, cu șapte mai mult ca Buta, părea însă mai tânără ca el. Își cheltuia toată leafa pe rochii și parfumuri, băi de aburi și masagii… Când cunoscu pe Oloman, exclamă mișcată:

— Ah, Remus Oloman!… De la Fulgerul?… Ce frumos scrii! Ce stil, ce imagini! Câtă energie!… Vai, ce bine-mi pare că am plăcerea să cunosc un scriitor atât de tânăr și de talentat!

Oloman fu agreabil surprins de explozia aceasta de admirație. Trase cu coada ochiului după Rosmarin care însă continua colocviul cu Iancu Petrescu, aproape indiferent de restul lumii.

— Doamnă, sunteți prea amabilă ! murmură tânărul frecându-și mâinile.

Agripina îl luă îndată deoparte să vorbească literatură. Era încântată că avea ocazia să se întreție cu un om subțire care poate să-i aprecieze calitățile intelectuale.

Rosmarin părăsi brusc pe subșeful de birou și se repezi spre marchiză unde zărise pe Constantin Alistar care tocmai intrase.

— Bine-ai venit, dragă Costică! făcu Rosmarin cu fața inundată de bucurie, scuturând mâna noului venit și ajutându-i înfrigurat să-și scoată pardesiul.

— Bine v-am găsit, Alexandre! zise Alistar cu o privire spre interiorul casei. Aveți lume multă?

— Este, a început să sosească — răspunse bătrânul Ce bine-mi pare c-ai venit, Costică! Poftim ! Poftim Liana, vino!… Uite pe Costică!

Alistar sărută pe rând amândouă mâinile Lianei, suspinând:

— A, tinerețe, tinerețe!… De ce n-am câțiva anișori mai puțin să-ți pot face curte cu oarecare șanse?

— De ce nu încerci totuși, domnule Alistar? râse Liana. Ce contează anii? Nu știi că fetele de azi preferă pe bărbații maturi ? Iar d-ta care mai ești și neînsurat…

— Ai o fată adorabilă, Alexandre! Adorabilă ! zise Alistar radios.

Liana îl luă de braț și-l duse să-l prezinte lumii Rosmarin se ținea după ei cu aceeași bucurie cenușie. Alistar era director general și fusese numit de curând directorul mișcării fondurilor. A început cariera împreună cu Rosmarin, însă a avut și diplome și noroc. Deși aproape de aceeași vârstă, Alistar părea mult mai tânăr. Se îmbrăca cochet. Veșnic ras și pudrat, păstra o elasticitate în ținută care-i dădea o înfățișare de cuceritor profesional. îi și plăceau femeile, și mai ales variația. Totdeauna se afla încurcat în vreo aventură |de amor, plângându-se că din pricina lor a rămas burlac, își încerca norocul oriunde se ivea prilejul. Chiar acuma venise mai mult pentru Liana decât pentru vechiul său coleg Rosmarin. Prinsese undeva o șoaptă că fata n-ar fi tocmai cuminte și s-a gândit să arunce o vorbă, iar dacă se nemerește, atât mai bine. O cunoștea de când era mică. Frecventa foarte rar casa. Cu doi ani în urmă a văzut-o domnișoară și i-a rămas în amintire, fără speranță.

După ce făcu ocolul camerelor și schimbă câte-o gentilețe cu toți, Alistar se întoarse la Rosmarin:

— A propos, să nu uit, Alexandre! Vino într-o zi d-astea pe la mine, fie la birou, fie acasă, că am să-ți comunic ceva confidențial, ceva ce știu că te interesează… Dar nu amâna! Dacă nu poți tu, trimite pe Liana…

— Ba viu eu, Costică, se poate? se grăbi bătrânul. Cum să nu viu. Chiar mâine viu, Costică… Dar de ce nu-mi spui mai bine acuma și mă lași să mă perpelesc? Trecem un moment în dormitor sau în sufragerie și…

— Lasă, monșer, nu putem vorbi lucruri serioase când e atâta lume. Vii mâine și discutăm pe îndelete!

Se duse spre marchiză unde Liana se îmbrățișa cu Nina și Angela sosite atunci împreună cu tatăl lor. Rosmarin îl auzi exclamând vesel:

— Ce buchet de fete frumoase!

„Ce-o fi vrând să-mi spuie?" își zise bătrânul cuprins de toate îngrijorările. „Bine nu, desigur, că de era vorba de ceva plăcut îmi spunea acuma…"

Alistar era în relații mai apropiate cu Gavrilescu, mânca deseori în casa lui și făcea curte fetelor mai în glumă, mai în serios, după împrejurări și fără

nici un rezultat cu toate că amândouă își permiteau față de dânsul toate intimitățile.

— Liana dragă, să știi că am venit hotărâtă să dansez la desperare! strigă Angela. Sper că vor fi destui tineri…

— Din moment ce mă vezi pe mine poți fi liniștită ! glumi directorul.

— D-ta ești dansator mediocru! interveni Nina. Numaidecât obosești…

— Pe cine nu ești tu în stare să obosești, diavoliță drăguță!

Anibal Gavrilescu își sufla nasul cu zgomot de trâmbiță. Scund, grăsun, avea ochii blânzi și figura luminată de o bonomie comunicativă. Și-a iubit nevasta atât de mult că nici azi, după cincisprezece ani, nu poate vorbi de ea fără să i se umple ochii de lacrimi, mai cu seamă că a murit din facere și se simte într-un fel și el vinovat de pierderea ei. La fel își iubește fetele și le răsfață, permițându-le și iertându-le orice numai să fie ele mulțumite și fericite. Ele îi răspund cu o dragoste capricioasă, lipsită de respect și nu se sfiesc a-1 socoti mai mult prost decât bun.

în vreme ce Mircea se ocupa de Nina, iar Alistar însoțea pe Liana și Angela, Rosmarin conduse pe Gavrilescu la cucoane, străduindu-se să fie vesel și nereușind deloc, muncit cum era într-una de spaima celor ce avea să afle de la Costică.

— Ascultă, Anibalule! strigă d-na Gotcu stând parcă pe spini în așteptarea pocherului Astă-seară ești clientul meu ! Am o poftă nebună să-ți iau niște franci.

— Coană Raluco, eu sunt gata oricând, ca cercetașii! declară Gavrilescu, sărutându-i mâna. Cavalerul d-tale pe viață și pe moarte!

D-na Gotcu îl simpatiza deosebit și glumea cu dânsul și pentru că era totdeauna vesel, dar mai cu seamă pentru că juca larg, boierește și nu se supăra când pierdea.

— Vezi, ai grije să facem o masă serioasă! insistă bătrână. Ia-1 și pe domnul ăsta, cum îi zice, că i-am scăpat numele, care e cu mișcarea fondurilor…

— Numai să-l lase fetele— se îndoi Didina. Uite cum l-au înconjurat și el cum se răsfață între ele! Coralia nici n-a avut răbdare să-și termine povestea…

— Toate femeile au un miros special pentru mișcarea fondurilor, vorba coanei Raluca — zise Gavrilescu râzând cu poftă.

— Bine, bine, dar deocamdată vezi de al patrulea! reluă d-na Gotcu cu gândul numai la cărți. Caută pe cineva care…

— Ce să mai caut? Luăm pe prietenul Alexandru!

— Fugi de-aci, domnule! Vrei să-mi tragă rău? Nu vezi ce mutră face de parcă l-ar durea măselele?

Toți râseră, inclusiv Rosmarin. Numai Didina, deși făcea și ea haz, se simțea atinsă că lumea râdea pe socoteala bărbatului ei și ținu să explice:

— El a fost totdeauna serios și potolit. Așa e firea lui.

Pe urmă Rosmarin rămase câteva minute singur cu Gavrilescu. Socotea momentul potrivit să abordeze chestia care îl durea, dar nu știa deloc cum ar începe fără să pară lipsit de tact. în sfârșit Gavrilescu rupse tăcerea întrebând ca să zică ceva:

— Altfel ce mai noutăți, ce mai faci. Alexandre?

— Apoi noutățile la tine sunt, că tu ești tartorul cel

mare — răspunse Rosmarin bucuros că astfel Gavrilescu însuși i-a deschis calea. Umblă iar fel de fel de zvonuri că la întâi ianuarie se vor face suprimări și scoateri la pensie…

— După zvonuri să nu te iei niciodată ! zise Gavrilescu evaziv.

— Nu, firește, dar vorba ceea, unde nu e foc nu iese fum — urmă bătrânul căutând să zâmbească. Și omul, când se știe amenințat, începe să aibă frică și de umbra lui.

— Desigur, desigur— murmură cellalt cu ochii după Nina care, între Mircea și subșeful de birou, asculta cu mici izbucniri vesele proorocirile ce i le citea în palmă locotenentul Tănăsescu.

— Eu tocmai la tine mă gândeam să te rog frățește să ai grije de soarta mea… Nu știu ce-or fi având bandiții ăștia cu mine de nu mă lasă să-mi sfârșesc cariera liniștit? Că eu harnic sunt, priceput sunt de mă cunoaște tot ministerul… Tu poți, dacă vrei, să mă servești. Să le spui, uite cum e cazul cu Rosmarin, de ce să-l nedreptățim pe bietul om…

— Măi Alexandre, crede-mă, zău, n-am nici o putere!

— Spune mai bine că nu vrei să mă servești — zise Rosmarin, abătut, lăsând capul pe piept. Toată lumea știe că tu învârtești lucrurile la personal…

— Dacă nu vrei să mă crezi — făcu Gavrilescu deodată mai cald, privindu-1 cu ochii umezi. Poate că și eu sunt amenințat, dar nu-mi amăresc inima ca tine. Nici directorul nu are putere. Ministrul cu secretarul general taie și spânzură, pe noi nici măcar nu ne întreabă. Asta e realitatea. Alexandre dragă!

— Barem să fiu prevenit din vreme, să-mi pot căuta vreun sprijin undeva — bolborosi Rosmarin fără speranță.

— În privința asta să fii sigur. Alexandre, să n-ai nici o îndoială!

— Asigurarea era sinceră, dar pe Rosmarin nu-1 mai liniștea. în sine își spunea că Gavrilescu ar putea să-l ajute și nu vrea, cine știe din ce cauză. Se eschivează ca să nu-și ia nici un angajament. Parcă ministrul, oricât ar fi de hain, face ceva fără să ceară avizul lui care e cel mai vechi la direcția personalului și cunoaște pe toți funcționarii? Nu vrea și nu vrea. S-a terminat. Cel puțin a clarificat situația. Instinctul lui nu-1 înșeală niciodată. N-a avut încredere în Gavrilescu și s-a ferit de dânsul oricât lumea zicea că e om bun și săritor. Cine zâmbește mereu, tăinuiește ceva în suflet.

— Ce complotați, bătrânilor? întrebă Alistar apropiindu-se de ei mulțumit.

— Ei, despre de-ale vieții — zise Gavrilescu revenindu-și brusc, cu glasu-i obișnuit vesel și cu veselie în ochi. Tu cu fetele, noi cu necazurile.

Directorul întâlni privirea mohorâtă a lui Rosmarin. Surâse și cu un gest de nepăsare:

— Mai lăsați încolo necazurile că viața nu e chiar așa de rea!

Rosmarin tresări. Glasul, surâsul, privirea lui Costică, mai mult decât cuvintele lui, parcă voiau să-i spuie: fii liniștit, Alexandre, e bine. îi trecu prin minte să-l întrebe acuma ce anume are să-i comunice. Se abținu. A refuzat adineaori. De ce să-l mai supere când i-a dat a înțelege acuma că nu e vorba de nimic rău. Altfel cum i-ar fi propus să meargă fata dacă nu poate el ? Dacă ar fi o veste rea, nu s-ar fi oferit să i-o transmită prin Liana. E doar om delicat și simțitor… Se învioră și-și compuse o figură încântată zicând:

— De, Costică, de…

în același moment Remus Oloman oprea pe Liana care pornise spre marchiză unde intraseră alți invitați:

— Domnișoară, fie-ți milă de mine și scapă-mă de cucoana cu literatura că mă omoară!

— A, Agripina? zise Liana. Ce nenorocire!… O secundă, să văd cine a mai venit!

— Dragă Liana, noi ți-am adus un mosafir nepoftit! N-am putut scăpa de el, atâta a insistat să-l luăm… Dacă te încurcă, dă-1 afară tu ca să se învețe minte, că noi n-am fost în stare!

— Vai, dar îmi f ace chiar plăcere! Un dansator e totdeauna…

Se întrerupse scurt. D-na Lelița Antonescu intrase în marchiză în timp ce soțul ei, maiorul de cavalerie, încă pe scară, spunea unui ofițer mai tânăr:

— Hai, domnule, treci înainte că tu ești nou aici, să nu ținem ușa deschisă!

— Numai după d-voastră, domnule maior!

După ce se închise ușa, maiorul Cosma Antonescu zise familiar Lianei:

— Uite-1, duduiță!… Pedepsește-1, iartă-1, fă ce vrei cu el!

— Locotenent Dandu Victor din aviație — se prezintă tânărul, plecându-se.

— D-ta? se miră Liana cu un surâs puțin confuz. Cavalerul care m-a urmărit aseară până în poarta casei?… Ei, dacă ai venit…

Îi întinse mâna și trecu în hol cu Lelița, lăsând pe cei doi ofițeri să se dezbrace. Maioreasa era tânără, măritată numai de un an, drăguță, deși mai înaltă cu aproape un cap decât Liana și voinică și vânjoasă ca o amazoană. Se potrivea cu bărbatul ei, mare, spătos, umeros. Îl iubea nebunește și era geloasă pe toate femeile, convinsă că toate îl adoră și sunt gata să i-1 răpească dacă nu-1 va păzi bine. Nu se clintea niciodată de lângă el, fiind în stare să-l însoțească și la cazarmă. Prietenă bună din școală cu Liana, nici în ea n-avea încredere deplină mai ales de când Muțu i-a spus odată că fata lui Rosmarin e foarte nostimă. A fost încântată când Dandu a rugat-o să-l ia la sindrofie. Cel puțin Liana va fi mai ocupată și nu se va putea uita la Muțu. Totuși îi plăcea să fie admirată și curtată de bărbați sperând și nereușind să facă gelos pe Muțu.

Maiorul intră gălăgios, jovial, cum îi era felul. Lelița se agăță îndată de brațul IUL în urma lor, locotenentul aviator, cu un buchet de liliac alb în mână, se apropie de Liana și-i întinse florile puțin stângaci:

— Domnișoară…

— Ești drăguț, îți mulțumesc— murmură Liana.

Era într-adevăr încântată. Adora florile, iar liliacul alb era floarea ei favorită. De unde va fi aflat? I-a spus desigur Lelița… Numai el a avut o atenție delicată. Se uită în ochii lui. Negri, sprâncenele pronunțate. O lucire moale, umedă, parcă intimidată… Aseară nici nu l-a văzut bine. Ca să nu o ia drept încurajare. Dealtfel era în civil și hainele civile îl dezavantajau încât

părea mai curând un funcționăraș comercial în căutarea unei aventuri galante. Uniforma albastră-cer îi dădea o înfățișare bărbătească, oricât nu-i plăceau ei în general uniformele.

— Acum trebuie să te prezint, nu-i așa? zise Liana îndată simplu înăbușind în mod natural ușoara emoție stârnită de bucuria florilor.

Îl duse întâi la maică-sa și la bunica. Ele îl observaseră de când a intrat.

— Vai, ce frumos liliac!… Dumnealui ți l-a adus?… Foarte gentil! bâigui Didina cu mare satisfacție.

Liana găsi complimentul mamei excesiv. Nu voia ca tânărul să-și închipuiască mai mult decât merita atenția lui.

— Întâi să ne debarăsăm de flori— zise ea către Dandu.

Le puse într-un vas. Locotenentul căuta să-i fie de ajutor. Vrând totuși sănu-1 ofenseze cumva, Liana rupse un fir și și-l potrivea în corsaj.

Didina îi sorbea pe amândoi cu priviri lacome:

— Foarte frumușel băiat!… Și ce atent! Auzi, liliac alb acuma, în plină toamnă! Trebuie să-l fi costat o groază de parale… Degeaba, gentili și bine crescuți ca ofițerii nici nu sunt alții!

Maiorul Antonescu începuse să povestească lui Alistar cum a ajuns să aducă la sindrofie pe Dandu. Mai înalt ca toți, vorbind cu glas tare parc-ar fi comandat divizionul său, cel dintâi în regiment, la o inspecție, cu un umor comunicativ, se făcea ascultat de toată lumea. Tineretul se adună în jurul lor spre bucuria Leliței care era fericită că Muțu al ei are așa de mari succese mondene încât toți o invidiază. Remus Oloman zâmbea ironic și plictisit că el, personagiu cu nume cunoscut de o țară întreagă, rămânea pe planul al doilea până și față de Dandu un ofițeraș cu care se găsea într-un fel de prietenie de cafenea fără să-l prețuiască și care aici devine interesant din pricina unei obrăznicii destul de comune.

— Și cum zic — reluă maiorul ca să auză începutul și ceilalți — ne pomenim după masă, când tocmai eram la cafea, cu Victoraș. „Ce-i cu tine, băiete? *„Am venit, domnule maior, zice, să vă iau la un film foarte frumos…" Noi fuserăm aseară la cinematograf, totuși ne-am fi dus că Leliței îi place grozav și ar fi în stare să vază și cinci filme pe zi dacă am avea timp și bani. Dar, zic, nu se poate, că suntem invitați la un ceai cu prelungire la o prietenă foarte bună a nevestei mele, d-șoara Rosmarin… ;,Care stă în Transilvaniei 33?" zice el. ',Da, în Transilvaniei… O cunoști?" „Nu, dar…" „O fată nostimă de tot" zic eu.*

Lelița, parcă mușcată de șarpe, îl strânse de braț.

— Ce-i dragă? se întrerupse maiorul De ce mă ciupiși ?

— Eu? roși Lelița. Ți s-a părut…

— Ei, și din una din alta— urmă maiorul— ne spuse băiatul ce-a pățit, cum s-a agățat aseară pe Calea Victoriei de o domnișoară, cu toate că el nu are asemenea obiceiuri, cum s-a ținut după ea și a pisat-o până acasă, cum fata nu răspundea nimic și grăbea pasul cum i-a închis poarta în nas… In fine!… Întâmplare!… A stat în fața casei, s-a mai învârtit. „Trebuie să aflu, zice, dne-o fi?" Atunci iacă o servitoare. „Cine șade aici?" „Un boier." „Nu știi cum îl cheamă?" „Ba știu. Rosmarin". „Rosmarin… Dar o domnișoară nu șade aici?" „Cum nu, șade și e tare frumoasă. E fata dumnealor…" Ce să vă spun? Râdeam cu Lelița de ne prăpădeam. Când colo, ce se gândește Victoraș? „Domnule maior, trebuie să repar bădărănia asta cu orice preț. Vă rog să mă luați și pe mine la ceai, să cer scuze d-șoarei Rosmarin." C-o fi, că nu se face, că ce-or zice oamenii… Pe urmă Lelița zice hai să-l luăm, că Liana e fată inteligentă și are să facă haz…

Ascultătorii se așteptau la o poantă sau măcar la o întorsătură de râs. Se risipiră. Singur locotenentul Tănăsescu se crezu obligat, fiindcă vorbise maiorul, să-și exprime admirația printr-o exclamație entuziastă.

— Superb!… Aveți un dar de-a povesti, domnule maior, fenomenal!

— Stai, să vezi acuma alta, mai bună! strigă maiorul Antonescu, umflându-și pieptul, ca să atragă iar lumea.

Grupul se refăcea însă acuma în salon în jurul lui Oloman. După decepția cu maiorul, se căuta ceva mai interesant. D-na Buta, vrând să mai intelectualizeze conversația, atacă din nou pe Remus cu literatura. Tânărul se codea. I-a bătut capul destul lingereasa asta în patru ochi cu părerile ei literare. El avea credințe estetice revoluționare, reclama mereu, chiar în articole de umplutură din Fulgerul, revizuirea radicală a valorilor, destituirea atâtor genii false de pe soclurile pe care s-au cocoțat prin indulgența unei critici complice și a publicului nostru fără educație artistică serioasă. Dintre contimporani nu recunoștea decât vreo trei, patru și încă cu rezerve. Era campionul tinerei generații care va regenera nu numai literatura ci întreaga înfăți-șare a României… Cum să vorbească el serios de literatură când oamenii nu doresc decât să-și petreacă vremea mai agreabil până se va servi ceaiul și va începe dansul sau jocul de cărți? Totuși, fiindcă adunarea lumii în jurul lui îl măgulea, crezu să aibă mai mult răsunet lăudându-și jurnalul Fulgerul și pe directorul sau Pantelimon Răcaru despre care afirma emfatic că ar fi cel mai bun ziarist, afară de Arghezi.

— Cine? Poetul Arghezi?… O, e așa de drăguț! întrerupse Agripina siropos. Am citit niște poezii de Arghezi în Adevărul literar, că sunt abonată și le-am găsit delicioase!

Pe Oloman, arghezian fanatic, astfel de elogiu îl jicnea ca o lovitură de cuțit Stăpânindu-și însă furia, spuse mai răspicat:

— Da, doamnă, Arghezi e cel mai mare poet, cel mai mare prozator și cel mai mare ziarist dintre bătrâni!

Nemulțumit să fie ascultat numai de Tănăsescu, maiorul se apropie întrebând:

— Cum ai spus? Argezi?

— Arghezi! repetă Oloman țâșnind dureros căci Antonescu pronunțase Arjezi, și adăogă ironic: L-ați citit cumva?

— Nu, domnule — răspunse maiorul Antonescu sfătos și aproape mândrindu-se. N-am timp de versuri. Cât sunt eu de ocupat! Nevastă-mea citește romane, că ea e liberă… Eu jurnalul, ca să aflu ce se petrece în lume… Â propos, fiindcă vorbeai de ziariști, ascultă-mă pe mine: or fi ei buni și Arghezi al d-tale și alții, dar pe Răcaru nu-1 bate nimeni!

— Mă rog, părerile sunt libere— mormăi tânărul deconcertat și intimidat. Dealtfel tocmai de la Răcaru am pornit…

— Răcaru, da, știe să scrie! continuă maiorul fără să se mai uite la Remus, cu o însuflețire strălucitoare. Scrie, domnule, și înjură de ți-i mai mare dragul. Nu i-e frică nici de rege. Și pe rege l-a luat de câteva ori, mai fin, firește, dar l-a atins. Și n-a îndrăznit nimeni să-l tragă la răspundere. Dacă-i tare?… încearcă și Arghezi al d-tale să-l imite — degeaba, nu poate scrie ca Răcaru, n-are savoarea lui!… Spun unii și alții că-i necinstit, că-i șantagist, că a făcut avere, moșii și palate din înjurături. Eu nu cred. Sunt calomnii de-ale celor pe care i-a dat în tărbacă î… Eu, dacă aș avea putere, l-aș face prim-ministru! Pe onoarea mea l Numai unul ca Răcaru ar fi în stare să introducă ordinea și cinstea în țara asta!

Când sfârși maiorul, rămase o lungă tăcere. Oloman rumega în gând o replică violentă să distrugă definitiv pe cavaleristul idiot care se amestecă și în gazetărie. Chibzui însă că n-ar fi politicos să provoace vreo altercație. în fond el îi admiră pe amândoi încât e numai chestie de nuanțe. Și la urma urmelor de ce să se certe el cu oameni străini, simpli burghezi, pentru Arghezi care e mare, negreșit, dar niciodată nu i-a mulțumit pentru atâtea articole arhielogioase, ba se face că nici nu le-a citit; pe când de la Răcaru

mănâncă o pâine și, dacă eventual ar afla că l-a criticat, răzbunător cum e, i-ar face cine știe ce măgărie. Spre norocul lui, d-na Buta interveni dulce:

— N-ar fi mai bine să lăsăm politica și să ne Întoarcem la literatură?

— Eu mi-aș permite să propun un intermezzo de dans! zise Dandu timid, uitându-se la Liana care încercă să-l potolească:

— Ai răbdare numai câteva minute! Întâi să luăm un ceai și…

Se născu o controversă. Tinerii, în cap cu d-șoarele Gavrilescu, cereau să se amâne mâncarea și să înceapă dansul. D-na Gotcu aprobă cu adaosul însă că ar putea să se învârtească și un pocher între timp. Didina, desperată, repeta intr-una că imediat se va servi gustarea. Doamnele, care știau din experiență ce înseamnă să grăbești pe o gospodină, cum i se încurcă toate socotelile, sfătuiau pe toți să fie liniștiți și să aștepte ordinele stăpânei casei.

în acest timp locotenentul Dandu intră în tratative laborioase cu Bebe care era însărcinat cu dirijarea gramofonului și a aparatului de radio. Încântat și emoționat că poate sta de vorbă cu un aviator, micul sportiv dădu drumul unui disc. Peste grupul în controversă se ridică ispititoare melodia celui mai nou tango. Tineretul izbucni în aplauze, acoperind văicăreala d-nei Rosmarin către bunica:

— Of, Doamne, Doamne, uite-așa mi se strică toate rosturile!

Aviatorul alergă spre Liana. Până să ajungă la ea, directorul Alistar îi înconjurase talia și pornise în ritmul lent voluptos al dansului.

— Și eu care numai pentru d-ta am corupt pe Bebe ! zise Dandu urmărindu-i plouat.

— Ți-am luat-o înainte, căpitane! făcu Alistar triumfător. Norocul meu! Știi, nu e pentru cine se pregătește!

— Du-te acuma și invită pe Angela, repede, să nu ți-o ia altcineva! spuse Liana cu o cochetărie consolatoare.

Locotenentul se retrase. Angela îl primi puțin rece, reproșându-i:

— Vii la mine când nu te vrea Liana?… Adică eu sunt manta de vreme rea?

— Nu mă mai amărî și d-ta, domnișoară, te implor !

— Ei, fiindcă suferi atât de mult, hai, fie!

în câteva clipe perechile dansatoare cuprinseră holul și salonul. Mircea și Nina, care se ținuseră unul de altul tot timpul, căutau numai colțurile, pierduți în vraja muzicii și a îmbrățișării. Lelița se legăna în brațele maiorului după ce refuzase pe Tănăsescu: primul dans se cuvine soțului iubit Cu toate că nu era dansator pasionat, Remus Oloman se agățase de

Coralia mai mult de frică să nu fie nevoit să devie cavalerul d-nei Buta pe care dealtfel, într-un elan monden, o poftise Iancu Petrescu. Numai Mitrofan Tănăsescu rămăsese stingher și umbla de colo până colo, surâzător, bătând discret cu degetul parc-ar fi fost un maestru de ceremonii. Un moment se opri lângă d-na Gotcu și zise ca să facă un spirit:

— Coană Raluco, nu vă tentează acest tango divin?

— Nu, domnule, pe mine nu mă mai tentează decât pocherul! răspunse înțepat bătrână.

Constantin Alistar respira parfumul Lianei și-și dădea seama cum se amețește din ce în ce mai mult Spusese câteva cuvinte convenționale, ea răspunsese la fel, iar acuma întorcea capul să vază dacă toată lumea e mulțumită.

— Sunt așa de turburat astă-seară — murmură deodată Alistar cu o voce schimbată, puțin sugrumată și aproape nefirească pentru dânsul. Simt că aș fi capabil să fac orice nebunie de dragul d-tale!

Liana ridică ochii spre el, uimită. Privirea ei era calmă, cu o mângâiere firească. Pe urmă se învălui într-un surâs ușor care începu să fluture și pe buzele foarte roșii întredeschise parcă într-un suspin.

— Îți pare rău că te-am despărțit de aviatorul d-tale? întrebă directorul după un răstimp, fără să-și poate smulge privirea din ochii ei.

— Al meu! murmură Liana cu glasul băiețesc disprețuitor. Nici nu-1 cunosc decât de o jumătate de oră… Mai al meu ești d-ta, dacă ar fi așa, care mă răsfeți de când eram mică !

4

Bebe nu se mai putea mișca de lângă gramofon. Dansatorii n-aveau răbdare nici cât trebuia să întoarcă sau să schimbe discurile. Bufetul bogat, aranjat cu atâtea emoții de d-na Rosmarin în sufrageria mare unde proiectase să servească pe toată lumea, în reprize, la masă, avea multă căutare, negreșit, dar într-o dezordine care ar fi întristat inima oricărei gospodine ambițioase. Nici măcar bătrânii nu s-au așezat la masa, să guste din toate și astfel să procure Didinei bucuria scontată, ci s-au întins la cărți, nemaiscăpând de stăruințele d-nei Gotcu, și acolo a trebuit să-i servească Tinca, la întâmplare, cum ajungea și ea, singură la atâția oameni și fiecare cu gusturi diferite. Cei tineri baremi luau singuri ce pofteau, înghițeau repede, continuau dansul, reveneau la bufet și nu încetau să complimenteze

pe gazdă ce lucruri delicioase le-a dat și ce mulțumiți sunt De Bebe a trebuit să aibă grije bunica, altminteri ar fi rămas nemâncat. I-a dus ce știa ca că-i place lui mai mult și copilul s-a regalat perfect, fericit că are un rol atât de important încât toți îi strigau:

— Bebe, mai pune un tango !… Bebe, pune foxul de adineaori!… Bebe…

D-na Rosmarin totuși nu se putea consola că n-au mers lucrurile cum trebuie într-o casă serioasă, oricât bunica îi spunea mereu:

— Lasă că e foarte bine! E belșug și toți mănâncă și petrec cum nu se poate mai plăcut!… Nu te mai necăji de pomană !

Invitații noi soseau. Dansatorii sporeau. Se putu alcătui a treia masă de pocher. Constantin Alistar făcu o nouă încercare să-și cedeze locul. D-na Gotcu protestă energic. Îl luase cu forța la cărți și acuma nu-i mai dădea drumul fiindcă pierdea și voia negreșit să se refacă. Directorului nu-i plăcea jocul de cărți, iar astă-seară în special îl detesta. Se uita mereu la cei care dansau, vedea pe Liana când cu unul când cu altul, îi întâlnea câteodată privirea și ea îi surâdea chemându-1 parcă.

— Fii atent aici, frate! îl admonesta d-na Gotcu furioasă cum era totdeauna când pierdea. Lasă-i în pace pe tineri că d-ta nu mai ești de seama lor!..

Pe Alistar îl supărau asemenea cuvinte tocmai pentru că erau rostite cu ton de glumă și cei. dimprejur tăceau haz.

— Ce-s eu de vină, madam Gotcu, daca d-ta nu cunoști jocul și pierzi? replica el invariabil provocând râsete discrete.

D-na Gotcu se enerva mai rău și că îi zicea „madam", dar mai ales de învinuirea că nu știe să joace când. ea avea convingerea că e cea mai strașnică pocheristă.

— Dacă aș avea eu norocul d-tale știu că mi-ar merge bine — mormăia dânsa cu dispreț.

De două ori s-a ridicat de la masă Alistar, să se mai destindă, punând pe Rosmarin să-i țină locul. Nici nu apuca să schimbe o vorbă sau să angajeze un dans că d-na Gotcu îl și striga revoltată pe Rosmarin care juca și prost și cărpănos…

Liana își dădea toate silințele ca toți invitații să se simtă cât mai bine. Avea câte un cuvânt amabil sau un surâs pentru fiecare deși aviatorul se ținea după ea ca umbra.

— Mai ocupă-te și de celelalte, domnule locotenent — zicea Liana cu o imputare drăguță. Eu am obligații față de toată lumea și nu pot sta numai cu d-ta!

— Te iubesc! izbucni Dandu cu privirea arzătoare și cu glas înăbușit, aproape mânios.

— Bine, știu, dar…— râse fata evitându-i privirea și vrând să interpreteze ca o glumă declarația lui.

— Numai pentru d-ta sunt aici, restul lumii mi-e indiferent! urmă aviatorul greoi parcă și-ar fi smuls vorbele din străfunduri ferecate.

— Mai bine nu veneai pentru că eu nu pot…

Răspunsul sună aspru ca și când ar fi dorit să extirpeze rădăcinile unei ispite. Dandu nu mai spuse nimic. Fie că n-a auzit replica, fie că nu vrea s-o înțeleagă. Dealtfel nu era vorbăreț. Dansa bine dar nici nu deschidea gura. Se învârtea cu privirile în gol sau cu ochii închiși parc-ar fi plutit în altă lume.

— Mă gândesc ce-am discuta noi doi dacă am fi condamnați să stăm o zi întreagă împreună? îl întrebase Liana ironic în cursul unui tango, mai adineaori.

— Nimic. Ne-am iubi! a răspuns tânărul clar, înfigându-și privirile aprinse în ochii ei.

Dansând încolăcea brațul peste mijlocul ei și o strângea atât de tare că Liana își simțea sânii striviți pe pieptul lui. în același timp pe spatele decoltat palma lui fierbinte uscată se plimba ca o mângâiere ascunsă care nu-și găsește locul. Liana îl toleră la început de jenă, făcându-se că nu observă nimic. Se degaja încetișor din strânsoare. El însă nu-i dădea răgaz și nu se sfia. Avea în figură o încăpățânare neobișnuită care-i înăsprea trăsăturile altfel delicate. Micșora și încetinea pașii dansului, pierzând ritmul. Dansul devenea un pretext de îmbrățișare prelungită.

— Ai zburat vreodată ? o întrebă el brusc, oprindu-se de tot și ținând-o mai strâns îmbrățișată.

— Nu…

— Vrei să zbori cu mine?

— Bucuros, dar acum a trecut sezonul… La primăvară, poate…

Dandu tăcea. Liana simțea că ar mai fi vrut să zică ceva. Pe urmă, în loc să mai vorbească, îi cuprinse talia cu amândouă brațele. Liana protestă ofensată:

— Ori dansezi, ori…

Discul însă se termină și muzica încetă. Se desfăcu din îmbrățișarea lui. Se simțea mai mult rușinată decât tulburată. Se duse la mesele de joc. Alistar o privea ca un martir. Se așeză pe un scaun liber, lângă el. Se uită în cărțile lui, apropiindu-se de dânsul și întrebând:

— Pierzi sau câștigi?

— În orice caz te pierd pe d-ta — răspunse Alistar foarte încet.

Liana nu găsi prompt replica pe care ar fi dorit-o. Recurse la trucul instinctiv al femeiei în orice încurcătură față de un bărbat; ridică ochii leneș spre el și surâzând enigmatic murmură:

— Da?

D-na Gotcu chiar atunci câștigase un pot important și era veselă. Aranjându-și banii în grămejoare simetrice, strigă încântată:

— Rămâi lângă el. Liana mică, să-l mai zăpăcești nițel, că numai așa am să-mi pot scoate ceva din pagubă… Are un noroc colosal!

— Nu vreau să piardă din pricina mea! zise Liana sculându-se cu același zâmbet și adăogând galeș către Alistar: Am să mai viu să-ți văd norocul!

Se depărtă. O neliniște vagă, confuză o urmărea. Văzu pe Oloman singur.

— Te-am neglijat, așa-i? îi spuse cu o izbucnire caldă parc-ar fi găsit într-însul un refugiu. Știu însă că d-ta nu te superi. Nu-i așa?… D-ta înțelegi cât… Numai d-ta ești prietenul meu adevărat!

— Am observat că te-a acaparat de tot aviația — zise tânărul ziarist fără a-și ascunde ironia. Simpatic băiat, nu?

— 0, e atât de gol, atât de…! făcu Liana cu un suspin de plictiseală, evitându-i însă privirea. Și, întrerupându-se, întrebă cu altă voce: Dar cel puțin te simți bine la noi ? Dansezi ?

— E delicios la d-voastră și am dansat cu toată lumea, deși nu sunt pasionat, afară de d-ta!

— Iartă-mă, te rog! Nu e vina mea dacă d-ta n-ai insistat… Dansul următor e al d-tale! Ești mulțumit?

Iancu Petrescu, urmat la câteva secunde de locotenentul Tănăsescu, se apropia obsechios:

— Domnișoară, totdeauna sunteți frumoasă, dar fermecătoare ca astă-seară parcă nu ați fost niciodată!

Complimentul, sincer părea totuși bolovănos și fără noimă, mai ales că Tănăsescu nu voia să se lase mai prejos și-l complectă cu câteva fraze

poetice adaptate pentru ocazie din vreo piesă de-a lui.

— Mă faceți să roșesc! zise Liana și profită să se reîntoarcă la jucătorii de cărți.

Atunci reîncepu muzica. în pragul salonului o întâmpină Dandu care, fără nici un cuvânt, o luă de talie și pomi dansul în aceeași îmbrățișare iritantă. Când trecură pe lângă Oloman, Liana îi auzi glasul resemnat:

— Parcă era dansul meu?

— Următorul, negreșit! spuse Liana roșind. Ce să fac dacă el…

Strânsoarea lui îi înăbușea respirația, dar nu mai protesta și nici nu încerca să se elibereze. Învârtirile o amețeau și o osteneau. închise ochii, lăsându-se la voia întâmplărilor. Deodată îi răsună în ureche vocea lui Dandu, poruncitoare și răgușită:

— Ascultă, fetițo, mult ai să mă chinuiești?… Eu nu pot suporta astfel de… Spune-mi, vreau să știu, când vii la mine?

— Ce zici? întrebă Liana uluită crezând că n-a înțeles bine.

Aviatorul tăcu câteva clipe, apoi continuă mai înăbușit:

— Trebuie să vii la mine!… Spune acum când să te aștept! Hai, spune, altfel…

— O, ce-ți închipui d-ta… Se vede că…

Covârșită de indignare și de rușine, Liana se smulse din brațele lui și-l lăsă în mijlocul holului. Era atât de zăpăcită că nu-și mai dădea seama ce face Pomi spre salon, se întoarse brusc și intră în dormitor. Două doamne conversau apatic într-un colț, iar mai încolo Nina cu Mircea mai mult se priveau decât vorbeau. Văzând lumea, Liana bâlbâi ca o explicație:

— Așa m-am încălzit de rău…

Se opri în fața oglinzii înalte de perete. își văzu figura convulsivă.

„Nu merită un bădăran să mă enervez atâta!" se gândi ca dregându-și în neștire fața cu puful mare de pudră.

Pe urmă, redobândindu-și calmul, reveni în hol. Dandu stătea în același loc, cu brațele atârnate, cu capul în pământ parcă ar fi căzut într-o toropeală. Liana trecu în salon fără a întoarce ochii spre el. Se așeză la altă masă, întâmplător lângă maiorul Antonescu care, asistat de Lelița, pierdea.

— Bine că vii d-ta — mormăi maiorul. Poate să-mi mai alungi ghinionul, că m-am uscat de tot.

— Liana nu răspunse și nu observă privirile Leliței precum nu observa nimic deși părea că urmărește jocul cu mare atenție. Când începu iar un

tango, își domină un fior. Văzu îndată pe Dandu apropiindu-se și apoi îl auzi, plecat lângă obrazul ei și simțindu-i respirația:

— Vrei să dansăm, Liana?

— Nu mai dansez, mulțumesc. Mă doare capul! murmură ea fără să-l privească.

Aviatorul se retrase câțiva pași și rămase acolo, perplex. Liana se sculă totuși parcă n-ar mai fi putut sta în același loc.

— Mai vino și pe aci, Liana, dacă nu dansezi! strigă iar d-na Gotcu de-alături. Vino să mai potolești pe directorul tău că ne-a curățat toate fondurile!

Liana trecu zâmbind. Așezându-se, zări uitătura dușmănoasă cu care Dandu examina pe Alistar. Pe urmă, după un răstimp, fără a-1 mai privi, simți că a plecat. Atunci deveni exuberantă. începu să cocheteze mai insistent cu directorul, să-i șoptească o drăgălășie, să se plece peste brațul lui sub pretext să-i vază cărțile… Mai veniră și alții să o invite la dans. Refuză. Nu mai voia să danseze. într-un târziu se ridică de la masă. Trebuia să se miște. Aviatorul îi ațínu calea, umil:

— Iartă-mă! Am fost nebun…

— Ai fost, bine zici! zise Liana râzând exagerat. De aceea n-am nici să te iert, nici să nu te iert. Mi-e indiferent.

— Cel puțin să mai dansăm! se rugă Dandu.

— A, nu… M-am săturat! declară ea tot râzând, dar categoric.

Schimbă câteva cuvinte cu d-na Buta, care o felicită pentru Remus Oloman, un tânăr de rară inteligență și distincție sufletească. Apoi Didina o chemă să-i spuie ceva. O urmărise tot timpul și se bucurase de cum a petrecut cu ofițerul de aviație. A observat însă că de câtva timp se poartă foarte urâcios cu dânsul și ținea să-i atragă atenția că nu face bine înstrăinând un băiat așa de…

— Nu te mai amesteca, mamă, și în treburile mele cu băieții! i-o reteză Liana enervată. Ce Dumnezeu, ești doar femeie bătrână !… Știu eu ce merită fiecare și n-am să te consult pe tine!

— Fă cum știi, dar eu ca mamă…

D-na Rosmarin tăcu speriată de atâta supărare, remarcând în sine că tare sunt nervoși tinerii din vremea de azi și nu primesc nici măcar un sfat bun de la părinți…

Înspre miezul nopții invitații începură să plece. Dansatorii obosiți făceau pauze din ce în ce mai mari. într-un grup, la pian, Angela cânta,

acompaniindu-se singură, o romanță. Refrenul îl reluau, în cor, toți tinerii, cu priviri languroase:

```
Femeia, eterna poveste,

   Nu-ntreba cine este.

   Iubește-o mereu!
```

Locotenentul Dandu era în același grup. Avea figura descompusă, dar mormăia și el cântecul, uitându-se mânios spre tavan.

Liana, pe o canapea, ședea de vorbă cu Oloman de vreo jumătate de oră. Discutau estetică, firește. Tânărul poet se silea să o convingă că toate teoriile pe care le propagă profesorii ei la Universitate sunt definitiv perimate și că generația nouă a început și aici o purificare salutară. Romanța ce se cânta alături era una din cele dragi Lianei. Auzind-o însă acuma, i se părea de o vulgaritate exasperantă, iar refrenul în special insuportabil. încerca să nu o asculte și nu putea. Vedea pe

Dandu, trântit într-un fotoliu, și din toate vocile parcă mai lămurit pe a lui o distingea. Era aspră și incoloră, îi zgâria nervii

— Insipide sunt și romanțele astea! observă Liana cu un râs forțat

— Desigur, fiindcă banalizează poezia iubirii! zise Remus Oloman. Iubirea în sine e totdeauna poezie. Sunt însă atât de puțini cei capabili s-o exprime fără s-o trivializeze!

5

Ecoul sindrofiei se prelungi multe zile în subsolul casei Rosmarin. Toate întâmplările, cu amănuntele cele mai neînsemnate, fură discutate pe larg, disecate, răsucite din toate punctele de vedere. D-na Rosmarin era cea mai agitată. Ea începea și încheia dezbaterile acestea care o interesau acuma mai mult chiar decât necazurile soțului ei. Bunica îi ținea isonul, discret ca totdeauna, să nu supere pe nimeni. Tinca însăși lua o parte foarte activă. Didina o socotea o informatoare deosebit de prețioasă, fiindcă ea a putut observa unele lucruri mai bine ca toți. Ici-colo punea câte-o întrebare și lui Bebe, dar copilul o ținea lanț că aviatorul i-a promis „să-l facă un zbor". Bătrânul Rosmarin, deși cu amărăciunea în suflet — a doua zi, la minister. Constantin Alistar i-a spus absolut confidențial să-și ia măsuri de apărare pentru că se află și el pe lista celor ce urmează să fie trecuți în cadrul

auxiliar la întâi ianuarie— nu voia să tulbure bucuria Didinei. Asculta, se silea să zâmbească, își dădea păreri. El rămânea constant favorabil amicului său Iancu Petrescu. Alții pot fi mai filfizoni, mai palavragii, să te orbească cu spoiala, cu Iancu însă va face căsnicie bună cine va avea norocul să-l ia. Căsătoria cere un bărbat întreg, așezat, grijuliu pentru nevoile vieții, nu zvăpăiați care să se gândească numai ia petreceri și nebunii Pe d-na Rosmarin o sâcâia puțin încăpățânarea lui de-a mai vorbi despre un mic funcționar. Ea abandonase și pe Tănăsescu, hotărâtă acuma să se facă luntre și punte ca Liana să ia pe Dandu.

— Drăguț ca o cadră și blând și gentil de n-are pereche — repeta mereu către bunica. Unde mai pui că aviatorii ăștia sunt azi fruntea armatei și cei mai prețuiți, cum erau odinioară ofițerii de cavalerie…

O deziluzie avea însă cu aviatorul. Binecrescut și manierat, cum s-a arătat, de n-a venit cu mâna goală la sindrofie, Didina spera că a doua zi sau a treia să se prezinte la o vizită de etichetă sau măcar să trimită un buchet de flori. Favoritul nici nu s-a arătat. Ca să-l scuze, spunea melancolic și în general că băieții de azi nu mai respectă formalitățile cele vechi și frumoase.

În schimb s-au pomenit a treia zi cu un splendid coș de flori de la Alistar, însoțit de o cartă de vizită pe care scria scurt: „Celei mai fermecătoare".

— Se putea Costică să nu fie cel mai nobil? mormăi Rosmarin înduioșat.

Imediat după ce aducătorul a fost gratificat cu un bacșiș gras de către Didina, căci Liana nu era acasă, au început drămăluirile asupra semnificației gestului. Au căzut repede de acord că Alistar s-a amorezat nebun de Liana. D-na Rosmarin sublinia că ea a băgat de seamă toată seara cum i se scurgeau ochii după Liana și nu s-ar mira dacă în curând ar veni să o ceară de nevastă. Așa sunt unii bărbați, ezită, cumpănesc, aleg ani de zile de ai crede că burlaci au să moară și apoi deodată pică pe o femeie și nu se mai lasă de ea toată viața. Se vede că Liana e născută într-un ceas cu noroc mare. Bunica obiecta timid că directorul ar fi cam bătrân pentru o fetiță atât de fragedă. Didina se supără:

— Ce bătrân, mamă? Ce tot vorbești și d-ta fără să gândești?,.. Mai întâi un bărbat nu e niciodată bătrân. Mai ales pentru însurătoare. Dacă-i bun și drăguț, nu-1 întreabă nimeni câți ani are… Crezi d-ta că ei se trec ca noi?… Nu l-ai văzut la ceai, parcă era băiatul lui Alexandru, atâta era de

sprinten și de țanțoș și de drăgostos… Spun sincer, eu nu l-aș schimba nici cu zece băiețoi care nu-s capabili decât să se fandosească și să întoarcă ochii pe dos, vorba lui Alexandru … Dealtfel, n-ai văzut, toate fetele îi dădeau târcoale… Unde mai pui că și Liana, ce să ne ascundem, e fată în toată firea, douăzeci și unu împliniți, nu mai e o copiliță…

Liana, când se întâmpla să fie de față la astfel de planuri și calcule fastidioase, păstra o tăcere neobișnuită, în ciuda d-nei Rosmarin dea-i smulge o preferință sau baremi o părere, fie și contradictorie. Altădată cel puțin se interesa, se necăjea sau își bătea joc de proiectele lor de vânzare, cum zicea dânsa. Acum părea mai străină ca Mircea care, cel puțin când era acasă, vibra cu familia. Liana își dădea seama că atitudinea aceasta a ei poate să întristeze pe bieții părinți, ori să-i jignească fără nici un motiv. Dar, fără să știe de ce, i se păreau atât de mărunți în preocupările lor, iar ei înșiși atât de meschini și de egoiști încât parcă regreta că face parte dintr-o familie fără nici un avânt sufletesc, pentru care întreaga viață se rezumă la câteva funcțiuni animalice.

Într-o după-amiază Didina, care se sfătuise cu bunica, fiind amândouă îngrijorate de schimbarea fetei, încercă să o descoase cum credea ea mai delicat:

— Draga mamii frumoasă, poate că inimioara ta…

Liana țâșni nervos:

— Mamă, mamă, tare ești tu simplă!… îi tragi înainte cu inimioara și cu ofițerul și cu directorul, parcă… Ei, uite, nu-ți pot face plăcerea să fiu „amorezată", cum dorești tu mereu, de m-ați făcut să-mi fie silă numai când aud de dragoste!

Îi păru rău îndată de explozia aceasta care, tocmai prin excesul de violență, putea confirma toate presupunerile. încercă să-i atenueze efectul schimbând tonul și continuând convorbirea cu veselie exagerată despre alte nimicuri până ce se risipi, ca un fum rău, atmosfera apăsătoare ce o produsese nervozitatea ei nesocotită.

În realitate aceeași întrebare și-a pus-o Liana însăși chiar în noaptea sindrofiei, după ce au plecat invitații și când s-a frământat ore întregi în pat fără somn, cu toate că era zdrobită de oboseală. S-a convins atunci singură că insomnia și tulburarea sufletească nu pot avea nici o legătură cu întrebarea. Pe Alistar l-a eliminat fără ezitare. Un bătrân, aproape de vârsta tatălui ei, prin ce s-o cucerească? Prin giumbușlucurile pseudotinerești sau prin eleganța-i îndoielnică cu care epatează pe micile funcționare în

subordine la minister și pe anume doamne în căutare de subsidii suplimentare? Visa ea uneori să fie iubită de un bărbat în plină maturitate, un om celebru, admirat de toată lumea, un suflet mare, bogat în însușiri superioare… Dar Alistar n-avea, din toate acestea, decât maturitatea și dealtfel nici el nu părea să caute decât o distracție ușoară la care ea putea răspunde la fel, și chiar exagerând puțin în bătaie de joc. Remus Oloman era mai inteligent, nici nu i-a făcut curte și nici ea nu s-a înfiorat de vreun farmec deosebit al lui. De ceilalți nu merita să se ocupe. Cunoștințe vechi, clasate de mult. Rămânea singur Dandu, care a fost insistent până la bădărănie.. Ca înfățișare ar fi nesinceră cu sine însăși dacă n-ar recunoaște că e bine. Dar încolo cât e de inferior! Cum să iubească ea asemenea animal? Ar însemna să se înjosească. Iubirea nu poate fi o vulgară chemare a cărnii înfierbântate.

Explicația tulburării a descoperit-o totuși tot în legătură cu aviatorul. Era regretul că s-a indignat serios și a dat proporții unei bădărănii de militar închipuit și fără educație. în loc să ia invitația lui prostească drept o glumă nesărată, care se descalifică singură, și să-l umilească prin superioritatea ei, s-a supărat. Asta nu și-o ierta și cu atât mai mult că supărarea ei a fost spontană, rezultând din concepția ce i-au infiltrat-o în sânge părinții, de-a amesteca și în chestiile sentimentale ipocrizia bunei-cuviințe burgheze. Care fată de azi n-a primit invitații similare, mai mult sau mai puțin străveziu făcute, și câte n-au acceptat după ce deseori chiar ele le-au provocat?… în adâncul conștiinței și-a dat seama atunci îndată cât e de ridicolă supărarea, dar din mândrie îndărătnică n-a mai putut să revie și nici când aviatorul a plecat n-a fost în stare să împace lucrurile măcar cu o glumă…

A doua zi l-a întâlnit întâmplător pe stradă. El a salutat cu o privire umilă. Ea a răspuns fără voia ei rece parcă abia și-ar mai fi adus aminte că l-a cunoscut. Se înțelesese cu Coralia să meargă la un cinematograf. Coralia plecase de la ei împreună cu Dandu și Oloman. îi spunea acuma că toată vremea au vorbit numai despre ea, că aviatorul o divinizează pur și simplu; le-a declarat foarte serios că el nu poate trăi fără ea, le-a mărturisit ce măgărie a făcut și cum a ofensat-o și că nu știe cum să repare încât e cel mai nenorocit om din lume. Liana râdea liniștit:

— Atunci n-are decât să-și vie în fire, fiindcă eu nu mă supăr pentru glume insipide!

— Dar acuma spune-mi adevărat, poți fi sigură că eu n-am să te divulg: tu îl iubești sau cel puțin ți-e simpatic?

— Cum să iubesc pe cineva care e și prost, și gol, și obraznic? întrebă Liana puțin de sus. Tu mă crezi capabilă ?

— Când iubești se schimbă calificativele, draga mea — zise Coralia zâmbind Defectele dispar toate și devin calități…

— N-am impresia că ar fi cazul! replică Liana. Pentru mine dealtfel problema iubirii rămâne inexistentă, Știi bine că n-am iubit niciodată și nici măcar n-am fost îndrăgostită ca toate fetele la anume vârstă…

Liana curmă convorbirea. I se părea că, deși sincere, cuvintele ei sunau gol și fals, ca niște enunțări ipotetice.

Abia peste vreo zece zile întâmplarea îi scoase din nou în cale pe locotenentul Dandu. Răspunse acum la salutul lui cu o cochetărie provocantă, vrând astfel să-l îndemne să se întoarcă și să intre în vorbă. Nu s-a întâmplat nimic și Liana își zicea că l-a încurcat, desigur, prin excesul de amabilitate.

După alte două săptămâni Mircea a venit la dejun s-o anunțe că diseară vor merge, o bandă întreagă, la cinema și pe urmă eventual undeva unde se dansează. Va trece el cu fetele Gavrilescu s-o ia, numai ea să fie gata, să nu trebuiască să o aștepte.

Se întâlniră în holul cinematografului cu ceilalți, între care se afla Coralia și Dandu și Remus Oloman. Inițiativa pornise de la Coralia după îndemnul lui

Dandu. Liana îi dădu mâna drăguț ca unui vechi prieten. în sală se așeză lângă Oloman. Locotenentul ajunse lângă Angela, trei bănci mai înainte. Fără să vrea Liana vedea că el abia răspundea la încercările Angelei de a lega o convorbire. Prin întunerec a întors capul de câteva ori ca și când i-ar fi fost frică să nu dispară cumva Liana cu gazetarul.

Restaurant sau bar? Triumfă barul. Dandu se grăbi acuma să ocupe un loc lângă Liana, cellalt fiind rezervat iar pentru Remus cu care continua o conversație animată și fără sfârșit. Vorbind cu Remus, Liana îi aruncă și lui câte o privire surâzătoare parcă ar fi vrut să-l atragă în discuția lor despre valoarea filmului Locotenentul tăcea. Nu pricepea ce se poate palavragi atât a despre un film. îl înfuria insistența gazetarului de-a exemplifica și a lungi vorba, împiedicându-1 astfel pe el de-a se lămuri cu Liana, căci pe el numai asta îl interesa. Spre fericirea lui, Coralia opri elanul lui Oloman cerându-i să o danseze.

— D-ta te complaci în tăcere — îi zise în sfârșit Liana. Vorbești rar și cu miez! adăogă după o mică pauză, fără răutate.

— Tot mai ești supărată? gemu Dandu desperat.

— Nu, nu ! rosti ea blând.

Atunci de ce nu dansezi cu mine?

— Ai vrea să te invit eu? surise Liana. Dar, firește, nu ca…

Tot Mircea cu fetele au dus-o acasă, târziu după miezul nopții. Erau foarte veseli. Au petrecut minunat…

Ziua următoare d-na Rosmarin năvăli strălucitoare, cu un buchet de liliac alb la Liana care, deși trecuse de zece, dormea dusă:

— Uite, Liana, ce splendoare de liliac!…

— Vai, mămico, de ce mă sculași? gânguri ea răsfățându-se. Mi-e așa de somn!…

Dar după ce deschise pleoapele și dădu cu ochii de flori, i se aprinse pe față un surâs de fericire, pe care în zadar încerca să o bagatelizeze zicând:

— S-ar fi putut să nu mă trezești tu, infimi cu le, când e la mijloc un ofițer?

D-na Rosmarin avea o satisfacție de parcă ar fi spălat o rușine personală:

— Un băiat ca ăsta era imposibil să se dezmintă !. Liana dragă, ascultă pe mămica ta

DECEMBRE

1

Rosmarin se simțea din ce în ce mai oropsit. Treceau zile după zile, intrau în decembre și nu putea face nici un gest ca să-și asigure soarta. Sfârșitul lunii e data fatală pentru dânsul și nimănui în casă nu-i pasă. Parcă ar fi un străin. Toată vremea se vorbește numai despre Liana și despre aviatorul ei. Ba a mai primit un buchet de liliac, ba s-a întâlnit cu el… Și Didina nu mai isprăvește cu planurile, iar fata, de unde la început tăcea ori se revolta, acuma o stârnește mereu cu întrebări: „Mămicule, ce crezi tu, o fi așa?… Cum zici tu, mămi-cule?" Iar când încerca el să pomenească de durerile lui, toate săreau într-un glas să-i astupe gura.

În sfârșit într-o zi bătrânul își pierdu răbdarea și declară ritos că, dacă destinul lui nu interesează pe nimeni și dacă e vorba ca el să fie socotit ca o cantitate neglijabilă, atunci se mută la hotel. Baremi să afle și lumea că la bătrânețe a ajuns străin în casa lui. D-na Rosmarin se cruci:

— Vai de, mine. Alexandre, doar n-oi fi gelos pe fata ta?… N-am mai auzit una ca asta de când m-a făcut mama, și sunt femeie bătrână… Ce-ți lipsește, omule? Nu te îngrijim, nu te respectăm?… Ti-e necaz că ne ocupăm de norocul fetei? Atâta poți tu să fii de hain?r.. Nu e fata ta. Alexandre, pentru numele lui Dumnezeu ?

— Fata mea, fata mea! mormăi Rosmarin ursuz. Dar eu nu-s om ?… La întâi ianuarie se poate întâmpla să rămân pe drumuri, știi bine, că ți-am povestit ce mi-a spus Costică, și pe voi nici capul nu vă doare parcă aș fi un vagabond!

— Nu, mămicule, are dreptate tata! interveni Liana duios. Exagerezi și tu cu Dandu și cu toate lucrurile astea fără importanță…

În focul momentului Didina continuă sa se revolte contra sufletului acru al unui tată denaturat. Mai târziu însă îi recunoscu dreptatea și, sfătuindu-se cu bunica, se hotărî să roage pe coana Raluca să se ducă pentru bietul Alexandru la ministrul care a fost odinioară secretarul răposatului Gotcu și care nu poate să-i refuze un lucru atât de mic. în aceeași seară consultă și pe Rosmarin care îndată se lumină:

— De, bine-ar fi, cum să nu fie, numai sa vrea coana Raluca…

D-na Gotcu primi aproape cu bucurie. Ea de mult ar fi dorit să facă un gest care să dovedească întregii mahalale câtă trecere are în lumea celor

mari, cu toate că e văduvă și săracă. Mai mult, ceru să meargă cu ea și Liana, să audă cu urechile ei răspunsul ministrului; în realitate d-na Gotcu se gândea că o fată frumoasă face totdeauna impresie asupra bărbaților și poate să fie și ea de vreun folos.

S-au dus câteva zile de-a rândul. Ba nu era acolo ministrul, ba era, și cerberii de la uși nu le permiteau să pătrundă nici până la șeful de cabinet. Atunci Liana și-a adus aminte de Alistar. L-a căutat.

— Ce plăcere să te mai văd! exclamă directorul aprinzându-se și sărutându-i când o mână, când pe cealaltă. Credeam că m-ai uitat de tot…

— Dacă d-ta nu mai dai semne de viață? ciripi Liana cochet.

— Trebuie să mai viu pe la voi, negreșit! făcu Alistar oftând. Dar slujba asta! Ai văzut câtă lume în anticameră, pe coridor?

Le întovărăși și le introduse la șeful de cabinet. D-na Gotcu era cam ofensată că directorul abia a băgat-o în scamă. Camera era plină de solicitatori. Șeful, un tânăr ferches, remarcă frumusețea Lianei și, după ce își satisfăcu galanteria prin câteva complimente, îi spuse misterios:

— Ministrul e în conferință cu un director de ziar și mi-a spus să nu-1 deranjez. Totuși, pentru d-ta, voi încerca să calc consemnul, ca să nu te plictisești așteptând, deși mi-ar fi drag să te rețin aici cât mai mult să-mi înfrumusețezi cabinetul… Un moment.

Zbârnăise soneria. Se strecură discret înlăuntru. Peste un minut reveni, zicând triumfător:

— Poftiți, domnișoară… și doamnă !

Ministrul, cu mustața neagră tunsă, cu ochii mici de viezure, cu figura oblongă, stătea în picioare lângă biroul masiv, în vreme ce interlocutorul său se tolănea în fotoliul englezesc de piele brună.

— Doamnele? făcu ministrul, privindu-le plictisit.

— Nu mă mai cunoști, excelență? zise d-na Gotcu apropiindu-se. De atâția ani de când…

— Coana Raluca? exclamă ministrul înviorat. Bată-te să te bată, coană Raluco!… Ce mai faci?…

E un veac de când nu te-am mai întâlnit… Ce-i drept însă, n-ai întinerit, coană Raluco!

Ministrul râse cu un râs acru, apoi urmă tot prietenos:

— Ei, ce te aduce pe aci, coană Raluco?… Ia spune !… Și să știi dinainte că vreau să te servesc, afară dacă nu-mi ceri parale sau ceva mai imposibil!

— Apoi să vezi, excelență…

D-na Gotcu înflori jalba cu toate amănuntele înduioșătoare ce-i treceau prin minte, pomenind de câteva ori și pe răposatul care a lăsat-o în mizerie dar cu cinstea neatinsă. Ministrul se sili să asculte cu compasiune și când înțelese despre ce e vorba, o întrerupse:

— Bine, coană Raluco… Te-am priceput și îți promit să fac tot posibilul să fii mulțumită, d-ta și protejatul d-tale… Cum îl cheamă?

Pe un bloc, cu creion roșu, însemnă numele, întrebând iar:

— Ce serviciu?

— De, eu nu cunosc serviciile d-voastră — se încurcă d-na Gotcu. Spune tu, Liana, că tu trebuie să știi!

— Datoria publică — rosti fata care stătuse deoparte, jenată și inutilă.

— Domnișoara? întrebă atunci ministrul care o examinase între timp cu priviri curioase.

— E chiar fiica lui Rosmarin! făcu d-na Gotcu cu oarecare mândrie. Frumoasă fetiță, nu-i așa, excelență? Unde mai pui că e și foarte studioasă, gata să ia licența în litere…

— Toate complimentele, domnișoară! zise ministrul învăluind-o cu o privire lacomă și întinzându-i mâna. După o clipă, continuă: Așa, coană Raluco și domnișoară… Să fiți liniștite!…

Apoi se întoarse brusc către domnul din fotoliu și arătându-le în chip de prezentare:

Îmi dați voie?… Uite, dumnealui e domnul Răcaru, directorul ziarului Fulgerul!… Poate ai vreodată nevoie de presă, coană Raluco… să te adresezi dumnealui ! Â propos. Pane, tu ai cunoscut pe Gotcu?… Domnule, ce om a fost și cum s-a prăpădit de repede!

Pantelimon Răcaru se ridică alene din fotoliu și dădu mâna cu d-na Gotcu, pe urmă cu Liana pe care o disecase tot timpul cu o insistență lubrică. Era mijlociu de statură și vânjos ca un hamal. Brațele lungi cu mâinile mari atârnau și se legănau necontenit. Picioarele greoaie se înțepeneau pe pământ cu un tremur nervos din genunchi. Hainele îi veneau largi pe corp și erau boțite și șifonate parcă s-ar fi culcat îmbrăcat. Capul mare, colțuros, ședea solid pe gâtul scurt și gros. Părul negru, lung, ciufulit și încurcat ca și când ar fi fost certat cu pieptenele, îi cădea mereu pe fruntea lată, învolburată, subt care luceau ochii cafenii, holbați, cu albul aprins de o rețea de vine roșii. Era sașiu și privirile neastâmpărate parcă urmăreau în același timp diferite ținte, încrucișându-se însă într-o expresie

tăioasă, pătrunzătoare. Mustaţa retezată drept îi descoperea gura vastă, cărnoasă, cu dinţii lungi, galbeni. Bărbia fălcoasă, învineţită de ascuţişul briciului, părea totuşi veşnic nerasă… Porni să vorbească repezit, adresându-se ministrului şi uitându-se simultan la d-na Gotcu şi la Liana. Avea vocea hârâită şi în colţurile gurii frământa buburuze albe de salivă:

— Cum să nu fi auzit, monşer, despre Gotcu?… Marc talent şi mare precursor!… Ştii ce zice Leon Daudet despre oamenii de felul lui Gotcu? Zice…

D-na Gotcu plecă satisfăcută şi măgulită. Singura nemulţumire, că ministrul nu i-a sărutat mâna, se îneca în noianul bucuriei.

— Ei, domnule, te-am salvat! strigă dânsa triumfătoare către Rosmarin, ajungând acasă. Să vă povestească fata, eu nu mai spun nimic!

Fu reţinută, fireşte, la masă. Şi fireşte, tot ca povesti din fir în păr desfăşurarea audienţei, fără să lase pe Liana să scoată un cuvânt. Familia Rosmarin strălucea şi mulţumea pe toate tonurile.

— Ba mai făcurăm cunoştinţă şi cu Răcaru, ăl care înjură aşa de bine la Fulgerul! zise la urmă d-na Gotcu. Interesant bărbat! Şi cult şi deştept… Nu-i aşa. Liana dragă ?

Liana avu un fior de greaţă. Răspunse:

— Da… interesant în felul lui…

2

Peste câteva zile locotenentul Dandu se prezentă personal cu liliacul de rigoare. Vizita şi-a anunţat-o prin Liana, li spusese că vrea să-i vorbească mai mult şi nu poate pe stradă. Nu-1 mulţumeau întâlnirile mai totdeauna întâmplătoare, mai totdeauna de faţă cu străini. Trăia într-o tortură permanentă căreia trebuia să-i puie capăt

D-na Rosmarin a vrut să se pregătească, să-l aştepte cum trebuie aşteptată o vizită anunţată. Liana se opuse. Are să-i dea un ceai şi ce se va găsi. Nu doreşte să-şi închipuiască Dandu că vizita lui i-a scos din fire. Didina nu insista ca să nu o supere şi să fie enervată când va veni băiatul. Era însă sigură că vizita aceasta nu poate fi decât preludiul cererii în căsătorie.

— În sfârşit! făcu Dandu, respirând adânc, când se văzu numai cu Liana în salonaşul cald, în lumina cenuşie a începutului de înserare care rotunjea şi înmuia lucrurile.

— De ce zici în sfârșit? îi reproșă drăgălaș Liana. Nu ți-a interzis nimeni să vii și până acuma… Cum ai venit atunci, la ceai, nepoftit…

— Atunci a fost o nebunie — zise locotenentul uitându-se împrejur parc-ar fi vrut să se încredințeze că sunt singuri. Nebuniile nu merg în toate zilele.

— Da… poate! murmură fata după o mică pauză. Adăogă apoi mai sigură: Ei, acuma stai colea, în fotoliu, și spune-mi ce-ai mai făcut, cum te-ai mai distrat…

Dandu se așeză încurcat, zicând:

— N-am mai făcut nimic și nu mă interesează nimic… Mă gândesc numai la tine. Asta mi-e toată ocupația.

— O, o, o! râse Liana. Crezi că mă flatezi?… Ziceai că vrei să-mi vorbești, să…

— Nu știu ce să-ți vorbesc — mormăi aviatorul întunecat. Am mințit. Am vrut să fiu cu tine, să te văd, să…

Liana, în fața lui, în picioare, rise iarăși cu același gâlgâit băiețesc. Făcu o piruetă și întrebă glumind:

— Iată-mă ! îți plac așa?

— Da! zise Dandu apăsat. Și așa și oricum !

Cuvintele, și mai mult glasul lui răspândeau în

atmosfera caldă o tulburare ca un parfum greu. Liana se silea să o împrăștie, schimbând necontenit subiectul și tonul convorbirei, simțindu-se din ce în ce mai iritată că nu reușește și că trebuie să respire fără voia ci amețeala stranie pe care o întreține el inconștient.

D-na Rosmarin apăru atunci ca o salvare, radioasă și gălăgioasă:

— Bine-ai venit, domnule locotenent!… Ce bine-mi pare L.. Ce mai faci?… Mi-a spus Liana că v-ați întâlnit ici-colo și cât ești totdeauna de gentil… îmi pare foarte bine… Dar de ce nu dăduși drumul luminii, Liana dragă? Parcă s-a făcut întunerec aici…

În același glas grăbit bâlbâiră amândoi:

Nu…

Iar Liana continuă neglijent, observând, fără să-l privească direct, cât se bucură Dandu de cuvintele ei:

— E mai agreabil așa, mămicule… Și mai intim. Dealtfel abia a început să se însereze și…

— Bine, faceți cum vă place vouă! aprobă doamna Rosmarin mereu cu însuflețire. N-ai oferit nimic domnului, Liana?… Se poate?… Vă trimit eu

numaidecât un ceai fierbinte și bun, să vă încălziți nițel, că s-a lăsat frigul, poate să și ningă. N-ar fi de mirare, suntem în decembre și trebuie să vie iarna…

— Mă rog… din partea mea… — bolborosi Dandu încurcat.

— Ce-are a face! Nu e nici un deranj! replică bătrâna. Ei, eu vă las, copii, mă duc să vă prepar ceaiul…

Când se închise ușa, locotenentul răsuflă ușurat. Liana se simțise jenată de exuberanța verbală a mamei sale și regreta că a destrămat atmosfera de adineaori. Murmură parcă i-ar fi cerut indulgență:

— Săraca mama! Așa e ea, plină de inimă și de…

Se opri dându-și seama că vorbele sunt fără rost.

Dandu, în picioare, o privea. în privirea lui mocnea o decepție rău disimulată. Liana, ca și când l-ar fi jicnit cu ceva fără știrea ei, se crezu obligată să-i spulbere nemulțumirea. Se așeză pe divan, își potrivi două perne lângă perete să-și razeme spatele, își îndoi și-și strânse picioarele acoperindu-le cu poala rochiei, pe urmă îi făcu semn cu degetul, drăguț, chemându-1:

— Vino, șezi colea, lângă mine, frumos, și să vorbim… Adică să vorbești acuma d-ta, fiindcă eu…

— Dacă-mi zici mereu d-ta, cum să… să-ți vorbesc? zise dânsul apropiindu-se.

— Bine, Dandu… Cum vrei tu ! surise Liana.

Dandu își sprijini spatele de zid, lângă ea, cu picioarele de-a curmezișul divanului. Umerii lor se atingeau, iar genunchii ei se propteau ușor în coapsa lui.

— Acuma ești mulțumit? întrebă Liana iarăși, după un răstimp, cu glasul puțin voalat.

El nu răspunse. Se uita drept înainte, parcă ar fi fixat un obiect pe peretele din față. Liana, cu fața întoarsă spre el, îi vedea numai profilul estompat de întunerecul ce invada treptat odaia. îi auzea însă clar respirația aprinsă, sufocată. Apoi, în tăcerea care continua, îi simți brațul care se strecura ușor după spatele ei, cuprinzându-i mijlocul

— Ei, aide, spune ceva! reluă ea, rupând liniștea care îi înfășură ca o pânză moale. Ziceai că…

Dandu întoarse încet fața spre ea. Ochii lui luceau și lucirea avea un tremur. Obrajii lor erau alăturați. O șuviță galbenă din părul ei gâdila fruntea îmbrobonată cu picuri foarte fini de sudoare. Brațul lui îi strângea

mai puternic talia până ce gura se plecă brusc pe buzele ei ușor întredeschise, strivindu-le și sorbindu-le respirația. în același timp mâna cealaltă începu să se plimbe pe sânii ei, întâi cu mângâieri blânde, apoi din ce în ce mai brutale, fărâmându-i și zdrobindu-i cu o patimă sălbatecă.

— Mă doare! suspină Liana fără glas, cu gura înăbușită de gura lui lacomă apucând cu amândouă mâinile degetele care-i torturau sânii.

Izbuti să-și descleșteze buzele din sărutarea dureroasă. își aranja febril coafura și corsajul, își întindea rochia pe picioare, apărându-se de încercarea Iui de a reîncepe. Murmură cu o imputare în care totuși nu punea supărare:

— Asta ai vrut să-mi spui?… O, dacă numai asta…

Se auziră pași în hol.

— Ia vezi, că vine cineva! șopti Liana cu un avertisment de complice.

Intră Rosmarin. El n-ar fi vrut să apară, dar Didina a stăruit că nu se face să fie nepoliticos cu un tânăr așa de simpatic și nici să-i lase singuri atâta vreme. Dandu sărise în mijlocul camerei și-și netezea grăbit haina.

— Nu vă deranjați, frate! zise bătrânul cu afabilitatea lui acrișoară. Venii doar să dau bună ziua domnului…

— Nu ne deranjezi, tată, se poate? protestă Liana. Stăteam de vorbă și… Uite, nici nu observarăm că s-a făcut întunerec… ia să aprindem lumina!

Surâse către Dandu ca și când i-ar fi zis în necaz că s-a isprăvit. Tânărul clipea zăpăcit și de lumina și de prezența bătrânului, care se lăsase pe un scaun pentru conversație.

— Va să zică d-ta ești. de la aviație, cu aeroplanele ?.. Frumoasă slujbă, dar periculoasă !

— Când te obișnuiești cu pericolul, nici nu mai bagi de seamă — zise locotenentul

Veni Tinca cu tava încărcată… Și peste o oră, la plecare, Dandu întrebă pe Liana în marchiză:

— Când ne mai vedem?

— Când vrei — șopti Liana.

— Mâine?… Mâine! stărui el.

— Bine, mâine— spuse Liana, dar se răzgândi brusc: Mâine nul.. Săptămâna asta trebuie să-mi văd de Universitate… Duminecă!

Nu voia să pară grăbită a-1 revedea…

Didina se sili să o descoase: ce i-a spus, cum s-a arătat?… Liana zâmbea:

— Nimic, mamă dragă… Ce putea să-mi spuie?,.. Prostii de-ale noastre… Și dealtfel Dandu e prostuț rău ! Trebuie să-i scoți vorbele cu cleștele…

în aceeași seară Mircea dădea de știre solemn familiei că s-a hotărât irevocabil să se însoare cu fata cea mare a lui Gavrilescu. Vestea provocă în casă o bucurie imensă. Toți îl felicitară, îl îmbrățișară, Didina plângea, și râdea și exclama:

— Dragul mamii, dragul mamii, să-ți ajute Dumnezeu !… Ce fată bună, săraca Nina, și cuminte!… Poate o vrea Dumnezeu ca în curând și Liana…

Liana o opri râzând:

— Încet, mămicule, nu te grăbi!… pe mine lasă-mă deocamdată !… Mircea cât s-a gândit până s-a hotărât?…

3

S-au culcat foarte târziu și totuși Liana s-a mai frământat câteva ceasuri până să poată adormi. Gândurile îi fierbeau în minte într-o confuzie obositoare, semne de întrebare fără răspunsuri, și toate se învârteau în jurul aceluiași Dandu. Aci se felicita că a amânat până dumineca viitoare întâlnirea, aci regreta amar și-și făcea imputări: de ce amânarea? I-e frică de el sau de ea însăși? îl iubește? Cum să iubească un om pe care abia l-a cunoscut? De ce nu l-ar iubi dacă e mai bine ca ceilalți băieți? Dar e mai bine sau e ca toți ofițerii? Se simțea când ridicolă că vrea să dea proporții de problemă unui simplu flirt, și încă cu un locotenent, când totuși eroină care se chinuiește crâncen între pornirea inimii și judecata rațiunii.

A doua zi voia să fie mândră și nepăsătoare și nu reuși să fie decât nervoasă, morocănoasă. Ieși prin oraș mai mult ca în alte zile. își dădea seama că dorea să-l întâlnească întâmplător. Se întâlni cu Remus Oloman. Veni vorba despre Dandu. Ii făcea plăcere să audă cel puțin vorbindu-se despre el, orice, chiar rău. Tânărul îi spunea, ca și Coralia deunăzi, că aviatorul o iubește cu furie:

— Nici n-am văzut asemenea pasiune decât în romane… Cu cine se întâlnește numaidecât se spovedește, fie prieten, fie o simplă cunoștință. înțeleg, îndrăgostiții simt nevoia să-și trâmbițeze puțin dragostea, dar și dragostea prea trâmbițată e de calitate inferioară și nu poate să fie durabilă.

în orice caz, și în chestia asta, Dandu mi se pare că e tot cum îl știu eu, un mare fleac !

— Nu crezi că exagerezi? protestă Liana. Adică pentru că mă iubește pe mine?…

— Pardon! zâmbi Oloman încurcat, observându-și gafa. Nu trebuie să-l aperi, fiindcă nu m-am gândit să-l ofensez… Că te iubește ar fi tocmai o dovadă de bun gust din partea lui. Nu sunt însă tot atât de sigur dacă ar fi și din partea d-tale.

— Eu însă sunt sigură că la fel aș protesta și în favoarea d-tale, dacă te-ar maltrata cineva, fără ca asta să însemneze neapărat iubire! zise repede Liana, căutând astfel să reducă valoarea protestului involuntar de adineaori.

Un răstimp mai vorbiră tot despre Dandu. Remus insista să-i dovedească cu argumente că ofițerul n-ar fi un partener la nivelul ei, dar pe un ton ușor, să aibă în orice clipă posibilitatea de-a întoarce argumentele în glumă. Liana râdea nervos și aproba din ce în ce mai înfricoșată ca să nu-și trădeze sufletul Era convinsă în sine că Remus îl bârfește numai din invidie și-l disprețuia că îndrăznește să se compare cu Dandu…

La Universitate văzu pe Coralia, care de câtva timp

se arăta mai des pe culoare, desigur nu pentru cursuri. Nu se putea să nu discute și despre Dandu. Coralia bănuia că Liana are puțină slăbiciune pentru locotenentul aviator tocmai pentru că afecta prea multă indiferență. începu să-l laude și observă o lucire de bucurie în ochii Lianei. Asta o îndemnă să adaoge, ca un avertisment discret și amical, că totuși Dandu n-are repu-tația de-a fi statornic în pasiunile lui și că a auzit vag despre vreo trei fete de condiție foarte bună, cărora le-a sucit capul, a trăit cu ele și apoi s-a plictisit.

— Depinde totdeauna de noi cum se poartă bărbații — zise Liana vizibil nemulțumită. Cel puțin așa am impresia, cu toate că eu n-am nici o experiență în privința asta.

— Firește, mai încape vorbă? încuviință Coralia. îți spusei numai ca să știi cu cine ai de-a face. Tu ești inteligentă și… Dar nu strică să fii prevenită și… prudentă.

— Îți mulțumesc, dragă— făcu Liana cu o superioritate ironică. Pot să-ți mărturisesc însă cu toată sinceritatea, ca unei prietene sincere, că Dandu ăsta mi-e tot atât de indiferent ca și alții, mulți, care m-au urmărit cu așa-zisa lor iubire… Sunt destul de inteligentă, cum prea bine zici și tu, ca să nu mă încânt așa de ușor!

În sine era indignată de răutatea oamenilor. Coraliei i-e necaz că aviatorul n-a remarcat-o pe ea care nu i-ar fi făcut deloc dificultăți, obișnuită cum este să-și încerce norocul cu oricine Totuși ceea ce i-a spus Coralia o supăra mai mult decât aprecierile lui Oloman. Nu se gândise încă la trecutul lui Dandu. Avea credința că ea e prima lui iubire adevărată. Descoperirea că Dandu a mai iubit și pe altele, o întrista. Cine vor fi fost cele trei? Le-o fi iubit el sau l-au ademenit ele cum ar vrea poate și Coralia?…

Acasă, în lipsa ei, se primise un coș de flori și într-un plic, pe o cartă de vizită: „E prea mult până duminecă", îi pieri îndată amărăciunea și uită toate răutățile oamenilor.

— Când a venit? Cine l-a adus?… Vai ce rău îmi pare că n-am fost aici! Ar fi trebuit să-i scriu două rânduri de mulțumire.

Reciti bilețelul Avea dreptate Dandu, e prea mult până duminecă. Azi e abia miercuri. Ce nesocotită a fost când n-a lăsat cum a propus el!

Joi și vineri urmară alte flori, iar sâmbătă aduse el însuși un buchet. A venit la întâmplare, dacă o găsește bine, dacă nu cel puțin va vedea casa și își va potoli dorul.

— Drăguț chiar de n-ar fi adevărat — zise Liana voioasă, strângând florile la piept.

Totuși n-aveau ce să-și spuie. Nici Liana nu găsea nici un subiect. Tot ce-i trecea prin minte i se părea fără interes. într-un târziu vorbi numai ca să zică ceva:

— De când nu ne-am mai văzut a început iama…

— Da— făcu Dandu la fel— și s-a deschis patinajul la Cișmigiu.

Și continuă după o tăcere, ca și când i-ar fi venit o idee: îți place patinajul?

— Da, dar mi-e frică de cădere… Am încercat de câteva ori și…

— Vrei să încerci cu mine?… Eu sunt patinor vechi. Aș putea zice că sunt un as dacă nu mi-ar fi rușine să mă laud singur.

— În tine cred că aș avea încredere și nu mi-ar fi frică! zise Liana privindu-l.

Consultară pe d-na Rosmarin care, firește, admise cu entuziasm, complectând că Liana chiar ar avea nevoie de puțin exercițiu, că prea stă mult în casă gârbovită cu cărțile, că are tot ce-i trebuie încât chiar și mâine ar putea să înceapă, că dealtfel ei îi plac mult sporturile… Dandu se oferi s-

o ia de-acasă și s-o aducă înapoi, făgăduind că într-o săptămână cel mult Liana are să patineze ca un înger…

A doua zi se prezentă, neuitând nici florile, și pe urmă zilnic, la orele fixate, ca un cronometru de precizie. Mergeau pe jos și se întorceau pe jos, fără să vorbească și fără să se privească, uneori ținându-se de mână ca doi copii cuminți. Pe gheață Liana, la început, țipa și râdea și se lipea de el, având mereu impresia că pământul îi alunecă subt picioare:

— Cad!… Cad!… Ține-mă mai bine!… Dandu, ce faci?… Nu mă lăsa!

Căutau locurile cu mai puțină lume. Se opreau din când în când să se odihnească și atunci se priveau râzând, cu respirația grea, rămânând apropiați, ea agățându-se de el care îi cuprindea mijlocul și o strângea ușor. Liana era îmbujorată de frig, deși nu-1 simțea deloc, parcă prin atingerea corpului ei de corpul lui s-ar fi creat o lume specială a lor asupra căreia lumea cea mare nu mai avea nici o influență. îi venea necontenit să strige ca să-și ușureze inima de bucuria care o umplea atât de mult încât ajungea până unde se mărginește cu durerea.

— Acuma destul! șoptea dânsa când nu mai putea îndura zbuciumarea. Aidem acasă!… Sunt atât de obosită, atât de….

4

Înainte de Crăciun, într-o zi, plecând de la Cișmigiu, apucară pe alt drum. Liana, înfierbântată, n-a observat decât când s-a pomenit în Piața Teatrului Național așteptând să treacă în strada Regală.

— Pe unde m-ai adus? întrebă ea nedumerită.

— Trecem puțin pe la mine, să te încălzești că prea ești înfrigurată — șopti Dandu strângându-i ușor brațul

Liana își retrase brațul și se dezlipi de el ca și când s-ar fi trezit brusc din somn. îi zise apoi îngrijorată:

— Nu, nu, te rog, du-mă acasă…

— Fiindcă Dandu ezita și stăruia. Liana urmă puțin iritată:

— La urma urmelor pot merge și singură… La revedere!

Se întoarse și coborî repede pe strada Câmpineanu.

I se părea că aude din urmă chemarea lui, dar asta o îmboldea să-și iuțească mersul. Se opri numai la stația de tramvai. Și nu urcă imediat. Credea că are să vie și el Trebui să ia singură vagonul următor… Acasă minți că o doare capul ca să evite întrebările despre Dandu.

Se simțea zdruncinată în toată ființa ei. Adică pentru că a fost drăguță cu el cum n-a mai fost cu nimeni, vrea s-o ducă acasă parcă ar fi și ea vreuna din cele trei de care și-a bătut joc? A avut dreptate și Oloman, și mai ales Coralia. Și ea cum l-a apărat! L-au cunoscut mai bine alții… Iar când a refuzat, cum ar fi făcut orice fată care se respectă, a lăsat-o să plece singura…

— A, nu, e un om rău! își zicea cu tristețe. Cât regret că nu l-am ținut la distanță după prima necuviință !

Cu toate acestea l-a așteptat zilele următoare să vie. Cumpănind mai bine lucrurile, s-a hotărât să nu facă iar atâta caz, ca rândul trecut, pentru un incident în definitiv fără importanță reală. Invitația lui poate chiar să fi fost bine intenționată. Ea nu și-a dat atunci seama că i-e frig deși îi era, căci pe urmă a dârdâit până acasă… Mai vinovat, sau mai curând nedelicat a fost că n-a alergat după ea să încerce s-o împace, cum ar fi trebuit și ar fi fost dator dacă într-adevăr o iubește.

Începea să-i pară rău că s-a pripit. își pusese atâtea speranțe în sărbătorile Crăciunului. Proiectase să-l poftească la masă în seara de ajun, să se bucure împreună de pomul pe care voia să-l împodobească mai frumos ca totdeauna. în cele din urmă se găsea mai vinovată pe ea. Ar fi trebuit să se ducă a doua zi la patinaj, să se întâlnească și nici să nu mai pomenească de neînțelegerea aceea. Nu s-a dus, crezând că va veni el. Acuma nu se mai D?.2te duce fără să se umilească.

— Nu mai fac nici un pom de Crăciun, mămicule! zise ea când văzu că i s-au fărâmat toate socotelile. Nici nu mă simt așa de bine… De aceea n-am mai ieșit nici la patinaj… Va fi un Crăciun ca oricare…

Didina se spăimântă: n-o fi oare bolnavă fata și nu spune? Să nu se mai trudească cu pomul; au făcut în fiecare an până acuma, ajunge… O să petreacă foarte bine și fără pom de Crăciun. în seara de ajun vor avea la masă și câțiva mosafiri, firește numai intimi: d-na Gotcu, care devenise aproape din familie de când a salvat pe Rosmarin, soții Buta, Iancu Petrescu… Doar Constantin Alistar e mai străin, dar el s-a invitat singur, probabil ca să aibă prilej să mai vadă pe Liana.

— Mi se pare mie că domnul director s-a uitat prea adânc în ochii fetiței noastre și acuma dă din colț în colț de dorul ei! zise d-na Rosmarin răsfățând-o. Nu se întâlnește o dată cu Alexandru fără să-l întrebe de tine și să-ți trimită complimente și salutări…

Liana făcu o sforțare ca să se stăpânească și să-și păstreze zâmbetul resemnat:

— Așa ești tu, mămicule, toate le vezi în roz…

D-na Rosmarin dorea s-o înveselească cu orice preț

și căuta să-i spuie numai lucruri care să-i facă plăcere. Ajunse și la Dandu:

— Ai putea să-l poftești și pe dânsul, dragă Liana!… Eu cred chiar că s-ar cuveni. Numai câte flori ți-a trimis băiatul și cât de gentil s-a purtat cu tine la patinaj… Ar merita atâta atenție și sunt sigură că s-ar bucura foarte mult!

— Nu, mămicule drag! zise Liana cu o tresărire parcă i-ar fi atins o rană deschisă. Lasă cum ați stabilit voi! E mai bine!… Poate altădată să-l poftim… Acuma ar fi și prea târziu…

În seara de ajun familia Rosmarin era liniștită și mulțumită. Lipsea numai Mircea, era invitat la Gavrilescu unde se făcea petrecere mai veselă, cu tineret, încuviințase lipsa aceasta până și Rosmarin care ținea cel mai mult la tradiția de-a avea toată familia adunată de sărbătorile mari. Dealtfel toată lumea știa că Mircea se află în preajma logodnei oficiale cu Nina. Se așezară la masă într-o atmosferă plăcută, cum șade bine unor oameni așezați. în capul mesei trona d-na Gotcu, care se considera și era considerată protectoarea casei. Firește, a povestit cine mai știe a câtea oară, să audă și cei ce încă n-ar fi aflat, cum l-a salvat pe Rosmarin, cum a primit-o ministrul și cât a fost de drăguț și de culant, luând mereu martoră pe Liana.

— Cine are proptele scapă ușor de griji și de necazuri ! observă de câteva ori Iancu Petrescu uitându-se la Rosmarin cu o admirație invidioasă.

Alistar, fără nici o intenție, mai mult ca o explicație, spuse că toate mișcările de personal s-au amânat până la întâi aprilie când începe noul buget D-na Gotcu înțelese că directorul încearcă să micșoreze valoarea intervenției ei și se supără:

— Ce are a face dacă s-au amânat? Crezi d-ta că vorba ministrului nu mai e bună pentru aprilie?…

Oi fi d-ta director general, nu zic, dar dă-mi voie mie să-l cunosc mai bine pe domnul ministru că în casa mea a crescut și…

Liana ședea între Alistar și Iancu Petrescu. Deși inima ei se zvârcolea și gândurile îi rătăceau aiurea, reușea printr-o încordare de voință să pară fericită, să spuie câte-o glumă și să asculte altele, să zâmbească și să

cocheteze. Numai în ochii mari persista o umbră printre sclipirile umede. Alistar o asalta neîncetat cu complimente și vorbe dulci în toate gamele, subliniate de aceleași priviri înflăcărate, în vreme ce celălalt vecin, Iancu Petrescu, își dregea numai glasul și nu ajungea să plaseze nici una din frazele pe care le pregătea ca să se manifeste și el.

După cină d-na Gotcu reclamă un pocher mic, familiar, doi lei miza. numai așa, pentru uciderea timpului. Cum Constantin Alistar a avut prudența la masă să declare că nu joacă astă-seară cărți, partida s-a constituit cu soții Buta și bătrânul Rosmarin, având drept chibiț fidel pe Iancu Petrescu. Jucau în sufragerie unde au rămas și după terminarea mesei. Mai târziu Liana, plictisită, trecu în salon, în colțul ei, pe divan, între pernițele multicolore. Constantin Alistar se duse după ea bucuros ca și când Liana s-ar fi retras numai pentru el. Aici, singuri, vorbiră însă despre lucruri mai indiferente decât dincolo, în fața tuturor. Cuceritorul stătea în picioare lângă divanul pe care se odihnea Liana, își tremura genunchii și nu îndrăznea să reia cascada complimentelor teatrale.

— De ce nu stai jos? întrebă Liana visătoare. Ți-e frică de mine?

Alistar se așeză pe marginea divanului, dar convorbirea continuă pe aceeași linie. Numai glasul lui devenea mai răgușit și mai sacadat. într-un moment, pe când buzele uscate rosteau cuvinte depărtate, mâna lui Alistar începu singură să alinte brațul Lianei, cu un gest reflex peste putință de a fi stăpânit. Atingerea

Se părea Lianei nesuferită. îi amintea că tot aici, pe divan a stat acum câteva zile ultima oară cu Dandu. își retrase brațul cu o mișcare leneșă, să nu se observe că respinge o mângâiere și totuși să se ferească. Peste un răstimp îi luă mâna și spuse cu o voce nouă, limpezită parcă de o emoție sinceră:

— Liana, de mult mă chinuiesc să-ți pun o întrebare serioasă, pentru mine chiar gravă… Vrei să-mi răspunzi franc, fără înconjur?

Liana presimțea întrebarea. Altădată ar fi măgulit-o. Acuma o înfricoșa. Murmură cu un surâs incolor:

— Sper că nu e ceva…

— E tot. Liana! reluă Alistar cu o undă de tristețe. E toată viața mea sau ceea ce îmi mai rămâne din viață. De aceea sunt atât de mișcat… Crezi tu. Liana, că ai putea să mă iubești pe mine cu adevărat și numai pe mine?

Liana îi încrucișă privirea. Surâsul îi încremeni pe buzele foarte vopsite care zadarnic se sforțau să bâlbâie cuvinte mincinoase convenționale. În aer

se suspendă pauză numai de câteva secunde care însă i se părea nesfârșită. Își auzi apoi glasul atât de schimbat că abia îl recunoștea:

— Lasă-mă, să mă mai gândesc, să-mi cercetez mai bine inima !…

— Desigur ! Prefer și eu ! spuse Alistar cu o ușurare. Doresc chiar să te gândești bine, să reflectezi, să cumpănești… Eu sunt acuma în vârstă, ca să nu zic bătrân — adăogă cu o fluturare amară. Nu mai pot fi atât de egoist să mă gândesc numai la fericirea mea și nici atât de mărginit să-mi clădesc fericirea pe o simplă iluzie a mea… Să-mi dai răspunsul când vei crede că poți. Nu te voi grăbi. La vârsta mea nici nu mai șade bine graba. Eu, fii sigură, n-am să-mi schimb hotărârea. Două luni m-am examinat și m-am frământat până am ajuns aci. Dacă nu vei fi tu, atunci nu va mai fi nimeni!

Liana își recăpătase calmul. Asculta și se gândea că vorbele, tocmai când sunt mai sincere, par solemne și artificiale ca într-un film sonor. Poate la fel are să i se pară lui și răspunsul ei:

— De aceea nici eu nu vreau să te mint și dealtfel nici n-aș putea! Trebuie să fiu sinceră și față de d-ta, dar mai ales față de mine însămi!… Eu cred că nimeni nu poate iubi adevărat decât o dată în viață. îți închipui prin urmare cât de serios trebuie să-mi cumpănesc inima înainte de a-ți da un răspuns serios?

— Da și îți mulțumesc. Liana! Voi aștepta! zise Alistar sărutând grav mâna pe care nu încetase a o mângâia.

Vorbiră pe urmă iar despre lucruri străine, evitând să se mai privească în ochi ca și când s-ar fi silit amândoi să respecte un consemn. Se cercetau însă pe furiș, el sperând un gest care să arvunească răspunsul, ea ccmparându-1 în minte cu alții…

5

În prima zi de Crăciun, la masă, Mircea povestea cum a petrecut în ajun la Gavrileștii. A fost lume multă, numai tineri Nina a dorit petrecerea mai gălăgioasă fiind ultimul ei ajun de Crăciun ca fată. A fost și Dandu, și Oloman, și Tănăsescu, au dansat, în sfârșit au petrecut strașnic până aproape de ziuă… Liana ar fi vrut să puie alte întrebări și s-a pomenit interesându-se numai de Nina și Angela. Mircea râdea:

— Îndrăcită fată și Angela ! Avea o dispoziție extra-ordinară… Ea a fost sufletul veseliei… Cred că s-a îmbătat!… Dar voi cum ați petrecut? Bine?

— O, foarte bine! zise Liana cu indiferență. Eu am stat de vorbă cu Alistar, ei au jucat cărți…

Îi venea să plângă și-și mușca buzele ca să-și înșele nervii.

În ziua a doua de dimineață, veni un coș de flori pentru Liana. Nu era liliac și nici n-avea vreun cuvânt. D-na Rosmarin, care l-a primit, n-a întrebat de la cine e, dai era convinsă că e de la Alistar. Liana se enervă: de ce nu întreabă să știe cel puțin dacă e nevoie de vreun răspuns?… Aducătorul era încă în curte. Didina reveni: nu e de la Alistar, e de la Dandu.

— Va să zică totuși! se bucură Liana. Atunci trebuie să fiu și eu drăguță…

Nu-i trecea prin creieri nici un răspuns care să-i placă. Strică câteva cărți de vizită. în cele din urmă scrise „cordiale mulțumiri și așteptări", zicându-și:

— E idiot, dar acuma sunt incapabilă să…

în ziua a treia, tot de dimineață, a venit Dandu s-o ia la patinaj. Liana n-a crezut că are să vie așa curând. A trebuit s-o aștepte să se gătească.

— O fi bună gheața? întrebă ea în momentul plecării.

— Nu știu, n-am mai fost, dar trebuie să fie! zise Dandu.

Reluară calea Cișmigiului tăcuți ca și altădată. Zăpada parcă scrâșnea sub pașii lor mai aspru. Liana îl cerceta cu priviri ascunse. I se părea mai tras la față ca după o suferință. Inima i se înduioșa. își reproșa că l-a făcut să sufere, gândindu-se că numai sufletele calde sunt în stare să sufere în tăcere…

În aceeași zi pofti pe Dandu să facă revelionul la ei Voia să înceapă anul nou cu adevărată bucurie. Se înțelese cu Nina și cu Mircea ca petrecerile celor două familii să se complecteze. După miezul nopții, îndată după masă, tineretul va trece de la Rosmarin la Gavrileștii unde va fi muzică și dans.

Cele câteva zile până la revelion trecură ca un vis. Liana era agitată, într-o febrilitate și o emoție ca în așteptarea unui eveniment hotărâtor și inevitabil. își simțea inima dornică de porniri generoase, plină de altruism, gata să dăruiască din mulțumirea ei inepuizabilă…

În sfârșit sosi seara revelionului. Masa era întinsă în sufrageria cea mare de sus. în bucătărie Didina dăscălea pe Tinca să nu facă vreo poznă, să aibă grijă de mâncări, să nu ardă fripturile… Dealtfel ea va veni să controleze tot înainte de-a începe să servească.

Mai fiind câteva ceasuri până să înceapă a veni invitații, familia era strânsă la taifas în subsol. Rosmarin avea un mare regret, că Costică Alistar nu poate face revelionul la ei — apucase să promită în altă parte. Liana își aduse aminte de întrebarea lui Alistar, dar o înlătură ca să nu-și strice buna dispoziție, socotind-o acuma ca o blasfemie față de sentimentele curate care-i stăpâneau inima. Numai din gură spuse și ea că-i pare rău și că e un bărbat foarte simpatic. Venind apoi vorba despre Dandu, femeile se întreceau în laude spre bucuria Lianei. Numai Rosmarin bodogăni clătinând din cap:

— Bine, bine, bun băiat, nu zic, dar aș vrea să știu ce intenții are?,.. Văd că vine mereu pe-aici, din flori nu ne slăbește… O fi vrând ceva omul și nu îndrăznește?… C-apoi nici așa nu se poate la infinit, că mâine-poimâine o să-nceapă șoaptele și vorbele și pentru o fată cumsecade ar fi rușine, că noi suntem oameni săraci dar cinstea ne-o ținem nepătată…

Liana se roși și se tulbură. întrebă totuși:

— Și, mă rog, ce-ați vrea voi să facă băiatul ca să vă intre în voie?

— Ce face orice tânăr de omenie— zise bătrânul scrutând-o. Ai văzut Mircea, când a socotit că…

— Asta-i adevărat — observă atunci și Didina căreia Rosmarin parcă i-ar fi ghicit gândurile. Dacă te iubește, draga mamii, și dacă tu îl iubești…

— Dar nu-1 iubesc deloc! izbucni Liana deodată. Cine v-a spus că-1 iubesc?… Și mai lăsați-mă, vă rog, în pace cu eternele voastre tocmeli matrimoniale! Nu pot vorbi cu un băiat fără ca voi să mă măritați numaidecât cu el… Eram așa de bine dispusă și vreți să-mi stricați toată seara!

Izbucnirea și minciuna erau o salvare pentru sufletul ei prea încărcat. îi era frică mereu să nu-și trădeze fără voie, într-un strigăt de descătușare, sentimentul dulce și amar care începuse a o tortura cu cât se apropia ceasul sosirii oaspeților. S-a mirat ea însăși când a rostit atât de categoric minciuna și s-a bucurat în sine parc-ar fi făcut o mărturisire publică de iubire…

De la unsprezece până la unsprezece și jumătate a venit toată lumea. S-au așezat la masă cu un sfert de oră înainte de miezul nopții, să-i găsească anul nou cu farfuriile și paharele pline. Liana fixase locurile la masă din vreme. La dreapta ei a pus pe Dandu și la stânga pe Oloman lângă care urma Coralia și apoi locotenetul Tănăsescu. Pe Mircea, care părea absent și grăbit să plece mai curând la Gavrileștii, l-a așezat alături de d-na Agripina

Buta împreună cu Iancu Petrescu. Numai pe Lelița, ca să-i facă plăcere, n-a despărțit-o de maiorul ei care era în plină vervă politică.

Ultimul sfert de oră al anului vechi a fost strivit în glume și gustări. Liana a încercat să schimbe câteva cuvinte banale cu Dandu. N-a putut continua. în ochii lui mocnea un foc care o spăimânta și o moleșea.

Se părea că azi e atât de frumos, atât de mare și de puternic încât se temea să nu-i scape vreo vorbă de adorație în auzul tuturor. Se întoarse spre Remus începând o convorbire în care ea avea mai mult de ascultat. îi auzea glasul încrezut, dar abia înțelegea ici-colo câte-o vorbă. Scaunele erau atât de apropiate încât șoldul ei atingea șoldul lui Dandu și atingerea o înspăimânta. Subt masă piciorul lui se strecura mereu subt picioarele ei înfășurându-le într-o strânsoare insistentă, îi trecea prin minte că ar trebui să-și retragă picioarele și că nu e cuminte ce face. încercă o mișcare și simți că picioarele, în loc să se îndepărteze, se lipeau mai strâns de ale lui. Atunci întrerupând disperată pe Oloman cu niște întrebări fără sens, întinse brațul spre Dandu să-i facă un semn. Moale și neputincios, brațul alunecă de pe masă în poală. Parcă-ar fi atins un dușman degetele se încordară și se înfipseră furios în carnea lui. Gestul o îngrozi și o dezmeteci. își desprinse binișor picioarele din încolăcirea lui, se așeză mai bine pe scaun și, făcându-și vuit cu batista mică, întoarse capul spre Dandu și murmură cu un surâs întrebător:

— E așa de cald aici… Nu? Ar trebui poate să…

Aparatul de radio cânta melodii vesele, variate, la

întâmplare, umplutură pentru încheierea anului. Bebe își luase însărcinarea să manevreze aparatul și la momentul oportun să stingă lumina. Deodată o voce speriată de femeie răsună în difuzor:

— Atențiune!… Când va bate gongul va fi ora douăsprezece!

Toți se ridicară în picioare cu zgomote de scaune date la o parte. Câțiva nerăbdători strigară:

— Lumina!… Lumina!…

— Lăsați că știu eu! protestă Bebe alergând grav de la un comutator la altul să facă întunerec.

Urmară secunde de încordare. Buta, socotind că a găsit un spirit nou, răcni:

— Doamnelor și domnilor, sărutările sunt oprite pe întunerec!

— Noi ne sărutăm și la lumină și pe întunerec! replică țanțoș maiorul Antonescu. Dar parcă tot mai plăcut e pe întunerec… Ce zici, Lelițo?

Lelița gânguri ca o porumbiță fericită. Cuprinsă de o nouă tulburare și parc-ar fi vrut să se justifice vorbind, Liana exclamă nervos:

— Bine că s-a isprăvit și anul ăsta că a fost așa de…

— Sss!… Ssss! o întrerupse furtunos toată lumea. Gongul!

Prima bătaie pomi ca un dangăt de clopot. Bebe număra cu glas de cavalerist:

— Una!

Brațul lui Dandu încolăcise talia Lianei de îndată ce s-a făcut întunerec Când începu să bată gongul, Dandu o strânse la piept și-i strivi buzele într-o sărutare sălbatecă. în prima clipă Liana se gândi ce-ar fi dacă acuma Bebe, ca să facă o glumă proastă, ar da drumul luminii? Gândul o îndârji. Cuprinse cu brațele fierbinți gâtul lui Dandu abandonându-se în voia plăcerii, parcă ar fi vrut să spuie că nu-i mai pasă de nimeni și de nimic

Bebe număra solemn:

— Cinci!… Șase !…

IANUARIE

1

— Șapte !… Opt! continua Bebe implacabil și sigur ca o mașină de calculat.

Încleștarea îmbrățișării era dureroasă și totuși Liana ar fi vrut să nu se sfârșească niciodată. O dureau crâmpeiele de gânduri care-i aminteau că bucuria aceasta se va sfârși îndată, că nu mai sunt decât câteva secunde. Clipele numărate de bătaia gongului tainic și de glasul micului frate i se păreau cele mai fericite din toată viața ei trecută și viitoare… Când răsună a unsprezecea lovitură brațele ei se desprinseră singure de pe gâtul lui Dandu și buzele se dezlipiră suspinând imperceptibil :

— Destul…

— Douăsprezece! strigă Bebe deodată mai apăsat și adăogând repede: La mulți ani!

Se făcu iar lumină. Casa se umplu de urări, de ciocniri de pahare, de strigăte glumețe și de râsete. Remus îi ură Lianei s-o vază licențiată în anul cel nou.

— Nu-ți doresc să te măriți încă ! urmă dânsul. Ar fi păcat de o fată așa de frumoasă să devie proprietatea cine știe cărui ursuz de bărbat!

Liana mulțumi cu un surâs și se întoarse la Dandu care stătea cu paharul în mână.

— Îți urez mult noroc și împlinirea tuturor dorințelor ! îi zise încet, privindu-1 în adâncul ochilor.

— Eu numai pe tine te doresc! răspunse înăbușit aviatorul.

Tinca își începu îndată activitatea cu mare râvnă. D-na Rozmarin o urmărea din ochi, îi mai făcea câte-un semn și în același timp îndemna pe toată lumea să se servească lăudându-și bucatele cu o modestie, care cerea complimente… Numai Mircea era din ce în ce mai nerăbdător, făcând chiar observații Tincăi, spre dezolarea Didinei, că serviciul e prea adormit și așa n-are să se sfârșească masa nici până la ziuă.

— Ai răbdare, Mircea dragă ! zise în cele din urmă d-na Rozmarin amărâtă că-i indispune mosafirii. N-ai frică, ajungeți la timp la Gavrileștii!… De ce. să ne strici nouă petrecerea?

Mircea bombăni ceva în farfurie, tăcu un răstimp, dar după friptură reîncepu:

— Ei, gata băieți?… Haidem să mergem că ne-apucă aici dimineața!

— Nu se poate până nu ne aflăm norocul din biletele de plăcintă ! se împotrivi Liana, spre marea bucurie a d-nei Rozmarin.

Dealtfel Liana se simțea atât de bine că nici n-ar mai fi plecat dacă ar fi rămas și Dandu. Avea o teamă că acolo nu va mai putea fi așa de aproape de el sau că se va întâmpla ceva și are să se destrame-farmecul care a urzit o fericire de vis. - ,

Biletele de plăcintă, aduse pe o tavă mică de argint, fură cetite de d-na Buta, sentimental și poetic, stârnind râsete de circumstanță. Liana ar fi dorit ceva cu multă iubire și-i ieșeau numai lucruri triste, oricât răscolea bilețelele. Când lui Mircea i se prooroci că are să îmbătrânească burlac, Liana se consolă puțin:

— Toate ies de-a-ndoaselea… Ce păcat!… Nu-i așa, Dandușule ?

Surprins de întrebare, locotenentul râse, dar numai din gură, fața rămânându-i serioasă:

— Ce-are a face!… Astea-s lucruri care…

între timp Tinca mai pusese pe masă o mașina de spirt și bucățele de plumb. Când văzu Mircea și asta, se sculă de la masă furios:

— Ei, nu !… Dacă ne-om lua după mama, ne găsește aici și Boboteaza!

Totuși mai trebui să aștepte, căci mai ales fetele țineau să-și vază viitorul în plumbul topit. Ca să arate că e hotărât să plece chiar singur la

nevoie, Mircea își luă paltonul și privi îmbrăcat figurile ce se cristalizau din plumbul răsturnat în farfuria cu apă.

— Uite ce coroniță frumoasă i-a dat Lianei! exclamă d-na Rozmarin. Oare ce-o fi însemnând coronița?

— Ce să însemne coronița la o fată? zise d-na Gotcu. Cununie!

— Se duce, se duce fata! strigă maiorul Antonescu. O să jucăm curând la nuntă!

Liana ar fi vrut să se uite la Dandu, dar nu îndrăznea de rușine. Dealtfel Mircea curmă conjecturile mai ample cu declarația gravă:

— Dacă nu veniți, eu plec singur!…

— Lăsați-1 frate, că omul așa-i când îl cheamă dragostea ! făcu d-na Gotcu. Hai, duceți-vă, copii, cu toții, să scăpăm de voi, să ne încercăm și noi norocul! Cine-a pomenit revelion fără nițel joc de cărți?

Tinerii se urniră, zoriți aprig de Mircea. încărcați într-un automobil, claie peste grămadă, toți câți erau, în câteva minute debarcară în strada Frumoasă unde stătea Gavrilescu. Fură primiți cu urale zgomotoase. Angela, amețită de șampanie, într-un elan de voie bună, oferi tuturor câte-o sărutate. Liana întoarse capul îngrozită când văzu că într-adevăr se agață și de gâtul lui Dandu…

Casa era plină numai de tineret. Trei lăutari cântau neobosiți pentru dansatori. Gavrilescu își plimba jovialitatea dintr-o cameră în alta, fericit de fericirea odraslelor sale. îmbrățișă pe Mircea cu efuziune, iar pe Liana o sărută pe frunte, urându-i părintește toate bucuriile. In vreme ce Liana mulțumea și-i transmitea salutările bătrânilor, Angela sosi iar val-vârtej și se aruncă în brațele lui Dandu strigând:

— Hai să dansăm. Victor aș!… Grozav îmi place să dansez cu tine!… Tu ești cel mai bun dansator și te potrivești cu mine ca o mănușă…

Dandu avu o ezitare. Aruncă o privire Lianei ca o scuză. Angela îl ducea. Dispărură în ritmul dansului.

— Zburdalnică și nebunatecă e fata asta! zise Gavrilescu încântat. Ce să-i faci? Așa e tinerețea!… Să petreceți cât sunteți tinere, că pe urmă Dumnezeu știe ce-o să fie!

Câțiva băieți dădeau târcoale Lianei. Ea alese pe Remus O revoltă înăbușită îi clocotea în suflet. Purtarea Angelei i se părea o sfidare. Regreta amar că a plecat de-acasă unde a fost atât de fericită. Dacă i-ar fi spus lui Dandu, poate că și el ar fi preferat să rămână acolo. Se gândea ce să facă? în orice caz i-ar fi insuportabil să petreacă în casa asta unde, de cum a trecut

pragul, i s-a risipit toată mulțumirea. Dacă nu i-ar fi fost rușine de invitații pe cari abia i-a părăsit, s-ar fi întors acasă.

— Ai vreo neplăcere? întrebă Oloman observându-i schimbarea și mai ales tăcerea.

— Nu — zâmbi Liana. Dar sunt puțin ostenită… Am alergat atâta azi…

Pentru dansul următor veni Dandu, scăpat cu multă dificultate din brațele Angelei. Liana îl scruta ca și când ar fi vrut să-i citească în inimă dacă a dansat cu plăcere cu cealaltă. Dandu era încălzit și avea respirația aprinsă. Liana, lipindu-se de el ca de un scut protector, murmură cu buzele aproape de urechea lui:

— Dansează bine Angela?

Nu-i vedea figura, numai glasul i se auzi:

— Aș, nu mă interesează pe mine acuma Angela…

Lianei glasul i se păru dulce și viril și-i oferea o satisfacție. După ce-și gustă satisfacția, îi spuse iar, cu altă voce, de răsfăț:

— Nu-mi place deloc aici, Dandușule… Nu mi-e simpatică nici casa, nici…

— Atunci să mergem în altă parte… Vrei? zise Dandu întorcând ochii în ochii ei cu o tandrețe care ungea sufletul Lianei.

— Da! tresări ea bucuroasă ca și când ar fi primit o mare dovadă de dragoste. Dar să nu observe Gavrileștii, să nu se ofenseze…

Fiind multă lume și gălăgie, reușiră să se strecoare în vestibul, să se îmbrace și să iasă afară, nevăzuți decât de femeia care făcea serviciul de garderobieră. Dandu o ținea de braț. Ajunseră în Calea Victoriei și porniră spre centru. Treceau cu băgare de seamă pe lunecușurile ce întrerupeau zăpada de pe trotoar.

Nu vorbeau nimic. Liana își auzea bătăile inimii, și se simțea liniștită și fericită parc-ar fi mers la patinaj. Un vânt aspru șuiera cu variații ca un plâns prelung, învolbura praf de zăpadă înghețată, îi împingea din spate grăbindu-i parcă spre ținta necunoscută. Automobile goneau cu mușterii gălăgioși. La Calea Griviții șoferii zgribuliți pe mașinile în stație îi salutară cu întrebări de claxon. Din restaurante răbufneau glasuri încâlcite cu melodii de beție. Rarii pietoni umblau gesticulând larg și vorbind tare parcă s-ar fi certat. Un bătrân cu chef, duhnind a băutură, pe trotoarul din fața

Ateneului, îi examină curios oprindu-se pe loc, clătinând din cap și bombănind apoi:

— Poftă bună la dragoste!

Liana vedea și auzea toate și totuși avea impresia că plutește într-o lume străină, straniu de ademenitoare. Cunoștea strada, casele, magazinele și totuși toate i se păreau necunoscute, ca niște lucruri ireale între care ea singură trăiește real împreună cu omul a cărui atingere îi comunica o senzație de supremă vrajă.

Trecând pe lângă Cafeneaua Corso se uitară amândoi la geamurile luminoase, întrezărind înăuntru decolteuri de femei, figuri lucitoare de veselie. Liana nu se întreba unde merge, nici nu-i trecea prin minte asemenea întrebare, parc-ar fi avut certitudinea că vor ajunge unde trebuie și când trebuie. Observa că în Piața Palatului traversează spre strada Academiei, dar numai ca în vis, uitând imediat și fără să recunoască aievea locurile. Pe urmă cotiră pe strada Regală și pe urmă deodată își dădu seama că s-au oprit. Era o casă mare, cu multe etaje, cu poarta grea de fier forjat ca intrarea unui templu. Auzi glasul lui Dandu, foarte moale și duios:

— Aici stau eu… La etajul al doilea… Ne urcăm?

Liana nu avu nici o ezitare. Obrazii îi erau umezi de firicele de zăpadă topite parcă ar fi plâns fără să bage de seamă. Murmură ca o respirație:

— Da…

Intră pe poartă, în gangul întunecos. Nu-și simțea pașii. Era ușoară ca un fulg în vânt.

2

Din greșeală și de somn Rozmarin încuiase ușa holului spre subsol și Tinca nu mai putea veni să deschidă Lianei care suna lung la marchiză. Trebui să se scoale din pat el care abia ațipise.

— Ei vezi, astea nu-mi plac mie, modernismele astea — bombăni bătrânul dându-i drumul prin întunerec. Fata să fie fată, nu să umble nopțile cine știe unde și să-mi vie acasă la ziuă…

— Așa e noaptea revelionului, tată drag, nu te supăra… N-am venit singură…

Vorbea atât de blind și de cald că Rozmarin sc înmuie și răspunse îngăduitor:

— Apoi și noi numai adineaori ne-am culcat, pe la patru, că coana Raluca greu se ridică de la cărți când pierde… Acuma nu știu cât o fi ceasul…

În aceeași clipă pendula din sufragerie începu să bată: șase.

— Ai, du-te și te odihnește că trebuie să fii frântă și tu! urmă bătrânul cuprins deodată iar de somn și trecând in dormitor.

— Noapte bună, tată drag! mai zise Liana amintindu-și ca prin vis un cadran cu minutarele indicând trei fără zece.

În salon era călduț cum îi plăcea ei. întoarse comutatorul. în momentul când se aprinse lumina, afară se auzi o chemare întreită de claxon și apoi demarajul unui automobil. Liana rămase pironită locului ascultând semnalul convenit cu Dandu care a așteptat în mașină. Îi trimise o sărutare apăsându-și degetele pe buze, sigură că în aceeași secundă face și el același gest.

Se simțea atât de fericită încât voia să adoarmă cât mai curând, să prelungească cât mai mult moleșeala vranei ce o stăpânea. în câteva minute se găsea în așternutul alb și apoi, înainte ca gândurile ce se vâltorau în adâncimile tulburi să aibă răgaz a se limpezi, pleoapele se închiseră singure…

Se deșteptă pe la amiazi. Cea dintâi privire îi alunecă pe un mănunchi de trandafiri roșii, așezat frumos de maică-sa, ca să nu-i tulbure somnul, pe un taburet lângă divan. Liana întinse brațul spre flori, le strânse la piept și le sărută cu drag fără să simtă înțepăturile ghimpilor.

— De la el!… De la el!… Dragul meu! murmură năpădită deodată de toate amintirile nopții.

Nu i se deslușeau totuși amănunte înșirate și depănate care să se închege și să alcătuiască un eveniment. Era un cristal cu fețe infinite care toate împreună răspândeau o scânteiere fermecătoare. Poate mai târziu, când timpul va șterge luciul, se va despica în fragmente ceea ce azi e o năvală unică, impetuoasă. își amintea numai ochii lui care implorau și porunceau atât de stăruitor că inima ei se topea de o înduioșare fără margini. Și pe urmă transformarea subită a înduioșării într-un extaz de zbuciumare dureros de dulce ca o prăbușire în neființă. Parcă aluneca vertiginos, fără posibilitate de oprire, printr-un vid nesfârșit, spre o lume nebănuită unde nu se poate ajunge decât purificată de toate aderențele trupești.

Luă oglinjoara ovală de pe mescioară. Avea credința că nici n-are să se mai recunoască, atât de mult se simțea schimbată în întreaga ființă. Văzu însă aceeași figură drăgălașă parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. Numai roșul

de pe buze era șters, buzele însăși mai subțiate și privirea ochilor mai fierbinte și mai mângâioasă.

— Cum înșeală și oglinda! se gândi Liana. Dacă nici bucuria cea mai mare nu lasă urme…

Descoperi pe sânul din partea inimii o pată vânătă.

— Asta e gura lui Dănduț! își zise cu o înfiorare. Și dinții lui, și… Asta a fost înainte de… Sau nu, nu, după… nu mai știu… E al meu! Numai al meu! Pentru totdeauna!

Siguranța aceasta o socotea ca o biruință uriașă care ar merita să fie trâmbițată lumii întregi, ca să fie invidiată și să-și sporească încântarea.

începu să se îmbrace. Petrecea obișnuit ceasuri în fața oglinzii. Acuma ar fi vrut să stea și mai mult. Trebuia să se facă mai frumoasă, mai nouă și mai ademenitoare, să aibă o surpriză Dandutu când va veni s-o ia.

De mâncare n-avea poftă, dar la masă nu tăcu nici un minut. Fericirea ei cerea să se manifeste măcar în cuvinte în care să fie amestecat și el cât mai des. Trecu pe urmă la bunica, să-i povestească amănunte mincinoase despre cum a petrecut azi-noapte, cu o siguranță care o uimea și pe ea. în mai multe rânduri însă se întrerupse, exclamând cu sinceritate descătușată:

— A, matână scumpă, de-ai ști cât sunt de fericită! Dacă ți-aș putea spune L.. A început și anul norocului meu, dragă matână, așa-i ?

Dandu veni pe la patru s-o ia la patinaj. Liana aștepta gata. Plecară imediat, ocolind Cișmigiul, să ajungă mai repede în strada Regală. Din când în când Liana șoptea ca un copil:

— Vrei?… Vrei, Dandutule?

Aviatorul râdea mulțumit.

3

Fericirea Lianei cu cât se intensifica cu atât devenea mai egoistă și mai ascunsă. I se părea că adevărat și deplin fericită ar fi numai dacă ar sta permanent lângă el, undeva departe de lume, să nu vadă pe nimeni afară de Dandu și nici pe el să nu-1 vadă nimeni afară de ea. înțelegea acuma pe Lelița care căuta să ferească pe maiorul ei de orice atingere străină. Și doar maiorul Antonescu n-avea nici înfățișarea și nici vârsta unui cuceritor. Dandu e altă socoteală. El e bărbatul cel mai frumos, cel mai bun, cel mai dulce din lume. Încât ea poate să fie geloasă și de aerul pe care-1 respiră el.

Își amintea cât s-a zbucimat înainte de revelion să nu-și mărturisească sie însăși că ceea ce simțea ar putea fi un început de gelozie. Atunci credea că gelozia e sentimentul care te face ridicol și te înjosește. Azi își zicea, parc-ar fi descoperit o noutate, că gelozia e umbra iubirii. I-a fost rușine de ea până în clipa când a venit iubirea mare care i-a pus stăpânire pe trup și suflet deopotrivă. Acuma de-abia își dădea seama cât de sinceră era când spunea că n-a iubit niciodată. Bucuria cea mare a iubirii nu-ți umple inima decât după experiența proprie. închipuirea după experiențele altora o falsifică. Până ce nu te dăruiești n-ai dreptul să-ți spui că ai cunoscut iubirea.

Totdeauna i-a plăcut să-și examineze faptele: azi însă o făcea cu un fel de frenezie parcă ar fi refuzat să bâjbâie în întunerec tocmai în momentele cele mai fericite. Romantismul l-a considerat o excrescență a inconștientului. Recunoștea totuși că de un răstimp trăiește și ea în plin romantism. îl motiva cu argumentul că însăși esența iubirii e romantică. Pretenția generației ei de a practica amorul rece, lucid, ca o simplă distracție ușoară, o privea ca justificarea unei prostituții camuflate. Actul sexual fără substratul pasiunii copleșitoare i se părea o terfelire și trupească și sufletească de care trebuie să te rușinezi în fața oamenilor și mai ales a conștiinții tale. Dragostea ei, dincolo de conveniențele lumești, era curată și senină, și avea atâta gravitate în rostul vieții ei încât toate celelalte preocupări dispăreau complect sau se puneau în slujba pasiunii. Ambiția ei de a lua licența în acest an și de a deveni independentă nu mai avea nici un sens. Viața ei nu mai recunoștea decât singura țintă de a iubi pe Dandu. Ajunse curând să nici nu se mai gândească dacă și el o iubește la fel. I se părea ceva atât de natural să fie iubită că nici nu mai înțelegea cum a putut trăi înainte de noaptea aceea. Iubirea nu e un târg: te iubesc pentru că mă iubești. Iubirea e o certitudine: te iubesc pentru că te iubesc. în momentul când i-ar fi apărut o îndoială s-ar fi simțit înjosită. Dealtfel două luni cât s-a chinuit și a rezistat, a simțit iubirea lui ca un torent care sfărâmă toate zăgazurile…

Numai uneori îi fulgera prin creieri întrebarea: unde are s-o ducă dragostea aceasta? O alunga însă ca pe o tentație de a-i murdări comoara cea mai scumpă. Iubirea adevărată nu poate avea nici un scop; scopul în sine presupune ceva utilitar. Nici scop, nici sfârșit — iubirea e dincolo de timp și spațiu. Maică-sa nu mai îndrăznea să-i spuie direct, dar făcea veșnic aluzii la căsătoria ei cu Dandu. Era și ca sigură că s-ar putea mărita oricând

cu el și se aștepta ca într-o bună zi Dandu, cu felul lui ciudat de a fi, să-i propuie legalizarea iubirii lor. Era hotărâtă să refuze, cel puțin deocamdată. Mai târziu, când poate pasiunea va deveni o obișnuință, atunci vor avea răgaz să se gândească și la lucrurile lăturalnice.

Pentru Liana mare parte din farmecul iubirii era tocmai secretul. Avea convingerea, de când iubirea nu mai constituia un cuvânt cu rezonanțe goale, ci o practică atotcuprinzătoare, că taina ține de esența dragostei mari. îmbrățișarea e un preludiu care trezește simțurile. în public îmbrățișarea își pierde vraja și devine un act convențional ca și strângerea mâinii. Dacă lumea ar cunoaște legăturile lor, privirile curioase le-ar spiona fiece mișcare. Mult înainte de a fi întâlnit pe Dandu, gândindu-se la căsătorie, își închipuia cu silă ochii curioși care a doua zi îi vor pipai corpul cu întrebări mute, li vor scormoni inima și-i vor pângări ofranda. Călătoriile de nuntă se fac, desigur, mai cu seamă ca să ferească iubirea tinerilor căsătoriți de publicitatea indiscreți.

De aceea își ascundea iubirea cu o meticulozitate de care numai femeile sunt capabile, întocmai ca un avar care vrea să se bucure singur de comoara lui. Nici o precauție nu i se părea de prisos. Când plecau de-acasă, mergeau împreună numai până la Teatrul Național, iar acolo se despărțeau. Dandu trebuia să rătăcească pe undeva cel puțin o jumătate de oră și pe urmă să vie. Ea de asemenea făcea câte-un ocol, examina cu atenție strada, să n-o vadă vreo cunoștință, și urca prudent, parcă ar căuta o adresă. Avea o cheie de la apartament și se strecura înlăuntru ca o umbră. Până sosea el, se îmbrăca într-o pijama de-a lui în care se simțea complect fericită ca și când împreună cu haina ar fi îmbrăcat și sufletul lui, unindu-se astfel până la identificare.

În lume se arăta mai rece cu dânsul decât înainte, interzicându-i chiar atingerile ascunse care odinioară îi dădeau fiori. Voia să-și păstreze bucuria întreagă pentru ceasurile când sunt singuri. Dandu obișnuia să vie zilnic s-o ia de acasă, sub același pretext că merg la Cișmigiu, la patinaj. După Bobotează i-a cerut să-și rărească vizitele. Era mai bine să-și fixeze la fiece întâlnire pe cea viitoare. în oraș trebuiau să se găsească totdeauna ca din întâmplare. Ea însăși intercala pauze ca întâlnirile să fie mai dorite. El nu obiecta nimic. Devenise aproape pasiv, atât era de întreprinzătoare iubirea ei.

Când nu se aflau împreună, era bucuroasă să poată cel puțin vorbi despre el. Când era singură îl simțea mereu alături, imaginea lui îi juca

necontenit în ochi atât de vie încât uneori îi venea să întindă mâinile și să-l îmbrățișeze. Totdeauna căuta să provoace discuții asupra lui, indiferent dacă avea să fie lăudat sau criticat. îi făceau bine chiar vorbele care-1 ocărau. Nu-i lua niciodată apărarea, ba câteodată adăoga și ea vreun cuvânt de hulă, mai ales când astfel putea să prelungească convorbirea. Acasă, afară de tatăl ei, care se ținea mai în rezervă în chestiile acestea, toți vorbeau toată ziua despre frumosul aviator fiindcă toți așteptau din zi în zi o vizită cu cererea în căsătorie. Pe Liana o încântau mult laudele Tincăi, totdeauna aceleași și totdeauna altfel subliniate.

Întâmplările din afară n-o mai interesau. Pentru ea toată lumea era Dandu. Nu participa nici la consfătuirile familiei decât aparent, printr-o prezență trupească; cu toate că aveau la ordinea zilei evenimentul important al logodnei lui Mircea fixată pentru mijlocul lunii, cununia urmând să se facă în februarie.

Fiindcă Gavrilescu voia să aranjeze o nuntă mare, logodna s-a serbat, fără preot, la o masă la care au luat parte numai cele două familii. Tinerii au schimbat verighetele la șampanie și s-au sărutat, în vreme ce Didina și Gavrilescu strigau lăcrimând:

— Într-un ceas bun și cu noroc!

S-au îmbrățișat pe urmă cu toții și au stat la masă foarte târziu. Gavrilescu declara la fiecare cinci minute că vrea să se îmbete și că e singura lui zi deplin fericită de la moartea soției lui iubite. Liana făcea toate sforțările să fie veselă cum se cuvine în asemenea ocazie. Dacă ar fi fost de față și Dandu era sigură că nimeni n-ar fi întrecut-o în voie bună. Aici însă nici măcar nu avea cum să aducă vorba despre el D-na Rozmarin a aruncat câte-o aluzie, dar s-a oprit înainte de a fi înțeleasă de ceilalți socotind că n-ar fi cuviincios să bată toba despre lucruri care încă nu-s sigure. într-un târziu însă, când nici nu se aștepta, Angela a întrebat-o:

— Dar aviatorul tău ce mai face ? îl mai vezi ?

— Da, cum nu ! zise Liana. Ne întâlnim des la patinaj. M-a învățat să patinez.

— Foarte simpatic băiat — observă cu un oftat Angela. Mi se pare că e ceva între voi, hm? Vă iubiți puțin ?

— Poate chiar mult! râse Liana, legănându-și cu plăcere capul.

— Spun drept— continuă Angela— dacă nu s-ar ține după tine, grozav mi-ar fi plăcut să-i sucesc capul î Are o mutră așa de nostimă…

— Din partea mea ai toată libertatea, dragă! spuse Liana cu o superioritate disprețuitoare.

Își aduse aminte cum s-a supărat la revelion din pricina Angelei. îi era rușine de supărarea de atunci. Se uita la ea surâzând aproape protector și zicând în gând:

„Sărăcuța!"

4

Dintr-un început i-a încolțit în suflet dorința de a petrece măcar o singură noapte cu Dandu, să doarmă în brațele lui, să se trezească a doua zi lângă el, să-l vadă întâi pe el când va deschide ochii, să respire același aer și să-i asculte bătăile inimii o noapte întreagă… Și-a ascuns dorința ca un vis irealizabil. Cum să lipsească o noapte întreagă de acasă? Totuși dorința se înrădăcina și creștea, devenea o obsesie în jurul căreia i se polarizau toate gândurile. Ajunse să considere neîmplinirea ei ca o picătură de otravă care-i amărăște fericirea și-i sărbezește farmecul Nu era pofta de a spori și prelungi în timp voluptatea iubirii. Pentru ea actul sexual nu constituia o țintă. Aceeași senzație de plăcere și tulburare o simțea când ședea lângă el sau când îl vedea sau chiar numai când se gândea la el…

Pe la Universitate trecea rar și mai cu seamă ca să-și omoare timpul înainte de vreo întâlnire. Universitatea și studiul au preocupat-o până deunăzi, nu ca o pasiune pentru cartea în sine cât ca o mândrie de a se prezenta bine la examene și de a dobândi o diplomă frumoasă. I-a plăcut mai mult să citească literatură. Jocurile fanteziei o amuzau și o transportau în alte lumi. Azi nici nu mai poate citi. Pe fiecare pagină, între toate rândurile îi răsărea Dandu.

Apropiindu-se sesiunea de examene, își aduse aminte de ele, dar tot pentru el. Sub pretext că trebuie să citească mai intens și că acasă nu are suficientă liniște, ar putea spune părinților că vrea să se pregătească împreună cu Coralia, la ea, și că deci să nu se mire dacă se va întâmpla uneori, când vor sta prea târziu, să rămâie să doarmă la Coralia ca să nu mai umble noaptea singură prin oraș. Didina era mai ușor de convins și fu convinsă repede. Rozmarin însă se întunecă auzindu-i planurile și tăcu. El nu se împăca deloc cu libertățile pe care și le iau fetele de azi. Nu îndrăznea să se împotrivească direct, pe de o parte ca să nu fie retrograd (așa cum se purta și totuși copiii îl ironizau deseori că a rămas cu mentalitatea

antedeluviană), pe de altă parte ca să nu mai provoace tărăboi în casă. Cu Didina discutau ei mereu despre Liana, erau de acord în unele privinți și mai cu seamă a căsătoriei, dar în altele multe se deosebeau profund. Didina credea că azi, cu moravurile ce le-a adoptat tineretul și chiar lumea întreagă, și Liana trebuie să fie mai slobodă, mai cochetă, căci numai așa poate să ispitească pe băieții obișnuiți cu toate libertățile. „Cum s-ar zice, dragoste pe încercate" — bombănea Rozmarin enervându-și soția care adăoga că fetele cuminți și pudice și rezervate sunt sortite să rămâi fecioare eterne. Dealtfel Liana, slavă Domnului, c ca o icoană. Poate chiar că e prea mândră și rece. Câți tineri n-au încercat să se apropie și ea, delicat, drăguț, i-a respins? Liana e unică de înțeleaptă și de așezată. Bătrânii mai bine să nu se amestece în chestiile de inimă ale copiilor. A trecut timpul când părinții hotărau despre viitorul lor. Acuma n-au alt rost decât să-și dea consimțământul, dacă li se cere. Iacă, ofițerul aviator, pilda cea mai bună. Ce bucuroasă ar fi fost ea să vadă pe Liana nevasta unui băiat așa de simpatic. Și Liana totuși l-a îndepărtat. De ce, de ne ce, s-a răcit de dânsul și băiatul a trebuit să-și tempereze asiduitățile. Rozmarin ar fi putut să-i răspundă că tocmai asta i se pare lui suspect, că nu mai dă pe aici, dar de întâlnit Liana se întâlnește cu el mereu, precum recunoaște și ea. Se abținea însă fiindcă aici era punctul nevralgic: Didina știa că Dandu n-a fost îndepărtat, era îngrijorată că nu mai vine și totuși spera în taină că lucrurile vor sfârși bine, adică prin căsătoria pe care o dorea cu patimă. Interzicea lui Rozmarin să cicălească pe Liana cu obișnuitele-i răutăți și dojeni. Fata devenise de un răstimp extrem de iritabilă. Ea care se stăpânea perfect și nu plângea niciodată, acum nu putea suporta cea mai ușoară contrazicere fără să-și piardă cumpătul și să lăcrimeze. Sufletul unei fecioare e plăpând și capricios, trebuie înțeles și menajat. Dacă-i face ei plăcere să citească împreună cu Coralia, de ce să nu se ducă? Altele își permit toate fanteziile, de ce să fie ea mai oropsită și când vrea să muncească pentru viitorul ei?

Liana plănuise întâi să nu spuie nimic Coraliei. S-a gândit apoi că ar risca să fie repede dată de gol și de rușine. Coralia venea pe la ei din când în când și ar fi fost suficientă o întrebare nevinovată a părinților ca să se încurce de tot lucrurile. Totuși nu voia să-și divulge secretul nici față de prietena ei. Recurse la o stratagemă, începu să bată capul Coraliei să-și continue studiile și mai ales să se prezinte le examen în sesiunea de februarie. Coralia nici nu mai voia să știe de școală. Se simțea minunat fără universitate, doar cu titlul de studentă care îi sporea șansele și era un

paravan. Până la urmă și mai mult ca să fie drăguță cu Liana, se lăsă convinsă, iar când Liana îi propuse să citească împreună, se însufleți de tot, spunând că o să, se distreze foarte bine.

Liana stătea și acasă mereu cu nasul în cărți, numai ca să pară că lucrează. Se duse de două ori seara la Coralia și rămase până pe la miezul nopții, vorbind despre toate și despre Dandu, abia aducându-și aminte de cărți. A treia seară, se prefăcu că citește. După ora două întrerupse, să plece acasă, zicând plictisită:

— Și ce urât mi-e să hoinăresc așa târziu pe străzi…

— De ce nu rămâi să dormi la mine? stărui Coralia. îmi faci plăcere că doar sunt singură și ai tăi o să-și închipuie că ai rămas aici…

Rămase. Iar peste alte două zile își împlini dorința cea mare. Dandu nu știa nimic. Liana a ținut să-i facă și lui o surpriză. Pe la șapte, ora când obișnuit se despărțeau, îl întrebă enigmatic:

— Ce-ar fi, Dandușule, să nu mai plec deloc de lângă tine?

Ofițerul o privi nedumerit. Răspunse șovăind.

— Bine ar fi pentru mine, dar nu știu dacă tu…

— Atunci rămân cu tine toată noaptea ! strigă Liana cuprinzându-i gâtul cu brațele. Prima noastră noapte, Dandușule! Numai a noastră, întreagă!

— Bravo, făcu tânărul Telefonez la Gambrinus să ne trimită o masă regească, cu șampanie!

O clipă Liana a avut impresia că surpriza ei n-a făcut asupra lui Dandu decât un efect mediocru. Dandu probabil nici nu-și dă seama câtă șiretenie și cât sacrificiu o costă pe ea rămânerea la dânsul o noapte întreagă. Povestindu-i de când și cum a pregătit noaptea aceasta, își uită părerea bănuitoare și se simți mândră de fapta ei ca o eroină de cinematograf. După câteva clipe dealtfel și Dandu a devenit mai exuberant.

A doua zi, acasă, cernându-și amintirile nopții, Liana constată că a fost mai frumoasă dorința decât împlinirea ei. I se părea că a dorit mai mult, altceva, chiar ceva ce nu se poate realiza niciodată. S-a deșteptat prin întunerec, în patul lui Dandu, cu un sentiment de groază deși nu visase nimic. în primul moment nu și-a dat seama unde se afla. Simțea alături de ea un corp înădușit puțin și auzea un horcăit rar, obosit. Spaima i-a dispărut când s-a dumerit și inima i s-a umplut iarăși de senzația bucuriei mari care o stăpânea de când iubea, într-un elan de tandrețe subită și de recunoștință, l-a sărutat atunci pe umăr. în secunda următoare, sforăitul s-a transformat într-un bolborosit, apoi trupul lui s-a răsucit până ce a rămas cu spatele la ea…

Peste beatitudinea ei sentimentală parc-ar fi căzut un duș de proză. I se părea că a bombănit: „Mai lasă-mă în pace, frate". Respinse imediat închipuirea că Dandu ar fi putut rosti asemenea cuvinte, chiar prin somn, dar rămânea faptul că s-a întors cu spatele… în întunerecul camerei străine Liana simțea o tristețe mai chinuitoare ca durerea fizică… Când s-a trezit a doua oară era ziuă. Cum a deschis ochii a întâlnit fața lui Dandușu, surâzătoare și fericită, aplecată peste ea ca un soare de primăvară care șterge repede urmele ploii…

Escapadele nocturne ale Lianei avură însă curând un sfârșit bruscat, cel puțin pentru un răstimp. Bătrânul Rozmarin și-a morfolit nemulțumirea în mormăieli și clătinări din cap, de două ori, de trei ori. După a patra lipsă a Lianei de-acasă noaptea, a izbucnit vehement. Nu putea tolera ca fata lui, a unui om cinstit și cu o situație în societate, să umble nopțile haimana. Admitea că lucrează pentru examene cu Coralia, că-i e mai ușor să vegheze citind împreună cu o prietenă decât singură, dar toate acestea le putea face prea bine și acasă. Are la dispoziție salonul cu lumină și căldură unde n-o deranjează nimeni. De ce nu vine Coralia la ea și chiar să doarmă aici, într-o casă onorabilă? De ce să se ducă Liana, o fată cinstită, cu familia și casa ei, la Coralia care nu e tocmai ușă de biserică ? Lumea încă n-a prins de veste, dar ce va zice când va afla că fata unică a lui Rozmarin petrece nopțile pe la prietene deocheate?

Întâia ieșire a bătrânului s-a întâmplat într-o amiazi, la masă, pe la sfârșitul lunii. Liana s-a făcut palidă fără să poată protesta, mai ales că Didina și bunica tăceau, cu nasul în farfurii, ca și când ar fi fost și ele de acord cu imprecațiile bătrânului. într-un târziu, parcă de-abia atunci și-ar fi dat seama despre ce e vorba, i s-au umplut ochii de lacrimi. Se așezase la masă cu voioșie. Stabilise cu Dandu ț că diseară va dormi iar la el, a treia noapte. Și acuma se prăbușeau deodată toate bucuriile pe care le aștepta cu atâta nerăbdare… Peste câteva clipe plângea cu sughițuri. Didina făcea semne desperate bătrânului să isprăvească și să lase fata în pace. Rozmarin însă, în loc să se potolească, se întărită din ce în ce mai rău din pricina semnelor Didinei. în sfârșit Liana, cu glas înecat de plâns dar ferm, zise:

— Dacă crezi că prin bănuielile murdare ai să mă terorizezi și să mă oprești de-a munci pentru viitorul meu, te înșeli amar, tată! Sunt stăpână pe mine și pe voința mea și te anunț că chiar diseară voi merge iar la Coralia să…

Furios, Rozmarin răcni:

— Poți să pleci, dar ia bine seama, aici nu te mai întorci!… Dacă pleci, plecată să fii!

Liana se sculă de la masă, își aruncă șervetul pe scaun și declară dârz:

— Foarte bine! N-am să mă mai întorc! M-am săturat de casa asta de tortură!

Ieși din sufragerie plângând cu hohote și se duse sus, în camera ei, zdrobită de durere. Didina cu bunica tăbărâră îndată cu gura pe Rozmarin care însă rămase inflexibil, răcnind necontenit că preferă să n-aibă fată decât să fie de rușinea oamenilor…

Liana era hotărâtă să plece definitiv de acasă și să rămâi la Dandu. Până la ora. fixată pentru întâlnirea cu el, cumpănind și chibzuind, i s-a mai potolit revolta. Maică-sa a venit între timp s-o consoleze și s-o povățuiască să fie cuminte și să aibă răbdare, să nu facă vreo prostie ireparabilă. La ora hotărâtă a ieșit, dar zicându-și că are să se sfătuiască cu Dandu și să facă așa cum va spune el, singura ființă în lume care o iubește. Dandu făcu ochii mari și deveni locvace. îi dădea dreptate să fie indignată de tirania bătrânului și adăogă c:ă el ar fi cel mai fericit muritor dacă ar putea-o avea lângă el permanent ca un bibelou fermecător, dar, în interesul ei și al iubirii lor, e mai bine să fie rezonabilă. Plecarea ei de la părinți ar provoca un scandal care ar putea avea consecințe dezagreabile tocmai pentru ea. Să fie deci răbdătoare și…

Seara la masă. Liana a căutat să facă uitată discuția de la amiazi. Rozmarin tăcea mohorât. Bebe aduse vorba despre Dandu că de-abia așteaptă să vie primăvara să vadă dacă are să-și ție promisiunea. Liana, ca totdeauna, era încântată când se vorba despre iubitul ei. Tocmai răspundea lui Bebe că Dandu e om de cuvânt și, dacă i-a promis, să fie sigur că n-a uitat, când bătrânul îi taie vorba:

— Nu știu ce crezi tu despre dumnealui, dar mie nu mi se pare om de treabă!

— De ce, tată drag? întrebă Liana candid și totuși cu o strângere de inimă parcă ar fi ofensat-o direct pe ea. Eu văd că toată lumea care-l cunoaște…

— Mă mir că mai poți întreba — continuă Rozmarin privind-o scrutător. Adică tu n-ai observat că de un timp iar nu mai dă pe aici ? Așa se poartă un tânăr corect ? Până deunăzi nu trecea o zi de la Dumnezeu fără să se prezinte ba cu flori, ba .cu o vorbă dulce, de parc-a ți fi fost logodiți. Sau

unde tu te întâlnești mereu cu dânsul cine știe cum, ți se pare că toate merg strună?

— Când venea, făceați mutre că de ce vine, acuma e rău că nu mai vine — zise Liana mereu împăciuitor. Dumnezeu mai știe cum să facă și el ca să vă intre în voie.

Didina interveni și ea, dar cu bunătate:

— Aici are dreptate Alexandru, draga mamii… Băieții nu umblă să ademenească fetele cinstite când au gânduri cinstite…

— Cum mamă— se înfurie brusc Liana, adică și tu crezi că… ? Adică nici eu nu sunt cinstită, eu care sunt cea mai rezervată dintre toate fetele, eu care n-am avut un flirt, care n-am cunoscut decât școala și cartea în vreme ce altele petreceau și se distrau cu băieții și în toate felurile!… Bine, dar sunteți revoltători! Părinți ca voi nu merită să aibă o fată cuminte ca mine care sunt dată ca exemplu de seriozitate pretutindeni!… Dar parcă nu știu eu ce urmăriți voi cu toate aluziile și bănuielile astea? Ehe, proastă mă credeți…

— Dar ce, n-ar fi corect să te ceară în căsătorie dacă te iubește? strigă Rozmarin. Ce, adică tu nu ești bună să fii nevasta domnișorului, dar ești bună pentru distracția dumnealui?…

— Ce nevastă? Ce distracții? protestă Liana. Ei bine, nu, n-are să mă ceară, nu vreau eu să mă ceară, și punct î Așa-mi place mie, să mă distrez și nimic mai mult!… Acuma sper că ne-am lămurit

Discuția nu se isprăvi în seara aceea și nici în cele următoare. Liana trepida, se mânia, se indigna, suferea și totuși nu ocolea certurile acestea, ba chiar le provoca parcă i-ar fi făcut plăcere să sufere astfel pentru Dandu. Aproape în fiecare seară se culca plânsă, amărâtă și fericită, simțindu-se o martiră a iubirii.

FEBRUARIE

Nunta Iui Mircea cu Nina era fixată pentru a treia duminecă din februarie. Mai fericit chiar ca fericiții logodnici, Gavrilescu umbla prin nori și nu se mai gândea decât cum să facă cununia mai frumoasă, să o ție minte tinerii cât vor trăi și să-și amintească de el, când nu va mai fi, că s-a străduit să aștearnă numai fieri pe cărarea vieții lor comune, cum spunea dânsul cu o expresie păstrată, în colțișorul cu rămășițe romantice al sufletului său, din cine știe ce lectură străveche. Cu cine se întâlnea numai despre căsătoria Ninei vorbea parc-ar fi fost evenimentul cel mai important din univers. Cu cât se apropia ziua nunții, cu atât mai des trecea pe la familia Rozmarin să se sfătuiască, să stabilească sau să limpezească cutare amănunte. Erau doar atâtea lucruri pe care un singur om, și încă un bărbat, nu le putea prididi. Încă dinainte de logodnă l-a preocupat mult chestia nașilor. Dorea niște nași cari să fie un sprijin și o protecție pentru tinerii căsătoriți și acuma, dar mai ales în viitor. S-a gândit întâi să roage pe ministrul lui să-i cunune fata. Deși ministrul îi arăta multă simpatie, i-a fost frică să nu-1 refuze Lui Rozmarin i-a spus însă că miniștrii prea se schimbă des și de aceea nu-1 vrea pe actualul. Atunci Rozmarin a propus pe Costică Alistar, prieten cu amândoi și om cu mare trecere. O săptămână s-au frământat apoi să-i găsească o parteneră. Au adoptat pe d-na Gotcu, boieroaică adevărată și totuși populară, în stare să sară în foc când trebuie să servească pe cineva… Dar rămânea alegerea bisericii, lista invitaților, trusoul miresei, bufetul, voiajul de nuntă, atâtea probleme delicate și încurcate, plus chestia apartamentului tinerilor pe care trebuie să-l găsească gata mobilat și aranjat când se vor întoarce din luna de miere…

— Dacă ați ști ce e la noi, v-ați cruci! exclama Gavrilescu asudat de entuziasm Atelier de croitorie, de rufărie, de toatei.. Adică ce vă mai spun că doar cuscra Didina a fost și a văzut încât n-am cuvinte să-i mulțumesc că se ostenește și mai dă câte-o mână de ajutor bietelor fete fără mamă ! Degeaba, casa fără femeie e ca o corabie fără căpitan. Om fi și noi bărbații buni, dar gospodăria numai femeia știe s-o conducă cum trebuie!

D-na Rozmarin se ducea într-adevăr din când în când cu Liana să se intereseze de pregătirile miresei, zicându-și că numai în asemenea ocazie simte o fată lipsa mamei care s-o îndrumeze și s-o mângâie. într-una din aceste vizite familiale avură să hotărască și asupra domnișoarelor și cavalerilor de onoare. Gavrilescu susținea că trebuie să fie douăsprezece

perechi, adică cât se poate de multe, ca să dea mai mare strălucire cununiei Fetele obiectau că n-ar fi elegant fiindcă azi numai mitocanii mai umblă cu domnișoare de onoare. Ele voiau să renunțe de tot, cocardele și florile urmând să fie distribuite în biserică invitaților de Liana și Angela, adică numai rude. D-na Rozmarin propuse un compromis care satisfăcea pe toată lumea: Angela și Liana să-și ia câte un cavaler, ca să nu rătăcească singure, mai ales în biserică, printre oamenii străini. Nina se bucura că Liana va aduce pe Dandu, socotind că un ofițer de aviație în mare ținută e foarte decorativ la o nuntă. Pentru Angela se gândeau să invite pe Remus Oloman, băiat subțire, intelectual distins și cunoscut.

Și în casa Rozmarin se vorbea, firește, din ce în ce mai mult despre nunta lui Mircea, deși pentru ei nu prezenta greutăți și dandanale ca pentru Gavrilescu. Bătrânul Rozmarin zicea deseori:

— Bine-i să ai băieți, din toate punctele de vedere! N-ai bătaie de cap nici să-l păzești, nici să-l însori, nici să-l înzestrezi… Te duci la nuntă ca un mosafir!

Pe cât de nemulțumiți erau odinioară de purtările lui Mircea, pe atât îl lăudau acuma toți și-i atribuiau toate calitățile. Bătrânul Rozmarin cel puțin nu mai înceta: că a fost totdeauna băiat serios și harnic, că e funcționar plin de merite și pus pe tabloul de avansări, că are să ajungă departe!…

Pentru Liana toate convorbirile acestea erau ace în inimă. în toate simțea apropouri și aluzii la ea și la Dandu, chiar când nu erau. Dealtfel pregătirile de nuntă nu împiedecau continuarea aproape cotidiană a certurilor dintre ea și părinți. Fiindcă încetase de-a mai lipsi noaptea de-acasă, controversele culminau într-o întrebare a bătrânului, repetată de zeci de ori încât, auzind-o, Lianei îi venea să înnebunească:

— Dacă relațiile voastre sunt corecte, de ce nu mai îndrăznește domnul să dea pe-aici?

I-ar fi fost ușor să scape de întrebarea această urâtă. N-avea decât să spuie lui Dandu să vie și el ar fi venit. Dar se încăpățâna în suferință ca și când ar fi fost elementul fără de care iubirea și-ar fi pierdut din vraja ei misterioasă. Niciodată nu i-a pomenit lui despre ce pătimește acasă. Era sigură că el ar suferi mai mult și asta ar fi întunecat bucuria întâlnirilor. îi părea rău și de destăinuirea după prima ceartă când el a fost atât de înțelept și n-a lăsat-o să facă un gest ireparabil. Atunci însă a trebuit să-i motiveze de ce nu mai poate petrece noaptea cu el cum proiectaseră.

După ce se hotărî că Dandu va fi cavalerul ei, Liana îi ceru să vie la vizită, mai mult de frică să nu-i facă bătrânul vreo mojicie dacă-1 va întâlni numai la nuntă. Când îi anunță Tinca sosirea, se produse o mică rumoare în subsol unde se găsea toată familia.

— Ai, du-te de ți-1 primește! zise Rozmarin batjocoritor, fiindcă tocmai despre cl discutaseră iarăși, dar totuși cu o nuanță de satisfacție.

Liana se prefăcea că nu știe nimic. Alergă sus și-l introduse în salon unde sosi în curând și Didina, cam înțepată și mirată:

— Vai, domnule locotenent, de mult n-ai mai fost pe la noi…

— Bine c-ai venit, dragă Dandule — întrerupse Liana repede — că părinții mei și mai ales tata își închipuiau că cine știe ce orori s-au petrecut între noi și de aceea ne ocolești casa!

își dădea seama că întreruperea și în special sensul ei e o necuviință gratuită față de părinții ei. A făcut-o însă înadins ca să se răcorească pentru toate suferințele îndurate ca un elev care pârăște profesorului pe un coleg care l-a sâcâit prea mult și pe care altfel nu se poate răzbuna.

Dandu avu o clipă impresia că a căzut într-o curgă. Surâsul Lianei îl liniști cel puțin cât să poată bâlbâi:

— Vai, doamnă, se poate?… îmi pare rău că… Eu aș fi venit mai des dacă nu mi-ar fi fost frică să vă deranjez…

— Cu Liana știm noi că vă vedeți, dar oricum… — reluă d-na Rozmarin, fără să termine, supărată puțin de întreruperea Lianei, dar mai astâmpărată.

— Tocmai! zise și Dandu mai sigur. Când e gheața bună ne întâlnim, natural, la patinaj. Dealtfel Liana e eleva mea și am dreptul să fiu mândru că a învățat admirabil, aproape să mă întreacă și pe mine…

Mai târziu se urcă și Rozmarin, cu figura înăcrită strâmbată de zâmbetul lui ciudat care voia să fie politicos. Și vorbiră cu toții mai mult despre nunta lui Mircea, bătrânii făcând ici-colo aluzii vagi la datoriile băieților față de fetele pe care le iubesc, în speranța că ofițerul se va simți și spre disperarea Lianei care le tăia mereu vorba ca nu cumva să observe Dandu și să crează că l-a poftit anume ca să fie maltratat de părinții ei. Dandu însă nu lua în seamă sau nu înțelegea aluziile parcă ar fi intrat întâia oară în casa Rozmarin și chiar aproba sentințele înțelepte ca un om imparțial și cu judecată solidă.

După vizita aceasta, urmată din când în când de altele, certurile cu Liana s-au mai potolit. Neliniștea ei însă creștea zi cu zi. Se simțea

necontenit suspectată, înconjurată de primejdii. I se părea că s-a urzit un complot împotriva iubirii ei tăinuite. Bănuiala densă, compactă ca o pânză, o învăluia și o însoțea pretutindeni, dându-i impresia că de-ar întinde mâna ar putea-o pipăi Secretul o fermeca și o înăbușea.

Trebuia să rărească întâlnirile la Dandu. Era o suferință nouă de care avea nevoie ca să-și întreție martirajul. își zicea acuma, din experiență, că iubirea fără piedici nu poate avea farmec. Dacă nu intervine la fiece pas, în fiecare zi, o primejdie nouă sau măcar o mică amenințare, pasiunea riscă să devină o obișnuință banală ca masa la oră fixă care te plictisește.

Spre a abate bănuielile și pentru trecut Liana chemă într-o seară pe Coralia, citiră împreună până după miezul nopții, oprind-o să se culce la ea. Părinții s-au putut convinge astfel că lipsurile ei de-acasă au fost într-adevăr întrebuințate pentru studii, nu cum își vor fi închipuit ei. Peste câteva zile însă le spuse aproape cu trufie, ca și când ar fi crezut că-i pedepsește, că renunță să se mai prezinte în sesiunea asta la examen fiindcă nu s-a putut prepara suficient Bătrânii au primit declarația fără nici o emoție și fără să-i răspundă cu imputări cum s-a așteptat ea. Pentru ei învățătura fetei era un lux în așteptarea măritișului Mai mult i-a supărat insistența ei de a râvni diplome și slujbe în loc de o partidă bună. D-na Rozmarin era convinsă că Liana ar fi de mult măritată și la casa ei dacă n-ar fi lăsat-o să-și umple mintea cu atâția gărgăuni de carte. Bunica exprimă gândurile tuturor când îi răspunse blând:

— Bine faci că nu te mai trudești atâta. Liana, că Dumnezeu poate să-ți ajute și să-ți trimită mâine-poimâine un noroc mai bun.

Liana ar fi avut poftă de ceartă. Când zicea că a renunțat la examene, se gândea în sine că a renunțat la nopțile cu Dandu. Era deci sacrificiul cel mai dureros. Vorba bunicii despre norocul care poate să-i vie îi risipi răutatea și-i îmblânzi inima, aducându-i aminte pe Dandu. Zise sentimental:

— Matână dragă, ce bună ești tu!

Pe Liana o adora toată familia. Micuță, blondă, fragilă ca o jucărie, cu ochii ei mirați și plini de taine era răsfățata tuturor. Și totuși acuma ea umbla prin viață solitară, într-un fel de vid particular în care nu putea pătrunde nimeni afară de el. Se complăcea atât de mult în situația aceasta încât ar fi dorit să continue până la sfârșitul sfârșitului.

Precum învățase să-și tăinuiască iubirea, tot astfel își ascundea toate zbuciumările sub o mască de surâs exuberant pe care o purta ostentativ acasă ca și în lume. Totdeauna, din discreție mai mult decât din calcul, s-a

ferit să-și spovedească cuiva intimitățile. Nici mamei sale nu și-a deschis sufletul complect niciodată. Lucrurile cele mai dragi și pe cele mai chinuitoare le păstra numai pentru ea într-o tainiță fără cheie. De aceea nimeni nu bănuia tumultul ce clocotea în inima păpușii veșnic zâmbitoare care parcă răspândea în jurul ei numai bucurie și plăcere de viață…

Familia Rozmarin s-ar fi considerat coborâtă dacă, cu ocazia căsătoriei fiului lor, n-ar fi făcut nimic și s-ar fi prezentat doar la ceremonii și la ospăț ca niște mosafiri indiferenți. După copioase consfătuiri hotărâră ca, în ajunul cununiei, să dea o masă bună și intimă, numai pentru cele două familii cu nașii și cavalerii de onoare. Gavrilescu protestă puțin din gură, dar se vedea că-i place atenția aceasta.

Ca totdeauna Didina era agitată și îngrijorată. Inutil însă, căci s-a petrecut foarte bine, într-o atmosferă de intimitate cum rar s-a văzut. Liana, care a distribuit locurile, dintr-un exces de prudență și ca să evite orice suspiciune, n-a așezat pe Dandu lângă ea, ci tocmai în celalalt capăt al mesei, în fața ci. A și ex-plicat, în timpul mesei, că a făcut schimb de cavaleri pentru azi ca să nu se plictisească două zile la rând aceleași perechi. La dreapta ei ședea Alistar, nașul, alături de Nina, apoi Mircea și d-na Gotcu, iar în partea cealaltă la mijloc bunica, având în dreapta pe Gavrilescu și pe Didina, în stânga pe Rozmarin și pe Bebe. Cel puțin dacă nu-1 poate avea pe Dandu lângă ea, se va sătura privindu-1 necontenit și schimbând cu dânsul câte un gest de încredere discretă.

Ca și la logodnă, sufletul petrecerii a fost Gavrilescu. El spunea glumele și el râdea mai tare ca toți. A închinat primul pahar în cinstea nașilor, urând comesenilor să danseze în curând și la nunta lor, fiindcă nașul era burlac și nașa văduvă. Vorbindu-se mai mult despre nași și fini, d-na Rozmarin a pomenit cu duioșie de nașa Lianei, nevasta unui fost coleg al lui Alexandru, oameni foarte cumsecade și săritori ca frații la orice nevoie. S-au prăpădit amândoi, săracii, în timpul răz-boiului, în catastrofa de la Ciurea. Ea era străină, poate chiar germană. Ea a ținut mult la numele Liana, căci Didina ar fi vrut s-o boteze Frusina, ca pe bunica. Dacă ar fi trăit. Liana ar fi avut într-însa o bună prietenă și o protectoare pentru toată viața.

— Nașii trebuie să fie ca părinții! zise d-na Gotcu ca și când ar fi dorit să arate că-și cunoaște datoria. Eu așa știu și așa vreau să fiu ! Ce-o face dumnealui — Adăogă cu o înțepătură pentru Alistar — îl privește, dar finii mei pot să mă considere de azi încolo ca pe mama lor!

Gavrilescu, de emoție și bucurie, era gata să se repeadă s-o sărute. Tocmai atunci însă Angela a observat cu groază că sunt treisprezece persoane la masă. D-na Rozmarin era nenorocită. Cum de n-au băgat de seamă? Dădu să scoale pe Bebe de la masă D-na Gotcu se împotrivi:

— Ia lasă copilul în pace!… Auzi! Cine mai crede azi în bazaconii d-astea?

— Exact, nașă dragă! strigă Gavrilescu. Ba dimpotrivă, eu știu că atunci când sunt treisprezece la masă înseamnă că sunt mulți îndrăgostiți!

Liana, parcă s-ar fi făcut aluzie la ea, aruncă o privire spre Dandu. Văzu că în aceeași clipă se ui ta la el și Angela cu niște ochi întrebători. Dandu, fiind aplecat puțin spre d-na Gotcu, cu care vorbea ceva, nici n-a observat privirile fetelor. Dealtminteri Gavrilescu continua râzând gălăgios:

— Ce folos de dragoste pentru alde mine și Rozmarin ! Bodaproste că ne-a iertat Dumnezeu, că dragostea e pacoste mare pe capul omului… Pot să recomand însă îndrăgostiților fără speranță un leac foarte sigur contra boalei de amor. Ia seama, Rosmarine, că poate să-ți facă trebuință vreodată! Alifia de fată sfântă, de muscă văduvă și de țânțar trăznit te vindecă în douăzeci și patru de ore de cea mai rebelă pasiune!

Liana zâmbea deși glumele lui Gavrilescu i se păreau nesărate. în hohotele ce urmară ochii ei întâlniră ochii lui Dandu care aveau niște luciri zvăpăiate. El răspunse cu o ridicare din sprâncene, liniștitoare. Liana înțelegea că vrea s-o liniștească în privința Angelei care sc vâra mereu într-însul, î i șoptea mereu câte ceva la ureche și îl provoca în toate chipurile cu o dezinvoltură pe care Liana n-ar fi cutezat s-o întrebuințeze niciodată nici față de Dandu, nici față de nimeni. Grija aceasta a lui pentru susceptibilitatea ei, o măgulea deși nu dădea nici o importanță schimonoselilor Angelei. Liana era atât de sigură de iubirea lui încât în sufletul ei numai încăpea loc pentru rădăcinile geloziei S-ar fi socotit vinovată față de el dacă n-ar fi avut încredere desăvârșită în lealitatea iubirii lui ca și în a ei însăși. Apoi cum ar putea fi geloasă, dacă ar fi să fie, pe una ca Angela, o maimuță cu nasul ca un dop, cu dinții iniei într-o gură care râde mereu, cu părul blond păios? Nici n-ar admite să fie măcar comparată cu ea.

Totuși Liana simțea că, în clipa aceasta îl iubește mai mult pe Dandu ca oricând. îl vedea mai frumos și ar fi vrut să strălucească mai mândru peste toți ca un luceafăr. Dealtfel, el era foarte vesel astă-seară și mai vorbăreț ca de obicei. Arunca din când în când în discuție câte un crâmpei de frază care

Lianei i se părea atât de spirituală încât se mira că lumea nu face haz suficient. într-un avânt de bună dispoziție Dandu începu chiar să povestească o anecdotă obscenă, dar nu îndrăzni să o sfârșească, deși Liana și Angela, în același timp, îi cereau să continue…

Altminteri Liana n-a prea participat la conversație. N-o amuzau glumele cu orice preț ale lui Gavrilescu și nici ieșirile spirituale ale d-nei Gotcu, care au dat tonul general. A ascultat mai bucuroasă bârfeala literară a lui Remus și a schimbat câteva cuvinte cu Alistar, ale cărui priviri o mângâiau necontenit De atunci, de la Crăciun, când i-a pus întrebarea, nu s-a mai întâlnit, fie că întâmplarea a vrut așa, fie că el a evitat înadins. Liana, de teamă să nu-i reclame răspunsul, se ferea să se întrețină cu dânsul mai îndelung. Dar spre sfârșit Alistar i-a amintit, mai în glumă:

— Știi că-mi ești datoare un răspuns. Liana?… Sper că n-ai uitat!

— Dacă d-ta n-ai mai venit să-l iei? zâmbi Liana. Cum era să ți-1 dau?… Mi se pare că întrebarea n-a fost prea serioasă.

— Te înșeli! făcu Alistar repede și cu alt glas. A fost și este foarte serioasă. Ai să te convingi. Eu nu renunț așa de ușor, cel puțin la un răspuns!

Spre norocul Lianei, Gavrilescu interveni cu o nouă glumă, adresată tocmai nașului, încât aparteul lor se rupse. De fapt Liana nu s-ar mai fi codit azi de o explicație cu Alistar. Se simțea capabilă să-i servească un răspuns care nici să n-o oblige neapărat, nici sa nu rupă toate punțile, ceea ce odinioară n-ar fi făcut. I-ar fi convenit azi să aibă un pretendent serios ca directorul, fiindcă astfel ar fi putut înlătura mai ușor orice bănuieli în privința lui Dandu. Pentru iubirea aceasta se credea îndreptățită să ia asupră-și orice jertfă. Dar asemenea explicație nu se putea dezbate la o masă gălăgioasă, cu martori. Se va ivi un prilej mai bun altădată, dacă Alistar ține într-adevăr la ea…

Pentru nuntă Liana și-a făcut o rochie nouă. Când a îmbrăcat-o și s-a văzut în oglindă a recunoscut că are dreptate maică-sa că va fi mai frumoasă decât mireasa. Se bucura pentru Dandu. Numai pentru el ținea să fie cea mai frumoasă, să se mândrească el în sine că e iubit de o fată ca ea. într-adevăr și Dandu, venind s-o ia la biserică, a exclamat admirativ:

— Superbă ești azi, Liana dragă! O zână din povești !… Totdeauna ești frumoasă, dar azi te-ai întrecut pe tine!

— Îți plac, Dandu ? murmură ea fericită. Dacă-ți plac ție, mi-e suficient. Pentru mine tu ești mai mult decât toată lumea!

Biserica Amzei era înțesată de invitați și mai ales de curioșii ceremoniilor nupțiale. Dominau, firește, femeile care doreau să vadă cum se înfățișează mireasa. Și, firește, mireasa se făcea așteptată. Mircea, cu un buchet de crini, pândea agitat în ușa bisericii. La brațul lui Dandu, Liana distribuia, împreună cu cocardele, surâsul ei fermecător cunoscuților și necunoscuților. într-un moment auzi lângă ea un glas de femeie:

— Uite, ce pereche frumoasă ! Ca mâine o să venim și la cununia lor !

Liana întoarse capul, curioasă. Era o necunoscută, îi răspunse cu un zâmbet de recunoștință. Necunoscuta, încântată că a fost auzită, stărui:

— Nu-i așa, domnișoară frumoasă?

Liana se îndepărtă. Dandu n-a auzit nimic și o ducea în altă parte.

În sfârșit, cu întârzierea reglementară, sosi și mireasa, însoțită de Gavrilescu, asudat cumplit de fericire. Corul mixt cânta un marș nupțial original. D-na Rozmarin conduse pe Nina, care tremura de emoție, s-o închine la icoane. Și apoi începu slujba, celebrată de patru preoți în frunte cu un arhiereu, cum orânduise Gavrilescu pentru a înălța prestigiul și fastul ceremoniei Liana, agățându-se de brațul lui Dandu, stătea în rândul întâi, puțin într-o parte, așa încât vedea perfect și pe arhiereu, și pe mirii încadrați de nași. La început asista indiferentă ca toată lumea, schimbând salutări și surâsuri cu cunoștinți pe care încă nu le observase, auzind împrejur șoaptele și chicotelile privitorilor. Pe urmă ceremonia îi cuprinse atenția din ce în ce mai mult Glasul grav tărăgănat al preoților, răspunsurile corului nevăzut, fumul de tămâie, flăcările luminărilor, zumzetul înăbușit al mulțimii, apropierea caldă a lui Dandu, toate se topeau într-o senzație stranie de înălțare și coborâre. își simțea sufletul rătăcind însetat, sorbind cuvinte sfinte și miresme. I se părea că și ea e mireasă, că slujba a început și mirele lipsește. în inimă i se prelingeau picuri mari de rușine și de spaimă, parcă secretul ei ar fi amenințat din clipă în clipă să se reverse și să o trădeze în fața tuturor oamenilor. Pe buzele ei vopsite dăinuia un surâs, o simplă manifestare inconștientă ca și căscatul într-o încordare de atenție sau ca râsul în momentul unui pericol iminent Ochii ei însă erau plini de deznădejde și scăldați în lacrimi încât nici nu mai cuteza să miște ploapele de frică să n-o năpădească plânsul. Apoi ca și când s-ar fi prăvălit în vis într-o prăpastie fără fund, începu să tremure și se agăță mai tare de brațul lui Dandu, simțind deodată ca altfel și-ar pierde cunoștința.

— Ce ai, Liana?-.. Ia seama!

Glasul lui îi părea străin și totuși mângâietor. Cu batista micuță ca o aripă albă își înăbuși întâi lacrimile, apoi șopti, căutând zadarnic o intonație cochetă:

— Nimic… Sunt puțin emoționată… Ceremoniile astea…

Aștepta de la el un răspuns sau măcar un gest discret, nu-și dădea bine seama ce anume. Ochii lui însă alergau de ici-colo, grăbiți, fără vreo țintă anume, ca și ochii celorlalți, ai străinilor. Liana recunoscu îndată că exagerează când vrea ca sufletul lui să palpite în ritmul sufletului ei, să ghicească în fiece moment dorințele ei.

Îi rămase totuși, ca o neliniște vagă, așteptarea răspunsului și neliniștea aceasta nu o spulbera nici o încercare a ei de a justifica atitudinea lui Dandu. A urmărit-o toată seara, și în timpul dansului, și la masă, și la gară petrecând cu familiile pe tinerii căsătoriți care plecau cu ultimul tren de noapte spre Veneția unde hotărâse Gavrilescu. De câte ori spunea ceva Dandu, ea căuta în vorbele lui subînțelesuri pe care să le poată tălmăci drept răspunsul așteptat. îl privea mereu atât de ciudat că în cele din urmă el a trebuit să observe și i-a zis cu un fel de imputare:

— Ești așa de curioasă astă-seară că nici nu te mai înțeleg… Ai ceva. Liana?

— Nu. Ce să am?… La o nuntă… — răspunse ea crezând că în sfârșit i se va împlini așteptarea.

— Nu cumva ești geloasă, Liana? adăogă deodată Dandu, cu alt glas, ironic și râzând.

— Ooo! exclamă Liana cu o indignare greu stăpânită. Atâta înțelegi tu din…

Îi părea rău de indignare și izbuti să sfârșească cu tonul lui de ironie:

— Eu să fiu geloasă?,.. Nu cumva e la mijloc o confuzie de roluri?

Umilit fără să-și dea seama, Dandu își pierdu siguranța și bâlbâi încurcat:

— Fiindcă nu mai știu ce să cred când te văd așa de…

Liana nu mai stărui. Umilința lui o durea. I-a spus de atâtea ori că se consideră inferior, încât ar fi o nedelicatețe să-l înjosească cu ironii când el nici măcar nu e vinovat de nimic. Vinovată este ea care îi pretinde lui să-i aline o surescitare sufletească neclară chiar pentru ea însăși.

Peste câtva timp Alistar, după un dans împreună, duse pe Liana în colțul unui salonaș rămas gol momentan. Acolo îi spuse îndată că dorește să-i dea o explicație înainte de a-i reclama răspunsul cel vechi. Ca să netezească

puțin calea, Liana i-o luă înainte cu imputări că, după ce atunci a fost atât de grăbit încât aproape să o oblige să răspundă fără a-i da răgaz să-și scruteze inima, a putut totuși sta deoparte săptămâni multe, nepăsător și necurios măcar să o vadă.

— Am avut dreptate să nu iau în serios expansivitatea d-tale de atunci? urmă ea. Nu e mai bine că am fost prudentă și nu m-am încrezut că mă iubești cu adevărat?

Directorul își recăpătă puțin din aplombul de cuceritor, încât replică zâmbind:

— Apoi aici e toată drama mea, ca să zic așa!… Tu ești sigură și poți fi sigură că vei fi iubită cu adevărat, nu doar de unul ca mine, ci de oricine. Ai și tinerețea, și frumusețea și inteligența care, toate împreună, îți garantează certitudinea. Pe când eu trebuie să am îndoieli întâi dacă pot îndrăzni să iubesc o păpușă delicioasă ca tine, fără a apărea ridicol în fața ta și a lumii, iar pe urmă de-abia să îndrăznesc a merge mai departe și să întreb dacă ar fi posibil să fiu iubit!

Liana răspunse fără înconjur:

— Nu voi fi ipocrită să-ți spun că situația nu este cum ai arătat, deși ai exagerat-o mult. Dar cu aceeași franchețä am dreptul să-ți reproșez că m-ai întrebat pe mine dacă te iubesc înainte de-a fi sigur d-ta însuți dacă mă iubești suficient. Nu-i așa?

Alistar deveni mai elocvent și explică pe larg că, poate din nenorocire pentru el, dragostea lui nu poate fi pusă la îndoială. Recunoștea că poate s-a pripit puțin înainte și că ar fi fost mai cuminte dacă ar fi căutat să-i câștige simpatia, ca să nu zică numaidecât iubirea, încetul cu încetul, și numai când ar fi fost sigur că ea s-a obișnuit cel puțin cu ideea, numai atunci să-i puie întrebarea cea mare. A regretat ulterior gestul. Era prea târziu. Poate de aceea nici n-a stăruit să afle răspunsul pe care dealtfel îl cam bănuia. în toate acestea însă a avut o scuză hotărâtoare: că și asiduitățile lui s-ar putea preta la ridicol dacă în prealabil n-ar avea perspectiva succesului. El nu-și poate permite să se ție după ea prin oraș, la spectacole; acasă, ca un tânăr care face curte azi Lianei, mâine alteia, fără a risca să fie arătat cu degetul în derâdere…

Pe când Alistar își depăna lămuririle, dădu buzna în salonaș Dandu. Văzând-o în patru ochi cu directorul, avu o mică ezitare înainte de-a zice:

— Pardon… Te caut pretutindeni, Liana… Era vorba ca primul tango să…

— Dansăm mai pe urmă, dragă Dandu — surise ea drăgălaș. Nu te superi?

După ce se retrase ofițerul, Alistar continuă parcă întristat:

— Vezi?… Cum să lupt eu cu dânsul, de pildă!… Aș putea avea eu îndrăzneala lui, încrederea lui? El nu poate fi ridicol pe oricine ar iubi! Dacă aș fi năvălit eu în casa voastră ca dânsul atunci, ce ar fi zis toată lumea?… Și el de-atunci continuă, stăruie… V-am văzut de atâtea ori împreună la patinaj, alteori la cinematografe…

— A, va să zică nici n-am apucat să-ți răspund și ai început să mă urmărești? râse Liana.

— Da, atâta mi-a fost permis, în taină, firește, fără a mă expune la râsul nimănui!

În sfârșit Liana îi ceru să vie totuși pe la ei, să se cunoască mai bine, să-și verifice amândoi inimile. Alistar promise cu adaosul că totuși nu va abuza de invitație, oricât l-ar îndemna inima, fiindcă nici măcar în fața părinților ei nu vrea să apară ridicol.

— Vrei cu orice preț să-mi smulgi anticipat o declarație de iubire! exclamă Liana zâmbind. Ei bine, nu ! Și dealtfel eu când iubesc nu fac declarații — ca să știi pentru viitor!

Explicația cu Alistar a înviorat pe Liana și i-a alungat din suflet deocamdată neliniștea rămasă de la biserică. Era mulțumită și de întorsătura ce a intervenit astfel între ea și Alistar, dar mai ales de ezitarea lui Dandu când i-a găsit împreună. Niciodată nu i-a trecut prin gând să-i stârnească gelozia pentru a-i ațâța iubirea. Surise când Dandu o întrebă mai târziu, prefăcându-se nepăsător:

— Ce-ți spunea nășicul acolo în tete-a-tete? Nu cumva îți face curte… Caraghios!

MARTIE

1

— Remus, te rog… Vreau să-ți vorbesc… Nu, nu aici, pe stradă… Sunt lucruri serioase… Vino pe la noi într-o zi, când îți face plăcere…

— Spune când vrei să mă primești, Liana, și viu cu drag!… Eu nu mă îmbulzesc, nu vreau să am aerul că-ți fac curte. M-ai oprit, ții minte?

Când l-a oprit pe stradă pe Remus Oloman, întâlnindu-1 din întâmplare, Liana era hotărâtă să-i spuie tot ca unui duhovnic De la nunta lui Mircea secretul iubirii o chinuia ca o povară din ce în ce mai insuportabilă. Acuma toate părerile de odinioară despre necesitatea tainei în dragoste i se păreau naivităţi puerile. Dimpotrivă, îşi zicea, numai iubirea vinovată se ascunde. Iubirea adevărată înfruntă lumea, e generoasă şi mândră. Nici o plăcere în iubire nu se poate compara cu afişarea ei în faţa oamenilor. Aşa îşi explica de ce îi venea câteodată, când se afla cu Dandu în lume, să strige în gura mare: „îl iubesc!… Ne iubim!"— şi de ce era atât de fericită când se găsea alături de el pe stradă sau în societate. Râvnea ca iubirea lor să fie invidiată şi astfel să devie mai strânsă. Fără să-şi dea seama, a aşteptat chiar din prima noapte un cuvânt de la Dandu. Dorinţa, care în biserică i-a copleşit sufletul, a existat permanent într-o formă mai vagă şi mai nelămurită. Poate dacă ar fi lăsat-o în voie să se dezvolte, s-ar fi concretizat singură. Liana însă a înăbuşit-o necontenit de frică să nu-şi întineze sentimentul prin aspiraţii care i se păreau prozaice şi vulgare. „Iubesc ca să mă mărit" era o formulă odioasă care ar fi distrus toată poezia pasiunii. Convinsă că dragostea ei era mai mare şi mai frumoasă decât toate ce-au existat vreodată între doi oameni care s-au iubit, a vrut să o păstreze învesmântată într-un romantism dispreţuitor al convenţiilor sociale aplicabile altora, nu însă lor. S-a crezut o eroină fără pereche în istoria iubirilor. Se credea şi azi, negreşit, şi tocmai de aceea se simţea copleşită. Iubirea îi ridica probleme cu atât mai insolubile cu cât trebuia să le cumpănească singură, mereu singură. Dorul de spovedanie îi clocotea în suflet şi totuşi îl comprima cu exasperare. Avea acuma credinţa că dacă s-ar destăinui cuiva, i s-ar risipi chinurile. Nu găsea însă nici în sine puterea de a-şi deschide sufletul şi-i lipsea încrederea că alţii ar putea s-o înţe-leagă. Zile întregi s-a pregătit să se mărturisească bunicii, care chiar dacă n-ar înţelege nimic, ar fi cel puţin o tovarăşă îngăduitoare. Hazardul i-a scos în cale pe Oloman. Atunci i s-a desluşit brusc tot ce era nebulos în subconştientul ei. în secunda aceea, dacă ar fi vorbit, i-ar fi explicat precis, fără reticenţe, ce o tortura. Atunci nu s-ar fi sfiit să mărturisească sincer că îl iubeşte atât de mult încât vrea să-l păstreze pentru totdeauna, să nu-şi mai ascundă hoţeşte dragostea… Până a doua zi oglinda sufletului i s-a aburit din nou. Au năvălit temerile şi neîncrederea. Nu mai era sigură de nimic în afară de chinul dragostei.

Când s-a găsit faţă în faţă cu Remus, în salonaşul unde trăiau toate visurile, unde inima ei îşi tremura singură speranţele şi dorinţele, s-a simţit

abătută și oropsită parcă ar fi fost în preajma unui sacrilegiu. Privirile tânărului gazetar, sub ochelarii mari, i se păreau indiscrete și pornite să violeze o taină ca pentru un reportaj destinat publicului avid de senzații. Siguranța lui, că va asculta o confesiune, o enerva. Regreta că l-a chemat și căuta o minciună plauzibilă pe care să i-o servească drept răsplată că l-a deranjat. Vorbeau lucruri indiferente între timp. Aceeași masturbație spirituală de care Oloman își bătea joc practicând-o totuși cu o patimă de torționar oricând se ivea prilejul. Pe Liana discuția aceasta o întărită acuma fiindcă în ochii lui vedea clar curiozitatea cealaltă. Izbucni tocmai când se aștepta ea însăși mai puțin, râzând cu un râs prefăcut care n-avea nici un rost:

— Știi că iubesc pe Dandu?

— Știu! răspunse calm Oloman, fără să se mire că l-a întrerupt când vorbea cu totul despre altceva.

Liana se zăpăci. Crezuse că declarația ei bruscă are să-l uluiască. Urmă ezitând:

— A, știai?… Cine ți-a spus?… El?

— Era nevoie să-mi spuie cineva? zâmbi tânărului superioritate. Credeam că-mi apreciezi darul de observație, deși aici nici măcar atâta nu se cerea. Toată lumea știe că vă iubiți…

Liana era îngrozită. Va să zică toate sforțările ei de a-și ascunde dragostea au fost zadarnice? Dragostea nu se poate ascunde. Bolborosi cu o sforțare de a surâde:

— Credeam că-ți fac o surpriză. îmi pare rău că n-am reușit…

— Mărturisirea e totuși o surpriza— zise Remus filozofic. Chiar dacă m-ai fi chemat numai pentru asta și aș fi mulțumit. E o dovadă de prietenie care mă măgulește.

Acum Liana își redobândi prezenta de spirit. Glasul lui i se părea mai sincer decât cuvintele. Părăsi încercările de artificii și zise plină de șovăieli:

— Desigur aș fi vrut să-ți vorbesc despre multe… Dar nu mai știu… Sunt atât de confuză… Mă gândeam să-ți cer părerea sau poate un sfat sau poate să te rog ceva…

Cuvintele rămaseră suspendate în aer câteva clipe ca niște nourași de fum. Remus, cu ochii spre tavan, le privea parcă rumegând un răspuns care trebuia să întârzie puțin.

— În amor sfârșitul justifică începutul — murmură dânsul mulțumit de sine că a găsit o sentință. Dealtfel ca în toate cele pământești — adăogă

repede părându-i-se îndată banală. Vrei părerea mea? Ar fi inutilă dacă ar fi cea pe care o dorești și nedelicată dacă ar fi altfel. Așa, prefer să-ți comunic proorocirea mea că veți fi o pereche fericită.

Liana se bucură și zâmbi:

— Proorocirile nu-s mai riscate ca sfaturile?

— Depinde! în dragoste și în anume cazuri, mai puțin. Dragostea care nu sfârșește la ofițerul stării civile are vicii de formă. A voastră nu poate avea astfel de vicii.

Auzind formulele categorice. Liana iar se zăpăci. Nu se dumirea dacă Remus crede sincer ce spune sau caută să-i stârnească mărturisirile. Adineaori sufletul ei a fost gata să se deschidă ca un potir de floare sărutată de adierea soarelui. Acuma se închidea mai ermetic. Era sigură că nu trebuie să vorbească mai mult și că de-ar vorbi tot n-ar găsi astâmpărul dorit de inima ei.

Spovedania îți ușurează conștiința numai când duhovnicul ți-a cucerit încrederea.

Remus Oloman își continua sforțările. Bănuia tot, dar aștepta confirmări. Situația îi încânta vanitatea de scriitor. Era întâia oară că o fată frumoasă îi povestea o frământare de viață. Asta îl înălța în propria-i stimă. A plecat satisfăcut deși n-a reușit să afle mai mult. Liana l-a rugat să mai vie, oricând are timp, să stea cel puțin de vorbă. Ceea ce înseamnă, își zicea Remus, că confesiunea de-abia a început.

Liana însă era dezamăgită ca și când ar fi pierdut o iluzie mântuitoare. Recunoscu pe urmă că nici nu s-ar fi putut să fie altfel. Mântuirea de care e însetată ea nu-i poate veni decât de la Dandu. Ce să caute străinii în iubirea lor?

2

Totuși Remus Oloman deveni oaspe frecvent în casa Rozmarin. Pentru el Liana era un „caz" asupra căruia voia să-și exercite observațiile psihologice. Viitor romancier, avea nevoie de material luat direct din vâltoarea vieții. Creația literară veridică trebuie să se inspire din trăirea directă, să se altoiască pe viața vie.

Fecioară care iubește întâia oară merită totdeauna o atenție specială. Asemenea iubire poate cuprinde în ea virtual o capodoperă precum într-un bloc de marmoră se poate ascunde un monument de artă. Când apare ochiul

talentului care să vadă o fațetă a eternului omenesc în iubirea fecioarei sau dalta artistului care să desprindă statua din marmora informă, opera de artă e gata să se realizeze.

Liana i-a fost dragă de la început, fără interes, ca o păpușă din vitrină. Nu s-a gândit nici un moment să-i facă curte. Nici nu era genul lui (îi plăceau femeile mai planturoase, probabil prin contrast cu sine) și nici nu îl tentau aventurile amoroase platonice. I s-a părut o fată inteligentă cu care se poate sta de vorbă. Mai ales că știa să asculte simpatic chiar când nu pricepea nimic. Prin experiența de dragoste pe care o trăia actualmente, Liana dobândea în ochii lui o nouă valoare, tocmai Fiindcă ea o lua în serios spre deosebire de alte fete care practicau amorul multiplu și numai ca o excitație epidermică în care sufletul n-avea nici o participare. Nu mai aștepta de la ea revelații, deși Liana s-a oprit la mijlocul confesiunii. A înțeles, după ce s-a depărtat atunci de ea, că pudoarea firească o împiedecă să-și dezvăluie complect inima. Poate îi lipsește încrederea în el, poate el n-a știut cum să-i vorbească. Dar nici nu îra nevoie de confesiuni integrale. în realitate Liana sorbea prin ochii ei, prin toată înfățișarea el Câte un cuvânt întâmplător exprima cât un fulger în beznă.

Venea la câte două-trei zile. Pomeneau rar pe Dandu. Discutau mai mult literatură, subiectul preferat al lui Remus. Fiindcă nu se putea realiza în scris, era bucuros să-și expună necontenit planurile operelor viitoare si să distrugă realizările celor care scriau.

Când nu găsea acasă pe Liana, se mulțumea să stea la taifas cu Rozmarin. Bătrânul îi făcea impresia unui om cinstit și mărginit pe care l-a trădat viața. îl interesa ca un specimen de funcționar român cu sufletul fără orizont și înfricoșat de labirintul biurocratic. Printr-o amabilitate care se oprea cu compasiune asupra preocupărilor lui mărunte, Remus i-a câștigat repede simpatia și încrederea. Rosmarin s-a apucat să-i dezvăluiască toate necazurile familiei și pe ale lui în special.

De la bătrânul a aflat Remus că părinții ar fi cei mai fericiți dacă Liana s-ar mărita, ca să scape de o grijă mare, că au pus multe speranțe în aviatorul Dandu, dar că acela nu le mai inspiră încredere, deși se ține mereu de capul fetei, că Liana are o perspectivă strălucită în Constantin Alistar, director general și bărbat solid din toate punctele de vedere, care e îndrăgostit nebun de Liana, a început să-și sporească vizitele, să-i trimită flori și mici cadouri, și că Alistar ar cere-o oficial cu siguranță dacă ea ar fi

mai drăguță cu dânsul Din nenorocire Liana, pe cât e de deșteaptă și de frumoasă, pe atât e de capricioasă și încăpățânată.

— Pentru căsătorie desigur că domnul Alistar prezintă o seriozitate importantă ! observă tânărul cu gravitatea necesară.

— Nu-i așa, domnule? exclamă bătrânul transportat, parcă aprobarea l-ar fi ridicat în ochii săi proprii. Ei, poftim de-i spune ei, să vezi cum se irită și cum protestează că ea nu e marfă de vânzare, că afacerile de inimă o privesc pe ea și nu pe noi cari suntem anchilozați și câte altele… Cu fetele de azi nu e chip să te înțelegi,, par că ar fi străine de părinții lor… Și unde mai pui că ar trebui să se mai gândească și la greutățile vieții. Că eu am ajuns, după treizeci de ani de serviciu, de sunt ca frunza pe apă…

Era eterna lui groaza cu scoaterea la pensie sau poate și mai rău. Intervenția doamnei Gotcu la ministru l-a liniștit, dar nu deplin, deși n-a mai spus nimănui nimica, afară de Didina, ca să nu ajungă la urechile coanei Raluca și să creadă ea că e nerecunoscător. El a tot așteptat atunci să-l cheme ministrul sau secretarul general și să-i dea un cuvânt de încurajare, ori măcar în alt chip să se afle în minister că de el nu se va atinge nimeni. Sunt și alții în situația lui, cu proptele, despre care știe toată lumea că rămân pe loc orice s-ar întâmpla. Pe Constantinescu, de la mișcarea fondurilor, care era subșef de birou, cum l-au făcut acum un an dintr-o dată șef de secție, fiindcă e omul regelui, adică cumnat cu un subcomisar de la poliția Palatului? A venit bilețelul de la cine trebuie și n-a mai întrebat nimeni nici de statut, nici de vechime, nici de merite, ci s-a făcut… Adevărat că la 1 ianuarie nu i s-a întâmplat nici lui nimic, dar se știe că au fost amânate toate schimbările până la aprilie și deci nu s-a făcut o favoare specială pentru el. Acuma se apropie 1 aprilie și la minister a început iar fierberea. De când vine pe aici mai des, pentru Liana, a stat de vorbă cu Costică Alistar și a aflat că într-adevăr se pregătește o mișcare vastă de tot. El i-a promis că se va face luntre și punte să-l ajute, dar a adăogat că ultimul cuvânt numai ministrul îl are. Gavrilescu i-a spus la fel Odinioară l-a crezut șiret când i-a spus că nu poate face nimic. Alistar i-a confirmat că într-adevăr Gavrilescu însuși e amenințat poate mai mult ca Rozmarin. Neavând altceva, s-a agățat cu desperare de intervenția d-nei Gotcu, căutând să rămâi convins că ministrul, dacă a promis atunci, își va respecta și acuma cuvântul. în adâncul său însă își dă seama cât de șubred e sprijinul acesta. Ministrul trebuie să facă cel puțin o sută de promisiuni pe zi. își mai poate el aduce aminte după trei luni de un Rozmarin oarecare?

A treia oară când i-a ascultat plângerea, fiindcă bătrânul nu se sătura jeluindu-se și relua povestea de fiece dată cu noi amănunte, Remus, cuprins și de milă, dar și ca să-și arate greutatea, i-a propus să se adreseze directorului său, Pantelimon Răcaru care, dacă îl va nemeri în toane bune, îl va ajuta cu siguranță. E și prieten cu ministrul și-l știe toată lumea de frică, încât o vorbă a lui atârnă mai greu decât a oricui. Rozmarin s-a îmbujorat de nădejde și a mulțumit tânărului ca unui mare binefăcător. S-a sfătuit și cu familia care l-a încurajat. S-a hotărât să se ducă chiar a doua zi la Răcaru, însoțit însă de Liana care l-a cunoscut în cabinetul ministrului așa că ea poate prea bine să-l introducă. Liana a refuzat cu îndârjire. li era silă de Răcaru și nu vedea ce rost ar avea ea acolo, afară de o umilință inutilă. Toate insistențele au rămas zadarnice.

— De ce nu te introduce mai bine și mai cu folos chiar Remus? zise Liana în cele din urmă. Ar fi și mai natural din moment ce el a venit cu ideea.

Rozmarin i-a dat aici dreptate, dar a și adăogat că el nu cutează să-i ceară băiatului și asta. Atunci Liana, ca să-și arate bunăvoința, s-a însărcinat să-i vorbească ea. Oloman s-a cam buimăcit. Răcaru își tiraniza redactorii și-i suspecta că fac învârteli personale în loc să le aducă ziarului. Cu toată admirația sinceră ce o purta șefului său, Remus avea oroare să vorbească cu el, fiindcă veșnic îl bruftuluia, chiar când îl lăuda. își blestema clipa în care a pomenit de Răcaru bătrânului. Neavând însă încotro, peste vreo două zile, văzând pe Răcaru binedispus, i-a povestit durerea lui Rozmarin. Răcaru deodată s-a făcut borș:

— Bine, pârțule, și tu ai început să-mi umbli cu gheșefturi? Parcă ziceai că ești literat, mă, năblegule! Halal literatură !… Oi fi luat și vreun șperț de la bietul om în numele meu? Să știi că dacă te prind, te dau afară! Ai auzit! Dar mai înainte te cotonogesc în bătaie ca să mă ții minte!… Ce, mă, eu sunt biurou de intervenții pentru toți incapabilii ?… Ce, eu am timp pentru d-astea când trebuie să hrănesc o șleahtă de pușlamale ca tine care vă credeți gazetari?… Cuce țin eu gazeta asta, idiotule? Vouă ce vă pasă, că prostul de Răcaru aleargă până ii iese limba de-un cot, ca voi sa veniți de-a gata la chenzină ! Asta-i, băiete! Vi s-a urât cu binele! Ați început să vă faceți clientelă pe spinarea mea!… Să vii cu ăla, auzi, dar altădată să-ți bagi mințile în cap că pe urmă o pățești!… Ei, hai, acu ieși afară că am de lucru !

Ziua următoare Remus a venit cu Rozmarin înverzit de emoție.

— Spune, șefule, ce-i cu d-ta, să văd dacă pot face ceva! zise Răcaru după ce Oloman se retrase discret.

în vreme ce bătrânul își depăna povestea cu multe bâlbâieli, Răcaru se plimba gânditor prin biuroul simplu, între masa încărcată de ziare și o bibliotecă răvășită, bocănind atât de tare încât aproape acoperea glasul plângător și răgușit care îl urmărea timid de colo până colo. Umblând își examina ghetele botocănoase și numai din când în când zvârlea câte-o privire furișe spre Rozmarin. De cum l-a văzut, slab și amărât, Răcaru și-a adus aminte de. tatăl său, mort acum câțiva ani. Mic funcționar la căile ferate, împovărat cu o casă de copii, tot așa tremura și el de groaza zilei de mâine și se căciulea, umil, pe la mărimile care-1 amenințau mereu cu suprimarea • pentru economii bugetare. Până ce, într-o zi, a venit acasă de la biurou cu o hărțulie mototolită în mână și cu ochii înroșiți de lacrimi: lăsat în disponibilitate fiindcă locul lui trebuia dat unui protejat oarecare. întoarcerea aceea de la biurou a tatălui său i-a rămas lui Răcaru un izvor de revoltă pentru toată viața.

— Destul! strigă deodată răgușit parcă a r fi simțit o mână în beregată. Am priceput.

Se repezi la masă, îi notă numele și funcția pe un petec de hârtie și apucă receptorul telefonului:

— Ascultă, fetițo, cere-mi pe secretarul general de la finanțe!… Repede, repede!… Stau cu receptorul la ureche!

Își morfolea mustățile cu dinții, uitându-se spre Rozmarin dar fără să-l vadă ca și când l-ar fi uitat cu desăvârșire, urmărit de altă vedenie. Așteptarea îl înfuria. Mormăi o înjurătură în telefon, apoi peste câteva secunde:

— Alo!… Da, eu, Răcaru L.. Tu ești, Nicule?… Uite ce e! Aveți voi acolo un funcționar, Rozmarin Alexandru, subdirector la datoria publică… Așa, Rozmarin L.. Ai însemnat?… Ei, să știi, băiete, că acest Rozmarin e omul meu și prin urmare să-l lăsați în pace!… Nu, nu! Vreau să rămâi la locul lui și să fie ocrotit de tine în toate privințele!… Ce ministru? I-ascultă, Nicule, pe mine să nu mă iei cu ministrul că pe urmă mă superi! Te rog să-i spui și ministrului că Rozmarin nu se mișcă orice s-ar întâmpla!… Sper că atâta lucru puteți să-mi faceți și voi mie când eu vă fac vouă atâtea servicii!… Cred, cred că recunoașteți, dar vrei să mă sperii cu ministrul… Așa, da… Stai! Să nu crezi că eu mă mulțumesc cu simple promisiuni care se uită a doua zi! Eu vreau lucruri clare. Prin urmare să faci bine să dai

dispozițiile ce trebuiesc ca să nu se uite promisiunea, ai înțeles?… Și să chemi pe Rozmarin la tine, să îi spui tu, cu gura ta, ce trebuie să-i spui !… Ei da, așa-mi placi, Nicule!… Mersi! Noroc! Trânti telefonul și adăogă către bătrânul împietrit de uimire:

— Dacă nu te cheamă mâine, să vii să-mi spui, ai înțeles?… Să poftească să se atingă cineva de d-ta L. Mama lor de hoți și de neisprăviți!

Rozmarin încercă să bâlbâie o mulțumire. Răcaru nu-i dădu răgaz. îi scutură mâna, bombănind:

— Umblă sănătos!… Și să n-ai nici o grijă!… Nu las eu să-și bată joc nimeni de d-ta…

Pe stradă Rozmarin se simțea întinerit cu 20 de ani.

3

Pentru că Alistar a venit de câteva ori, soții Rozmarin socoteau că se cuvine să răspundă și ei cu o atenție specială și l-au poftit într-o seară la masă, să poată sta mai lung de vorbă și cu Liana. în urma întâmplării cu Răcaru s-au simțit obligați să invite și pe Remus asupra căruia se revărsa mai plin recunoș-tința bătrânului Rozmarin. La masă i-a povestit și lui Costică cum a repezit Răcaru la telefon pe secretarul general și cum a doua zi secretarul general l-a și chemat și i-a spus că nu era nevoie de intervenții fiindcă îl știe funcționar model și asemenea funcționari sunt indispensabili în minister și în sfârșit câte alte complimente. Alistar râdea și confirma că într-adevăr așa se răstește Răcaru la toți miniștrii, că numai de Brătianu și de Maniu se sfiește…

După masă, bătrânii au căutat să lase pe Alistar cu Liana. Ei însă, fiind numai în familie se jenau să stea singuri deoparte și reveneau mereu la grupul care vorbea firește despre Răcaru, secretarul general, oamenii regelui, reducerea lefurilor și alte asemenea lucruri de actualitate… Remus poza puțin simțindu-se înconjurat de recunoștința întregii familii. Totuși, în răstimpul de câteva minute cât a putut și el să vorbească în patru ochi cu Liana, făcu vreo două aluzii la Alistar ca și când ar fi vrut să întrebe cum se împacă aceasta cu iubirea cea mare.

— Degeaba ești malițios— zise Liana cam vexată. Când iubești nu ești obligat să fii și sălbatec. Așa ar putea și Alistar să facă aluzii răutăcioase la adresa ta !

— Dar eu nu-ți fac curte! replică tânărul Dealtfel notez, n-am fost malițios. într-o privință Alistar mi se pare preferabil celuilalt Am exprimat o simplă nedumerire psihologică.

— E un bărbat foarte simpatic cu care-mi face plăcere să mă întrețin — adăogă Liana simplu.

Într-adevăr Alistar îi era mai simpatic acuma. Când își lepădase masca de cuceritor ieften pe care o afișa în lume, rămânea un suflet sfios și delicat care putea inspira o duioșie. Reținerea permanentă ce o avea față de Liana, mai ales când se aflau singuri, o impresiona plăcut. Parcă i-ar fi fost mereu teamă să nu-i bruscheze sentimentele, Alistar se silea să nu-i ceară nimic, ca să vie tot în mod firesc, din inimă adevărată.

Liana nici nu admitea în sinea ei vreo apropiere între el și celălalt. Pentru Alistar n-ar putea simți niciodată ce simte pentru Dandu. Sunt două lumi deosebite și cu desăvârșire străine, despărțite una de alta printr-un zid impenetrabil. Cu Alistar, și cu oricine, era deplin lucidă, putea discuta și mai cu seamă a-și formula gândurile, pe când față de Dandu parcă nici n-avea gânduri, ci doar fragmente nebuloase care nu reușeau să se închege în contururi precise. De aceea iubirea rămânea fără alt scop decât un dor etern neastâmpărat Era ca o somnambulă care trebuie să meargă pe marginea prăpastiei inconștientă de primejdie.

Cu altă ocazie a încercat să lămurească lui Remus starea de tulburare stranie ce-i încătușa ființa întreagă. Tânărul o complectă cu gravitatea unui medic savant care se află în fața unei boli rebele:

— Diagnosticul iubirii adevărate, a iubirii ca element primordial în viață!

Liana ar mai fi vrut să adaoge că dragostea ei e excepțională, dar s-a stăpânit ca să nu pară ridicolă cu închipuirea că dragoste ca a ei n-a mai existat, dându-și seama că toți îndrăgostiții au aceeași convingere despre dragostea lor.

De când a început Alistar vizitele, părinții ei nu se mai interesau de Dandu, nici chiar d-na Rozmarin, atât de râvnitoare la un ginere ofițer. Dimpotrivă, ar fi fost bucuroși să-l înlăture de tot ca să nu se întâmple să-l întâlnească aici Alistar și să se supere. Cum și Liana se ferea să mai vorbească de el acasă, toată lumea era mulțumită.

Având impresia că a mai scăpat de suspiciuni, Liana se simțea mai liniștită și întâlnirile cu Dandu continuau mai nestingherite, deși la intervale mai rare, dealtfel fixate totdeauna de ea. în viața ce-și urma mersul grăbit și

nepăsător, singură iubirea lor părea Lianei un punct de sprijin și un refugiu care compensa toate vicisitudinile cotidiene.

S-a mirat ce repede a trecut luna când într-o zi a trebuit să iasă la gară cu familia și cu Gavrileștii să întâmpine pe tinerii căsătoriți cari se întorceau din călătoria de nuntă. în gară, Angela i-a spus că duminecă aranjează o mică petrecere pentru sărbătorirea întoarcerii. I-a înșirat și o listă de nume de invitați între care Liana n-a auzit pe al lui Dandu. S-a întristat puțin zicându-și că fără el petrecerea va fi săracă. I-a trecut prin creieri să găsească un pretext și să refuze a merge, dar asta ar fi însemnat o ofensă. Acuma erau și rude, cum să lipsească ? Dealtminteri au să meargă și bătrânii, afară de bunica însă care de cât va timp era cam șubredă… Pentru aceeași după-amiază avea hotărâtă mai dinainte o întâlnire la Dandu. I-a povestit cum a sosit Mircea cu Nina, dar n-a pomenit nimic despre ceaiul Angelei socotind că Dandu s-ar putea simți jicnit că n-a fost invitat după ce de atâtea ori a luat parte la alte petreceri ale Gavrileştilor și a fost cavaler de onoare la nunta Ninei. în schimb, ca să-l despăgubească pentru că nu vor fi împreună duminecă, i-a făgăduit că va veni negreșit luni să stea cu dânsul până seara…

Parc-ar fi fost o pedeapsă cerească pentru că se ducea la petrecere fără Dandu, Liana a avut o zi proastă duminecă. Toată vremea a încercat-o durerea de cap, o durere vagă, dar cu atât mai plictisitoare. Apoi bunica, simțindu-se mai rău, nu s-a sculat din pat, spunând că n-a prea putut dormi și vrea să se mai odihnească puțin. Familia s-a alarmat, a vrut să cheme un doctor. Bătrână i-a liniștit că n-are nimic, doar o slăbiciune, să nu-și facă inimă rea din pricina ei. Liana s-a oferit să nu mai plece la petrecere:

— Mi-e mai drag să stau cu tine, matână mică… Te-am și neglijat în ultimul timp. Sunt o nerecunoscătoare.

— Ba ești bună, măicuță scumpă! zise bunica mângâind-o. Știu eu bine cât iubești tu pe matâna ta, n-ai grijă. Și dacă vrei să-mi faci o bucurie, să te duci la Gavrilești și să petreci bine, că eu tot nu vreau să mor până nu te-oi vedea mireasă…

Au plecat mai târzior ca să nu sosească cei dintâi. I-a primit, cu mare bucurie, Gavrilescu singur, fiindcă tinerii, cum s-au adunat, au și început să danseze după gramofon. Aruncând o privire de curiozitate spre salon. Liana a zărit numaidecât printre dansatori și pe Dandu cu Angela. A băgat chiar de seamă că și el a văzut-o, dar a întors capul și a continuat să danseze. Durerea de cap o răzbi acum deodată, ca un trăznet Simțea cum i se răcesc

mâinile și cum genunchii încep să-i amorțească. Prin minte îi fulgera în zigzaguri același junghi:

— Cum a venit el aici și de ce nu mi-a spus că vine?

Își dădea seama că întrebarea e stupidă și totuși nu putea scăpa de ea ca de o muscă supărătoare. Ca să justifice anticipat orice s-ar întâmpla, a șoptit d-nei Rozmarin, înainte de-a trece în salon:

— Dac-ai ști, mamă, cum a început să mă doară!

— O, sărăcuța de tine, te cred! zise Didina compătimitor. O fi din pricina căldurii din casă…

În duda durerii, a intrat surâzând la dansatori. în clipa aceea discul se termina. Angela s-a repezit la ea s-o îmbrățișeze, urmată de Dandu, surâzător și înădușit. După ce Angela a trecut să îmbrățișeze pe bătrâni, Dandu a început să-i explice:

— M-am întâlnit ieri cu Angela și m-a rugat să viu neapărat că ești și tu…

— De ce te dezvinovățești? zise Liana. Foarte bine ai făcut c-ai venit dacă te-a poftit…

Îl părăsi. Dandu făcu doi pași după ea, dar se opri văzând că se duce spre Nina. Când a început însă alt dans, s-a apropiat din nou s-o invite. Liana refuză, fără să-i spuie vreun motiv.

— Nu mai vrei să dansezi cu mine? întrebă ofensat Dandu.

— Nu pot! murmură ea.

— Ești supărată?

— Nu.

— Ești bolnavă?

— Da. Capul.

O oră a suportat chinurile. Pe urmă i-a spus d-nei Rozmarin că nu mai poate și că se duce acasă. Angela era de fața. Nu voia s-o lase; îi oferi medicamente. Nereușind nicicum s-o mai re ție, s-a oferit să cheme pe Dandu s-o întovărășească până acasă.

— Nu, nu, te rog, dragă Angeluș — făcu Liana aproape speriată. Iau o mașină și în cinci minute sunt acasă. Nu vreau să-ți stric petrecerea. Nu-ți închipui cât de rău îmi pare că… Dealtfel toată ziua m-a plictisit, dar acum a devenit îngrozitoare… Nici nu vreau să observe nimeni că plec, te rog foarte mult!

Bunica se spăimântă văzând-o sosind singură. Liana se așeză într-un fotoliu, lângă patul ei, în toaleta de ceai, cum era. Glasul blând al matânei îi

alină curând migrena ca un leac miraculos. Numai în suflet îi stăruia durerea cealaltă, răscolită necontenit de întrebări ce-i apăreau ca niște pumnale. Pe aceasta însă izbutea s-o ascundă ca să nu întristeze pe matâna bolnavă care o dorea veselă și fericită. I-a povestit pe cine a văzut la Gavrilești și ce bună dispoziție era, adăogând cât regretă că n-a mai putut sta din pricina chinurilor. Apoi bunica, din vorbă în vorbă, ajunse iar la măritișul ei pe care-1 spera pe curând, pe curând, zugrăvind în toate amănuntele cum va fi micuța Liana în rochia de mireasă, cu beteala și coronița de lămâiță pe buclele ei de aur curat, parcă ar fi spus o poveste cu zâne și cu feți-frumoși ca odinioară, când studenta de azi era o fetiță cuminte și ascultătoare… Liana asculta cu un surâs în care pâlpâia și bucurie și amărăciune. închise pleoapele, ca și odinioară, legănată de cuvintele dulci ale matânei, uitând parcă încetul cu încetul realitatea de azi și întorcându-se înapoi în lumea trandafirie unde nu exista dorință neîmplinită…

Soții Rozmarin, sosind cu Bebe, le-au găsit pe amândouă adormite, cu toate că de-abia era ceasul unsprezece.

A doua zi Liana a căutat să judece cu sânge rece întâmplarea și a găsit-o mai urâtă. Dandu s-a purtat odios și a fost mai ales de o nelealitate intolerabilă. Că la mijloc nu poate fi lucru curat reiese clar din faptul că nici el nu i-a spus că merge, nici Angela că l-a invitat De Angela nu-i pasă, poate minți cât poftește și să umble cu orice tertipuri. Dar el! Nu e vorba nici de iubire și mai puțin încă de gelozie, ci pur și simplu de…

Mai mult decât considerentele reci, se simțea ofensată și înjosită și trădată. Peste vorbele în care își circumscria indignarea exterioară, era durerea continuă pe care o ațâțau îndoielile pornite din toate colțurile inimii. în timp ce se revolta, scârba îi cuprindea sufletul ca o caracatiță nemiloasă.

După-amiazi, când se apropia ora întâlnirii, a ezitat totuși: să se ducă? A stat acasă, dar tot timpul cu inima a fost în strada Regală unde el o aștepta, desigur, să-i ceară iertare și să-i explice, să-i dea motivele plauzibile ale neînțelegerii pe care ea dorea să le creadă…

Ziua următoare a venit Dandu. înfățișarea lui, glasul lui, în loc să o încălzească, o spăimântau. Observa cum se silește să fie mieros și drăguț, să o mintă și să o înșele. Nu știa ce ar fi trebuit să facă, dar ceea ce făcea îi deschidea o prăpastie. îl auzea:

— Te-am așteptat până la nouă ieri… De ce n-ai venit. Liana?… Nu mă mai iubești, Liana?… Te-am supărat cu ceva?

Și apoi, fără să aștepte vreun îndemn, a repetat justificarea cu amplificări: de-ar avea ceva de ascuns, tocmai că n-ar fi mers, știind prea bine că Liana trebuie să fie acolo. Atâta de prost îl crede? Dealtfel fata lui Gavrilescu mai curând ar putea zice că i-e antipatică, fiindcă… El, care de obicei nu era în stare să vorbească trei minute, acuma sporovăi un sfert de ceas până să ajungă să întrebe:

— Mă crezi. Liana dragă?

— Nu! răspunse ea cu glas parcă mai gros ca totdeauna, rămânând apoi cu ochii mirați ațintiți pe buzele lui.

Pe Dandu privirea cu imputarea mută îl ardea. Ca să se smulgă din puterea ei, încruntă sprâncenele și, cu voce brusc tăioasă:

— Atunci… mă gonești?

— Nu! repetă Liana cu același glas.

— Bine, dar… — mormăi confuz Dandu, nemaiștiind ce să facă. în orice caz eu nu mai am ce să-ți spun… Dacă nu vrei să mă crezi…

Schiță involuntar un gest de plecare.

— Fă cum crezi tu, Dandu! murmură atunci Liana înflorindu-și fața cu un surâs în care, fără voia ei, se îmbina o slabă provocare cu mai mult dezgust.

Tânărul se zăpăci de tot. Bâlbâi ceva neînțeles nici de dânsul și apoi, nemaiputând suporta privirea ei, plecă fruntea în pământ, cuprins parcă de o remușcare. Tăcerea se îngroșa în jurul lor, greoaie, irespirabilă. Liana își dădea vag seama că acuma ar fi momentul să uite tot și să dărâme cu un singur cuvânt chinul care se încheagă despărțitor între dânșii. Emoția o sugruma însă. Aștepta să rostească el cuvântul salvator.

Stătură așa un răstimp lung neîndrăznind nici unul să reia cel puțin convorbirea, dacă nu explicația, sperând amândoi într-o minune care să topească scoarța de gheață ce li s-a prins pe inimă.

În sfârșit Dandu făcu un gest cu mâna care distruse toată emoția. Se sculă în picioare, se duse până la fereastra dinspre stradă și se întoarse la Liana zicând natural ca și când nu s-ar fi întâmplat niciodată nimic:

— E târziu și trebuie să… Atunci când vii, Liana?

Întrebarea era ca o împunsătură într-o rană caldă.

Liana tresări. îi venea să-i arunce o privire disprețuitoare, dar se răzgândi socotind și asta de prisos. Răspunse evaziv:

— Nu știu…

Dandu o măsură o clipă, ridică din umeri și zise mohorât:

— Bine, dacă…

Îi luă mâna, i-o sărută ușor și șopti parcă înfricoșat:

— Atunci, la revedere, Liana!

Mai stărui o secundă, ca și când ar fi așteptat să-i ofere gura. ca altădată. Desprinsă dintre mâinele lui, mâna Lianei căzu grea ca de plumb.

Liana îi auzi pașii în hol, grăbiți, apoi în vestiar poposind până să-și ia mantaua, apoi auzi ușa marchizei deschizându-se și închizându-se, de asemenea și poarta de la stradă. Mai rămăsese câteva clipe în același loc, parcă în sufletul ei ar mai fi dăinuit un firicel de nădejde.

Coborî pe urmă în subsol unde părinții făceau planuri, ca totdeauna.

— A plecat ? întrebă Didina.

— A plecat — zise Liana.

APRILIE

1

— Degeaba, fată cuminte și deșteaptă ca Liana nu se pomenește! zicea acuma d-na Rozmarin și când nu era Liana de față, dar mai ales când era.

Făcea aluzie la Dandu, firește. A băgat de seamă încă de-atunci, seara, la Gavrilescu, cât a fost Liana de rece cu aviatorul și cum l-a refuzat când Angela i l-a propus s-o însoțească până acasă. I-a atras atenția chiar atunci și lui Rozmarin care, la rândul său, avea impresia că Dandu cam dădea târcoale fetei celei mici a lui Gavrilescu.

— Firește— zicea bătrânul. Dacă la Liana nu i-a mers să-și bată joc de ea cum ar fi dorit poate dumnealui, își încearcă norocul unde crede că are mai multe șanse…

— Ai crede că ofițerii să fie oameni de treabă — răspundea Didina scârbită. Eu așa am apucat. Dar se vede că și militarii s-au stricat cum s-a stricat toată lumea după război.

Liana auzea și tăcea. Fiece cuvânt rău despre el o durea acuma că erau certați. Umbla ca o halucinată și nu-și găsea nicăieri liniștea. A trecut o săptămână de când a plecat. De ce l-a lăsat ? De ce a tăcut ? De ce nu l-a oprit? Nu-și mai aducea aminte deloc cum s-a petrecut scena, parcă un burete i-ar fi șters-o din memorie. Presimțirea îi spunea însă că n-are să se mai întoarcă. Ieșea prin oraș și înainte și după-amiezile cu speranța că-1 va întâlni undeva și revenea mai amărâtă. își dădea seama că fiece zi de întârziere adâncește despărțirea și asta o îngrozea. Se pregătea mereu să se

ducă în strada Regală, să intre în apartamentul unde a cunoscut fericirea și să zică simplu: „Am venit, Danduțule!" își zicea că între două ființe care se iubesc nu se poate nărui tot din pricina unor lucruri de nimic, că e o nebunie să-și distrugă iubirea pentru un scrupul de demnitate… Totuși nu putea trece pe strada Regală.

între timp s-a văzut de două ori cu Remus Oloman, dar nu i-a spus nimic, evitând chiar să rostească numele lui Dandu. A treia oară Remus a văzut-o tulburată și a întrebat-o, iar Liana a răspuns, bucuroasă că poate spune cuiva, cu surâsul trist care-i devenea din ce în ce mai trebuincios:

— Ne-am certat și nu mai știu de el de zece zile!

Când a aflat toată povestea, Remus Oloman a

exclamat cu o indignare de protector:

— Bine, dar sunteți niște copii idioți!… E admisibil?… Și tu ești vinovată, dar el e un măgar fără scuză !… Pentru o copilărie prostească să vă…

Și a început el să explice Lianei cum trebuie să se fi întâmplat lucrurile și cum nu este la mijloc decât o simplă și absolut inofensivă neînțelegere. Liana asculta lămuririle cu o bucurie nestăpânită. Era atât de fericită că se convinge, încât întrerupea mereu cu aprobări din cap și din gură:

— Adevărat, Remus !… Nu-i așa, Remus?

În sfârșit tânărul, plecând, făgădui solemn:

— Ei bine, am să-i trag o săpuneală domnișorului să mă ție minte!… Și am să-l aduc de urechi la picioarele tale să-ți ceară iertare, măgarul!

Liana exulta, dar îi păru rău că, chiar și în glumă, Remus îl făcea măgar pe bietul Dandu.

Era în miercurea din Săptămâna patimilor. Vineri după-amiazi Remus a revenit cu Dandu. Liana i-a primit cu o voioșie pe care de mult nu o mai avusese. Dacă n-ar fi fost de față Oloman, i s-ar fi aruncat în brațe și l-ar fi sărutat până să-i soarbă sufletul. Așa însă a trebuit să se mulțumească a-i întinde amândouă mâinile și să-l întrebe drăgălaș, împlântându-și ochii în ochii lui:

— Pe unde ai umblat, Danduțule, și ce-ai făcut de nu ne-am mai întâlnit de atâta timp?

Ofițerul făcea sforțări vizibile să-și ascundă un simțământ care-1 jena. Răspunse sărutându-i degetele nervoase:

— Am fost trimis la centrul din Chișinău să… Am lipsit din București fiindcă serviciul a început să fie… Abia ieri m-am întors și… Era să viu

ieri, dar Remus n-a putut și de aceea…

Mințea atât de prostește că lui Oloman îi era rușine. Vedea și Liana că minte și totuși îi plăcea, socotind minciuna o formă de scuză și singura posibilă în clipa aceasta.

Mai bine de o oră au vorbit lucruri care nu interesau pe nimeni, nici măcar pe Remus. Liana zâmbea într-una și se uita la Dandu ca într-o oglindă în care își vedea mai clar sufletul. Oloman se simțea de prisos. S-a gândit la început să caute pe Rozmarin ca să-i poată lăsa pe ei singuri câteva minute. Bătrânul însă era în oraș cu Didina după cumpărături pentru sărbători…

În cele din urmă au hotărât să meargă mâine seară îm-preună la înviere.

— Venim să te luăm mai devreme, pe la zece jumătate să zicem! spuse Remus. Asta, știi, numai ca să nu se formalizeze bătrânii că ești singură cu Dandu. Eu însă declar anticipat că am să mă pierd de voi prin mulțime…

— De ce vorbești așa, Remus? zise Liana cu o mică mutră de supărare dar cu ochii sclipind de recunoștință. Crezi că ne jenezi?… Ești un intrigant, Remus ! Noi n-avem ce să ne ferim de nimeni, cu atât mai puțin de tine.

— Tocmai pentru că nu vreți să vă feriți! încuviință ironic tânărul gazetar.

Bătrânii n-au fost deloc încântați când le-a spus că iar iese cu aviatorul. Ei au avut grijă să invite pe Costică Alistar la masă a doua zi de Paști. Dacă Liana ar fi fost înțeleaptă, ar fi aranjat lucrurile așa încât să se ducă cu Alistar la înviere. Cel puțin bine că e și Remus cu dânșii, un băiat cu scaun la cap și serios…

Între cei doi tineri Liana zburda ciripind și râzând în seara călduță de aprilie. Pe străzi lumea forfotea iar în aer stăruia miros de cozonaci. Ici-colo mai întâlneau oameni încărcați cu pachete, în vreme ce magazinele își trăgeau obloanele de fier rând pe rând. în vitrinele luminate ale băcăniilor și cofetăriilor, ouăle roșii răspândite printre mărfuri aminteau sfintele sărbători.

Cei trei rătăceau în neștire pe străzi, să treacă timpul până la începerea slujbei bisericești. După ce se învârtiră prin cartierul Berzei, coborâră în Schitu Măgureanu și intrară în Cișmigiul unde primăvara își despletea tinerețea în parfumuri de pământ reavăn, muguri proaspeți și flori timpurii. Pe marginea lacului cu apele argintate de lună. Liana strigă cu însuflețire:

— Uite, Dandu, parcă și acuma e gheața bună de patinaj!

Ieșiră la bisericuța din dosul Palatului Remus, ca să fie mai original, propuse să se oprească aici:

— E lume mai puțină și e mai intim și mai mistic!

Nu era credincios și considera serviciul divin numai ca un spectacol. Liana refuză, fără măcar să se uite spre bisericuța dosnică:

— Nu ! Nu! Vă rog!… Asta e biserica celor ce s-au înșelat în dragoste și sunt nefericiți…

Trecură înainte, să meargă la Domnița Bălașa. în Piața Teatrului Național se răzgândiră că e prea departe și se întoarseră pe Calea Victoriei spre Biserica Crețulescu.

— Sigur! zise Dandu strângând brațul Lianei Aici suntem mult mai aproape…

Își croiră cu greutate drum prin mulțimea grămădită, dar totuși răzbiră până aproape de intrare. Remus s-a rătăcit, precum făgăduise, încât Liana cu Dandu s-au pomenit singuri în mijlocul unei lumi necunoscute care se îmbulzea și se strivea în căutarea unui loc mai bun. Vălmășeala oamenilor îi strângea și pe ei într-o îmbrățișare fără voie. Dandu o ținea de mijloc, să o apere, să n-o smulgă mulțimea de lângă el. Din când în când se priveau și zâmbeau.

Apoi când răsună „Hristos a înviat". Liana se închină cu emoție. în vreme ce cântecul corului se amesteca cu dangătul clopotelor într-o armonie dominantă de înălțare, în sufletul ei tresălta o nouă speranță. Iubirea reînviată în noaptea sfântă ardea ca o făclie de viață nouă a cărei flacără purifica inimile…

Pe urmă, când au început să se împrăștie oamenii cu lumînările aprinse, își ziseră, amândoi în același glas și cu același gând:

— Hai să mergem…

Pe strada Regală, apropiindu-se, Liana întrebă drăgăstos:

— Mă iubești, Danduțule?

— Mult!… Mult! mormăi dânsul frângându-i mijlocul.

Urcând scările Liana se simțea albă și curată ca și atunci când le-a urcat prima oară…

Târziu, după orele două, apropiindu-se de casă, Liana își aduse aminte că - a promis părinților să nu întârzie mult, ca să fie și ea la gustarea tradițională după înviere, cu ouă roșii și cozonac cald. A uitat, dar nu-i părea rău. Având o cheie de la intrarea marchizei pentru orice eventualitate, s-a furișat în casă în vârful picioarelor, să nu trezească pe bătrâni și să poată

minți mâine că s-a întors mai devreme. Rozmarin totuși a simțit-o, dar n-a mai vrut să-și strice somnul și doar în gând și-a zis:

„Cum a ieșit cu derbedeul, cum vine iar spre ziuă acasă ca la hotel!"

2

În dumineca Paștelor Liana s-a grăbit să dea de știre părinților că a doua zi se duce la aerodrom să primească botezul aerului Bătrânii erau consternați: cum să plece când se află la masă Alistar? Liana nu se tulbură deloc: are să se aranjeze ea cu Alistar; la urma urmelor îl va lua și pe el. Dealtfel Dandu a rugat-o să aducă și pe Bebe „să-l facă o tură”, precum i-a promis astă-iarnă. D-na Rosmarin a sărit ca o leoaică.

— Tu du-te, fă ce vrei, că ai ajuns de nu mai primești nici o vorbă de la părinții tăi, parcă ți-ar fi dușmani și ți-ar vrea răul.. Dar copilul să nu mi-1 amăgești, să mi-1 omoare ori să-l schilodească bezmeticii ăia pe-acolo, c-apoi trai cu mine nu mai duci, așa să știi!… încalțe de-ar fi unul mai cuminte, mai grijuliu, dar să las eu viața copilașului pe seama unuia ca Dandu, Doamne ferește!

Ieșirea ei, sprijinită și de bunica, deopotrivă de îngrozită de primejduirea vieții copiilor, a rămas fără rezultat fiindcă Bebe protesta atât de vehement (amenința că, dacă nu-i dă voie, are să se sinucidă aruncându-se înaintea tramvaiului), încât a trebuit să cedeze cu durerea în suflet și blestemând:

— Cine dracu (Doamne iartă-mă, că-i sfânta zi de Paști!), cine ne-o mai fi trimis în casă pe haimanaua asta !… Doamne, Doamne! Să știți că de la ăsta numai nenorociri poate să ni se tragă! Uite așa-mi spune mie inima!

Alistar era bucuros să iasă cu Liana care, înainte de a trece la masă, cât a avut răgaz să stea puțin de vorbă, i-a făcut imputări că n-a venit s-o ia la înviere, unde i-ar fi fost așa de plăcut să fie împreună… D-na Rosmarin l-a rugat să aibă și el mare grijă de Bebe, că ea nici nu mai trăiește până nu și-o vedea copilașul întors acasă, cu toate că Alistar îi explica și o asigura că Dandu e unul din cei mai buni piloți români.

La aerodrom Dandu îi aștepta. Prezența lui Alistar îl surprinse numai o clipă. Câțiva ofițeri tineri înconjurară pe Liana cu o ploaie de complimente, oferindu-se care de care să-i fie călăuza primului zbor. Liana împărțea surâsuri din belșugul bucuriei care-i stăpânea sufletul A trebuit să cedeze întâietatea lui Bebe care nu admitea să i-o ia înainte o fată.

În timp ce avionul decola cu Dandu și Bebe într-un răscolitor uruit de motor, și apoi se înălța. Liana, urmărindu-i cu priviri duioase, vorbea și glumea într-una ca să nu-și trădeze emoția. în sfertul de oră cât a ținut tura cu Bebe, a înduplecat și pe Alistar să facă un zbor de plăcere, așa că în clipa când ateriza avionul lui Dandu, altul decola cu directorul care, dealtminteri, mai zburase, făcuse și un drum până la Paris pe calea aerului și a primit invitația numai pentru a fi pe placul Lianei și a celorlalți.

— Ei, cum ți-a plăcut, Bebe? întrebă Liana mângâindu-l.

— Superb! strigă copilul cu entuziasm. Dar a fost prea puțin!… Trebuie să mai facem o tură! Nu-i așa, nene Dandule?

Liana se urcă în carlingă fără frică. Avea atâta încredere în Dandu! Totuși când aparatul s-a urnit din loc, a închis ochii parcă ar fi vrut să uite tot, să se detașeze de toți și de toate, să se deștepte în înălțimile văzduhului, ca într-altă lume, singură cu el. N-a simțit despărțirea de pământ. Când a deschis pleoapele peste un răstimp, buimăcită puțin de vâjâitul asur-zitor al motorului, n-a văzut întâi de jur împrejur decât imensul linţoliu de cer albastru în care plutea ca într-o mare de seninătate. Abia pe urmă a descoperit jos harta uriașă a Bucureștilor pe care se zugrăveau ca niște jucării de copii casele, străzile, piețele, grădinile…

Se păreau însă atât de străine și de mărunte ca și când toate ar fi fost fără importanță. în văzduhul pur inima îi palpita mai fierbinte, purificată de slăbiciuni, devotată desăvârșit sentimentului atotcuprinzător pentru care viața merită să fie trăită. în față vedea umerii și capul lui Dandu. Cu atenția încordată, cu gâtul întins, mânuind sigur și energic aparatul, ca un călăreț strunind un animal de rasă, îi apărea ca un erou din basm. Parcă niciodată nu i-a arătat mai limpede în străfundul firii ei cât de mult îl iubește, ca acuma în înălțimile cerești unde se afla departe de oameni și mai aproape de Dumnezeu. îl simțea întreg și definitiv în inimă, izvorul de viață și destinul ei… Nu se mai uita la priveliștea de jos, nu mai voia să vadă nimic afară de dânsul care reprezintă mai mult decât toată lumea…

Deodată Dandu întoarse capul. Gura lui râdea și spunea ceva în timp ce cu mâna arăta în jos. Fără să se uite, Liana înțelegea că i-a arătat casa din strada Regală, cuibul iubirii lor. Mișcată de gândul lui, răspunse întâi numai cu un râs nehotărât. Când apoi iar nu-i mai văzu decât ceafa și spatele i se păru că s-a întunecat cerul. Și atunci, copleșită de iubire și de regrete, a început să strige din răsputeri și să-și ușureze inima prea plină:

— Te iubesc, Dandu L Te iubesc!… Tu ești viața mea, Dandu!

Dandu ședea la volan, cu ochii înainte. Strigătele de dragoste ale Lianei mureau în huruitul motorului fără a mai ajunge la urechile lui…

Liana coborî sprinten pe pământ cu impresia că zborul a fost un vis de o clipă, deși stătuse în aer o jumătate de oră. Cât mai zăboviră pe aerodrom. Liana găsi prilejul să-i șoptească lui Dandu:

— Mulțumesc!… Sunt fericită!… Mâine vin!… Mâine!

Întorcându-se, au luat și pe Dandu să-l scoată în oraș. Liana și Bebe au rămas în strada Transilvaniei. Mașina cu cei doi bărbați și-a continuat calea. Liana a așteptat pe trotoar până a văzut-o cotind în altă stradă. Buzele ei murmurau pierdut:

— Mâine !… Mâine!…

MAI

Abia acuma se credea Liana capabilă să prețuiască într-adevăr iubirea, ca un convalescent care, după o boală grea, se bucură mai mult de frumusețile vieții. Oricât a făcut-o să sufere neînțelegerea trecătoare cu Dandu, o binecuvânta fiindcă numai grație ei și-a putut da seama ce-ar însemna pierderea lui pentru dânsa.

Înainte de criza binefăcătoare s-a gândit veșnic numai la ea și mai deloc la el A fost în realitate egoistă și meschină, preocupată numai de durerile și plăcerile ei ca și când Dandu ar fi fost doar un accesoriu. I-a fost frică de lume ca să nu-și compromită reputația de fată, să n-o suspecteze părinții și cunoscuții… în subconștientul ei a așteptat mereu tămâie. Scrupuluri numeroase au chinuit-o să nu mintă și să nu înșele… Azi nu-i mai era frică de nimeni și de nimic. în orice moment ar fi fost gata acuma să părăsească și casa părintească, să rupă legăturile cu toată lumea și să trăiască cu dânsul, în micul apartament din strada Regală, fără nici o blagoslovenie bisericească, firește dacă i-ar fi cerut el și nu l-ar fi împovărat.

— Iubirea fără criză e moarte prin inaniție! spuse într-o zi lui Oloman.

— A, evident! ripostă tânărul. Cu condiția să nu se repete prea des!

Mințea acuma cu o ușurință și o siguranță de se minuna și ea. Ipocrizia o practica cu sistem ca armă defensivă deosebit de eficace. Se lepăda de Dandu fără să i se mai pară că săvârșește o crimă față de iubirea lor, dimpotrivă convinsă că astfel o apără și o ocrotește. Nu mai era dragostea oarbă și pasivă care o spăimânta la fiece pas cu primejdii închipuite și efemere. Luciditatea singură împodobește pasiunea cu fiorul marei bucurii și o ferește de a deveni silnică prin obișnuință.

Zborul cu Dandu a rămas o culme și un fel de revelație. își amintea necontenit clipa nesfârșită de beatitudine de la care datează adevărata înțelegere. Numai de atunci întâlnirile s-au transformat în prilejuri de abandonare desăvârșită în voia voluptății.

Altfel însă participa la viața de toate zilele cu interesul obișnuit, nu în starea de permanent somnambulism ca înainte. Se vedea mereu, aproape mai des cu Alistar decât cu Dandu. În familie directorul era considerat ca un ginere. Nu căutau să bruscheze lucrurile, în urma sugestiilor lui Alistar care dorea o evoluție firească. Liana bănuia aceasta și-i convenea situația. Se simțea chiar recunoscătoare și-l recompensa prin cochetării uneori exagerate care voiau să-i arate lui Alistar o afecțiune din ce în ce mai adâncă. El era fericit și cu atâta, dar din când în când îi repeta întrebarea!

— Liana, când ?

Iar ea răspundea invariabil, cu o emoție prefăcută:

— De ce nu ai răbdare? Nu vezi că…

Lăsa să se înțeleagă că e aproape să fie biruită și să capituleze. Odată, fiindcă în ziua aceea fusese la Dandu și era prea ostenită de mângâieri, spuse lui Alistar duios parcă s-ar fi complăcut grozav în labirintul minciunii :

— La toamnă ne logodim, facem nunta numaidecât și plecăm în Grecia ! Totdeauna am visat să-mi petrec în Grecia luna cea mai frumoasă de iubire… Dar, te rog, rămâne deocamdată secretul nostru. Să nu spui bătrânilor și nimănui, că mă supăr!… Promis?

Alistar era atât de fericit că șovăia să răspundă. Liana avu impresia că i-a pătruns ipocrizia, și, ca să-l convingă de sinceritatea cuvintelor, îi înlănțui umerii cu brațele, țuguindu-și buzele într-o șoaptă voluptoasă:

— Da?… Promis?

Atunci Alistar luă căpșorul buclat în mâini și-i sărută gura. Liana închisese ochii. Sărutarea totuși o îngrețoșă parcă ar fi atins niște buze de cauciuc. Se cutremură ușor și se despărți de el, murmurând cu o emoție falsă:

— De ce-ai făcut… asta…

Familia Rosmarin era din ce în ce mai îngrijorată din pricina bunicii care se topea văzând cu ochii și mai mult stătea în pat decât în picioare. Bătrânica protesta mereu că n-o doare nimic și era amărâtă că-i aduceau doctori și medicamente, cheltuind degeaba banii în vremurile acestea de criză și nevoi… Liana ședea lângă patul ei ceasuri întregi, căutând s-o

distreze și mai ales stârnind-o să-i povestească din tinerețea ei, fiindcă pe bunica aducerile-aminte o înviorau și parcă o întinereau redeșteptându-le din depărtările trecutului. Totuși bătrânica spunea, din ce în ce mai des, fără patetism, ca de ceva în firea lucrurilor, că i-a venit vremea să se ducă și că boala ei nu e de leacuri doftoricești, d c trage a pământ.

— Matână mică — zicea Liana încercând să-i întoarcă în glumă vorbele — nu vreau să mori până nu mă vezi mireasă, ai auzit? Știi că așa mi-ai făgăduit mereu ș: deci trebuie să trăiești, nu să tot ispitești moartea

— Nu mor, n-ai grijă, măicuță frumoasă! zâmbea bunica duios. Dar și tu trebuie să te grăbești nițel că moartea-i mai rea ca pețitorii și vine când nici cu gândul nu gândești!

Rosmarin era cel mai afectat de sărmana soacră-sa și avea presimțirea că se prăpădește. Nu îndrăznea să o mai amărască și pe Didina cu presimțirile rele, și, trebuind astfel să păstreze taina pentru sine, mai răi: se perpelea. Neavând încredere în medici, consulta pe cunoscuții de la minister în speranța că va afla vreun remediu bătrânesc mai eficace decât combinațiile cântărite în bani grei ale farmaciilor. A și venit de câteva ori cu diferite sfaturi pe care însă Didina le respingea fără să le încerce, socotind că nu face pentru niște oameni culți ca ei, în epoca aeroplanului și a radiofoniei, să umble cu prostii băbești. Ea, dimpotrivă, era convinsă că bunica are să se facă bine în curând, firește, dacă va urma fidel prescripțiile medicilor.

— Bine, femeie, bine, eu nu mai zic nimic! E mama ta și trebuie să-ți fie mai aproape! zicea Rosmarin ofensat. Eu îmi fac datoria cum cred că-i mai bine, ti n-ai decât să procedezi cum te taie capul, dacă ești mai deșteaptă!

Într-o zi, însă, în loc de rețetele bătrânești, a venit cu vestea că a căzut guvernul. își freca mâinile și se bucura:

— S-au dus! Ducă-se!… Au fost haini cu funcționarii și au furat de au sărăcit țara! Să mai vie și alții că mai rău decât cu ăștia nu poate să fie!

Spera că noul guvern va spori în primul rând lefurile funcționarilor, renunțând negreșit la suprimări și pensionări forțate. Cât a ținut criza a făcut cheltuieli suplimentare pentru edițiile speciale. îl pasionau știrile care se contraziceau din oră în oră, ca pe toată lumea, parc-ar fi fost vorba de niște curse de obstacole. Admira pe rege și, parcurgând veștile, murmura satisfăcut:

— Așa, domnule !… Las să-i frece că și ei ne freacă pe noi!… Numai regele poate să scape țara de tâlhari!

În sfârșit citind lista guvernului nou, s-a declarat mulțumit fiindcă era o surpriză. Peste câteva zile apoi au reintrat toate în făgașul obișnuit. Se interesa iar de bunica și de leacuri miraculoase. Numai la sfârșitul lunii a început să fie puțin alarmat. Circulau zvonuri la biurou că noul ministru vrea să reducă la jumătate numărul funcționarilor și să scadă din nou lefurile. Rosmarin parcă regreta pe cei plecați. Seara, la masă, ofta greu:

— Cu schimbările astea de guverne nici nu mai poți ști ce aduce ziua de mâine… Barem la ceilalți eram asigurat cu Răcaru. Acu ăștia noi cine știe ce mai ticluiesc pe spinarea noastră, dar bine nu…

Și-a exprimat temerile și față de Remus Oloman într-o zi, când nu era acasă Liana și au putut sta de vorbă pe îndelete. Tânărul l-a liniștit imediat:

— Dacă te-a luat sub protecție Răcaru, vezi-ți de treabă, domnule Rosmarin! Directorul meu a fost prieten cu ceilalți, cu ăștia însă e stăpân și le dă ordin, scurt! Parcă ăsta-i guvern?… Nițel să se încrunte la ei Răcaru și intră toți în pământ!

Liana, care nu se prea sinchisea de crizele politice, de astă dată a profitat de nervozitatea generală ca să se vază mai des cu Dandu. Cunoștea atât de bine cuibul din strada Regală și totuși de-abia acum se simțea acolo stăpână și stăpânită. împărăția celor două camere cu baia și un mic vestibul era pentru ea cea mai fermecătoare din lume. înainte se sfia de ordonanța lui Dandu, un țăran pișicher și bine dresat. Azi îi dădea ordine și-l strunea ca la ea acasă. Observa toate detaliile și-l punea să frece mai bine parchetul, să șteargă mai bine praful, să facă să lucească baia, să curețe mai conștiincios lucrurile stăpânului. Micile griji casnice o încântau și-i întrețineau iluzia intimității complecte cu Dandu. Și pe el îl amuzau preocupările ei menajere încât uneori, amândoi în pijamale, se apucau să imite pe tinerii căsătoriți care-și încropesc o gospodărie nouă.

În același timp în sufletul Lianei încolțea și creștea dorința de posesiune exclusivă. Precum în inima ei nu exista decât el, tot astfel în inima lui să nu existe decât ea. O dureau toți anii pe care i-a trăit fără dânsul și mai ales timpul ce-1 petrecea el fără ea. Era geloasă pe toți oamenii cu care avea el contact și chiar pe trecătorii de pe străzi cărora le arunca vreo privire oricât de indiferentă. Prietenii, camarazii, cunoscuții, toți i se părea că-i răpesc câte ceva din Dandu. Făcea sforțări să se stăpânească și să nu-și demaște ura față de toată lumea, numai de frică să nu devie plicticoasă și sâcâitoare

și astfel să scadă în inima lui. Dar îl pândea și-l încerca. Deseori, vorbind despre vreo femeie, începea să-i laude frumusețea sau alte calități numai ca să-i scormonească gândurile ascunse. Și dacă observa vreo lucire în ochii lui, se posomora și, într-un târziu, când el habar nu mai avea despre ce a fost vorba, murmura cu glas lăcrimat:

— Nu mă mai iubești, Dandu…

O înnebunea mai cu seamă gândul că, în lipsa ei, s-ar putea să intre și altă femeie în sanctuarul dragostei lor. Aici, unde ea nu poate veni decât la trei-patru zile, unde nu poate trăi mai mult de câteva ore pe săptămână, era întreaga ei viață. Frământa planuri cum să afle ea adevărul, să-și astâmpere tortura. Proiecta mereu să stea la pândă pe stradă și renunța ca să nu fie surprinsă. într-o zi, sosind mai devreme și Dandu nefiind acasă, îi veni ideea să descoase pe soldat:

— Ascultă, Tănase, ai un pol dacă-mi spui adevărul !… Ce cucoană mai vine pe-aici când nu sunt eu? Hai, repede!

— Vai de mine, duduiță, se poate să vie aci alte cucoane? făcu ordonanța prompt, ca din carte. Doar d-voastră sunteți icoana domnului locotenent!…

Liana era măgulită pentru moment. Un om simplu nu poate minți fără să clipească din ochi. Avu chiar remușcări că a suspectat pe Dandușul ei drag. îi și spuse ca și când astfel ar fi vrut să-și ispășească vina de-a nu avea încredere deplină într-însul Dandu bombăni cam absent:

— Copilării, Liana…

Părea puțin abătut Liana se îngrijoră și-l asaltă cu întrebări speriate. Voia să împartă cu el orice nemulțumire, să-i ușureze sufletul Dandu se eschiva taciturn ca de obicei: fleacuri care n-o interesează pe ea.

— Nu, Dandușule scump! îl mângâia ea. Mă ofensezi. Pe mine mă interesează tot ce te privește pe tine mai mult decât orice în lume!

Dandu o privi lung, întrebător, parcă n-ar fi înțeles sau ar fi înțeles prea mult. Făcu gestul lui obișnuit prin care își spulbera gândurile, mormăind:

— Ia să lăsăm astea, turturico!… Tu ești dragostea, turturico! Ce să pierdem vremea cu…

— Târziu, întinși în pat, storși de voluptate, după o tăcere lungă, Dandu zise moale, parcă ar fi fost un gând care-1 urmărea de mult:

— Să nu mă înșeli, turturico!… Că dacă mă înșeli…

Liana tresări ca înțepată și întrebă privindu-1 nedumerită:

— Cum să te înșel?… Ce vorbă e asta?

— Așa… Să te măriți… sau… — urmă dânsul leneș, cu ochii mereu în tavan și cu o fluturare ciudată pe buze.

— Cu altul? făcu Liana uluită.

— Știu eu?… Poate cu Alistar, că tot aud că te pisează, ori poate…

Indignarea Lianei se transformă subit în duioșie, înțelegea că Dandu e gelos și asta o măgulea și o mișca. Se aplecă peste dânsul, înfiorată de tandrețe, și-i sărută ochii, gângurind:

— Ești gelos, prostule mic și drăguț!… Nu ți-e rușine?… Nu simți tu că în inima mea tu ești singurul stăpân și pentru totdeauna?

După câteva momente Dandu se ridică de asemenea, mereu îngândurat, se dădu jos și începu să măsoare camera cu pași nesiguri, căutând parcă o frază sau un gest de eliberare. Se opri lângă mescioara rotundă pe care, într-un talmeș-balmeș de perii, cărți, creioane, nasturi, cartușe și alte mărunțișuri, zăcea un revolver cu mâner de os, încărcat și împiedecat. Îl luă în palmă, îl jucă o clipă, cântărindu-1, și apoi rosti cu glasul moale de adineaori, parcă ar fi continuat de unde s-a întrerupt:

— Așa, turturico… Altfel mă ai pe conștiință, fiindcă, uite-l, odată îl lipesc ici și apăs pe trăgaci și…

Duse țeava revolverului la tâmplă cu o mișcare lentă, calculată, uitându-se la Liana ca și când ar fi vrut să citească efectul îngrozită. Liana se aruncă la el:

— Danduțule, ești nebun?… Ce-s glumele astea stupide?…

Dandu așeză revolverul înapoi, pe mescioară, domol, tacticos. Și iar zise, cu același glas:

— Toate glumele au un sens, turturico !… D-aia te previn să…

Liana era și fericită de o dovadă de iubire care merge până la desperare, dar mai mult era spăimântată de perspectiva de a-1 pierde. Avea credința că, într-o clipă de tulburare geloasă, Dandu își va trage într-adevăr un glonte în cap. Cine știe ce îndoieli îl zbuciumă pe dânsul de a ajuns să o creadă capabilă să-l înșele?… Revolverul îi apărea ca amenințarea cea mai gravă a iubirii lor.

Câteva zile fu obsedată de o spaimă surdă, continuă. Ori de câte ori se gândea la Dandu, îl vedea în aceeași atitudine, cu revolverul la tâmplă. Nu mai putea suporta vedenia aceasta. Data viitoare, ducându-se la el, profită de un moment și strecoră revolverul în poșetă. Acasă apoi îl ascunse într-un sertar unde păstra numai obiectele scumpe inimii ei și a cărui cheie o ținea ea, ascunsă, ca nu cumva să-i cotrobăiască cineva… Când a observat lipsa

revolverului, Dandu a bănuit îndată că numai ea i l-a putut lua și l-a cerut foarte insistent Cu aceeași insistență Liana a refuzat:

— Nu!… Nu vreau să mori, Dandușule!… Viața ta mi-e mai scumpă decât a mea!

Dandu râse:

— De unde ți s-a mai năzărit și năzdrăvănia asta?… Ești adorabilă!

— În orice caz sunt mai liniștită! râse și Liana.

IUNIE

1

Liana tot se mai ducea pe la Universitate din când în când, dar, firește, nu de dragul examenelor. O apuca uneori nostalgia cărții, îi reveneau ambițiile de-a lua o diplomă și de-a fi independentă, dar numai pentru Dandu. își zicea câteodată că, dacă ar avea și ea o leafă, s-ar putea uni mai sigur cu Dandu. Probabil că el se sfiește să-i propuie căsătoria fiindcă nu se simte în stare să facă față cheltuielilor mai mari ale unei gos-podării Fără să-l fi întrebat vreodată, Liana știa că e băiat cu avere și că trăiește pe un picior mult superior unei solde de locotenent… Totuși nu găsea în sine energia de-a reîncepe studiile în mod serios. Amâna pentru mai târziu când își va redobândi echilibrul sufletesc care să-i permită și alte preocupări. întrebuința însă și Universitatea ca un paravan pentru justificarea timpului petrecut în strada Regală…

Fiindcă ea fixa totdeauna ziua și ora întâlnirilor, pe care dânsul le accepta invariabil, odată, la începutul lui iunie, a rămas puțin deconcertată când a auzit că nu poate s-o aștepte duminecă. Dandu a trebuit să-i explice că are un miting important care durează până seara, iar pe urmă o masă cu concurenții. Liana înțelegea, recunoștea și totuși se întrista parcă ar fi primit o mare lovitură. Zise resemnată:

— Atunci… când vrei tu!

— Luni, turturico! se grăbi Dandu, împăciuitor. Dealtfel trebuie să ții seama, turturică amărâtă, că noi vara avem serviciul cel mai greu, când toată ziua suntem hărțuiți și mereu trimiși ba încoace, ba încolo… Așa că să nu te alarmezi dacă uneori…

— Bine, Dandușule — bâlbâi Liana căutând să și zâmbească — înțeleg. De-aci încolo să hotărăști tu când să ne vedem. Da?

— Așa te vreau, Liana mică, cuminte și rezonabilă ! zise el îmbrățișând-o languros.

Liana își alungă sentimentul de umilire ce o neliniștea. Egoismul ei ar fi fost în stare să pretindă lui Dandu să o puie pe ea mai presus și de serviciu, și de camarazi, și de orice în viață. Ea a renunțat la toate pentru el Dar bărbații nu pot să trăiască numai pentru iubire.

Întâlnirile deveneau mai rare chiar decât atunci când le distanța ea de frica suspiciunilor. Dandu îi dădea însă totdeauna motive atât de puternice

încât nu putea să nu le accepte. Venea cu aceeași bucurie, numai inima îi tremura mereu ca și când i-ar fi fost teamă de un necunoscut care o pândea undeva. Pe urmă lângă el își recăpăta chiar și exuberanța dintr-un instinct speriat de a nu părea tristă și mai ales de a nu-1 întrista pe Dandu.

Într-o zi sosi mai veselă și alergă mai repede pe scara spre etajul lui. Nu-1 mai văzuse de o săptămână și dorul o mistuia. Fredona liniștită apăsând pe butonul soneriei. Soldatul apăru cu oarecare întârziere și, zărind-o, făcu o mișcare parc-ar fi vrut s-o oprească să intre. Liana nu băgă de seamă și năvăli în vestibul Numai înainte de-a trece în camera de dormit auzi glasul ordonanței:

— Duduiță, don' locotenent nu-i acasă…

Întoarse capul necrezătoare, dar, peste o frântură de secundă, zise cu încredere:

— Nu-i nimic! Are să vie îndată!…

— Duduiță, don' locotenent a ieșit acușica, nu-i nici o jumătate de ceas, în civil, și încă mi-a spus să nu-1 aștept că vine târziu !

— Nu se poate, Tănase ! se încăpățâna totuși Liana deși acuma cu o strângere de inimă.

— De, duduiță — murmură soldatul dând din umeri.

Lianei îi venea să-l mai întrebe, să-l zgâlție, să-l roage. îi fulgerau prin creieri mii de cuvinte de revoltă și de rușine. Apoi deodată își auzi vocea, albă și zgribulită și afectând o nepăsare fără rușine:

— Atunci să știi, Tănase, c-a uitat… Are și el multe pe cap, săracul… Am să-i las un bilețel…

Intră în dormitor parcă tot ar mai fi păstrat o rămășiță de speranță într-o surpriză sau o farsă neroadă. Patul era răvășit întocmai ca după îmbrățișările lor. Rufe, haine de-ale lui, împrăștiate, îi arătau că soldatul n-a mințit și că într-adevăr Dandu a plecat, poate înadins ca să nu fie aici când va sosi ea. Trecu în cealaltă cameră. Căzu zdrobită pe scaunul de lângă măsuța de scris. Se reculese, hotărâtă să-i scrie o insultă grea care să curme definitiv orice legătură între dânșii. Stiloul îi palpita între degete. Scrise cu litere zâmbitoare: „Eu am venit, Dandușule drag. De ce nu m-ai așteptat?.. De ce ești rău cu…" Stiloul se opri. Gândise să termine cu „turturica ta", dar mâna nu avea putere să execute…

A coborât scările ca să nu le mai urce niciodată. A doua zi a revenit. Nu voia decât o explicație. Douăzeci și patru de ore s-a luptat cu toate stafiile. S-a gândit că el o considera ca un simplu obiect de distracție. Ea sau o

midinetă, pentru el e același lucru. S-a gândit că s-a înșelat și nu-i rămâne decât să-l disprețuiască. Dar… Pe urină și-a zis că nu trebuie să judece fără chibzuială ca atunci. Dandu nu poate fi ticălos. Desigur a avut un motiv grav de n-a putut-o aștepta. Pentru o întâlnire ratată nu se distruge o iubire adevărată. Rândul trecut, dacă nu intervenea Remus, s-ar fi consumat o crimă contra dragostei, din vina ei. Acum se cuvine să fie „cuminte și rezonabilă", cum îi place lui Nu mai vrea intermediari Și de ce să aștepte să vie el care are toate motivele să se simtă vinovat și deci să nu îndrăznească? Ea trebuie să-l caute, fiindcă e fără pată și n-are pentru ce să roșească…

Explicația s-a terminat în pat, după lacrimele ei și consolările lui. Liana a auzit „ministerul de război", „comandantul grupului", „avionul tri-motor", „recepția" și s-a potolit, iar când Dandu a mai adăogat emfatic că n-a găsit corect să-i lase vorbă ori bilet prin ordonanță ca să n-o ofenseze, s-a convins deplin și a surâs cu ochii ei mirați înecați de plâns:

— Dar altă dată să nu mai faci, Dandu, auzi?… Să nu mai superi pe turturica ta, căci ea numai pe tine te are sub soare!

Altădată Liana nu s-a mai supărat deloc. S-a obișnuit să nu fie sigură dacă-1 găsește când venea la întâlnirile hotărâte de el Din strada Regală trecea atunci la Universitate unde veșnic găsea colegi care să-i ție de urât și s-o distreze până își uita amărăciunea. Spre seară lua tramvaiul și ajungea acasă tocmai la vremea mesei, să participe la conversațiile despre Alistar, care venea mai rar fiindcă noul ministru îl ținea până noaptea la biurou, sau despre boala bunicii care, în afară de durerea ce o pricinuia tuturor, încurca și proiectele de vacanță ale familiei. Rosmarin se înscrisese pentru concediu în iulie și ar fi vrut să meargă cu toții undeva la mare, dar câtă vreme bunica era bolnavă nu se putea decide nici într-un fel…

Aproape de sfârșitul lunii, într-o zi când iar n-a găsit pe Dandu la întâlnirea fixată și după ce s-a consolat iar la Universitate cu colegii binevoitori, Liana s-a suit în tramvai și a pornit spre casă. Se uita distrată, din fereastra vagonului, la forfoteala lumii pe Calea Victoriei și pe bulevard. Deodată, în furnicarul de oameni de pe trotoarul cinematografelor, i se păru că zărește pe Dandu cu o femeie… întoarse capul să se uite mai bine, dar tramvaiul gonea clopoțind furios și coroanele cas-tanilor acoperiră grupul în care a zărit pălăria cafenie trasă pe ochi și în dreapta, cum o purta el. Vru să se dea jos la stația din Brezoianu, să alerge, să se convingă. Vagonul era arhiplin și ar fi trebuit să dea o luptă prea desperată ca să ajungă până la platforma de coborâre.

„O, dacă asta e la mijloc!" își zicea mereu Liana nemaivăzând nimic până acasă deși privea fix pe trecătorii de pe trotoare parc-ar fi așteptat să mai apară pălăria cafenie….

Dandu s-a jurat a doua zi că nici n-a trecut pe bulevard fiindcă…

2

Totuși Liana, deși a crezut jurămintele, a rămas cu pumnalul bănuielii în inimă. Gelozia ei a fost până acuma impersonală, o temere vagă amestecată cu ură împotriva tuturor. Incidentele cu explicații le socotea o luptă contra tendinței inevitabile de-a intra în făgașul standardizării, de a reglementa o pasiune la ore fixe, ca într-o căsnicie hodorogită. Discuțiile și lacrimile ațâță iubirea și o împrospătează cu farmecul surprizei Dar dacă a intervenit între ei o femeie, atunci… Liana nu izbutea sau nu cuteza să se gândească ce-ar fi atunci, își frângea doar mâinile și simțea o dorință irezistibilă s-o cunoască. Trebuie să o descopere cu orice preț. Când nu-ți cunoști adversarul, bătălia e inegală.

Două zile consecutive, de la trei până la opt, Liana a stat pitită într-un gang în strada Regală, peste drum de locuința lui Dandu, de unde putea observa tot ce se petrece, pe toți care intră și ies. L-a văzut pe Dandu, în prima zi, ieșind în civil, cu pălăria cafenie, exact cum l-a zărit din fuga tramvaiului. A oprit o mașină și a plecat spre teatru și nu s-a mai întors. A doua zi a ieșit ordonanța și a revenit curând cu un mănunchi de trandafiri roșii. Inima Lianei bătea să plesnească în ascunzătoarea din gang. Dar soldatul a ieșit din nou cu florile și apoi s-a înapoiat fără ele, ceea ce însemna că le-a dat unui comisionar să le ducă mai departe. Spre seară Dandu a plecat tot în civil, fluierând și învârtind un bastonaș.

Pe urmă Liana și-a schimbat postul de observație, trecând pe trotoarul cinematografelor. în ceea dintâi după-amiază s-a întâlnit cu Angela. A încercat să o ocolească, dar Angela a apucat-o de braț, veselă, guralivă:

— Liana!… Ce bine-mi pare că te văd!… Hai să vedem împreună filmul! Am auzit că Joan Crawford e fenomenală și arborează cincizeci de toalete!… Tot sunt singură. Liana…

— Chiar acuma l-am văzut, Angeluțo dragă! făcu Liana cu o mască de încântare. într-adevăr e delicioasă, merită s-o vezi!… Du-te și scuză-mă pe mine… Ce face Nina? N-am mai văzut-o de două săptămâni…

Acum era sigură că atunci a fost Dandu cu Angela. Lângă pălăria cafenie a fost toca albă de pai pe care o purta și azi Angela.

A treia zi l-a văzut și pe Dandu în holul de la Capitol, așteptând cu ochii țintă la poartă, cu mutra de plictiseală tăcută ce o afecta când vroia să-și disimuleze nerăbdarea. Liana a trebuit să se amestece într-un grup de trecători ca să nu fie văzută… Peste vreo zece minute apoi abia a izbutit să se ascundă de Angela care venea grăbită dinspre Calea Victoriei. Liana s-a întors și a ajuns-o din urmă tocmai când intra la cinematograful unde aștepta Dandu. De-afară, de pe trotoar. Liana s-a uitat bine cum a întâmpinat-o Dandu, cum au pornit împreună spre casa de bilete, cum el i-a arătat că le-a și cumpărat, apoi cum au dispărut de braț după perdeaua controlorilor…

Liniștită, parc-ar aștepta un tovarăș iubit, Liana s-a așezat apoi pe bancă, în hol, cu privirea la perdeaua care a înghițit pe cei doi. Aproape trei ore a șezut în același loc, tresărind de câte ori ieșea cineva din sală. în sfârșit a apărut pălăria Angelei. Liana a încercat să se scoale, să le iasă în cale, dar picioarele au refuzat ca și când ar fi fost paralizate. A rămas pe bancă. Pe buzele vopsite tare îi juca un surâs neputincios, iar în ochii violeți, peste mirarea naturală, tremura deznădejdea… Cu ei mai era acuma și un ofițer necunoscut. Câteva momente s-au sfătuit în mijlocul holului, printre străinii care ieșeau sau intrau. Dandu stătea cu fața spre Liana, într-un moment privirea lui s-a încrucișat cu a ei. O străfulgerare de spaimă, o ezitare și pe urmă ochii lui s-au întors nepăsători în altă parte. Liana a observat pe urmă cum îi grăbea pe ceilalți să iasă. îndată ce grupul a dispărut, s-a ridicat și ea. I-a mai văzut pe trotoar, prin mulțime, mergând agale spre Calea Victoriei. Dandu s-a uitat înapoi de două ori. îi era frică, desigur, că-i urmărește…

Liana nu-și dădea seama cum s-a târât până acasă. Maică-sa a crezut-o bolnavă și s-a speriat. Toată noaptea s-a răsucit în pătuceanul ei alb parc-ar fi fost pe jar. Prin creieri îi zburau necontenit aceleași cuvinte neputincioase :

— Ce să fac?… Ce să fac?… Ce să fac?

Ziua următoare era zi de întâlnire aleasă de el. S-ar fi dus, dar avea presimțirea că, mai ales acuma, n-o va aștepta. îi părea rău că a pândit și a aflat adevărul și mai mult că a văzut-o și dânsul Ce-i trebuia adevărul? Cât nu-1 cunoștea, cel puțin avea speranțele.

A încercat totuși. Dandu o aștepta. Liana s-a prăbușit la picioarele patului într-un hohot de plâns.

— Liana… turturica mea frumoasă… Ce-i cu tine? bolborosi Dandu ridicând-o pe brațe ca pe un copil. Se poate?… Iar nu-i cuminte turturica?

îi sărută gura și buzele plânse, o așeză pe pat, îi șterse lacrimile care curgeau șiroaie și între timp îi spunea că nu-i vinovat, că el aștepta pe un camarad și s-a pomenit din senin cu Angela care s-a agățat de el să-i ție companie, că el cumpărase bilet pentru celalalt ofițer și a fost nevoit să i-1 ofere Angelei, că așa s-a mai întâmplat și altădată cu ea, că Angela e un scai de care nu te poți cotorosi și pe care dealtfel în casa lor a cunoscut-o, că el n-o sufere și i-e chiar antipatică cu nasul ei ca un cartof nou și cu gura ceea mare care râde mereu prostește, că el a văzut-o pe bancă și a vrut să meargă la ea, dar i-a fost frică să nu-i facă vreun scandal știind cât e de geloasă fără nici un motiv…

Printre lacrimi Liana asculta și vorbele lui îi descrețeau inima. Toate erau atât de plauzibile încât nu se poate să nu fie sincere. A recunoscut și întâlnirea cealaltă, despre care nici nu-și închipuiește că ea știe. Asta dovedește fără replică sinceritatea desăvârșită. Și zugrăvirea Angelei. Dacă i-ar fi dragă cum ar vorbi despre ea cu atâta silă?

Liana știa că el pleacă în concediu acasă, la Focșani, la 1 iulie. îi spusese de câteva zile că părinții vor să-l aibă între ei, mai ales că bătrânul e șubred și într-o bună zi se poate prăpădi îl cam plictisea perspectiva vilegiaturii la Focșani, dar îi era imposibil să refuze dorința bătrânilor… Liana, voind acum o dovadă hotărâtoare de sinceritate din partea lui, îi puse condiția să se vadă în fiecare zi până la plecare. Mai erau cinci zile.

— Bine, turturico, în fiecare zi! zise Dandu cu tandrețe. Numai să fii împăcată și să nu mai plângi că pe mine mă doboară lacrimile !

— Iacă, nu mai plâng, dacă ești bun! zâmbi Liana cu obrajii sărați de lacrimi.

În casa Rosmarin bătrânii se tot perpeleau cum să facă să trimită măcar pe Liana la băi, să se mai distreze și să se întremeze, că prea li se părea slăbită și plăpândă în ultimul timp. Liana refuza. Nu vrea să plece de lângă bunica tocmai când e bolnavă. Dacă Dandu nu s-ar fi dus Ia părinți, s-ar fi înțeles poate cu el și ar fi mers în aceeași localitate. Așa însă vilegiatura nu-i mai oferea nici o atracție.

Stăruințele bătrânilor fură reluate când Mircea le propuse să ia pe Liana cu ei, la Mangalia, unde vor fi împreună și cu Gavrilescu și cu Angela.

Liana nici nu mai voia să audă de plecare. Asta i-ar mai lipsi, se gândea, să fie toată vara tocmai cu Angela! Cel mult la gară făgădui să-i conducă, dar numai pentru că, la un ceas după trenul lor, pleca și Dandu și astfel va putea fi lângă el până în ultimul moment.

— Ce rău ne pare că nu vii și tu. Liana ! îi spuse în gară Angela. Aveam să petrecem așa de bine împreună!…

Liana rămase pe peron după plecare trenului de Constanța. Dandu apăru întovărășit de soldatul încărcat de geamantane. O jumătate de oră s-au plimbat pe lângă garnitura de vagoane care se umplea încet cu oameni și bagaje. Dandu mai mult tăcea, ca de obicei, în vreme ce Liana îi repeta de zeci de ori să-i scrie des și să se gândească numai la ea.

— Da, da, negreșit! mormăia dânsul din când în când. Se îmbrățișară lung. Liana avea ochii umezi, dar gura îi surâdea și șoptea cald, implorător:

— Nu mă uita, Dandușule!… Să nu mă uiți!…

Din fereastră Dandu o privea cu un zâmbet vag. Trenul se depărta greoi. Liana agita tot mai speriată batista mică de mătase, murmurând duios:

— Dandu!… Dandu!

Cu aceeași batistă încercă să-și oprească lacrimile care îi sărau sufletul

IULIE

1

Cât va lipsi Dandu, pentru că a fost așa de bun în ultimele zile și pentru că în general, cu toate mizeriile inerente oricărui om, are un suflet atât de simțitor și o iubește în fond atât de mult. Liana se hotărî să-și asume rolul de veritabilă soră de caritate pe lângă bunica bolnavă și să nu iasă deloc nicăiri, să trăiască numai cu amintirea și cu scrisorile lui.

Factorii poștali nu băteau prea des la poarta casei Rosmarin. Ici-colo câte-o scrisoare întâmplătoare, câte-o cartă poștală, câte-un prospect de reclamă. De aceea Liana era cam îngrijorată să nu-i rătăcească vreo scrisoare de la Dandu. Cum sunt neglijenți poștașii și leneși, te pomenești că o să facă vreo încurcătură tocmai acuma… Se învoi cu maică-sa să atragă atenția factorilor că trebuie să primească mai multă corespon-dență importantă și să fie mai atenți. Firește, spunea că se gândește la știri de la Mircea și de la cunoștințele plecate la băi. Apoi, știind foarte curioasă pe mamă-sa, o dăscăli foarte serios să nu facă cumva să-i deschidă și să-i citească eventuale scrisori personale.

Primele zile trecură repede. Acuma Dănduț e acasă și șade cu părinții, își zicea Liana, la fel cum șade ea pe lângă matâna, și se gândește la ea și se pregătește să-i scrie. E cam leneș la scris, știe ea bine, are un fel de greață fizică de hârtie și cerneală. Dar pentru turturica lui…

Veni Remus Oloman într-o zi, în alta Alistar pe care însă nu l-a mai primit așa de bucuroasă, ca și când primindu-1 în lipsa lui Dandu, ar săvârși o trădare. Alistar a și observat răceala și a vrut să afle pricina. Liana s-a scuzat ușor că nu poate să fie veselă când sărmana bunica…

A șasea zi, înainte de a sosi Rosmarin de la biurou, Didina a coborât triumfătoare în subsol cu o cartă poștală. Liana s-a repezit, înflăcărată de emoție, să i-o smulgă din mână. Când și-a aruncat însă ochii pe adresă și a recunoscut scrisul lui Mircea, i s-a tăiat entuziasmul

— E de la Mircea, matână ! zise ea decepționată. Ia să vedem ce spune… „Salutări și sărutări din Mangalia. Am sosit bine și petrecem strașnic."

Erau vreo zece iscălituri. Liana se sforța să le descifreze. în afară de Mircea și Gavrileștii, remarcă numai pe Coralia. Două nume de necunoscuți și alte trei pe care nu reuși să le dezlege.

— Vezi, mamă, e și Coralia acolo, probabil cu tipi de-ai ei! adăogă Liana melancolic

Își zicea în sine că, precum a sosit asta de la Mangalia, putea să vie și un cuvânt de la Focșani care e mult mai aproape, încât dacă ar pune scrisoarea la cutie dimineața, seara ar primi-o negreșit la București. Dar repede s-a gândit să nu fie nerăbdătoare și nici să-l condamne, că băieții sunt mai uituci și mai cu seamă Dandu e atât de neglijent că ar avea nevoie de o dădacă să-i amintească obligațiile cele mai firești. Totuși zilele următoare a așteptat pe factorii poștali și i-a întrebat dacă n-au nimic pentru d-șoara Liana Rosmarin, rugându-i să fie cu mare grijă dacă-i sosește ceva…

Peste câteva zile, într-o marți după-amiazi, pe când Rosmarin se afla la minister, chemat special pentru niște lucrări urgente, iar Didina tocmai era gata să plece în oraș, sosi o scrisoare de la Mircea.

— Hai, citește-o repede, fetița mamii, că sunt și eu curioasă ce scrie băiatul! strigă d-na Rosmarin grăbită și în același timp îngrijorată să nu se încălzească zăbovind prea mult, așa, împopoțonată, și să i se șteargă pudra pe față.

Scrisoarea se întindea pe patru pagini mari. Liana începu citirea fără entuziasm, cu gândul mereu la scrisorile ei care nu sosesc și cu o vagă neliniște că poate i s-o fi întâmplat ceva lui Dandu de nu dă nici un semn de viață. Mircea povestea cum au călătorit, cum s-au instalat la Mangalia, cum mănâncă de bine și de ieftin, apoi despre frumusețea orășelului și a plajei, despre vilegiaturiștii între care sunt foarte mulți bucureșteni, numai lume bună și distinsă.

„Dintre cunoscuți care știu că o să vă intereseze — continuă Liana — și din care unii au semnat carta ilustrată pe care sper că ați primit-o, să vă înșir în primul rând pe Coralia, prietena Lianei. A venit cu o bandă întreagă de băieți veseli cu care ne-am împrietenit și noi, ca să avem un grup mai mare. De-asemenea a sosit îndată după noi și locotenentul Dandu din aviație, îl știți, care a încercat să facă curte Lianei și pe care ea l-a îndepărtat. (Numai hârtia tremura puțin în mâna Lianei; glasul îi rămase calm.) Se pare că acum e amorezat turtă de Angela și se ține după ea ca umbra. Nina zice că n-ar fi exclus să ne întoarcem de la băi cu ei logodiți. Despre asta însă nu trebuie să suflați nici vorbă deocamdată. încă nu e nimic sigur și ar fi rău pentru Angela să se răspândească zvonuri înainte de-a fi toate aranjate definitiv”

— Și-a găsit sacul petecul — întrerupse d-n Rosmarin cu scârbă. Vă spuneam eu că ăsta nu e oi serios… Bine c-ai scăpat tu de el, draga mamii!

— Da, măicuță— încuviință Liana fără să ridic ochii din scrisoare. Bine că s-a terminat!

Apoi urmă lectura cu același glas:

„Noi toți regretăm că Liana n-a vrut să vie cu no Sunt atâția băieți simpatici aici și ar fi petrecut și s-a fi distrat admirabil. Dacă venea ea poate că se îndupleca și Costică Alistar și am fi fost o familie cu toți Eu cred că tot ar mai putea să se hotărască și să vi măcar pentru zece-cincisprezece zile…"

— O, mai ales acuma! se întrerupse Liana. Nici nu mă gândesc!

După ce se isprăvi scrisoarea, Didina mai ocări pe Dandu și o șterse împreună cu Bebe, ca să nu hoinărească singură prin magazine.

Liana rămase cu scrisoarea în mână, cu privirile î gol, pe fotoliul de la capul patului bunicii. Odaia s clătina din ce în ce mai tare. Avea senzația că totul se năruie în jurul ei și că dărâmăturile o acoperă și o în! bușesc. Ochii ei nu mai vedeau nimic. Pleoapele grei tremurau parcă ar fi făcut sforțări să stăvilească lacrimile. Inima îi sfârâia și se răsucea ca o bucată de earn arsă.

Respirația sacadată îi strivea pieptul. În sfârșit ca și când s-ar fi rupt un zăgaz ce-o sugruma, izbucni în hohote scurte, sfârticate de gemete.

— Aoleu, măicuță, ce s-a întâmplat ? se sperie bunic;

Câteva secunde Liana continuă plânsul, zdrobit și torturat parcă tot ar mai fi încercat să și-l stăpânească.

Pe urmă își prăvăli corpul pe marginea patului, urlând și rostogolindu-și capul pe pieptul bunicii:

— Matână dragă, matână dragă, sunt atât de nenorocită !

— Taci, Liana mică! Taci, frumoasa măicuții! Taci! o ostoia bătrână mângâindu-i părul și totuși lăsând-o să-și verse lacrimile, ca să-și ușureze inima.

Pe Liana chinul o apăsa atât de cumplit că nu-1 mai putea tăinui. Șase luni s-a zbuciumat singură și s-a înșelat mereu. Acuma trebuie să scape de el, să-l arunce, altfel are s-o omoare… îndemnată de glasul blând al bunicii, printre lacrimile care curgeau fără sfârșit, își deșertă inima până în fund, să nu rămâi nici un colțișor pătat, să limpezească toate fibrele de rugina îngrămădită.

— Nu-i nimic, frumoasa mamii mică și amărâtă ! îi zise bătrână înduioșată cu un glas care ungea rănile ca un balsam miraculos. Așa se întâmplă în viață. Bine că n-a fost mai rău și n-ai rămas cu altă rușine… Câte fete nu greșesc, o Doamne ! Că inimioara fetelor e slabă și nevinovată și crede în cuvintele dulci și-și fac idol din primul bărbat, iar bărbatul se joacă și nu pricepe inima cea iubitoare. Să nu crezi tu că fetele stricate greșesc Nu, măicuță, că acele stricate sunt ca și bărbații și nu-și dau inima nimănui întreagă. Mai mult pătimește tocmai fata cea mai cinstită că ea nu știe să înșele și nici să se prefacă… Dar tu să nu-ți faci inimă rea deloc, micuța matânii! Că tu nu pierzi nimic. Cel mult o iluzie. Pe când el, prostul și răul, pierde un sufletel ca o floare cum n-are să mai găsească niciodată în lumea asta. Tu, măicuță, ai toată viața înaintea ta, și ce fru-moasă e viața când ești tânără ! Bărbați — geme pământul de ei. Lasă, are să vie el și cel adevărat, măicuță, cel care ți-e scris ție. Nu fi tu întristată, că Dumnezeu dă fiecăruia ce i se cuvine. Și poate că al tău e chiar pe drum pe-aproape…

Liana se simțea mai ușurată. Cuvintele bunicii îi cântau în urechi Și totuși inima plângea mereu și glasul înăbușit repeta necontenit:

— Norocul meu!… Norocul meu!…

Bunica se stinse pe neașteptate, tocmai când părea că s-a mai înzdrăvenit, într-o dimineață dinspre sfârșitul lui iulie. Didina striga și se cătrănea cu Tinca la bucătărie, fiindcă toanta nu se sculase la timp, nu dereticase și nici nu pregătise ceaiul lui Rosmarin încât bietul creștin trebuia să plece la minister cu inima goală parcă n-ar avea familie și casă. Fierbând de mânie trecu la bunica să se plângă de ce pătimește cu servitoarea.

— Mamă! Ce ai? Aoleu, pentru Dumnezeu, ți-o fi rău! strigă deodată văzând pe bunica cu gura deschisă și făcând sforțări să respire.

— Didino, aprinde lumânarea că mor! blodogări bătrână închizând și deschizând mereu ochii speriați parcă de o vedenie.

— Aoleu !… Mamă !… Mamă ! răcni d-na Rosmarin repezindu-se la lumânarea pe care bunica și-o avea pregătită pe mescioara de noapte de când a început să bolească, tocmai ca să fie la îndemână și să nu se prăpădească fără lumina creștinească.

Până să nemerească Didina cutia de chibrituri, până să aprindă întâi chibritul și apoi lumânarea, fiindcă tremura toată de spaimă, bunica nu mai mișca…

I-au făcut înmormântare frumoasă cum merita coana Frusina. A venit și Mircea pentru o zi, întrerupându-și vilegiatura, singur însă deoarece Nina n-avea rochie de doliu și nici timp să-și facă. Au jelit-o cu toții, dar mai neconsolată era Liana care pierdea într-însa mai mult decât ceilalți.

— Iată-mă iar singură ! își zicea mereu amintindu-și cum vorbea cu dânsa, după ce i s-a destăinuit, despre Dandu și despre toate și cum plănuiau împreună ce trebuie să facă și cum să se poarte când se vor revedea.

Luase hotărârea și chiar jurase bunicii că nu mai vrea să știe de Dandu. îl va considera inexistent. Un vis urât cu coșmar a fost toată iubirea aceasta. S-a trezit. Visul s-a împrăștiat. Repeta zilnic aceeași hotărâre către bunica spre a se întări în ea și a înăbuși ezitările care o ispiteau. Numai cu o zi înainte de moarte discutaseră de n-ar fi poate mai bine să-l primească, dacă va veni, să se explice liniștit, frumos, și să se despartă ca doi oameni civilizați. Decât să apară în lume certați, mai ales că el poate să-i devie cumnat, dacă într-adevăr se va însura cu Angela, nu e mai corect să păstreze relații de politețe, să nu bănuiască lumea ce-a fost între dânșii ? Și bunica spusese că da, așa ar fi mai bine, numai să ia seama și să nu-și piardă cumpătul niciodată. Cât a fost bunica lângă ea. Liana avea încredere în sine, deși inima îi zvâcnea dureros de câte ori se gândea să se întâlnească cu Dandu și să fie cu el ca o străină.

Ca să poată fi mai liniștită, mai ales seara când o năpădeau mai insistent gândurile și amintirile, Liana s-a mutat jos, în subsol, în odaia bunicii. De ce să fie salonul totdeauna încurcat, să nu poată primi în orice moment pe oricine, și camera de jos să stea goală? Ei îi convine foarte mult și pentru învățătură, dacă va fi să reînceapă studiile, și ca să poată fi la largul ei fără să audă în fiece dimineață că trebuie să se scoale pentru că altfel rămâne toată casa încurcată din pricina ei.

Se simțea într-adevăr mai bine în camera unde amintirea glasului alinător al bunicii îi mângâia mereu urechea.

Purta doliu mare. Culoarea neagră se armoniza cu părul blond, cu tenul alb, cu toată făptura ei. Când se privea în oglindă și se vedea cernită își zicea că poartă un doliu dublu. Și-a înmormântat bunica și iubirea. Zâmbea trist. In minte îi apărea Dandu ca și când pe el l-ar fi jelit. își scutura buclele ca să-l izgonească. El însă persista ca o ispită veșnică și Liana își dădea seama că nu-1 poate alunga. în fiecare seară adormea pe perne ude de lacrimi și bâiguind aceleași cuvinte chinuitoare.

— Cum m-a mințit!… De ce m-a mințit? …

AUGUST

1

În prima zi de august, Oloman s-a întâlnit în casa Rosmarin cu Constantin Alistar. Veneau amândoi să-și ia rămas bun de la Liana pentru o lună. Gazetarul a picat mai devreme. Mai ales de la moartea bunicii, Liana s-a legat de dânsul ca de un suflet adevărat prietenesc. Remus a luat parte afectuoasă la durerea ei. A fost la înmormântare, dealtfel ca și Alistar, și pe urmă aproape zilnic cu câte un cuvânt de consolare și de înțelegere. Lipsa lui din București, tocmai când se reîntoarce Dandu și când va trebui să aibă cu el ultima explicație, de despărțire, era pentru Liana ca, într-o luptă pe viață și pe moarte, pierderea tovarășului care, fără să-ți poată da vreun ajutor, prin simpla-i prezență, îți oferă totuși încredere mai mare în propriile-ți puteri. Era singurul om, în afară de bunica în puținele zile dinainte de-a dispare, care știa din gura ei despre iubirea lor și cu care putea vorbi despre Dandu și altfel ca despre un străin.

Alistar a mai rămas puțin și după ce Remus s-a retras. Spera să dobândească un cuvânt de dragoste, merinde pe răstimpul cât va fi departe

de ea. Liana însă era mai abătută. Clipa revederii cu Dandu o înfricoșa și-i încleșta inima într-un zbucium cu atât mai aprig cu cât clipa se apropia. Alistar îi spunea că vrea să-i scrie mereu și o implora să-i trimită și ea, din când în când, câte-un rând măcar, să vadă că nu l-a uitat și să-i astâmpere dorul.

— Da, da, negreșit! murmura Liana cu gândurile aiurea.

A doua zi Rosmarin a adus vestea de la birou că Gavrileștii s-au întors aseară de la Mangalia, iar ziua următoare a venit în vizită Mircea cu Nina. Câteva minute au vorbit despre biata matâna, cum s-a prăpădit așa repede, apoi Mircea a început să povestească cum au plecat de la Mangalia, toată banda, cum au ajuns la Constanța, cum au ocupat aproape un vagon întreg numai ci cu de-ai lor, începând cu Dandu care era tăcut ca amorezații încât a fost ținta tuturor înțepăturilor glumețe până la București, urmând cu Coralia care…

Liana n-a mai auzit restul. Emoția îi paraliza toate simțurile. „A sosit! A sosit!" îi zbura neîncetat prin minte cu spaimă și cu bucurie în același timp. Va să zică totuși se vor revedea, evident ultima oară și pentru a-și explica despărțirea, dar se vor întâlni! Avea certitudinea că va veni el Nu-și dădea seama și nici măcar nu se întreba de unde a luat certitudinea sau dacă e întemeiată. A crescut în sufletul ei singură și a pus stăpânire atât de mult că l-a și visat cum vine, umilit și rușinat și bâlbâind vorbe care nu se putea înțelege, își pregătea răspunsuri când demne și mândre, când indiferente sau drăgălașe. Nu-i plăceau. Toate i se păreau false ca într-o dramă franceză de salon unde personagiile n-au altă preocupare decât să-și rotunjească frumos frazele. Și sfârșea totdeauna zicându-și că trebuie să se bizuie pe inspirația momentului.

Îl aștepta în fiecare zi precum i-a așteptat scrisorile, în locul lui soseau scrisori de la Alistar, lungi și sentimentale încât o enervau.

După vreo zece zile certitudinea începea să se zdruncine, făcând loc îndoielii Dacă s-ar întâmpla să nu mai vie? Dacă el consideră despărțirea lichidată? Dacă și lui i-e frică, de o nouă întrevedere care ar putea să redeștepte sentimentele numai amorțite?… Câteva zile se mai măguli cu închipuirea că, într-adevăr, lui Dandu i-e frică.

Pe urmă a început s-o chinuiască tot mai mult gândul că pentru Dandu iubirea lor e moartă definitiv. Atunci orice așteptare este zadarnică. El a părăsit-o, după ce s-a săturat de ea, ca pe orice fetișcană ieftină care trebuie să se socotească mândră că un locotenent fercheș i-a făcut onoarea să se

amuze cu ea. El se consideră, desigur, dezlegat și scutit de orice fel de obligații, chiar a bunei-cuviinți.

Liana se revoltă. I-a dăruit fericirea, inima, viața ei toată. Nimic nu și-a păstrat, nici măcar demnitatea. El i-a aținut calea, i-a sfărâmat trupul și sufletul, iar acuma vrea să treacă înainte peste ruinele ființei ei, fără a se mai uita puțin înapoi…

Nu mai voia explicație, ci răfuială. El a isprăvit cu ea, dar ea n-a isprăvit cu el îi clocotea inima de ură:

— În sfârșit am deschis ochii L.. Nu mai sunt o proastă să-l aștept și să am emoții! Nu merită el atâta zbucium ! Dacă n-a fost capabil să înțeleagă delicateța mea, va fi silit să înțeleagă altfel!

Trei zile și-a călit mânia recapitulându-și toate suferințele și umilințele. Pe urmă, a patra zi, în același gang, unde odinioară a stat la pândă agitată de gelozie, s-a ascuns să-l aștepte iarăși, liniștită ca și când ar fi fost vorba de o întâlnire de afaceri. Știa că de la masă Dandu de obicei se duce acasă, fie să se schimbe și să plece iar, fie să se culce. Singura ei grijă era să nu se întâmple ca tocmai azi să aibă vreo încurcătură și să nu treacă deloc pe-a ca să. La urma urmelor va veni și mâine, și poimâine, până-1 va găsi, fiindcă trebuie să-l găsească și să se răfuiască.

Dandu apăru. Părea obosit în uniforma de serviciu. Liana îl văzu intrând. Mai rămase locului câteva minute, apoi trecu strada și urcă scările, fără grabă, parcă n-ar fi vrut să sosească prea devreme. Se opri puțin la ușă, să-și potolească respirația, să-și calmeze inima care începuse să se tulbure. Sună. Auzi pașii soldatului venind din camera de dormit. Nerecunoscând-o îndată în doliu, ordonanța avu o ezitare; dar pe urmă, cu o timidă încercare de-a reînchide ușa, bâlbâi speriat și rușinat:

— Duduiță, sărut mâna, să ne iertați că don locotenent nu-i acuma…

Liana îl măsură cu dispreț și intră în vestibul. în aceeași clipă glasul lui Dandu întreba dinlăuntru:

— Cine-i, Tănase?

— Eu sunt… Liana !

După o mică pauză glasul ofițerului răspunse șovăitor:

— Numai un moment că tocmai mă dezbră…

Nu sfârși parcă s-ar fi sfiit să rostească cuvântul. Liana trecu în odaia cealaltă, strângând poșeta în mâini ca o pavăză. Așteptând, în picioare, ochii ei rătăceau prin încăpere pipăind obiectele atât de cunoscute care toate îi deșteptau amintiri, evocau momentele de fericire sau speranțele de altădată.

Totuși reușea să nu se înduioșeze, ca și când inima, prea plină de răni, ar fi devenit refractară bucuriei… Se pomeni deodată cu Dandu în față, ca ieșit din pământ, aproape s-o sperie. Avu și el o tresărire văzând-o în doliu, deși știa despre moartea bunicii. El însă își redobândi imediat stăpânirea și zise cu o politeță exagerată, fără a o privi în ochi:

— Iartă-mă, Liana, că te-am făcut să aștepți… Dar de ce nu stai jos ?

Între dânșii era mescioara de scris. Dandu trecuse de partea cealaltă, poate înadins ca să nu se apropie prea mult și să nu fie obligați să-și dea mâna.

Liana, parc-ar fi vrut să-și încerce inima, îl examină o secundă gândindu-se: „Cum am putut să-l iubesc atâta?" începu apoi clar, fără ezitare:

— Te aștept de aproape trei săptămâni, Dandule, să vii și să…

Suspendă fraza. Voia să-l lase pe el să complecteze: să explici sau să aranjezi.

Plimbându-și privirile pe masă, ca și când ar fi căutat ceva, ofițerul răspunse cu aceeași politețe care pe Liana o enerva:

— Am crezut că în sfârșit și tu ai înțeles că…

Se întrerupse și el, imitând-o pe ea, ca să nu rostească un cuvânt aspru. Liana însă îl complectă grabnic, mulțumită că i-a dat prilejul:

— Că m-ai mințit și că ți-ai bătut joc de mine?… Da, bine, în sfârșit a trebuit să înțeleg, firește, prea târziu! După ce m-ai necinstit, după ce…

— Nu poate fi vorba de necinste între noi, Liana! reluă Dandu, oprind-o. A fost iubire.

— Eu am crezut în iubire — zise Liana cu o nuanță de amărăciune. Cât de mult am crezut! I-am jertfit tot fără ezitare. Și iată rezultatul!

— Toate în lumea asta trebuie să aibă un sfârșit, Liana ! făcu dânsul, după o tăcere, grav.

Liana râse batjocoritor:

— O, filozofule!… Vrei să-ți acoperi purtarea cavalerească cu sentințe înțelepte!…

— Ce să fac? zise Dandu mai rece. încerc și eu să spun mai delicat ceea ce mă silești tu să spun.

Schimbarea tonului spulberă brusc ultimii aburi de speranță care totuși mai dăinuiau în sufletul Lianei. Cu vocea nesigură, aproape înecată, înfricoșată parcă de răspunsul ce avea să-l audă, întrebă:

— Adică nu mă mai iubești deloc, Dandule?

— De ce să mă silești să…

— Sau poate nu m-ai iubit niciodată? continuă ea cu ochii disperați.

— Cred că da — zise ofițerul calm.

— Numai crezi, nu ești sigur? insistă Liana, parcă de cuvântul lui ar atârna lumea.

— În orice caz te-am dorit mult — murmură el gânditor. Cred că m-aș fi împușcat atunci dacă…

— Doamne, Doamne, Doamne! bolborosi Liana abia perceptibil, numai pentru sine.

Stăteau față-n față și se priveau și Liana avea impresia că Dandu se depărtează, micșorându-se și schimbându-și mereu formele ca o fantomă nereală care totuși îți sporește în inimă panica. Dispăruse din sufletul ei și ura, și iubirea. îi rămânea numai o spaimă greoaie, obositoare prin persistență. Apoi deodată îi răsări, ca o minune mântuitoare, o întrebare nouă:

— Da… pe ea o iubești?

Dandu păru surprins. Răspunse, însoțindu-și vorbele cu un gest nehotărât:

— Nu știu… Eu nu-mi pun întrebări d-astea… Cred că da.

— Nu ești sigur? continuă Liana cu mirare și o licărire de bucurie.

— Siguranța e relativă, mai ales în iubire. Numai experiența te lămurește.

— Și totuși vrei să te însori cu ea?

— Căsătoria n-are a face cu iubirea ! zise Dandu convins.

— Bine dar?…

Întrebarea frântă cuprindea nedumerire și reproșuri. Ofițerul înțelese gândul ei și nu ezită deloc, ca și când lucrul ar fi fost de mult clar într-însul:

— Desigur că m-aș fi însurat cu tine atunci și aș fi fost nespus de fericit dacă m-ai fi primit de bărbat.

— Și acuma nu? făcu Liana îngrozită.

Dandu ridică întâi numai din umeri, evaziv. Fiindcă ochii Lianei stăruiau, după câteva momente adăogă cu un glas mai cald, în care vibrau regrete și amintiri:

— Uite, Liana dragă… De ce să ne înșelăm și să ne ascundem? Oricât ar fi de penibilă o clarificare, tot e mai bună decât… Mie mi-e greu să-ți explic motivele și celelalte. în mintea mea și în sufletul meu toate sunt limpezi și totuși nu găsesc cuvintele cele adevărate care să-ți lămurească și

ție ceea ce în mine e așa de perfect lămurit… Nu ne potrivim. Liana, pentru o viață întreagă! Tu ești bună și frumoasă și plină de toate calitățile. Ești prea bună pentru mine— iată, cred că asta are să te convingă. Eu m-am simțit lângă tine veșnic inferior, și mic, și umil, și deseori ticălos. Nu știu de ce. Din prima zi și până în clipa asta când trebuie să ți-o spun… Ce vrei, Liana? E înjositor pentru un bărbat să se simtă atât de inferior față de femeia lui, și intolerabil Mi-ar fi imposibil să trăiesc mereu așa… Aș vrea să înțelegi și tu…

— Înțeleg că nu m-ai iubit niciodată, Dandule! zise Liana fără să-și mai ascundă durerea.

Explicația i se părea stranie, o înmărmurea, dar în același timp vedea și simțea că el o crede și că e sincer cum nu a fost poate niciodată în trecut Durerea amenința s-o covârșească, s-o facă să se piardă și să nu mai știe nici ce vrea, nici pentru ce a venit Continuă, repede, înăbușindu-și duioșia care amenința s-o năpădească:

— N-am venit la tine acum de plăcere, îți închipui… Aveam iluzia că m-ai iubit cum te-am iubit și eu. Am crezut că ceea ce se petrece azi e un capriciu trecător și voiam să-ți propun să ne căsătorim ca să nu mai fim despărțiți, să scapi și tu de tentații și să continuăm viața împreună mai fericiți… Acuma văd bine că asta nu se mai poate… Totuși o reparație îmi datorezi, Dandule! în legătura aceasta nenorocită tu nu pierzi nimic, pe când eu am pierdut tot. Așa că… Nu mă iubești — nu face nimic Nu-ți reproșez nimic îți cer numai un gest care să-mi dovedească și mie și altora că n-ai vrut doar să-ți bați joc de mine. Nu vreau să trebuiască să roșesc și să mint când va veni poate timpul și pentru mine… Și gestul e foarte simplu, foarte expeditiv. Ne căsătorim numai de formă, ca să-mi redai ce mi-ai luat, și a doua zi divorțăm. Din parte-mi ai consimțământul în scris anticipat… Așa-i că nu-ți cer mult? Ție gestul nu-ți pricinuiește nici o dificultate, iar mie îmi dăruiește dreptul de a umbla cu fruntea sus. Nu-i așa, Dandule?

El asculta întunecându-se din ce în ce, fără să o privească. își examina unghiile, lăsând-o să sfârșească în liniște. Apoi își descreți fruntea și îi zise aproape surâzând, parc-ar fi răspuns la o glumă:

— Nu, Liana, nu se poate… De ce să terminăm cu o farsă o legătură de iubire? N-ar fi demn nici pentru tine, nici pentru mine.

— Atunci… atunci cum vrei tu s-o terminăm? murmură Liana iarăși îngrozită, mai ales de înfățișarea lui nepăsătoare.

Dandu strânse din umeri, ca și adineaori, încruntând puțin și sprâncenele, ca și când ar fi vrut să-i dea mai elocvent a înțelege că întrebarea ei e de prisos. Liana însă dorea un răspuns și-l așteptă un răstimp cu frică, apoi consternată. Urmărea fiece mișcare a lui Dandu și în fiecare descoperea aceeași impasibilitate. în tăcerea prelungită Liana își auzi deodată suspinele pornite, necontrolate, de dincolo de conștiința ei. Slăbiciunea i se furișa în suflet, gata să o biruiască. Dacă nu va reacționa imediat, peste câteva momente va plânge și atunci va fi venit în zadar. Se cutremură. Urmă șovăind încă:

— Va să zică tu crezi că n-ai nici un fel de obligație față de mine?

El tăcea.

— Nimic, Dandule? reluă Liana cu vocea stinsă. Absolut nimic ?

Mai așteptă o clipă. Tăcerea lui începea să o revolte.

— Crezi că superiorii tăi ar fi și ei de aceeași părere dacă ar afla cum te-ai purtat?

— Ce vrei tu, în fond. Liana? zise Dandu deodată întorcând spre ea niște ochi în care lucea o sclipire de ironie.

Liana căuta necontenit să se stăpânească. îi era frică să nu fie vulgară, să nu izbucnească în invective, deși indiferența aceasta față de toată durerea ei o simțea ca o insultă care ar merita orice ieșire, cât de violentă.

— Nu vreau să rămân batjocorită de tine !… Trebuie să mă iei de nevastă !… Iar dacă nu vrei de bunăvoie, vei fi obligat!… Da, să știi! Tocmai de aceea am venit… Nu-ți voi permite ție să mă consideri o simplă jucărie ori un obiect de distracție! Voi merge unde va fi nevoie și voi reclama și vei fi silit să te execuți! Am fost fecioară când m-ai ademenit. Un om de onoare nu poate abuza de o fecioară și apoi să întoarcă spatele. Numai brutele…

Imperturbabil, Dandu replică:

— Exagerezi, Liana! Nu te-am ademenit și nici n-am abuzat de tine… Am eu mutră de satir?… Nu, să nu exagerăm! Dacă pornim așa, ne rătăcim în vorbe… Atunci aș putea să te întreb și eu: ești sigură că ai fost fecioară?

— Cum? îngăimă Liana uluită parcă n-ar fi înțeles.

— Ai să poți dovedi superiorilor mei, cum zici, c-ai fost fecioară? repetă dânsul cu același ton liniștit și puțin ironic.

Liana nu se dezmeteci complect. Pe figura lui vedea o satisfacție ciudată. Atunci își aminti subit un moment pe care niciodată n-a cutezat să și-l evoce dintr-un scrupul de rușine pentru mândria ei. în camera de-alături,

în prima noapte, când ea, în patul răscolit, zăcea goală, cu ochii închiși, cu inima grea de emoția plăcerii dureroase, l-a auzit deodată pe el, care se sculase și stătea în picioare lângă mescioara de-alături, rostind cu un glas ciudat, de satisfacție lucidă: „Sâc!" Cuvântul i s-a părut atât de vulgar că a tresărit și a deschis ochii. Era întunerec și nu i-a putut vedea fața… în secunda aceasta însă era sigură că atunci a avut aceeași înfățișare ca și acuma… Se clătina pe picioare. Mânia i se îngrămădea în piept și o sufoca. Izbucni într-un țipăt prelung, ca un urlet de deznădejde:

— Lașule !… Lașule!… Lașule !…

2

Nu-și mai aducea aminte cum a plecat din locuința lui Dandu, cum a ajuns în stradă, pe unde a rătăcit până s-a pomenit acasă. Zile întregi a umblat ca o zănatecă, urmărită de aceeași mânie neputincioasă, strivind în minte și în dinți cuvântul rămas ca un stilet în rană:

— Lașul!… Lașul!…

În același timp îi roiau în creieri zeci de planuri, toate haotice, de a-i întoarce insulta cu vârf și îndesat. Cum veneau, așa se împrăștiau. Nici unul nu i se părea destul de drastic. Se gândea mereu să-l reclame și nu știa unde să se adreseze. Ar fi vrut să găsească pe vreun comandant de-al lui, care să-l oblige să se însoare cu ea. Asta o socotea pedeapsa cea mai aspră pentru el și satisfacția cea mai plăcută pentru ea. Din nenoro-cire habar n-avea măcar unde face serviciu Dandu. S-a hotărât pe urmă să se ducă direct la ministrul de război A plecat de câteva ori spre minister și s-a întors din drum. O apuca frica și mai ales rușinea. Cum să-și dezvăluiască nenorocirea unui străin când s-a ferit până acum și de părinții ei? Dar dacă generalul o fi avut și el în tinerețe vreo aventură similară, și în loc să-l pedepsească pe el, va face glume ușoare pe socoteala ei? Sau dacă, în cazul cel mai bun, îi va spune o vorbă de consolare protocolară și se va scuza că în afacerile intime ale ofițerilor nu se poate amesteca?… O singură dată a ajuns până la poarta ministerului și s-a plimbat de ici-colo pe trotoar vreun ceas. Atunci însă a nădăjduit că poate să întâlnească pe acolo pe Dandu și el, văzând-o și bănuind ce vrea să facă, va veni la ea, îi va cere iertare și se vor împăca.

Dealtfel sfărâmându-și capul mereu cu proiecte de răzbunare, mânia i se astâmpăra. începea să judece mai rece lucrurile și nu i se mai păreau atât de ireparabile. El era vinovat, firește, dar nici ea nu era fără greșeală.

Trebuie să admită că el a fost destul de corect și chiar delicat, deși ea a dat buzna cu intenții necunoscute. în afară de vorbele acelea despre virginitate, n-a pronunțat nimic nepoliticos. Mai curând ea a fost aspră și a căutat necontenit să-l provoace. Chiar vorbele acelea au fost de fapt o replică la amenințările ei și deci n-are dreptul să le ia atât de grav. O ceartă între îndrăgostiți poate suporta și lucruri mai grave. Iubire fără ceartă nici nu s-a văzut. Spune și proverbul așa ceva. Și toate disputele de dragoste sfârșesc prin împăcare. Ea, în loc să fie împăciuitoare, a încercat să-l câștige prin șantaj, ca o leliță de suburbie. Degeaba s-a ferit de vulgaritate. A fost vulgară.

Nu regreta că s-a dus la el, dar regreta că n-a avut tact. Când judeci o situație numai din punctul tău de vedere, o judeci fatal strâmb. Și ea, căreia îi plăcea să pozeze în intelectuală încât a ajuns să spăimânte pe bietul Dandu, n-a fost totuși capabilă să priceapă că omul trece poate printr-o criză sufletească. Angela poate că întrebuințează niște mijloace de atracție împotriva cărora Dandu, suflet simplu, nici nu e în stare să reacționeze? Sau poate că el tocmai se luptă să se elibereze, dar neprimind concurs de nicăiri, nu mai are puteri destule să reziste? Nu e nevoie să crezi în farmece blestemate, dar nici să le tăgăduiești existența. S-au văzut atâtea cazuri inexplicabile prin mijloace naturale.

Altfel cum ar fi reușit Angela să înduplece pe Dandu, un băiat fin, să o prefere pe ea.

Și tocmai în timpul când el se lupta cu ispitele, ea a făcut tot posibilul să-l îndepărteze. L-a sâcâit cu gelozia, l-a urmărit, l-a terorizat cu lacrimile și a încercat să-l încătușeze complect, ca pe un rob, nu ca pe un amant Iubirea ei a devenit pentru dânsul, din pricina aceasta, o povară insuportabilă.

„Bietul Dandușu ! se gândea Liana. Suntem doi nenorociți!… Poate că dragostea așa e menită să fie, mai multă amărăciune decât plăcere…"

Își aduse aminte cum a refuzat la înviere să intre în biserica îndrăgostiților fără noroc din dosul Palatului. Dacă ar fi intrat, poate că Dumnezeu le-ar fi binecuvântat iubirea și ar fi ferit-o de multe dureri…

Și într-o dimineață plecă pe jos spre bisericuța veche, ascunsă între coroane de copaci bătrâni și case mari, noi, ca un refugiu tainic pentru sufletele întristate. Liana spera să fie singură, să slujească preotul o liturghie numai pentru ea și Dandușu, să se roage fierbinte, cum nu s-a mai rugat de

ani de zile. Pe omul modern, amețit de civilizație, numai nenorocirile îl întorc la Dumnezeu…

În biserică mai așteptau câteva femei, și tinere și bătrâne. Preotul luă bilețelul Lianei și nu izbuti să-i descifreze îndată scrisul mărunt.

— Cum zice, fetițo? întrebă duhovnicul.

— Liana și Victor…

Liana apoi se retrase într-un colț întunecos, căzu în genunchi și rămase un ceas față în față cu Dumnezeu…

Când a ieșit pe urmă din biserică se simțea curată și plină de încredere parcă s-ar fi scăldat în lumină.

3

— Nu se poate, duduiță, zău, credeți-mă! se împotrivea soldatul. Don locotenent nu-i acasă și mi-a spus că vine târziu, poate după miezul nopții.

— Am să-l aștept, Tănase! zicea Liana stăruind. Acum cât e ceasul!… Nouă trecute.

— Duduiță, vreți să mă bată don' locotenent?

— Nu te bate, Tănase… Am să-i spun că tu nu m-ai lăsat să intru și că eu…

— Ba eu v-aș lăsa, duduiță, păcatele mele, dar dacă don' locotenent mi-a ordonat să nu vă mai dau drumul înlăuntru, ce-s eu de vină? C-așa mi-a spus, duduiță, uite, asta mi-e crucea!

Lianei nu-i mai era rușine să se umilească în fața ordonanței. Voia să vadă pe Dandu numai ca să-i ceară iertare și altceva nimic. Dacă o va opri el, firește, va rămâne. Dacă nu, va pleca. Dar Dandutu trebuie să știe că ea regretă și să-i păstreze o amintire frumoasă, fără nici o urâciune.

Stătu de vorbă cu Tănase numai despre stăpânul său. îl lăudau împreună. Liana vedea cum îi așterne patul, cum îi pregătește toate. Dădu și ea o mână de ajutor ici-colo. Pe urmă se așeză în camera cealaltă, unde data trecută a fost atât de nesocotită. Soldatul îi ținu de urât câtva timp, apoi o lăsă singură. Nu se plictisea deloc. Amintirile cele bune fluturau în jurul ei și-i aprindeau speranțe. Numai ceasornicul de masă îi arăta din când în când cum trece vremea: unsprezece, două-sprezece, unu fără un sfert…

Se ridică deodată bucuroasă. I-a auzit pașii la ușa antreului. Tănase îi spunea ceva, desigur că „duduiță" e înlăuntru. Glasul lui Dandu izbucni furios.

— Bine, tâmpitule, ce ți-am spus eu?… Ai?… Pentru ce nu execuți ordinul, crucea și…

Liana năvăli în antreu:

— Nu-1 bate, Dandule !… Te rog !… Pe mine să mă bați că numai eu sunt de vină!

— Ieși ! se încruntă ofițerul.

Iar după ce soldatul dispăru, aproape cu aceeași încruntare se întoarse la Liana:

— Ei, nu! Asta nu!… Ajunge, te rog!… Fii rezonabilă !

Trecu pe lângă ea în odaie parcă ar fi vrut astfel să termine discuția înainte de-a începe. Liana îl urmă:

— Nu fi supărat, Dandutule… Nu vreau să te… Nu vreau nimic…

— Atunci pentru ce mai…

Își trânti șapca pe masă, mănușile peste ea, bufnind mânios, fără să-și ascundă nemulțumirea și fără să se uite la ea, nu de sfială însă, ci ca să-i arate cât îl supără prezența ei nedorită.

— Sunt rezonabilă, Dandutule! zise Liana, întrebuințând cuvântul lui favorit spre a-i face plăcere și apropiindu-se puțin câte puțin. Am venit numai ca să vezi cât sunt de rezonabilă. Pe urmă n-am să mai viu până nu mă vei chema tu… E bine așa, Dandutule?

— Trebuie să înțelegi că s-a sfârșit și că trebuie să mă lași în pace! făcu Dandu mohorât și în glas cu o răceală respingătoare. Ce Dumnezeu, ești fată subțire și nu o…

— Da, Dandutule! continuă Liana mișcată ca și când n-ar fi auzit decât dorința inimii ei. Da!… îmi dau seama că s-a sfârșit și știu că te-am supărat mult, Dandutule! De aceea am și venit, să te rog drăguț să mă ierți, Dandutule drag !… Tu ai să fii fericit, dar poate ai să-ți mai aduci aminte câteodată de turturica ta și nu vreau să rămâi supărat pe ea fiindcă asta m-ar face și mai nenorocită… Vreau să-ți amintești numai că te-am iubit mult, Dandutule, mai mult decât poți tu să-ți închipui și că toate supărările numai din prea mare iubire ți le-am făcut… Mă ierți, Dandule?

Dandu mormăi puțin jenat:

— Ce să te iert?… Noi n-avem ce să ne iertăm…

— Acuma sunt mulțumită, Dandutule! zise Liana lipindu-se de el cu recunoștință. Acuma pot să plec… Să plec, Dandutule? adăogă punându-i mâna pe umăr și căutând să-i întâlnească privirea.

— Da, Liana! rosti Dandu, grav, scuturându-i mâna de pe umăr și depărtându-se de ea. Pleacă!

Liana, chiar în vorbele care o alungau, simțea un farmec și o încurajare. încercă să se apropie din nou, continuând ca o rugăciune:

— De ce nu mă tolerezi aici măcar noaptea asta, Danduțule?… Ultima noapte!… Am să fiu cuminte, îți jur!… Doar să fiu lângă tine, să te văd și să-mi mulcomesc sufletul… Nu vreau să-ți fiu o piedecă întru nimic… Poți să iubești pe cine vrei, să te însori cu cine vrei, Danduțule ! Numai nici pe mine să nu mă înlături de tot, de tot!… Câteodată, oricât de rar, să-mi dăruiești și mie măcar o rămășiță din dragostea ta, Danduțule!

— De ce mă silești să fiu brutal, Liana ? făcu Dandu, inflexibil. Vrei să pui soldatul să te izgonească?…

Parcă i-ar fi apărut brusc soluția, întoarse spatele, trecu grăbit în dormitor, închise ușa în urma sa și învârti de două ori cheia în broască. Liana rămase o clipă înmărmurită de groază că l-a pierdut. Se repezi la ușă, zgâlțâi clanța, bătu cu pumnii, urlând jalnic:

— Nu mă lăsa, Danduțule!… Te implor!… Danduțule, te implor!… Nu pot trăi fără tine! Mi-ai otrăvit sângele și nu mai pot fără otrava ta…

Fără puteri, căzu grămadă lângă ușa încuiată, gemând mereu:

— Nu mă părăsi, Danduțule!… Danduțule!

Lacrimile o înecau și totuși nu se sătura implorând și sperând…

Într-un târziu se mai dezmeteci. în jurul ei era liniște mare. Numai suspinele ei o crestau din când în când cu câte o dâră dureroasă. își lipi urechea de ușa care o despărțea de el Dandu respira calm, nepăsător. Poate că și dormea… Liana se ridică cu greu de jos… Toată ființa ei parcă era zdrențuită. Pe ușa deschisă a vestibului văzu pe Tănase, șezând pe un scaun și privind-o cu milă. îi miji în minte că bietul soldat stă de veghe numai din pricina ei.

Își luă poșeta de pe masă. Se privi în oglinjoara rotundă, își șterse ochii și obrajii, mângâindu-i cu puful de pudră ca să acopere urmele lacrimilor.

Soldatul îi deschise ușa, zicând blând:

— Sărut mâna, duduiță, și nu fiți mâhnită că viața…

— Noapte bună, Tănase!

SEPTEMBRIE

1

— Adevărat, Liana? întrebă Remus Oloman alarmat îndată ce se întoarse la București. Se logodește Dandu?… Cu fata lui Gavrilescu!

— Nu știu… Și nici nu mă interesează — zise Liana apatic.

— Dar… v-ați iubit?… Mi-ai spus chiar tu?

— O, iubit!… Ce vorbă mare!… A fost poate un capriciu sau poate altceva…

Liana era liniștită și purta un surâs aproape ostentativ, ca și când ar fi vrut să-și dovedească și sieși că începe o viață nouă sau cel puțin și-o reface pe cea veche. După lungile zile și săptămâni de încordare nervoasă, se simțea în sfârșit capabilă să uite ori cel puțin să încerce să uite. Îi era rușine de ea însăși pentru toate gândurile și faptele din ultimul timp. își amintea cu groază umilințele îndurate și mai ales cum, după fiecare, se găsea tot pe ea vinovată ca să poată reîncepe și să ajungă a cerși în genunchi, în loc de iubire, măcar toleranța de a culege rămășițele altora.

Pentru a-și smulge din suflet iubirea aceasta care a transformat-o într-o biată zdreanță umană, voia să facă pasul hotărî tor și să se mărite. Numai așa își va putea birui slăbiciunea pe urma căreia și-a pierdut chiar dragostea de viață. Constantin Alistar i-a scris mereu, cu toate că ea nu i-a răspuns niciodată. Scrisorile au venit însă în vremea când nu mai era stăpână pe viața și sentimentele ei. Pentru Alistar avea pretextul tristeței cu moartea bunicii. Are să-i mărturisească mai târziu, înaintea nunții, greșeala și iubirea cu Dandu. Nu vrea să mintă pe cel care-i va fi tovarăș de viață și nici să aibă taine față de dânsul. Dacă el o iubește cu adevărat, va înțelege și va ierta și vor fi fericiți…

Alistar se prezintă în primele zile din septembre. Era îndoit și îngrijorat. Bănuia că Liana, nerăspunzându-i nimic timp de o lună, a vrut să-i dea a înțelege că își retrage promisiunea.

— Sunt de patru zile în București — zise el— dar n-am cutezat să viu. Nici pe tatăl tău n-am încercat să-l văd, de frică să nu aflu prea curând ceea ce n-aș fi dorit… Tăcerea ta. Liana dragă, m-a pus pe gânduri, ca să nu zic mai rău, oricât te știam de afectată de pierderea bunicii tale…

Fiindcă o iubea, s-a împăcat repede. Liana era atât de drăguță cu dânsul că se simțea răsplătit pentru toate nerăspunsurile. Iar când a venit a doua oară, peste câteva zile. Liana i-a spus că s-a hotărât definitiv să facă logodna îndată ce va ieși din doliu și se vor fi împlinit trei luni de la

moartea bătrânei, iar căsătoria cât mai curând, poate chiar la o săptămână. în privința aceasta, firește, mai trebuie să se consulte și cu părinții cărora încă nu le-a spus nimic, fiindcă a ținut să-l anunțe mai întâi pe el Data cununiei poate că vor lăsa să o fixeze bătrânii ca să aibă răgaz să se pregătească cu trusoul și toate cele trebuincioase… Alistar îi săruta mereu mâinile ascultând-o și aprobând tot cu entuziasm. Fericirea îl intimida. Abia într-un târziu întrebă:

— Acum pot să te îmbrățișez. Liana?

— Acuma da! făcu ea surâzând. Acuma tu ești stăpânul tuturor sărutărilor mele! Numai tu!

Se lăsă în brațele lui, murmurând cuvinte de dragoste, cu ochii închiși, cu gândurile tulburi și se surprinse că încearcă să-și închipuie că se află în brațele lui Dandu.

— Sărută-mă! suspină Liana parc-ar fi vrut să se pedepsească.

Când aflară bătrânii, în aceeași seară, casa se umplu de bucurie. Felicitări, îmbrățișări, lacrimi.

— Săraca matâna, cum n-a apucat și ea ziua asta! exclama Didina înduioșată.

Stătură până târziu să discute și să stabilească amănuntele, deși acestea nu se puteau epuiza într-o singură seară. Rosmarin ar fi dorit o logodnă mare, cu lume multă și cununia mai simplă. Didina se supăra: cum să n-aibă Liana nuntă mare și mai frumoasă ca toate fetele, când face o partidă așa de strălucită? Se mărită cu un director general, nu cu un ofițeraș oarecare… Hotărâră deocamdată ca sindrofia obișnuită a Lianei să fie un fel de anunțare generală a logodnei care va urma la câteva zile, numai în familie. Nunta s-ar putea face chiar a doua sau a treia zi după logodnă. De ce să mai tărăgăneze? Hârtiile în orice caz vor trebui să fie gata, ca să nu aibă să aștepte din pricina lor. Data nunții totuși mai depinde și de cum vor putea grăbi confecționarea trusoului, fiindcă d-na Rosmarin ținea neapărat să facă Lianei un trusou cum n-a mai avut altă mireasă…

Când Liana se retrase să se culce și veni Tinca să-i aducă ceva, o întrebă curioasă:

— Știi, Tincuțo, că mă mărit ?

— Mi-a spus adineaori, conița… și tare m-am bucurat !

— Ei, spune drept, Tincuțo, care-ți place ție mai mult, ăsta pe care-1 iau ori…?

— Apoi de, domnișoară dragă…

Servitoarea avu o mică ezitare înainte dea spune că preferă pe Alistar. Liana se vârî în pat, să adoarmă mai repede. Voia să se gândească numai la Alistar și se gândea mereu la Dandu…

Spunea tuturor că se mărită și-și afișa fericirea. își dădea seama că o face în speranța că vestea, ajungând la urechile lui Dandu, are să-i stârnească gelozia ori să-i redeștepte dragostea. Fiindcă nu auzea nimic, i se părea că nimeni nu i-a spus și se enerva. Întâlnind într-o zi pe Remus Oloman, în loc de bună ziua, îl întâmpină cu:

— Mă mărit cu Alistar, Remus dragă… Ai auzit? Ce zici?

— Foarte bine, foarte cuminte — spuse Oloman fără mirare. E chiar mai cuminte.

— Nu-i așa, Remus? Nu-i așa? zburda Liana, sigură că în sfârșit Oloman are să-i comunice.

2

Ziua Liana era veselă ca și odinioară, înainte de a fi întâlnit pe Dandu. Nu mai purta doliu mare, dar mai păstra culoarea cernită în îmbrăcăminte.

„M-am învățat cu doliul ca și cu durerea", se gândea în sine, deși altfel spunea că a îndrăgit culoarea neagră pentru că îi șade bine.

Serile se întrista. Atunci rămânea singură cu gândurile pe care nu le mai putea înșela. Voia să judece rece și obiectiv. Nu-și mai găsea vini imaginare și nici nu se condamna că n-a făcut tot ce trebuia și nu trebuia ca să-și apere iubirea. Se mângâia de multe ori, după ce examina în gând atâtea momente în care Dandu s-a purtat odios, că a fost năpasta ei să dea peste un om nedemn de o dragoste mare și curată. își amintea de atâția băieți cari au oftat după ea și ar fi fost fericiți dacă i-ar fi ascultat Nici unul n-ar fi fost atât de rău ca Dandu… Se întreba de ce l-a ales tocmai pe el? Și nu găsea nici o explicație sau motivare logică. în realitate Dandu e exact antipodul celui visat de ea înainte de a-1 fi cunoscut. Ce antipatie a avut ea față de ofițeri totdeauna! Poate a fost presimțirea suferințelor ce va avea să îndure din pricina unui mic locotenent.

Într-o seară, târziu, neputând adormi, hărțuită mereu de aceleași gânduri, a aprins becul, a coborât din pat și a tras sertarul scrinului cu amintiri, să le trieze, să le aranjeze din nou — poate de un an nici n-a mai cotrobăit prin ele — și astfel să-și alunge ispitele. Erau mai cu seamă scrisori de la tineri cari jurau că o adoră, bilețele, mici trofee de la baluri sau

petreceri, lucruri neînsemnate de care totuși se lega câte-o sclipire a trecutului, și care păstrau vii pentru ea momente plăcute care s-au stins de mult ca bășicile de săpun… Citea câte-o frază înflăcărată și se înduioșa. Pe atunci bombasticismul romantic în amor i se părea atât de caraghios !… Răscolind mereu în sertar, dădu deodată peste revolverul lui Dandu. Se sperie o clipă. Apoi își aduse aminte cum i l-a șterpelit, cu câtă groază și grabă, ca nu cumva să se omoare bietul Dandu pentru ea.

— Cât am fost de proastă ! se gândea cu părere de rău. El făcea teatru și eu, neroada, credeam că e iubire. Am trăit numai cu iluzii!

Luă revolverul fără frică și-l examină parc-ar fi vrut să ghicească cum funcționează. Dandu spunea că apasă pe trăgaci și… Privind revolverul se gândea că numai de la Dandu n-are nici o amintire, nimic decât durerea și rușinea. El nu i-a scris nici un rând, nu i-a făcut nici un cadou, cât de neînsemnat I-a trimis flori câtva timp, până ce i-a infectat inima. Pe urmă nici măcar flori… Florile veștede s-au aruncat la gunoi, cum a aruncat-o și el pe ea când s-a veștejit. între semnele de la alții, străini cărora ea nu le-a oferit decât cel mult vreun surâs înșelător, a rămas și revolverul lui ca o amintire sinistră. Dacă nu i l-ar fi luat ea, ar fi putut crede că i l-a ascuns Dandu înadins ca un îndemn.

Și totuși, când se hotărî să nu mai păstreze revolverul printre lucrurile scumpe, primul gând care i-a răsărit în creieri a fost să meargă să i-1 dea înapoi. E datoare să i-1 ducă. Nu poate să reție nimic de la dânsul. Dealtfel Dandu i l-a și cerut mereu… Și cu acest prilej îi va putea anunța și căsătoria pe curând cu Alistar.

„Nu, nu !" își zise îndată cu dezgust de ea însăși că mai poate să se gândească să-i treacă pragul

Chiar răzgândirea o simți nesinceră și provocată numai de temerea că soldatul nu i-ar mai permite să intre, ba ar putea s-o și bruscheze dacă ar insista, firește din ordinul lui Dandu care și atunci era cât pe-aci să-l bată…

Orișicum revolverul nu mai poate să-l păstreze. Ar deveni o altă ispită. Trebuie să-l înlăture. Deocamdată nu știa ce să facă cu el. îl ascunse în poșeta ce-i era la îndemână, pe mescioara de noapte. Apoi aranjând din nou sertarul și chibzuind mereu cum să-l zvârle undeva, îi răsări în minte spontan, ca o idee care fermentează, mult până să-și găsească forma de circulație:

— Am să-l împușc cu revolverul lui!

Zadarnic mai încerca să izgonească din creieri gândul. Recunoştea că face o nebunie, că îşi distruge viaţa, că. îşi dă în vileag ruşinea… Fără ură, cu sânge rece şi cu linişte sufletească îşi zicea că numai omorându-1 pe el se salvează pe ea. Cât timp va trăi Dandu, viaţa ei va fi o veşnică temniţă. Când va fi dispărut el, ea va putea trăi şi în temniţă mai bine decât azi în libertate.

Adormi făurindu-şi planul. Şi se trezi a doua zi mai hotărâtă.

Fireşte, cel mai nimerit ar fi fost să-l ucidă chiar acasă, acolo, în strada Regală, unde i-a terfelit iubirea. Dar a renunţat, nu pentru că nu ar putea pătrunde, ci de frică să n-o înduioşeze amintirile sau să nu-şi închipuiască Dandu că dragostea a mânat-o iar la dânsul. îi rămânea să-l aştepte pe stradă, oriunde în afară de strada lui.

Nu se grăbea. Avea răbdare. Ieşea în fiecare zi pe Calea Victoriei, pe unde obişnuia el să treacă. Se întorcea acasă fără părere de rău că nu l-a întâlnit. Revolverul îl purta în poşetă, mereu, să-l aibă în orice clipă, la îndemână.

De câteva ori i s-a părut că-1 zăreşte. îşi iuţea paşii, fără emoţie. Când vedea că l-a confundat, că era un străin, trecea liniştită înainte ori se întorcea înapoi.

În sfârşit, într-o după-amiazi, în colţul străzii Sărindar, oprindu-se puţin să se ferească de o maşină ce cotea claxonând furios, s-a pomenit deodată faţă-n faţă, la trei paşi, cu Dandu care venea dinspre Cercul Militar. Se văzură în acelaşi moment şi avură amândoi aceeaşi uşoară tresărire. Liana rămase pironită pe loc în timp ce el continua să se apropie. Era civil, cu pălăria cafenie trasă puţin pe ochi şi la dreapta. Când ajunse în dreptul ei, Dandu, ridică pălăria cu un surâs natural, zicând simplu ca un prieten bun:

— Sărut mâna, Liana !

— Bună ziua, Danduţule! răspunse glasul Lianei, la fel de simplu şi de prietenos.

Dandu trecu pe lângă ea, depărtându-se. Liana în acelaşi loc, întoarse capul după el, urmărindu-1 cu ochii mari albaştri şi bâiguind în neştire:

— Danduţule…

Spera că va întoarce şi el capul, dar Dandu se depărta mereu şi curând dispăru în mulţimea pestriţă care umplea strada. Abia când îl pierdu din ochi, simţindu-şi degetele amorţite de cum se încleştaseră în poşetă, îşi aduse aminte de revolver şi de planul ei ucigaş. Parcă ar fi mustrat-o conştiinţa, repetă stins:

— Danduțule…

OCTOMBRE

1

Ca o suverană autocrată, d-na Rosmarin decidea singură toate detaliile în legătură cu căsătoria Lianei. Se consulta mereu cu Rosmarin și cu Liana, cerea sfaturi sau lămuriri și d-nei Gotcu și altora, chiar Ninei, dar la urmă făcea tot cum credea dânsa. Fata n-are experiență, Rosmarin e nepriceput, ca toți bărbații — dacă n-ar fi ea, praf s-ar alege de nunta asta.

Trusoul era de mult în lucru, rochia de mireasă comandată. Mobila urma s-o aleagă Liana și Alistar, după gustul lor, sau s-o comande. Alistar se codea, spunând că el are casă mare instalată și de ce să mai arunce banii în vânt. D-na Rosmarin nici nu voia să audă ca fata ei, o floare între flori, să-și pângărească trupșorul imaculat printre niște mobile care cine știe câte au văzut, că doar Alistar e bărbat în toată firea și n-a trăit ca un călugăr, ba chiar dimpotrivă… Numai în alegerea nașilor a lăsat ginerelui deplină libertate. Fiind om cu vază mare, trebuie să-și ia nași de talia lui.

Fiindcă întâi novembre cădea într-o marți și marțea nu e bună decât pentru odihnă, sindrofia Lianei de începutul sezonului se hotărî, firește de d-na Rosmarin, pentru 30 octombre, duminecă, să poată veni toată lumea și să petreacă mai bine, ca într-o sărbătoare. Luni va merge Liana cu Alistar să comande verighetele, vineri vor serba logodna oficială în sânul familiei, sâmbătă va fi cununia civilă, iar duminecă cea religioasă, nunta adevărată…

Până atunci însă Didina se agita și se supăra și ținea toată casa într-o permanentă enervare. Serile însă rămânea u consacrate consfătuirilor și proiectelor intime și mai calme. în sufrageria de toate zilele din subsol, în jurul bătrânei mese rotunde, sub abajurul roz, unde își depănau speranțele și năzuințele de atâția ani, urzeau și acuma zi de zi pânza viitorului Bătrânul Rosmarin nu se mai sinchisea de zvonurile rele ce umblau prin minister că va fi redus numărul funcționarilor la jumătate. Sub aripa ocrotitoare a lui Răcaru se simțea tot atât de sigur ca și omul regelui Didina era radioasă. A dorit să-și vadă copiii așezați la casele lor. După Mircea, iată și pe Liana mireasă. Ce să se mai gândească la ofițer cu ordonanță, când i-a trimis Dumnezeu o partidă ca unei fete de milionari Și Bebe a scăpat numai cu

două corijențe și a trecut în clasa a doua. Dacă n-ar fi avut jalea cu bunica, ar putea spune că mai norocoasă ca familia Rosmarin nici nu există…

Alistar, firește, mânca deseori în familie la dejun, dar mai bucuros seara când putea rămâne mai târziu și în patru ochi cu Liana. Refuza să vorbească despre chestiile materiale) şi nici nu voia să audă de zestre. Nu e bogat, dar are cât le trebuie lor doi. Soții Rosmarin protestau că Liana are mica ei zestre și că nu se poate să-i dea drumul în lume ca unui copil de pripas…

Dar cu consfătuiri, cu pregătiri, cu agitațiile firești când se mărită o fată răsfățată, se apropia ziua sindrofiei.

Lista invitaților le-a prilejuit mai puține discuții ca anul trecut Liana, pretextând că de data aceasta sindrofia e prefața nunții, n-a mai vrut să se amestece. Să poftească bătrânii pe cine doresc și cred ei, numai să întrebe și pe Alistar dacă ține să aducă prieteni de-ai lui, având în vedere că invitații la sindrofie, cu mici modificări neînsemnate, vor fi invitați și acasă după cununia religioasă, la masă. Alistar adăogă într-adevăr vreo zece persoane mai simandicoase. încolo Didina se mărgini cam la prietenii obișnuiți ai casei. Numai în privința lui Dandu a avut ezitări, fiindcă a făcut curte Lianei și să nu se supere Alistar. Liana, consultată, spuse că i-e indiferent, oricât în sufletul ei ardea dorința de a-1 invita, și ca să o vadă el alături de viitorul ei bărbat, dar mai mult ca să-l observe ea pe el cu Angela, într-o tainiță subconștientă se mai zbătea un firicel de speranță că Dandu va veni, poate pentru Angela, și, în ultimul moment, se va petrece un reviriment într-însul, îi va cădea vălul de pe ochi, se va sfărâma vraja care i-a întunecat inima, și atunci… Bătrânul Rosmarin interveni energic și obținu să fie invitat negreșit aviatorul.

— Ce vreți ? zise dânsul. Să ofensați pe Gavrilescu?… Locotenentul e în vorbă cu fata lui, poate să fie și logodiți oficial până la sindrofie… S-ar putea să nu-i poftiți?,.. Ce are a face că a făcut puțină curte Lianei? Așa fac tinerii Nu e o crimă, vai de mine!

Liana își întrebuința toată arta ca să apară la sindrofie cât mai frumoasă. Trei ceasuri a stat în fața oglinzii și totuși, când au sosit cei dintâi oaspeți, soții Buta, ea era încă în cămașă. Noroc că Alistar, care a luat masa în familie, a făcut el onorurile împreună cu Rosmarin, până și-a terminat Liana găteala. Dar și când a apărut în hol, în mijlocul celor vreo zece persoane adunate, a stârnit un cor de admirație. D-na Agripina Buta, care excepțional pusese două eleve de-ale ei, cele mai bune, să-i lucreze rufăria de mireasă, o îmbrățișă cu un suspin liric:

— Iubita mea Liana, ești mai superbă ca o regină!

— Ferice de domnul Alistar — observă Buta, taciturnul soț al Agripinei, cu o lucire pofticioasă în ochii adormiți. A așteptat și a ales mult, dar a și găsit o floare de parcă…

Întâlni privirea de reprimandă a soției sale și își curmă brusc complimentul. Dealtfel Liana trecuse la locotenentul Tănăsescu, apostrofându-1 drăgălaș:

— Tocmai anul de când nu mi-ai mai citit în palmă ! Acuma însă trebuie să-mi spui negreșit viitorul! Să nu te codești că tot nu scapi de mine!

— Domnișoară, am renunțat la arta chiromantică! declară ofițerul poet cu o înclinare nobilă. Ți-am făcut atunci o proorocire și uite cum s-a împlinit, că ești mireasă!

— Nu prezentul, care se vede, e interesant, domnule Tănăsescu— zise Liana. Viitorul, viitorul!… Măcar o săptămână!

— Pentru o săptămână, firește! făcu locotenentul glumeț. îmi dai voie?… Palma stângă… Da… Linia inimii e clară și calmă… A vieții… fericită!… Vineri vei avea logodna, sâmbătă cununia civilă, duminecă cununia religioasă, luni…

— Ești un farsor! râse Liana. Astea le știe toată lumea…

Se retrase puțin cu Coralia pe care n-o mai văzuse de mult Vorbiră numai despre Alistar. Coralia îl lăuda în superlative entuziaste, o felicita pentru partida extraordinară ce o făcea și că s-a hotărât să ia un bărbat matur, care se ține foarte bine și o va face fericită.

Adăogă apoi că băieții tineri de azi nu merită să fie iubiți, ilustrându-și afirmația cu pățania ei de astă-vară, la Mangalia, unde unul s-a ținut atâta de capul ei, promițându-i că are să o ia de nevastă și câte de toate, până ce ea, ca o proastă, i-a cedat. După două luni, când a băgat de seamă că tipul și-a uitat promisiunea și vrea doar să profite de ea, firește, l-a dat afară.

— M-am convins nu mai știu a câta oară că băiețoii ăștia nu-s buni decât pentru distracții! urmă Coralia cu volubilitatea-i obișnuită. Ăștia cred că toate li se cuvin pe gratis și sunt capabili să-ți mai ceară și câte ceva de buzunar… Pentru căsătorie trebuie un om întreg pe care să poți conta, nu un fleac !

Liana nu știa dacă face aluzie la Dandu, dar convorbirea, cu întorsătura ce o lua, o indispunea… Profită că se anunța sosirea unor invitați și alergă spre marchiză unde tocmai intra Lelița cu maiorul Antonescu. îmbrățișându-se cu tânăra maioreasă care o hiritisea de zor, Liana își aduse aminte că anul

trecut cu ei a venit Dandu. Involuntar aruncă o privire ca și când s-ar fi așteptat să apară iarăși necunoscutul de atunci.

Maiorul Antonescu aduse un ritm mai vioi între invitații care păreau a nu-și fi găsit încă locurile. Se apucă să povestească în gura mare o anecdotă pipărată, proaspătă, auzită chiar azi de la un căpitan de artilerie, și stârni o veselie generală. D-na Raluca Gotcu, care ședea în fotoliul ocupat altădată de bunica, abia după ce se sătură de râs îl dojeni că asemenea povești nu sunt pentru urechile domnișoarelor.

— Ce domnișoare! strigă maiorul triumfător. Liana e ca și când n-ar fi! O săptămână și s-a dus domnișoara !… Nu-i așa, Liana !… Nu răspunzi, ai, dar nu-ți displace?

— Cosma! îl certă Lelița, trăgându-1 de braț. Nu ți-e rușine?

— Ce rușine? se îndârjea Antonescu. Ăsta-i rostul domnișoarelor, să devie doamne!

Numai Iancu Petrescu, lângă bătrânul Rosmarin, râdea în silă parcă l-ar fi durut dinții. Până acuma vorbise cu Rosmarin, mai la o parte, numai despre de-ale ministerului, plângându-se de guvernul actual care umblă foarte serios să facă niște reduceri de funcționari îngrozitoare, încât i-e frică și lui să nu fie sacrificat, cu toate că e licențiat și are vechimea și toate drepturile. De când se simțea ocrotit și la adăpost de orice primejdie, Rosmarin își modificase considerabil părerile în privința aparatului funcționăresc Acuma susținea, fără osten-tație însă, ca să nu-și jicnească colegii amenințați, că statul n-are nevoie de funcționari mulți și în mizerie, ci puțini și bine plătiți. Asta și din pricină că guvernul pregătea o nouă curbă de scădere a salariilor, după ce de vreo două luni nu mai achita pe cele vechi decât la întâmplare. Pe Petrescu însă îl consola și-l încuraja. Era doar simpatia lui.

Pe Remus Oloman Liana îl primi mai călduros ca pe alții. Spera să audă măcar de la el ceva despre Dandu, dacă vine sau nu, dacă i-a vorbit de ea cumva… Remus însă, ca toată lumea, îi prezintă felicitări ceremonioase, îi zugrăvea calitățile lui Alistar…

De câte ori sosea un nou invitat. Liana tresărea. Presimțirea îi spunea că n-are să vie și totuși spera mereu. Și din ce în ce i se părea mai mult că de venirea lui atârnă soarta ei.

În sfârșit apăru și Mircea cu nevastă-sa, întovărășiți de Gavrilescu cu Angela. Liana se bucură că Dandu n-a venit cu ei. Se gândise că a dovedit o delicatețe sufletească prin acest gest și-i mulțumea în gând cu recunoștință.

Gavrilescu era jovial și expansiv ca totdeauna. Fericirea îi flutura în ochi ca o luminiță de candelă. Se îmbrățișă cu Rosmarin și cu Didina, sărută pe Liana și pe Bebe care-și pregătise discurile pentru dans și nu aștepta decât semnalul de începere.

Angela, vioaie, sprintenă, părea totuși puțin schimbată, mai serioasă și mai sentimentală. Cuprinse de mijloc pe Liana ca pe o soră scumpă, spunându-i îndată:

— E așa de mult de când nu ne-am văzut, dragă Liana!… Dar e explicabil, nu-i așa? Cu preocupările noastre de-acuma… Eu cel puțin aproape nici nu ies… Ce bine-mi pare însă că ne măritam în același timp. Liana ! Nici nu-ți închipui!

Liana se străduia din răsputeri să răspundă la fel:

— O, și mie, dragă Angeluțo!… Ții minte, noi din școală plănuiam să facem nunta în aceeași zi și să..,

— Da, m-am gândit și eu la planurile noastre de-atunci chiar zilele astea… Firește, tu ai mai mult noroc îl și meriți, dragă Liana, zău, eu recunosc. Tu ai muncit, ai studiat, te-ai trudit, ți se cuvine o recompensă, nu-i așa? Și, ce-i drept, faci o partidă mare. Liana, zău. Să nu mă audă cumva Alistar, să-și ia nasul la purtare. Devii dintr-o dată mare cucoană, cogemite directoreasă generală… Ai să mă intimidezi, Liana!… Pe când eu cu Dandu, de, un pârlit de locotenent, știi, săbiuța și lădița…

Angela râdea sincer parcă se vedea lângă Dandu, cu lădița în mână, gata să pornească spre cine știe ce garnizoană prăpădită. Liana zâmbi o clipă, dar își înăbuși zâmbetul ca și când ar fi fost o ofensă față de cel ce lipsea. Zise apoi natural:

— De ce dragă? Dandu e…

— Știu că el te-a iubit mult. Liana — o întrerupse brusc Angela cu o undă de imputare în glas— și că te-ar fi luat mai bucuros poate pe tine! Dacă tu ai fi vrut…

— Dac-aș fi vrut eu? se miră Liana. Ți-a spus el?

— Nu ! Vai! protestă cealaltă. Dandu e prea delicat și discret să-mi vorbească despre amorurile lui, cel puțin acuma, la început. Poate mai târziu… Bănuiesc însă eu, fiindcă știu cât a alergat după tine, cât a oftat, cât…

Râse iar, puțin ironic. Ironia enerva dureros pe Liana.

— Â propos, să nu uit, dragă Liana! reluă Angela. Dandu vă roagă mult să-l iertați că n-a putut veni, dar a trebuit să plece aseară la Cernăuți cu

comandantul lui într-o misiune. Abia ieri a primit ordinul și era așa de trist Mi-a și spus, ieri după-amiazi, când a venit pe la noi… M-a rugat apoi să-ți transmit felicitările lui cele mai călduroase… îmi închipui cu câtă plăcere ar fi venit săracul băiat, fiindcă, nu știu de ce, poate mă înșel, dar îmi face impresia că el și acuma te iubește, zău, Liana dragă!

— Fii liniștită, Angeluțo! zise Liana cu un surâs nehotărât. Nu m-a iubit niciodată. Cel mult și-a închipuit, dar nu m-a iubit! Dacă mă iubea…

Sfârși cu un gest de asemenea nehotărât. I se acumulase în inimă atâta emoție, în cursul celor câteva minute, că abia îi mai simțea bătaia. Despărțindu-se de Angela fu mulțumită când maică-sa o duse în sufragerie, unde, bufetul era complect aranjat, să-i arate ceva. Astfel avea răgaz să se reculeagă puțin.

„A vorbit și cu ea despre mine!" se gândea într-una și de acest gând i se agățau speranțe noi

D-na Rosmarin avu satisfacția de-a servi bufetul în cea mai exemplară ordine, nu ca altădată când unii dansau, alții jucau cărți, alții flirtau și nimeni nu se ocupa serios de masă.

Totuși, îndată ce invitații își făcură datoria față de stăpâna casei, Bebe intră în funcțiune cu gramofonul chiar din însărcinarea lui Alistar care dorea mai multă animație. Dansul cuceri nu numai pe tineri, ci și pe bătrâni, încât d-na Gotcu zadarnic își striga partenerii angajați din vreme pentru pocher. De cum răsună primul tango și Alistar deschise jocul cu Liana, cum se cerea, Gavrilescu s-a repezit cu o temenea adâncă la d-na Agripina Buta, invitând-o la dans și a pornit îndată tinerește în aplauzele tuturor. Până la urmă a trebuit să danseze și Didina, chiar și Rosmarin, singură d-na Gotcu izbutind să reziste asalturilor vajnicului Gavrilescu care voia să dovedească tineretului că tot garda veche e mai vârtoasă.

Liana dansa mai mult, firește cu Alistar, trebuind să-i asculte tot timpul șoaptele drăgăstoase și să răspundă cu surâsuri dulci sau cu priviri languroase, ca să nu fie silită să rostească cuvinte care i-ar fi fost mai grele. Dansând cu el își aducea necontenit aminte de dansul cu Dandu, atunci, întâia oară, când s-a supărat fiindcă a simțit primii fiori adevărați ai iubirii.

Tinerii căutau să o mai smulgă din brațele lui Alistar cu glume de ocazie, și reușeau. Atunci Liana trebuia să asculte felicitări și complimente care îi sunau în ureche ca niște ironii usturătoare. Remus Oloman, dansând cu ea, o întrebă direct:

— îl iubești ?

Liana, surprinsă, răspunse tot cu întrebare:

— Pe cine?

Numai după ce o rosti își dădu seama că n-ar fi trebuit. Remus continuă:

— Să fiu atunci mai precis: îl mai iubești?

Liana, obosită, găsi totuși un surâs care să-i sublinieze replica:

— Nu l-am iubit niciodată…

Și iarăși, după ce o spuse, își zise că n-ar fi trebuit…

Animația creștea. Muzica exotică întreținea o atmosferă încărcată de un senzualism ciudat care zgâria nervii Lianei cu evocări dureroase. însoțită mereu și pretutindeni de fericitul Alistar, ca de o umbră vorbitoare și inevitabilă. Liana umbla surâzătoare, ascunzând osteneala care i se infiltra în toate fibrele trupului ca plumbul topit, trecea dintr-o cameră în alta, schimba cuvinte drăgălașe cu toată lumea, părând însăși întru-parea fericirii. Pretutindeni, oriunde se întorcea, o întâmpinau aceleași felicitări și în timpane îi răsunau aceleași complimente fade și searbăde ca o ploaie plictisitoare de toamnă tristă. Toate îi sporeau necontenit oboseala, toate îi apăreau false, batjocoritoare și înșelătoare, și mai cu seamă ea însăși. Pânzișul de minciuni ce o înfășură ca o blană somptuoasă îi ardea sufletul, iar gândul că toată viața va trebui să poarte aceeași mască ipocrită, îi răsări ca o întrebare și îi rămase ca un coșmar.

Apoi în mijlocul zgomotului de veselie, al muzicii mecanice, al lingușirilor și zâmbetelor, în mijlocul atâtor rude și invitați care o înconjurau cu toate atențiile, Liana se pomeni deodată covârșită de sentimentul unei singurătăți sfâșietoare. Se simțea despărțită de oameni și de lume, izolată într-o carapace unde sufletul ei se zvârcolea inutil. Constata pentru întâia oară că, în realitate, omul, ca și toate vietățile pământului, a fost condamnat să trăiască singur, fiindcă existența nu e posibilă decât în singurătatea individuală. Omul e un univers închis cu legile-i proprii care-i comandă viața efemeră, tot atât de departe de ceilalți oameni ca și un astru de ceilalți aștri, fără nici un mijloc de comunicare reală cu nimeni. Iluzia comunității cu alți semeni te înșeală numai până în momentul unei mari zdrun-cinări sufletești, când deodată îți dai seama că nici părinții, nici frații, nici prietenii, nimeni nu te poate nici ajuta, nici măcar înțelege…

Pe la unsprezece invitații începură să se rărească. Jucătorii de cărți, sub presiunea d-nei Gotcu, care pierdea și tot nădăjduia că se va schimba cartea și-și va întoarce gologanii, rămaseră până după miezul nopții. Liana

reținuse și pe Remus ca să nu fie obligată să stea numai cu Alistar, să-i mai ție de urât. Totuși Alistar a mai rămas câteva minute în urma tuturor ca să stabilească cu Liana programul pentru mâine când aveau să meargă împreună să comande verighetele. Liana, ca totdeauna, fu lăsată singură să-l conducă, în marchiză, după ce își îmbrăcă pardesiul, Alistar o mai îmbrățișă o dată, zicându-i drăgostos:

— Atunci pe mâine, Liana dragă, mireasa mea!… La patru fix, nu-i așa?

Pe Liana o enerva acest „patru" repetat de atâtea ori în interval de cinci minute. Răspunse cu un glas dulceag:

— Da… patru!

Din ușa deschisă a marchizei îl urmări până ieși pe poartă. Afară ploua mărunt, rece, enervant. Aerul umed, cu degete reci de reptilă, îi mângâia umerii și brațele goale, înfiorând-o. închise repede ușa și reveni în casă, oftând cu greață:

— Uf!…

D-na Rosmarin era încântată cum s-a desfășurat petrecerea și mai ales cum s-a servit bufetul Declară convinsă:

— Asta a fost sindrofia noastră cea mai reușită!… Așa e, Liana?

— Cea mai reușită, măicuță! răspunse Liana. Dar sunt ostenită moartă…

2

Liana coborî în subsol, în camera ei Trecând prin gangul de jos, văzu pe Tinca, în bucătăria cu ușa dată la perete, totalizându-și bacșișurile cu o gravitate de mare financiar.

— Ești mulțumită, Tincuțo? strigă Liana cu bunătate.

— Am făcut destul de bine, domnișoară, slavă Domnului! zise servitoarea puțin speriată.

În odaie era călduț. Lumina becului de pe mescioara de noapte cădea întreagă pe patul alb ca o chemare plăcută. Liana își roti privirea goală parcă n-ar fi observat nimic. Numai căldura îi dădea o senzație de moliciune încât șopti:

— Ce bine e aici!

Nu-și auzea însă șoapta. în clipa aceea se gândea la Tincuța care-și numără banii și face socoteli de viitor. Apoi imediat își aduse aminte că e

obosită și trebuie să se culce. Se așeză mașinal pe pat cu același gând, deși oboseala n-o simțea deloc cum dealtfel nu simțea nimic, ca și când ar fi purtat un trup străin, fără legătură cu sufletul ei. Stătea cu gâtul întins, cu bărbia scoasă înainte, cu ochii ațintiți asupra unei figuri zugrăvite pe peretele din față, sprijinindu-se cu amândouă mâinile pe dunga patului, legănându-și ușor picioarele ce atârnau fără a atinge pardoseala. îi alergau prin creieri gânduri atât de multe că nici unul nu izbutea să-i fixeze atenția.

Într-un târziu simți o furnicare în picioare. Se dezmeteci, se ridică. Genunchii îi amorțiseră și o dureau. Bolborosi cu o imputare:

— O, Doamne… ce-i cu mine?… De ce nu mă culc?… Și sunt așa de…

Istovirea fizică o apăsa ca o povară. începu să se dezbrace. Se trudi mult până să-și descheie rochia și totuși nu se enerva deloc, ca alteori O scoase cu băgare de seamă, să nu agațe vreo copcă, și o așeză binișor pe speteaza unui scaun, să nu se șifoneze. Rămasă numai într-un combinezon de mătase, o cuprinse frigul, își strânse o clipă brațele peste sânii goi, zgribulită, ca și când ar fi uitat ce făcea. Numai când privirea, rătăcind fără țintă, zări pe pat cămașa de noapte albă, se dumiri, aruncă în grabă combinezonul pe alt scaun și se înfășură în cămașa lungă și largă. în vreme ce se descălța și-și vâra piciorul gol în papucii moi cu pampoane, îi trecu prin minte cât a dorit ea s-o vadă și Dandu în cămașa asta care i se părea că-i dă o înfățișare de copil mofturos și că-i șade foarte bine. Se duse repede la oglinda înaltă din colț să controleze dacă într-adevăr îi șade tot atât de bine, gândindu-se că mai nostimă era în pijamaua lui Dandu din care abia se putea descurca. Fiindcă toată lumina era întoarsă spre pat, oglinda îi arăta în semi-obscuritate numai o stafie albă cu capul ciufulit. Reveni înfiorată lângă lumină, zicându-și:

— Ce importanță mai are acuma…

în aceeași clipă gândul făcu o cotitură și se pierdu în altul care năzuia mereu să iasă la suprafață:

— Acuma trebuie să mă culc fiindcă mâine la patru vine Alistar să mergem pentru verighetele de logodnă…

Împreună cu gândul nou îi apăru și simțimântul de osteneală amestecat însă cu atâta dezgust încât se cutremură și-și spuse înfricoșată:

— Trebuie să adorm numaidecât ca să nu înceapă…

Se întinse pe pat, peste plapomă și rămase nemișcată. Dorea să ridice mâna, să stingă lumina și nu reușea să ajungă cu gândul până la voință. în schimb își amintea că și-a propus ca mâine, după ce se vor înapoia de la

inele, să-i mărturisească tot lui Alistar, fără a-i ascunde nimic, cum era de mult hotărâtă. Dealtfel uneori a avut impresia că Alistar bănuiește ceva. Odată i-a spus că nu-1 interesează trecutul, oricum ar fi, că nu admite geloziile retrospective… Liana atunci s-a simțit puțin ofensată. îi repugna mărinimia care o punea în inferioritate. Printr-o spovedanie sinceră voia să ispășească și să se purifice. Acuma însă gândul spovedaniei o scârbea. De ce să-și pângărească dragostea dezvăluindu-i tainele unui străin? Să roșească în fața lui pentru ceea ce a avut ea mai bun în viață! Iubirea e prețioasă și prin suferințele care ți le impune…

Și totuși mâine la patru va trebui să…

Sări din pat ca și când astfel ar fi vrut să alunge gândul care se îmbulzea insistent în mintea ei. Merse de ici-colo, îngrijorată că gândurile n-au s-o lase să se odihnească. Trecea pe lângă oglinda înaltă, dar se ferea a întoarce ochii într-acolo pentru că nu e bine să te uiți în oglindă noaptea. își zicea că i-ar trebui acuma ceva să-i distreze simțurile, să-i concentreze atenția, să-i risipească gândurile negre. Porni să scoale pe Tinca, să stea de vorbă cu ea până se va liniști. Cu mâna pe clanța ușii se răzgândi, se întoarse și se duse la scrinul cu amintiri.

— Dacă-mi aduceam aminte mai repede n-aș mai fi… — murmură bucuroasă descuind sertarul și aducându-1 să-l așeze pe pat.

Deasupra, pe teancurile de scrisori și panglicuțe, văzu imediat revolverul lui Dandu, cu minerul de os, mic ca un bibelou. îl ridică și-l puse cu atențiile pe mescioara de noapte. Apoi, ca și când iar s-ar fi răzgândit, duse înapoi sertarul și-l închise. Câteva clipe stătu în picioare lângă scrin, sprijinindu-se coapsa de dunga teșită, parcă ar fi ostenit umblând cu sertarul, își reluă plimbarea prin cameră, uitându-se din când în când la arma ca o jucărie și părându-i-se că țintele de pe minerul de os sunt niște ochi care îi urmăresc toate mișcările. Se apropie de mescioara de noapte, se opri și își roti privirea pe pereți căutând ceva. Mâna atinse întâmplător țeava revolverului. O retrase parc-ar fi atins o șopârlă.

— Nu, nu ! șopti Liana atât de răgușit că tresări de propriu-i glas ca și de atingerea revolverului.

Se așeză încet pe marginea patului. Privirea și gândurile se învârteau mereu în jurul jucăriei de pe mescioară. întinse mâna deodată, nemaiputându-și stăpâni curiozitatea, și apucă mânerul. își aminti cum și-a lipit atunci Dandu gura țevii pe tâmplă și cât i-a fost ei de groază să nu se

împuște. Examina revolverul cu senzația de greață de adineaori. îl ridică totuși și lipi gura țevii de tâmpla dreaptă cum a făcut atunci Dandu.

— Nu, nu! își zise iarăși, fără glas însă, parcă i-ar fi amorțit complect fibrele vocale.

Îi erau buzele arse și cerul gurii uscat Ar fi vrut ceva și nu știa ce. Se întinse în pat. Gândurile se liniștеau, gata să adoarmă. Ici-colo câte o întrebare mijea. Ce va fi mâine cu Alistar și…? Nu mai există mâine, nimic nu mai există. Se simțea inutilă și anacronică, o zdreanță veche care încurcă locul.

Își descheie cămașa la piept. Sânii mici tremurau înfricoșați cu sfârcurile trandafirii Mâna înfrigurată se plimbă nehotărâtă o clipă pe rotunjimile cărnii, apoi pipăi binișor linia moale și caldă sub sânul stâng până ce simți bătaia inimii, grăbită și speriată, ca o pasăre surprinsă noaptea în cuib.

— Nu te speria, proastă mică…

Pe buzele vopsite se desena un surâs de încurajare în timp ce gura rotundă de oțel se lipea de culcușul inimii ca altă dată gura lui Dandu. îi fulgeră prin creieri că detunătura va scula din somn toată casa și va…

3

— Tulai, coniță!… Tulai!… Tuuulai!…

Tinca urla și bătea cu pumnii în ușa dormitorului soților Rosmarin. Didina, buimăcită încă de somn, sări din pat și alergă să deschidă. Rosmarin, enervat, mormăi:

— Vezi că s-o fi aprins coșul și toanta aia…

— Tulai, coniță, a murit domnișoara !… Tulai, tulai! gâfâia Tinca cu ochii roșii de plâns și frângându-și mâinile.

— Aoleu!… Alexandre! răcni Didina repezindu-se jos așa cum era, în cămașa de noapte.

Rosmarin nu-și mai dădu seama cum și-a luat halatul și cum a ajuns în subsol. Didina plângea cu hohote și-și zmulgea părul și gemea:

— Aoleu, fetița mamii cea scumpă și bună! Aoleu și aoleu !

Abia peste câteva ore reuși Rosmarin să se reculeagă într-atâta ca să se gândească să anunțe poliția, rudele, prietenii… Tinca povestea tuturor cum a intrat de dimineață, ca de obicei, să ațâțe focul în odaia domnișoarei, cum a avut grijă să nu facă zgomot s-o trezească. Tare s-a minunat însă când a

văzut lumina aprinsă pe mescioara de noapte și pe domnișoara cu ochii deschiși, cu gurița zâmbind, de i-a și zis: „Sărut mâna, domnișoară! V-ați sculat?" Apoi a văzut revolverul pe pieptul domnișoarei și îndată i-a trăznit prin minte că nu e lucru curat…

La patru după-amiazi, când era să meargă la inele, Alistar a venit cu un braț de flori albe să le așeze la catafalcul Lianei. A aflat de dimineață, la minister, de la funcționari, căci Rosmarin în zăpăceala momentului a uitat să-l vestească și pe el, și a alergat. A plâns ca un copil de i s-a făcut milă și Didinei, cât era ea de amărâtă, mai ales că mereu-mereu o întreba:

— Cum a putut face Liana un gest atât de îngrozitor ?… Pentru ce motiv ?… N-o fi oare din cauza mea ?… Poate că nu m-a iubit suficient și a preferat să…

Didina, după ce și-a mai revenit puțin, și-a explicat gestul nenorocit al Lianei prin surmenajul cu învățătura. Dacă ar fi avut vreun motiv, vreo supărare sau nemulțumire. Liana s-ar fi plâns ori ar fi lăsat o scrisoare, măcar în ceasul morții, să fie o mângâiere pentru bieții părinți. Dar poate fi vorba în cazul ei de necazuri când toată viața a fost răsfățata tuturor și chiar acum era mireasă și în ajun avusese o sindrofie cu veselie și bucurie și a petrecut și a fost fericită, pe bună dreptate, ca nici o altă fată? Cărțile și școala însă i-au zdrobit nervii, încât se plângea mereu de oboseală, chiar și aseară. Și într-un moment desperat, fără să-și dea seama…

Explicația Didinei a fost adoptată de toată lumea, chiar de oficialitate. Doar d-na Gotcu exprima o îndoială ici-colo:

— O fi și învățătura, dar poate să fie și vreo dragoste nenorocită și ascunsă…

D-na Agripina Buta însă observă cu superioritate:

— Liana nu și-ar fi ascuns dragostea, coană Raluca! Era atât de sinceră și de comunicativă, draga de ea!… Ș-apoi ce bărbat n-ar fi fost fericit să fie iubit de o ființă dulce ca Liana?

— Cu fetele de azi nu poți ști niciodată nimic…

Împodobită cu rochia de mireasă, și cu coroana de lămâiță, Liana surâdea și în coșciug. Dricul alb era încărcat de flori..

Remus Oloman apăru numai miercuri, în ziua înmormântării. Îi era penibil să vadă moartă pe Liana. Bolborosi câteva fraze de condoleanțe lui Rosmarin care îl privea năuc, parcă n-ar fi înțeles nimic. Apoi urmă și el carul mortuar amestecându-se în grupul rudelor și prietenilor apropiați.

Schimbă câte o vorbă cu cei cunoscuți și rămase în sfârșit lângă Dandu care avea ochii roșii și speriați.

— De ce s-o fi omorât biata fată, măi Dandule, ce crezi? întrebă încet Remus într-un rând. Tu ai cunoscut-o mai de-aproape și trebuie să…

Dandu-se uită uluit și bâigui:

— Am iubit-o mult și pe urmă…

— A, să nu-ți închipui că te bănuiesc pe tine! zise Remus batjocoritor. Liana a fost prea inteligentă ca să… Nu! Eu mă gândesc la motivarea psihologică a unui gest așa de definitiv… Și am impresia acuma că Liana n-a avut rădăcini destul de adânci în viață. A fost prea fragilă pentru lupta brutală care e viața noastră mecanizată. I-au clacat nervii, la un moment dat, ca unui cal de rasă după o cursă de încercare…

Dandu pășea cu ochii în pământ Remus își continua explicațiile psihologice mai mult pentru sine. în romanul pe care-1 purta în cap avea o eroină enigmatică. Acum i se părea că Liana îi justifică, prin moartea ei, anume motivări îndoielnice din punctul de vedere strict logic.

— Nimic nu e mai puțin logic ca viața! își zise dânsul, privind nedumerit florile albe ce împodobeau sicriul Lianei.